

ÖRSI FERENC

A TENKES KAPITÁNYA

IFJÚSÁGI REGÉNY
A SZERZŐ AZONOS CÍMŰ TELEVÍZIÓS FILMJÉBŐL

TARTALOM

- 1. A VÉRDÍJ**
- 2. AZ EMBERVADÁSZAT**
- 3. BUGA JAKAB**
- 4. A TÓZSÉR**
- 5. A FÜRDŐMESTER**
- 6. A VÁSÁR**
- 7. VERONIKA**
- 8. A VÁNDORDIÁK**
- 9. A PUSKAPOR**
- 10. A HADITERV**
- 11. FOGSÁGBAN**
- 12. NINCS KEGYELEM!**

1. A vérdíj

Az udvari haditanács márvánnyal padlózott folyosóján visszhangot verve kopogott báró Eberstein Eckbert császári ezredes csizmája. A folyosó néptelen volt. Az alabárdos nemesi testőrök számára is tilos volt ez a hely, ahol a titokzatos birodalmi gróf tanyázott. Aki ide belépett, önkéntelenül szaporábban szedte a levegőt, és akaratlanul is meghallotta a saját szíve dobbanását.

A titokzatos birodalmi gróf szeme elé kerülni gyakorta többet jelentett, mint a felséges császár; az ez idő szerint uralkodó I. Lipót ájtatos pillantásaiban fürödni. Az öreg császár mostanában már inkább csak imádkozott birodalmáért, amelynek legtitkosabb katonai ügyeit a nevén sohasem nevezett birodalmi gróf tartotta kezében.

Eberstein ezredes kora ifjúságától katona volt. Állta a csaták tűzét, lovagi viadalokban mérkőzött ellenfeleivel. Most mégis enyhe borzongás lúdbőrözte a hátát. De töprengésre nem sok ideje jutott, amint megtorpant a folyosó végén fehéredő ajtószárnyak előtt.

Egy fiatal kapitány tárta fel előtte az ajtót, és egyszerre parancsoló, egyszerre bejelentő hangon mondta:

- Báró Eberstein Eckbert ezredes!

Eberstein ezredes a következő pillanatban már ott állt a kissé befüggönyözött teremben, amely a folyosó szikrázó világossága után homályosnak tűnt.

- Lépjen közelebb, ezredes! - hangzott a terem mélye felől.

Eberstein báró a hang felé fordult, három lépést előrelépett, kemény dobbantással tisztelgett, de mielőtt elkezdhetne volna a jól betanult jelentkezési formulát, a birodalmi gróf könnyed intéssel belefojtotta a szót.

- Örülök, hogy személyesen is megismerhetem - szólalt meg mosolyogva -, foglaljon helyet, most nem a csatatéren vagyunk.

- Megtiszteltetés és kegy számomra... - kezdte az ezredes, de az asztal másik oldalán kényelmesen karszékbe ereszkedő idősebb férfi a szavába vágott:

- Csak a bizalom, báró úr! A legmagasabb bizalom jele, hogy ön most itt van. Őszintén hiszem, hogy jó tanácsot adtam őfelségének, amikor önt javasoltam arra a feladatra, amelyet most ismertetni fogok. De térjünk a tárgyra! Ön eddig a franciák ellen folyó háborúban harcolt...

- Harmadik esztendeje, excellenciás uram - bólintott büszkén az ezredes.

- Tudom - mondta rendreutasítóan a gróf, majd nyugodtan folytatta: - Több alkalommal kitüntette magát, és én boldog voltam, hogy a hozzám érkező titkos értesülések alapján oly sok szépet jelenthettem önről őfelségének. Most, amikor - meg kell mondanom őszintén - egyre aggasztóbb méreteket ölt Rákóczinak és társainak magyarországi lázadása, olyan emberek kellenek oda, akik ezt a rebelliót kíméletlenül és gyorsan le tudják verni. Ezért - állt fel ünnepélyesen a birodalmi gróf - őfelsége, a császár nevében megparancsolom, hogy utazzék Magyarországra, és a rendelkezésére bocsátott csapatokkal zúzza szét a Duna és a Dráva szögletében tanyázó bandákat! Erősítse meg a siklósi várat, és térítse őfelsége hűségére a Siklós környéki nyakas, kálvinista magyarokat. Feladata teljesítésében a legnagyobb eréllyel járjon el, és küldjön részletes jelentést az udvari haditanácsnak, személy szerint nekem.

- Megértettem, excellenciás uram! - feszített büszkén az ezredes.

A birodalmi gróf ünnepélyes mozdulattal egy pecsétes okmányt nyújtott az ezredesnek.

- Az írásbeli parancsot átadom!

Ezután ismét könnyedebbé vált a birodalmi gróf hangja, körülsetálta az asztalt, és bizalmas közvetlenséggel hajolt a báróhoz.

- Különösen figyelmébe ajánlom azt a Béri Balogh Ádám nevű brigadérost, aki az elmúlt hetekben magát öfelségét kergette meg Bécs falai alatt. Kémjelentéseim szerint ez a hétpróbás kuruc zsvány most éppen Siklós környékén garázdálkodik. Néhány száz huszárján kívül csak kiképzetlen paraszt csúrhét vezényel. Katonailag nem komoly erő.

- Két héten belül szétzúzom őket! - lobbant fel az ezredes.

- Azért ne bízza el magát! Ez nem olyan szabályos háború, mint amelyet a franciák ellen vívunk. Ezek magyarok! Nehéz eset!

Eberstein báró elmosolyodott.

- Két hét múlva jelentem a parancs végrehajtását, és Béri Balogh Ádámot is mellékelem a jelentéshez. Élve vagy holtan, de itt lesz!

- Akkor ön három hét múlva tábornok lesz! - mosolygott biztatóan a birodalmi gróf. - És én öfelsége nevében már most megígérhetem, hogy az újszerzeményi bizottság a siklósi várat, valamint a körülötte fekvő, mintegy ötvenezer holdnyi területet önnek juttatja.

Eberstein báró szinte megnémult az örömtől.

- Egyelőre száz arany annak, aki Béri Baloghot elfogja vagy kézre adja. - Az asztalon levő kis bársonyacskót az ezredes felé csúsztatta a birodalmi gróf.

Aztán szinte izzóvá hevült a titokzatos birodalmi gróf egyébként hideg, kék szeme.

- Ha pedig parasztot talál fegyverben, kínhalállal pusztuljon el!

- Akit nem találok az eke szarva mellett, azt karóba húzatom! - fogadkozott az ezredes boldogan.

- Helyes! - bólintott a birodalmi gróf. - De mondasson misét a lelki üdvösségükért, mert öfelsége erre igen kényes! - intette az ezredest, miközben kezével elbocsátó mozdulatot tett.

Báró Eberstein Eckbert ezredes a császári kegy sugaraiban fürödve indult kifelé.

Boldogan pillantott fel az ajtó fölötti címerre. Úgy érezte, hogy a császári sas mind a két fejével utána fordul, és négy szemmel figyeli majd dicsó tetteit, amelyekkel öfelsége hűségére téríti a Siklós környéki nyakas magyarokat.

Két hét múlva is ezt érezte, amint az eszéki útról Siklós felé közelítve vérteseiből, dragonyosokból és gyalogságból álló hadoszlopai közepette megpillantotta a siklósi vár zömök tömbjét. A Tenkes hegy tavaszi zöldekkel pompázó lejtője előtt úgy csillogott a május végi napsütésben, mint egy zöld bársonypárnára helyezett korona.

Az Eberstein bárók régi nagy ősökre pillanthatnak vissza, birtokaik hatalmasak, de a családi törvény kemény és kegyetlen: mindent csak az elsőszülött fiú örökölhet. Eckbert másodszülött volt, s mivel korán kiderült, hogy a papi pályával járó sok tanuláshoz túl vastag a koponyája, úgy határozott a családi tanács, hogy a jóképű fiúból katona legyen. Bátyjától kapott ugyan némi évjáradékot, ifjú korától mégis kardjával kereste kenyerét. S most, amikor a távolban

megcsillant a nap Siklós várának bástyáin, Eberstein báró szeme előtt már felködlött e jövőendő gazdagsága.

De nem sokáig álmodozhatott ezen, mert a dragonyos előőrsök vágatva jelentették, hogy a Tenkes és a Szársomlyó hegy közötti völgyből, Vókány felől, kuruc csapatok bontakoznak támadáshoz.

Mivel a közeledő csapatok számát több ezerre becsülte az előőrsöket vezénylő Bruckenbacker kapitány, az ezredes parancsot adott, hogy a francia fronton szokásos hadialakzatban: vonalba állított ágyúkkal, felsorakozott gyalogsággal és a szárnyakra helyezett dragonyos lovasokkal várják az ellenséget. Vérteseit tartalékba állította, pontosan úgy, ahogy ezt a harcászati szabályzat előírja.

Nagy volt aztán a meglepetése, amikor az ágyúk tűzvonalához alig száz kuruc lovas érkezett. Ezek is megálltak lőtávolon kívül, s kiáltottak valamit furcsa, barbár nyelvükön, amelyben oly sok az e hang. S mert a szavukat nem értette, Eberstein bárót elöntötte a méreg. Parancsot adott dragonyosainak, hogy szórják szét a maroknyi kuruc csapatot.

- Kardot ránts! Üüüüü-getés! - hangzottak a szabályzat szerinti vezényszavak, és a jobbszárny lovasság, amely a nagyfalusi erdővel egy vonalban volt, dübörgő ügetéssel, fegyelmezett, zárt sorokban lódult a szemtelen kurucok felé. Száz lépés után elhangzott az újabb vezényszó:

- Vááág-ta!

Az ügető lovak mind gyorsabban vágtaiba kezdtek, de a kurucok csak forgolódtak, ágaskodó lovaikat táncoltatták. Egy csillogó, fekete szemű, hetyke bajszú fiatalember hányavetiskedett köztük a legjobban. Már csaknem beérték őket a dragonyosok, amikor ez a fiatalember elrikkantotta magát:

- Perdülj, kuruc!

A sistergős istennyila sem csap olyan hirtelen a földbe; mint ahogy a maroknyi kuruc csapat nekifordította lovát a dragonyosok tömbjének, és szinte helyből ugratva vágtaiba, előrefeszített kardjukat villogtatva, fürgeteges hajrával csaptak neki a fehér kabátosoknak.

A bőszünten rohanó bika is megtorpan, ha darázsra vágódik az orrának. Kivált ha köszörült acél a fullánkja. Bruckenbacker kapitány megrántotta a feszítőzablát. Jó lova ondolált farkán fordult meg. A zsoldos katona meg olyan: ha vezére megfordul, visszafelé sem hagyja cserben.

Rövid volt a tusa, s a dragonyosok tipródva hátráltak a pokolfajzatként vagdalkozó kurucok elől.

Ebben a pillanatban megmozdult a nagyfalusi erdő. Az előbbinél jókorta nagyobb kuruc csapat ugratott ki a fák derekáig érő bokrok közül, Volt ott „Jézus!”, volt ott „Mária!”, de leginkább csak azt süvöltötték, hogy „Rákóczi”, „Rákóczi!”

Eberstein ezredes nyomban felfedezte, hogy védtelenül maradt jobbszárnyába akar belekapni a kuruc. Vasas lovasaival elébe futtatott a nyilvánvaló főcsapatnak, tüzeivel megfordította az ágyúvonalat, majd visszavonulót pergetett a vasasoknak, és sistergő, pukkadózó ágyúgolyóesővel köszöntötte a rákócianusokat. Azok pedig, mintha több életük lenne, oda se füttyentettek a vasfürgeteknek, inkább kardjuk lapjával csapkodták lovuk vékonyát, hogy mielőbb az ágyúk torkára forraszthassák a bömbölést.

Bruckenbacker kapitány visszaérkezett az ezredes mellé, aki rőfös tábori látsövével vizsgálta a harci helyzet alakulását. Látta, hogy a nagyfalusi erdőből előretörő kurucok száma messze alatta marad az ő seregének. A francia háborúban szerzett tapasztalatai alapján

nyugodtan várta a fejleményeket. Csak akkor tüzesedett meg amúgy savószerű szeme, amikor egy domboldalon megpillantotta a kurucok törzskarát. A látcső kerek lencsájában délceg, őszülő hajú férfi magasodott. Süvegén nyusztprém és kócsagtoll, ahogy ez a kuruc brigadérosoknál szokásban volt.

- Ki az a férfi? - kérdezte a mellette álló Onelli őrnagytól, akit az eszéki várparancsnok adott kísérőül a siklói útra.

- Béri Balogh Ádám - mondta mosolyogva az olajos arcú olasz.

Az ezredes szeme megszűkült.

- Vogeller! Ritpek! - kiáltotta a két mesterlövésznek. - Tíz aranyat kap, aki ezt az embert lelövi!

A kockafejű Vogeller és a kesefejű Ritpek sem várt több buzdítást. Előrehúzódtak az ágyúig, és gondosan feltámasztott hosszú csövű puskáikból szinte egyszerre roppant a lövés.

A brigadéros megingott nyergében, lova nyakára bukott, és lassan lecsúszott a fűre.

- Megvan! - bődült el az ezredes, és ha nem szégyenli magát, örömeiben földhöz csapja arannyal szegett kalapját.

Ritpek és Vogeller futva jelentették:

- Ezredes úr, alázatosan jelentem, lelöttem!

Mivel egyszerre mondták mind a ketten, Eberstein báró jobbnak látta, hogy a vitát ne a csatatéren döntse el.

- A várban eldöntjük, kit illet a tíz arany - mondta határozottan.

- Engem! - villogtatta szemét Vogeller.

- Engem! - vicsorgott Ritpek.

- A várban megtárgyaljuk! - bődült rájuk az ezredes.

- Ez a kockafejű sváb mindig becsap engem! - siránkozott Ritpek.

- Ez a tejfölagyú dán mindig becsap engem! - bömbölte Vogeller.

- A várban megtárgyaljuk! - csapott feléjük pálcájával a báró.

Amíg a marakodó zsoldosokkal vesződött, gyors események zajlottak a kurucok között.

A csillogó szemű, hetyke bajszú fiatalember, aki előbb még nem házalt jókedvért, riadtan vágatott a nyeregből lesikló brigadéroshoz. Lova mellette torpant meg. Aggódva térdelt parancsnokához.

- Brigadéros uram! Eltalálták?

Zihálva, verejtékezve próbált felkönyökölni Béri Balogh Ádám.

- Ültessetek a lovamra - suttogta. De úgy látszott, ez a néhány szó végképp elvette erejét, elsötétedett körülötte a világ, és már nem hallotta az előbb még hetyke fiatalember riadt, de harsány kiáltását:

- Gyorsan egy szekeret!

Lánc Janinak sem kellett kétszer mondani: úgy csapta sarkantyúját lova vékonyába, hogy szinte szikrázott. A jó Ugocsa elnyúlva vitte gazdáját az erdő felé, ahol néhány tábori szekér rejtőzködött.

A fiatalember gyors ujjakkal bontogatta a brigadéros zubbonyát, és nagyot sóhajtva könnyebbült meg.

- Dobog! A szíve dobog!

Pazonyi Jancsi kezében már ott volt a csikóbőrös kulacs.

- Ebből kínálja, kapitány uram! Életre kel mindjárt, meglássa!

A brigadéros bajsza kétfelé folyt a muskotályos illatot lebegtető bor, de jutott belőle a szájába is.

Talán a bor, talán a csörömpölve érkező szekér élesztette újra. Lassan kinyitotta a szemét.

- A csata...

A kapitánynak nevezett fiatalember felpillantott.

Bizony az újabb támadásra induló dragonyosok erősen szorongatták a kisebb számú kuruc csapatot.

- Ez a csata elveszett... - mondta keserűen. - Most az a legfontosabb, hogy biztos helyre vigyük a brigadéros urat.

Lánc Jani már vetette a szénaágyat a kocsiderékban, majd gyengéden megfogták és belehelyezték Béri Balogh Ádámot.

A brigadéros megszorította a fiatalember kezét.

- Máté fiam... Te idevaló vagy... ismered a vidéket.

Az csak bólintott.

- Maradj itt... egy perc nyugtot se hagyj a labancnak... Akiket sanyargat, azokat keresd. Mind a te katonád lesz.

- Megértettem, brigadéros uram! - mondta Eke Máté, a hetyke, fiatal kapitány, de ezt már nem hallotta Béri Balogh Ádám. Belehanyatlott a szénába.

- Fogjátok közre a kocsit! Indulás! - harsogta Máté, és Lánc Jani meg a fürge Pazonyi máris vitték a hegyek felé a sebesültet.

Csak ekkor vette észre Eke Máté kapitány, hogy ott maradt a földön Béri Balogh Ádám mentéje és nyusztprémes, kócsagtollas süvege.

Eközben Ritpek és Vogeller, túrva az ezredes pálcáját, még mindig azon vitázott, hogy melyiküknek jár a tíz arany. Hiába, a zsoldos mindig zsoldos volt, és zsoldos marad. Aki pénzért harcol, és nem a hazáért, annak ilyenkor is csak a pénz a fontos.

- Oda nézzen, ezredes úr! - szakította félbe a civakodást Bruckebacker kapitány ordítása. - Megszöktetik! Megszöktetik!

Eberstein ezredes szeme majd belecsúszott a látcsőbe, amikor az elporzó szekér után meredt.

- Üldözzé! Fogja el! Hozza ide élve vagy halva! Száz aranyat ér a feje!

A húsos képű Bruckebacker kapitány szélesen elvigyorogta magát.

- A pénzt akár le is számolhatja, ezredes úr!

Eberstein ezredes ekkor döbbszent rá, hogy milyen nagy pénz az a száz arany.

- Várjon! Személyesen vezetem az üldözést! Élve vagy halva, de elfogom! - kiáltotta.

Azzal lóra parancsolta törzskarát, és a távolodó szekér után indult. Csak úgy futtában kiáltotta Onelli őrnagynak:

- Szedje rendbe az ezredet, és vonultassa be a várba!

A szekér közben nagy körrel kanyarodott a Tenkes felé. A tavaszi zöldbe borult hegy füvel, folyondárral dúsan benőtt szurdokaiban nyomukat veszítik majd a labancok - ez volt a kísérők terve. A kapitány vele maradt, hogy figyelje az üldözőket. Azok egyelőre a veszettül vagdalkozó kurucokon próbálták átverekedni magukat. Eke Máté látta, hogy a brigád nem bomlott szét. A hegyoldalig felhallatszott a hatalmas termetű Dujmovics hadnagy harsogása:

- Szorítsd a labanc anyját, szorítsd neki nagyon!

És ott voltak mellette a legények, a gyerekarcú Eszterhai, akinek csak minden második bajsza szála nőtt ki, de akinek kaszán edzett markában úgy aratott a kard, mint tavaly Péter-Pálkor a kasza. Aztán ott volt az okos Bársony, akiből papot akart nevelni az uraság, és ehhez most is hű maradt. Úgy osztotta a kardvágást, mint az áldást, hozzáfűzvé:

- Az Atyának és Fiúnak nevében, nesze labanc!

Látta ezt Eke Máté, és ekkor mintha a földből bújt volna ki, melléje lépett egy nyakba hulló hajú, ősz ember.

- Siklósi bátyám! - csillant meg Máté szeme, aztán sietve mondta: - Megsebesült a brigadéros, segítsd, vidd át őket a Tenkesen! Én addig a brigád élére állok!

Jámbor aggastyánnak vélte volna az ember az öreg Siklósit, mégis úgy pattant fel Eke Máté lovára, mint egy süvölvény csikósgyerek. Máté meg a brigadéros Murza nevű fakóját kapta térde közé. Vágta közben magára kanyarította Béri Balogh Ádám mentéjét, fejébe csapta a nyusztprémes, kócsagtollas fővegét, és istentelen hujjogással a brigád felé száguldott. A fakó Murza orrlikai tágultak, felcsapta farkát. Csaknem röpülve vitte Eke Mátét a harcba.

- Itt a brigadéros! - harsant fel a hatalmas Dujmovics.

- Kévébe kötlek a végén! - suhintott izzadva Eszterhai.

- A Szentlélek nevében! - döfött Bársony.

Így vágta, aprította a labancot mindahány.

Az üldözésre indult ezredes megtorpan.

- Hiszen él!

Gyorsfutárt indított Onelli őrnagynak, hogy most már minden tartalékával avatkozzék bele a harcba.

Eke Máté kihasználta a labancok megtorpanását, és a kisdoboshoz ugratott.

- Verd meg a visszavonulót!

A kisdobos magasra lendítette dobverőit, s miközben az üst ölére feszített kutyaőr megperdült, az ő szeméből is kiperdültek a könnyek.

Mire a labanc észhez kapott, már elnyelte a kurucok csapatát a nagyfalusi erdő.

- Üldözés! Üldözés! - vezényelte Onelli őrnagy, és a tartalék széles vonalba fejlődve robogott a nagyfalusi erdő felé.

De Eberstein ezredes látta, hogy a kurucok csapatából kiválik a brigadéros, és két lovas kíséretével az ellenkező irányba, a Tenkes felé vágat.

Maga mellé vette Bruckenbacker kapitányt, Pityik őrmestert, egy szakasz lovast, és a három árva kuruc nyomába eredt. Azokat, Eke Mátét, Eszterhait meg Bársonyt elnyelte egy fiatal liget. Pillantás alatt lóról szálltak, harci szekercéjük egyetlen nyisszantással szelte derékba a két legnagyobb lombú fiatal fát, köteleket hurkoltak tövére, és a kapitány kezébe nyomták a kötél két végét.

Eke Máté utolsó parancsait adta:

- Vágtassatok a brigadérosunk után! Fejetekkel feleltek, hogy Bottyán apánkhoz érjen!

Ő maga a két kötele jól megfogva kivágtatott a ligetből. A földön vonszolt nagy lombú fiatal fák akkora port vertek, mint egy huszárszázad.

Pityik őrmester, aki büszkén vallotta, hogy olyan a szeme, mint a sasé, lelkendezve mutatta az ezredesnek:

- Ott menekülnek!

Eberstein ezredes és csapata a porfelhőnek hajszoalta lovait.

Közben a kis Eszterhai meg az okos Bársony nekivágtak a Macskaluk dülőnek, és egy óra múlva Kistótfalu táján be is érték Béri Balogh Ádám szekerét.

A csatatéren addigra elült a harci lárma, Onelli őrnagy összeszedette a halottakat, kocsira rakatta a sebesülteket.

Eberstein ezredes pedig lovascsapata élén mind tovább vágatott a számára száz aranyat jelentő porfelhő után.

Eke Máté érezte, hogy a derék Murza mindjobban elfárad.

Hogy könnyítsen rajta, elengedte az egyik kötele.

A másikat a nyeregkápához kötötte.

Egy vastag törzsű öreg tölgy terítette széles ágait az út fölé.

- Rajta, Murza! Rajta! - rikkantotta a kapitány, és elkapta az út fölé hajló ágat. A ló kiszökkent alóla, megkönnyebbülten vágatott tovább. A kapitány meg fellendült a lombok közé.

Egy perc múlva levél se rezzent a fán.

Nagy volt a bosszúsága Eberstein ezredesnek az elhagyott porverő fa láttán. Különösen az bosszantotta, hogy Bruckenbacker vigyorogva ki is mondta az igazságot:

- Ezredes úr, azt hiszem, alaposan rászedtek bennünket!

Fújtatva, dühöngve kiabálta:

- El kell fognunk! Élve vagy halva, de el kell fognunk!

Bruckenbacker vállát akarta vonni, hogy merre, de merre?! - amikor Pityik őrmester sasszeme ismét felfedezte a porfelhőt.

- Ott vannak! - kiáltotta diadalmasan a távolba mutatva.

Eberstein ezredes, aki annak idején azért nem lett pap, mert kissé lassú gondolkodású volt, most is mélán töprengett, hogy ily esetben, amikor a szolgálati meg a harcászati szabályzat nem ír elő semminemű cselekvést, mit tegyen.

Végül győzedelmeskedett rajta a fáradtság.

- Kapitány! Üldözze tovább! - Lemondóan sóhajtott. - Öné a száz arany, ha ide hozza.

Bruckenbacker húsos pofájából kivillantak a lófogak.

- Bízva rám, ezredes úr! - vigyorgott ellenállhatatlanul, majd Vogellerre és Ritpekre mutatott. - A két mesterlövész itt marad, a többiek utánam!

Azzal elvágtattak abba az irányba, amerre Pityik őrmester sasszeme a Béri Balogh Ádámot rejtő porfelhőt felfedezte.

Eberstein ezredes fáradtan zökkent a nyeregből a földre. Valaha kiváló lovas volt. Évekig teljesített szolgálatot Bécsben a spanyol lovas iskolában. Itt tanították elegáns mozdulatokra, kecses, táncoló járásra a császári ménes hófehér lipicai paripáit. Napi öt-hat óra gyakorlás meg se kottyant a fiatal bárónak, különösen abban a környezetben. Hatalmas tükrök előtt gondosan ügyelt arra, hogy a lovak minden mozdulata olyan elegáns legyen, mint egy rokokó udvaronc. A tükörből fel-félpillantott a gipszstukkós karzatokra, ahol a spanyol iskola tréningje alatt a legelőkelőbb bécsi hölgyek és urak adtak találkát egymásnak. Mi több, az apácák is elhozták a gondosan nevelt leánykákat, hogy idejében megismerjék azt a helyet, ahol találkozni nem illetlenség.

Persze az ifjú Eckbert ott még azon álmodozott, hogy valamelyik tábornoknak, esetleg főhercegnőnek megakad rajta a szeme, és a nyalka lovastisztet maga mellé veszi adjutánsnak. Ez a későbbiek során félig-meddig sikerült is, hisz itt akadt meg rajta a hófehér lelkű Amália szeme, akivel később örök hűséget esküdött, és aki most Bécsben várja a jó híreket.

Azóta a fiatal kapitányból ezredparancsnok lett, és az udvari szolgálat helyett Rajna menti helyőrségek életét kapta a sorstól.

Elhízott, megkényelmesedett, és valahogy jobban esett neki a hintó ringó ülése, mint a nyereg.

A kemény futtatás, amely idáig tartott, elfárasztotta. A május végi nap erősen tűzelt, és Eberstein ezredes lovát a két mesterlövészre bízva, az út fölé hajló ágú hatalmas tölgyfa felé ballagott. A fán levél se rezgett, csak széles árnyéka sötétedett a napszitta fűvön.

Lezökkent a fa alá, aranszegélyű kalpagját gondosan maga mellé tette, és elmélázva legyezgette gyöngyöző homlokát csipkés zsebkendőjével.

A fától nem messze az úton öreg parasztot pillantott meg. Egykedvűen ballagott feléje, mert arra vezetett az út. Kezében cserépkorsó himbálózott, látszott, nem üresen.

A csata heve, a lovaglás, a kora délutáni nap forrósága a korsó láttán Eberstein ezredes szájába szalasztotta a nyált.

- Hé, paraszt! - kiáltott az úton ballagóra.

Az öreg - nem volt más, mint Siklósi bácsi - látszólag riadtan kapta le posztósüvegét, és tisztelettudóan az ezredes felé lépkedett.

- Mi van a korsódban, öreg? - reccsentett rá.

- Jó kis borocska, meg is kínálnám véle nagyuramat - mondta alázatosan az öreg -, ha meg nem sérteném.

- No hozd csak ide! - nyelt nagyot az ezredes.

Az öreg paraszt odalépett, kissé reszkető kézzel nyújtotta a fekete cserépkorsót.

Eberstein báró mohón beleszippantott.

- Mennyei illata van! - élvetegen tapogatta a nyirkos falú agyagedényt. - És milyen hűvös!

Gondosan emelte ajkához a bortól súlyos korsót, amelynek illatos, hűvös tartalmát szinte a szájában érezte. És ekkor, nem tudni, mi módon, a korsó megbillent, csörömpölve zúzódt szét a földön, amely gyorsan szívta magába nemes tartalmát, mintha borissza lenne.

- Ügyetlen paraszt! Fajankó! - bödült el az ezredes.

Siklósi bácsi majd kezét-lábát törte a riadalomtól.

- Megbocsásson már, nagyuram! Hű, de sajnálom, egyetlen korsóm volt, pedig hogy hoznék ebből a borból, hiszen van ott, ahol ez volt, de korsóm... korsóm az nincsen már.

Közben a beszélgetésre odaballagó mesterlövészekre pillantott.

- No iszen, itt a vitéz urak kulacsa! - csillant meg a szeme. - Jöjjenek föl a pincémbe! Olyan borral töltöm meg a kulacsaikat, amilyent a császár öfelsége is csak húsvétkor iszik!

Eberstein ezredes látta az öreg riadalmát, de még jobban érezte a lába előtt párálló bor nyálcsorgató muskotályillatát. Ezerszeresére nőtt a szomjúsága.

- Aztán messze van-e a pincéd, öreg? - kérdezte vizsgáló pillantással.

- Egy kőhajításnyira, uram! - legyintett Siklósi bácsi.

- No, akkor - fontolgatta a szót, aztán győzött a muskotályillat - fordulj szaporán ezzel a két emberrel.

Mire Eberstein bárónak eszébe jutott, hogy tulajdonképpen ellenséges földön maradt egyedül, már hiába kiáltott volna a két mesterlövész után. Azokat éppen úgy megbűvölte addigra a tenkesi Tramini illata, mint őt, és szaporán csörtettek a Nagyárok dülőben az öreg Siklósi pincéje felé.

De úgy látszott, nincs mitől tartania. Az öreg tölgy magányosan állt a hatalmas legelőn átvezető út mentén, kétszáz lépésre bokor sem látszott, és itt volt mellette jó lova, kápájában páros pisztollyal.

Mintha a szél is fűni kezdene, érezte az ezredes, amikor feje fölött kissé megzizzentek a levelek. Perceken belül visszaérnek a kődobásnyira levő pincéből az emberek - méházott el a bor illata fölött.

A vastag tölgyfa másik oldalán eközben óvatosan, macskaként ereszkedett a földre Eke Máté kapitány.

A brigadéros mentéje feszült rajta, fején a nyusztprémes, kócsagtollas főveg, csak arcát kerítette most egy sötétvörös kendő a szeme alatt.

Kilesett a fa mögül, amelynek másik oldalán az ezredes legyezte magát elmerengve. Alig kéznyújtásnyira volt tőle az aranyszegélyű kalap, és egyszerre ellenállhatatlan ingert érzett arra, hogy ezt a szuszogó urat, mielőtt a tárgyra térne vele, kissé megréfálja. Óvatosan - fűszál se rezdült - kicserélte a nyusztprémes, kócsagtollas főveggel az ezredesi kalapot. Majd egy leveles ággal szép csendesen hajtani kezdte a levegőt. Az ezredes élvezettel tartotta homlokát a frissen támadt szélbe, majd mikor az erősödni kezdett, kalapja után nyúlt, hogy fejére tegye.

Fejébe is nyomta, de a következő pillanatban ott dermedt a keze.

Nyusztprémet markolt az aranyszegély helyett.

Lekapta fejéről a főveget, egy pillanatig dermedten nézte, de védekezni már nem volt ideje. Kemény pisztolycső nyomta meg oldalát, és fülébe pattant a figyelmeztetés:

- Kezeket fel, ezredes!

- Ki az? - rebbent ki belőle a hang.

- Béri Balogh Ádám! - hangzott keményen.

- Ah! - fojtotta belé a szót a rettenet.

- Ha a fejemre kitűzött száz aranyat óhajtja átadni - hallotta a gúnyos hangot -, most itt az alkalom!

Eberstein báró első ijedelmét legyűrve lassan öve felé nyúlt, és elővette a pénzes zacskót. Keze az oldalának nyomódó pisztoly közelében járt.

Hirtelen mozdulattal kitépte a kapitány kezéből a fegyvert.

A következő pillanatban rúgás érte csuklóját, és a pisztoly messze repült. Mégis volt annyi ideje, hogy kardot rántson, és hirtelen a kapitányra sújtott.

- Meghalsz, te rebellis kutya! - bődült el.

De a kapitány könnyed mozdulattal kikerülte a vágást, és az ő kezében is megvillant a kard.

- Engedelmevel, talán később! - mosolygott fekete szeme, és istentelen gyorsasággal úgy fordult, hogy mire Eberstein báró követhette volna, már fehér szattyánnadrágján csattant a kuruc kard lapja.

Egy császári ezredesnek a fenekére csaptak! Ennél sértőbb dolog nem is történhetett volna. A francia fronton ilyesmi elképzelhetetlen volt, ott az ezredes az ellenfélből is csak ezredessel mérkőzhetett. Mégpedig a lovagiasság nemzetközi szabályai szerint. S most, ez a lázadó, ez az istentelen úgy bánt vele, mint hajdani iskolamesterek taknyos polgároklykökkel. Vele, a báróval!

Bőszülten rohant a kurucra, aki fürgén hajlongott ütései elől, és görbe pengéje alig-alig keresztezte az egyenes dragonyos kardot.

Egyszer, kétszer, háromszor csattant az ezredes szattyánba bújtatott feneke.

A báró már tajtékozott, és hatalmas erővel sújtott újra.

Kardja most csattant először komolyan, de nyomban ki is repült a kezéből. S a pokolfajzadék kuruc hiúzfürgeséggel ugrott feléje, ráhágott az egyenes pengére, kardját az ezredes torkának lökte.

Eberstein báró érezte: itt a halál! De a szablya hegye csak érintette a nyakravalóját. Jobban szúrtak a vörös kendő felett csillogó szemek.

- Fogja ezredes, még nincs vége! - lépett hátra a kuruc, és lovagias mozdulattal felvette a földről ellenfele kardját. Könnyedén odadobta. A báró elkapta a pengét, és egy pillanat alatt lemállott róla minden nemzetközi lovagiasság.

Az egyenes kardot dárdaként hajította ellenfele szívének.

- Nesze, disznó!

Lovag ilyet sohasem tett volna! Kalózok harcolnak így. De Eberstein báró később felmentette magát a becstelenség vádjá alól, mert ellenfelét nem tartotta lovagnak.

A kapitány szíve felé hajított kard azonban csörömpölve fennakadt a kuruc szablya markolatának széles kosarán.

Most Eke Máté homlokát borította el a láng. A következő pillanatban két kard volt a kezében, és megindult az ezredes felé. Eberstein báró magasba emelt kézzel hátrált. Aztán odakoccant feje a tölgyfa derekához.

- Most megölhetném, ezredes! - hallotta valahonnan nagyon távolról a kuruc szavait.

Eközben Siklósi bácsi pincéjében mind vidámabbá vált a hangulat.

Az öreg sárga lopótökkel szívogatta a hordók mélyét, és megfeketedett fakupákba csorgatta az aranylő bort.

- Válasszanak, csak válasszanak, vitéz urak! Keressék ki a legjobbakat! Azt vigyünk az ezredes úrnak, ugye? - biztogatta a két mesterlövészt, akik lassan kezdték feledni előbbi összetűzésüket, és haragjukból már csak annyi maradt, hogy sehogy sem tudtak megegyezni abban, melyik a pince legjobb bora.

Így aztán a végére érven Siklósi bácsi azt ajánlotta, hogy kezdjék újra, és most már figyeljenek oda jobban.

A kockafejű Vogeller és a kese Ritpek ezt meg is ígérték. Hordótól hordóig léptek, és mire a sor hosszát megjárták, már erősen forgott körülöttük a pince.

Ritpek, aki mégiscsak okosabb volt, most már sürgősen megtöltette a kulacsokat, és bármennyire is ajánlotta Vogeller, hogy ő biz odafekszik egy akós hordó csapja alá, és úgy kiissza csapon át az egész hordót, hogy egy csöpp se megy földre - kérlelhetetlen maradt.

- Indulunk!

Ahogy a két lovas elimbolygott a pinceajtó elől, az öreg Siklósi is megforgatta a kulcsot a zárban, és bokortól bokorig osonva a nyomukba eredt.

Eberstein ezredes pedig háttal a fának, két pengével a melle előtt hallgatta a kapitány leckéztetését.

- Most megölhetném, ezredes, de ne reszkessen! Nem teszem. Az ön bárói feje nem ér meg nekem annyit, ahány paraszt fejét bosszúból lecsapnának érte. Amíg visszajövünk, maga lesz az úr ezen a vidéken. Bánjon tisztességgel a néppel, mert ha bántódása lesz, ha kifosztják, ha felégetik a portáját, nincs többé kegyelem! - Így hangzott a komor figyelmeztetés, és Eberstein báró látta a sötéten izzó szemeken, hogy ez a kuruc nem tréfál.

De a kuruc is észrevette, hogy az ezredes tekintete elkalandozik a válla fölött, és az eddig riadt pillantás megváltozik. Eberstein kék szemében reménység csillan, de túl a reménységen a bosszúvágy is keskeny ráncba rántotta pillái szögletét.

A kapitány hirtelen elfordította fejét, követte az ezredes tekintetét. A bozótosból, amely a Nagyárok dülő bejáratát rejtette, most bukkant ki a két labanc.

Eke Máté ekkor két kézzel döfött egyszerre. Eberstein ismét a halált érezte, de a két kard csak ruháját verte át, és hóna alatt odaszögezte a fához.

A kuruc hosszú ugrással az ezredes közelben legelésző lovánál termett, rávetette magát, és keményen sarkantyúzva a Tenkes felé indult.

- Lőjétek le a kutyát! Lőjétek le! - jött meg nagy hirtelen az ezredes hangja.

A két mesterlövész először tétován kereste, hogy kiről is legyen itt szó, majd megpillantva a lovast, előkapták fegyvereiket, és lőttek.

Eke Máté súlyos ütést érzett a bal vállában. Megingott a nyeregben, de aztán ismét megkapaszkodott, és a ló nyakára borulva vágta tovább.

Béri Balogh Ádám mentését ezen a napon másodszor lyuggatta golyó, másodszor freccsent rá kuruc vér.

Vogeller és Ritpek az ezredeshez szaladtak.

- Megsebesült, ezredes úr? - érdeklődtek keményen fegyelmezve imbolygásukat. Majd kigombolták az ezredes zubbonyát, mert a fába vert kardokkal nem bírtak.

Eberstein báró buggyos ujjú, habos, fehér ingben pihegett a nagy riadalomtól. S mivel közeledni látta Bruckenbacker kapitány csapatát, nyomban parancsot adott Ritpeknek és Vogellernek, hogy vágassanak a kuruc után.

A borkóstoló mesterlövészek nagy ügyel-bajjal lóra kapaszkodtak, és elindultak arra, ahol a kapitány eltűnt.

A Bruckenbacker kapitány által vezetett kisdud csapat lógó orral tért vissza.

A száz arany bizony elúszott, de legalább a faágat vonzó lovat foghatták volna el. Mert utolérték ugyan Murzát, de nem találtak nyergében senkit. Pityik őrmester, aki egyébként nem volt vallásos lélek, most keresztet vetett.

- A föld nyelte el a lovat.

Bruckenbackernek ebben a furcsa helyzetben nyomban eszébe jutott magára hagyott parancsnoka, és sebesen hajszolni kezdte embereit visszafelé. Murzát Pityik őrmesterre bízta, aki leoldotta róla a faágat, és kantárra fogta a fakó lovat. A ló azonban nem állhatta a labancszagot, mert alig százméternyi ügetés után úgy kitört, hogy magával rántotta Pityik őrmester sárgáját is, mégpedig olyan hirtelen, hogy az őrmester majd öt métert úszott a levegőben, mire a másik oldalon földet ért.

A sárga ugyan visszatért gazdájához, de Murza felcsapott farokkal, lobogó sörénnyel a Tenkes felé száguldott, és csakhamar eltűnt a fák és bokrok között.

Már az ezredeshez értek Bruckenbackerék, amikor az őrmester sajgó tagokkal felzárkózott mögöttük.

- Ezredes úr, alázatosan jelentem, nem találtunk senkit a lovon! - harsogta Bruckenbacker kapitány, majd kíváncsian megkérdezte: - De mi történt önnel? Miért szárítgatja két kardon a zubbonyát?

Eddigre báró Eberstein Eckbert is visszanyerte parancsnoki hidegvérét, és büszkén fordult Bruckenbackerhoz.

- Megverekedtem Béri Balogh Ádámmal, de elmenekült. Az embereim már üldözik.

Azzal, hogy Pityik őrmester szerencséje erre a napra teljes legyen, ráparancsolt a sasszemű hadfira:

- Őrmester, maga átadja nekem a lovát, megvárja az üldözésre küldött mesterlövészeket, majd bevonul velük a várba.

Miután felkapaszkodott a sárga ló nyergébe, és két-két labanc kiszabadította fába szorult kardját, feladta rá zubbonyát, és mint ahogy azt a francia hadszíntéren szokta, parádés feszességgel a csapat élére léptetett. Elindultak a siklói vár felé.

Onelli őrnagy a külső várban sorakoztatta fel a dragonyosokat, a vérteseket és az ágyúkat. A gyalogosokat a belső várba rendelte.

Az ezredes csapata a külső várkapuhoz érkezve már feszes őrséget talált. S amikor fellovagolt a belső vár felvonóhídjára, a bástyán megszólaltak a réztrombiták, dísztüzet lőtt a gyalogság, és a kapu fölé kitűzték a kétféjű sasos zászlót, amelyről - tán gyűrődött volt a selyme, vagy az ezredes rossz lelkiismerete tette - igen kancsalul nézett lefelé a kétféjű sas.

Ritpek és Vogeller eközben megunták az üldözést.

Tanakodni kezdtek. S hogy jobb gondolataik támadjanak, megitták kulacsaikból az ezredesnek szánt bort. Ettől aztán úgy kifényesedett mesterlövész elméjük, hogy kitalálták azt a hazugságot: a lovas egy mély szakadékba zuhant, és ízzé-porrá zúzódott.

Ezt jelentették Pityik őrmesternek, aki viszont Vogellert szállította le a lóról, és úgy defellírozott be a siklósi várudvarba.

Az ezredes tudomásul vette a jelentést, és csak szürke lovát sajnálta kissé.

Estére, mielőtt lefeküdt, hosszú levelet írt Amáliának. Ebben részletesen elmondta, hogyan verte szét a kuruc túlerőt, hogyan kergette halálba Béri Balogh Ádám brigadérost, és azt sem felejtette megemlíteni, hogy levelét abban a szobában írja, ahol valaha Zsigmond német-római császár lakott. Kérte kedves nejét, hogy a legközelebbi postakocsival Zágrábon, Eszéken át jöjjön Siklóstra.

Amikor végre lefeküdt, hosszasan nézte a szép faragású kőkandallót, amelynek latin feliratát ugyan nem értette, de amely feliratot állítólag maga Zsigmond császár véste ebbe a kőbe felséges kezével.

Aztán elaludt.

A siklósi vár alatt nyomorúságos zsúpfedeles viskók sorakoztak. Újhold volt, és a bástyán lobogó őrtüzek fényét elnyelte a sötét éjszaka.

A kutyák fel-felvonítottak az udvarokban, aztán halkan nyikordult egy kisajtó. Az alacsony szoba megtelt emberi verejtékszaggal, amikor az öreg Siklósi bácsi a szalmazdika csúsztatva az ájult kuruc kapitányt.

Az ablakra posztófüggönyt akasztott, majd tüzet csiholt, mécsest lobbantott. A táncoló láng Eke Máté elgyötört, sápadt arcát világította meg. Lassan kinyitotta a szemét, és halk sóhajjal kérdezte:

- Hol vagyok?

Az öreg paraszt arcán mosoly suhant át, és atyai szeretettel suttozta:

- Jó barátnál, fiam, jó barátnál.

Odafent a várban éjfél kondítottak. Idehallatszott. Oly közel volt.

2. Az embervadászat

A siklósi várban csakhamar kellemessé vált az élet.

Az ezredes gondosan megszervezte az utak, a hidak őrzését, a rendszeres lovas őrzőjáratokat, amelyek hol egyik, hol másik községben bukkantak fel a környékbeli jobbágyok keserű nyomorúságára. A császári zsold nem volt túl magas. Amelyik zsoldos katona félre akarta tenni keresetét, az ilyen potyákon próbálta kiegészíteni.

Feldúlt paraszti porták jelezték, hogy a kegyes Lipót császár katonái merre jártak.

Főnt a várban eközben vígan teltek a napok. Különösen azóta, hogy Amália a Bécsből Zágrábon át Eszékig közlekedő katonai futárkocsival megérkezett. Az ezredes kellő ünnepélyességgel fogadta hitvesét: Bruckebacker kapitány vezetése alatt egy fényesre pucovált vasas századot küldött eléje Eszékig. Ő maga dragonyosai élén Siklós várában fogadta a kényes dámát. S az út ugyan nem volt hosszú Eszéktől Siklós határáig, de arra mégis elegendő volt, hogy a húsos képű kapitány és Amália között negédesen kellemes barátság alakuljon ki.

Ez a barátság a várban is tovább szövődött.

Az ezredesné eleinte nagyon kényelmetlenül érezte magát a számára rideg falak között, és nem enyhítette magányosságát a környező táj szépsége sem. Egyedül Bruckebacker kapitány készséges és kellemes lovagiassága vigasztalta, amíg férje hatalmas térképek fölé hajolva vagy parancsokat diktálva elmélyedt és gondos munkával szolgált a császárt.

A császár szolgálata nem is volt olyan egyszerű, mint ahogy ezt idefele utazva báró Eberstein ezredes elképzelte. Ezek a Siklós környéki nyakas parasztok szokatlanul mások voltak, mint az Európa más hadszínterein megismert jobb módú népek.

Ott a Rajna mentén vagy Sziléziában, vagy akár a cseh helyőrségekben rendre, engedelmességre szokott polgárokkal, alázatra és hűségre termett jobbágyokkal találkozott. Azoknak szent volt az úr szava; ha ma valamit megparancsolt, másnapra úgy lett. De itt, ahol alig tizenöt esztendeje a török elleni nagy háború dúlt, és ahol a Dráva árterületein épített viskóikban vagy a hegyek gyomrában rejtőző barlangjaikban puszta életük fenntartásához is alig volt jószáguk az embereknek, értéktelenné váltak oly szent dolgok, mint a császár szava és az ő nevében rendelkező ezredesi helytartó parancsai.

Hiába doboltatta ki, hogy szállítsák Siklós várába a hadsereg fenntartására szolgáló porciót, hiába hirdette ki, hogy fizessék be a hadisarcot. A népek itt süketek voltak erre, vagy nagyon is jól meghallották, amikor egy-egy büntetőcsapat közeledett, mert olyankor nyoma veszett a népnek, a jószágnak, és gondosan elsimított gyepetglák fedték a föld alá vermelt gabonát.

A siklósi várparancsnok meg egyre kapta a rendelkezéseket, hogy ennyi vágómarhát ide, annyi szekér lisztet oda, ennyi és ennyi pénzt meg amoda szállítson.

Eberstein ezredes tudta, hogy mi a parancs; de hogyan teljesítse akkor, ha a parasztok nem akarták tudni?

Nem volt hát könnyű dolga.

Nyílt lázadással az utóbbi hetekben mégsem találkozott. Úgy látszik - gondolta -, tényleg Béri Balogh Ádám zuhant le a Tenkes szikláin. De ezen a napon, amikor nagy kürtölve érkezett a

hadi futár Zágrábból, ahol báró De Nehem altábornagy generális parancsnokolt, ez a hite is szertefoszlott.

Az altábornagy generális komoly szavakkal illette, és óva intette attól, hogy elbizakodott legyen, mert a legújabb kémjelentések alapján Béri Balogh Ádám, sebesüléséből felépülve, a napokban Szekszárd környékén csapott meg egy császári zászlóaljat, mégpedig keményen.

A kémjelentés azt is közölte, hogy Béri Balogh Ádám brigádjának egyik kapitánya nem tért vissza a siklósi ütközetből, és állítólag ott rejtőzködik valahol a környéken vagy sebesülten, vagy egészségesen, de mindenesetre feltételezhető, hogy az a nagy fokú engedetlenség, amelyet a Siklós környéki nép tanúsít, az ő tevékenységének eredménye lehet. De Nehem báró utasításai most már szigorú akciókat parancsoltak az ezredesnek. A porció begyűjtése, a hadisarc behajtása nem késlekedhet tovább. Mindenekelőtt azonban kerítse kézre az ezredes a bujkáló kuruc kapitányt, mert ha kihúzta a nép ellenállásának méregfogát, minden bizonynal egyszerűbbé válik a többi feladata is.

Amíg Eberstein ezredes ezt az utasítást tanulmányozta, a vár északi bástyáiról, amelyek a Tenkes hegy felé néztek, puskalövések durrogása hallatszott. Kényelmes karszékekben, csipkés szélű napernyő alatt üldögélt Amália, és lornyonja mögül hol Bruckenbacker kapitányt, hol meg a bástya peremére állított cserépköcsögöket figyelte.

A kapitány célba löni tanította Amáliát. És Amália, miután az első napokban kiderült, hogy a kapitánnyal sem Calderon drámáiról, sem Scudery kisasszony regényeiről nem beszélgethet, nőies alkalmazkodókészséggel viselte el, hogy Bruckenbacker kapitány azzal szórakoztassa, amivel tudja.

A kapitány csak lovagolni, kockázni és löni tudott.

Így hát Amália délelőtt löni tanult, délután a lovakkal ismerkedett, esténként kockázott. Annál is inkább rákényszerült erre, mert Eckbert egész nap a császárt szolgálta, és estére mindig nagyon elálmosodott. A finom lelkű asszony csakhamar felfedezte a férfias szórakozások varázsát, és előre élvezte, hogy visszatérve Bécsbe miként fogja mindezt elmondani legbelsőbb, titoktartó barátnőinek.

Bruckenbacker kapitány felvillanyozódva Amália mosolyától, büszkén lőtte ki puskáit, amelyeket a mögötte álló Pityik őrmester vezetésével Vogeller és Ritpek mesterlövészek állandóan újra és újra töltöttek.

- Bravó, Alfonz, bravó! - tapsolt Amália, amikor a bástya peremére állított cserépedényeket egymás után szétvetették a kapitány golyói.

- Maga igazán nagyon ügyes, barátom! - csilingelt az ezredesné hangja, s közben gyengéden simogatta az ölében szunyókáló kismacskákat.

Bruckenbacker kapitány elegánsan meghajolt az elismerésre. Pityik őrmester szolgálatkészen nyújtotta a töltött fegyvert, a kockafejű Vogeller a kese Ritpekre kacintott, aztán beleszórta a puskaport a csőbe, rádömöckölte a fojtást, és belenyomta a golyót.

Csak egyvalaki nem örvendezett a szétfreccsenő köcsögökön.

Az ezredesné új szolgálója: Veronika.

A szőke lány szoborként tartotta úrnője fölé a napernyőt, és gondosan vigyázott a karjára akasztott kosárban csintalankodó kismacskákra.

Nemrég került a várba, amikor meghallotta, hogy az ezredes jó pénzt fizet szép kölyökcikáért.

Amáliának kedvenc állata volt a macska. Bécsi otthonában még a szalonba is bejáratosak voltak válogatott állatai. De a macska sajátos természete okozta, hogy Siklóson új macskákat kellett beszereznie. Ez a kis állat - ellentétben a kutyaival - nem az emberhez, hanem a házhoz hű. Útra hozott macskáit már az első postaállomáson megszöktek, és így itt, Siklóson új kedvencekről kellett gondoskodni.

A macskákat hozó Veronika megtetszett a szolgáló nélkül maradt ezredesnének - bécsi szobalányai ugyanis, mikor meghallották, hogy úrnőjük a vad magyar vidékre készül, a macskákhoz hasonlóan megszöktek.

Veronika árva volt, és amikor az ezredesné megparancsolta, hogy maradjon mellette a várban, még hálát is adott a teremőnek jó sorsáért. Később megérezte, hogy a macskákat, amelyeket ő gondozott, többre becsülik, mint őt, az ember lányát. Amália viszont látta, hogy okos tereméssel van dolga, és így szigorúan nevelgette a bécsi szobaleányok tudnivalóira.

A lány egy szóra megtanult mindent, nem is az eszével volt a baj meg a szorgalmával, hanem a szívével, amely nem tudott megbarátkozni új környezetével.

Nem vidult hát most sem, amikor asszonya örvendezett, s a kapitány lovagi mozdulattal nyújtotta az ezüstveretű pisztolyt Amáliának.

- Semmiség az egész - mondta -, méltóztassék kipróbálni!

Az ezredesné csiklandós kíváncsisággal turbékolta:

- Alfonz, én félek!

A kapitánynak fülig húzódott a szája, és bátorsággal, büszkeséggel biztatta az úrnőt:

- Szíveskedjék csak rám hagyatkozni!

Azzal az ezüstveretű pisztoly gombos markolatát Amália puha tenyerébe helyezte, kantárhoz szokott ujjával a hölgy ujjait ráfonta a markolatra, és átölelve a pészmaillatot árasztó asszony vállát, lassan a cél felé emelte a pisztolycsövet.

- Amália! Mit csinál ott?

Egyszerre fordultak arra mind a ketten, s természetesen a kezükben tartott pisztoly is.

Az asszony ijedten - maga sem tudta, mit csinál - meghúzta a ravaszt.

A lövés eldőrdült, Veronika felsikoltott, s az ezredes kalapja messze repült.

- Ah, Eckbert! - rebegte Amália. - Lőni tanulok!

Pityik őrmester rezzenéstelen arccal nézte végig a jelenetet. A kockafejű Vogellerből azonban kipukkant a nevetés.

Báró Eberstein ismerte azt a francia közmondást, hogy a fenségest a nevetségéstől egy hajsza választja el. Tudta, hogy erre a hajszára e pillanatban nagyon kell ügyelnie. Zordonságot kényszerített magára, és mintha mi sem történt volna, Rítpekre szólt:

- A kalapomat.

A kesehajú készséggel ugrott a kilyukadt ezredesi fövegért.

Eckbert szabályos mozdulattal a fejére tette, majd katonás keménységgel Bruckebacker kapitányra rivallt:

- Megparancsoltam önnek, hogy a hadisarcot három napon belül hajtsa be!

- Minden intézkedés megtörtént, ezredes úr! Parancsba adtam a falvaknak, hogy három napon belül szállítsák a várba.

Az ezredes most nem a kapitány szavait figyelte. Egy puskához nyúlt, amelyet lövésre készen Pityik őrmester kezében talált. Majd lassan, hátborzongató hidegvérrel emelni kezdte a puska csövét, amely alig arasznyira siklott el a megdermedt Bruckenbacker melle előtt.

Amália halkán felsikoltott, de a puskacső tovább emelkedett, föl a magasba, ahol a délelőtti fényben egy galamb körözött leszállóhelyet keresve.

A lövés eldördült. A galamb bukfencet vetett a levegőben, és a bástyára zuhant. A két mesterlövésznek fennakadt a tekintete.

- Lőni tőlem is tanulhat! - pillantott zordonan feleségére az ezredes. Veronika, aki eddig szobornémasággal szemlélte az eseményeket, a köveken vergődő galambhoz térdelt.

- Szegénykém - rebegte.

- Ez meg micsoda?! - kiáltott fel az ezredes, aki szintén a vergődő galambot, vadász-zsákmányát szemlélte.

A galamb lábára kis hártystatekeres volt erősítve.

Amália is odafurakodott hozzá, és lornyonját orrára helyezve kíváncsiskodott.

- Eckbert! Tényleg, mi lehet?

- A gazemberek! - csikordult meg a báró foga.

- Mutassa, Eckbert, mutassa! - nyüzsgött körülötte a felesége. Báró Eberstein olvasni kezdte az apró betűs írást.

- „Örülök felgyógyulásodnak. Kezdjél munkába, akadályozd meg a sarcolást, porciószedést, a nép kifosztását. Jó egészséget kíván Béri Balogh Ádám brigadéros.”

- De mit jelent ez, Eckbert? - csimpaszkodott belé Amália.

- Őrmester! Sorakozó a várudvaron! - parancsolta keményen az ezredes. S amikor Pityik őrmester Vogellerrel és Ritpekkal eltávozott, magyarázni kezdte: - Béri Balogh Ádám él. Egy sebesült kuruc kapitány bujkál a környéken.

- Hiszen az egész hegyoldalt átkutattuk! - mentegetőzött Bruckenbacker.

Az ezredest elfutotta a méreg.

- Így bízhatok magára valamit?! Ahelyett, hogy itt legyeskedne, köcsögökre lövöldözne, inkább az ellenséget kerítené puskavégre!

Kifújva dühét parancsot adott:

- Lemegy az udvarba, és a felsorakozott csapatokkal körülfogja a falut. Átkutat minden házat pincétől padlásig. A szemem elé ne kerüljön, amíg nincs meg ez a gazember! - rázta a cédulát nekivörösödve.

Bruckenbacker csattogva tisztelgett, és sürgősen elment.

Amália kényeskedve mondta:

- Vigyázzon, Eckbert, ne idegesítse magát, mert meg találja ütni a guta!

Az ezredes komoran rótta a bástya kockaköveit, feleségére sem pillantott.

Csak Veronika szeme vibrált ijedten az úrnő nélkül maradt napernyő mögött.

Amíg a várban harsány parancsszavakra felsorakozott a katonaság, odalent a faluban, Siklói bácsi házában, parasztruhába öltözve, ujjnyi szakállt eresztve nézett ki a kis ablakon Eke Máté kapitány. Válláról már ledobta a kötést, a seb behegedt, de még minden mozdulatra fájt. Az udvaron, a magas agyagpart aljában kis galambdúc ágaskodott. Élénk szemű postagalambok tollázkodtak rajta, de az öreg Siklói hiába kereste köztük a Tubát.

Gondterhelten nyitott be a házba.

- Még mindig nem érkezett meg? - kérdezte Máté.

- Nem. Pedig a legjobb postagalambom volt.

- Nem várhatjuk tétlenül a labancokat - lobbant fel a kapitány. - Felmegyek a Tenkesre a fegyverekért.

- Gyenge vagy még ahhoz, fiam - mondta az öreg. - Meg aztán az ördög tudja, kiben mi lakik; megláthatnak, nem ismernek... Ki tudja, melyik jelent föl? Jobb, ha én hozom le.

Eke Máté tudta, hogy igaza van az öregnek. Engedte, hadd kerítse vállára a vesszőkast, akassza karjára a kosarat, és induljon neki a Tenkesnek.

Hogy jobban múlték az idő, elhatározta, hogy megborotválkozik. A kisteknőbe vizet lötytyintett, borotváját gondosan fenegette, majd jóféle háziszappannal dús habot kevert az állára. Az ablak fogantyújára akasztott apró tükörben figyelte, miként simul meg arca a kés nyomán. Csörömpölést hallott. A tükör mellett kilesve Pityik őrmestert pillantotta meg a kerítésen túl. Nyomában szakasznyi labanc tolongott.

Az őrmester belökte az utcai kiskaput, és a ház felé tartott. Pálcájával megdöngette az ajtót.

- Kinyitni! A császár nevében kinyitni!

Eke Máténak csak annyi ideje maradt, hogy vastag habbal kenje be arcát. Megkócolta haját, aztán mintha hülye lenne, elváltoztatott, siránkozó hangon rikácsolta:

- Nyitom már, vitéz urak, nyitom!

Úgy is tett, s amikor az őrmester betoppant, vigyorogva fújta a szappanbuborékot a bajszára kent habból.

- Mit keresnek, vitéz urak, mit keresnek? - készségeskedett. - Segíthetek, vitéz urak, segíthetek? - tolta oda szappanos képét az őrmesterhez.

Az csak zordonul félrelökte.

- Valami elveszett, vitéz urak? - vigyorgott szappant köpködve Máté.

Pityik őrmester ráförmedt:

- Ne üsd az orrod a nagyok dolgába!

A kuruc csak nem hagyta magát.

- Puskát keresnek? Puk-puk-puk... - mutatta, mintha lövöldözne. Közben úgy köpte a habot, hogy Pityik őrmester alig győzködött törülközni. Ott is hagyta volna a házban, ha kintről nem kiáltanak mécses után.

- Hozzá! mécses! - parancsolta.

A pinceajtóban már tolongtak a labancok. Máté a mécsessel világította az utat az agyagpart alá ásott pincébe.

Megállt a lépcső alján, és bárgyún hívogatta a labancokat:

- Erre, erre, vitéz urak! Van itt bor is, jó bor van itt, vitéz urak!

Amikor az utolsó labanc is leért, Máté földhöz csapta a méceszt, és úgy ugrott ki az ajtón, mint a nyúl. Rájuk csapta a vasalt tölgyfa szárnyat, zárba kattintotta a horgot, s amíg azok odalent a vaksötétben egymásnak estek, a kiskapu felé lódult.

Csak hogy a két mesterlövész megint a maga útját járta. Vogeller fekete kalapjába szép, nagy tojásokat szedegetett a fészker alól, Ritpek meg nyughatatlanul üzött egy tyúkot. A pincebeliek zajára mindketten felfigyeltek. Elsőnek Vogeller rohant a kapitány felé, hirtelen fejére tette tojással teli kalapját. Máté fegyvertelen volt, s a gatyakorcba tűzött hosszú pipáján kívül még egy bicska sem volt nála. Csak az öklét használhatta. Akkorát ütött Vogeller fejére, hogy a kalap alatt levő tojások egyszerre szétmálltak.

Kente, maszatolta az arcát elborító ragadós tojáslet a szédelgő labanc, de így, félvakon is a távolodó férfi után eredt. Ritpek puskájához rohant, és gondosan megtámaszkodva a pinceajtónál, célba vette a kapitányt.

Ekkor lökték ki a bejáratot Pityik őrmester labancai.

Ritpek kezében elpukkant a puszka. Hatalmas ordítás visszhangzott a lövésre.

A tojásos képű Vogeller ordítva markolta az ülepét.

Mindenhol várta volna a lövést, csak onnan nem. Dühödten sántikált az ezúttal valóban megszeppent Ritpek felé, és a ragacsos tojásletől meg önnön indulatától elvakulva, akkora pofont kent le a melléje toppanó Pityik őrmesternek, hogy az még egyszer megjárta a pincelépcsőt.

A lövés zaja felverte a falut. A megriadt emberek csak azt látták, hogy egy parasztruhás férfi fut az utcán, kerüli a keskeny szurdokot, és hallották az öreg Siklósi háza felől a vad ricsajt. Aztán a nép már olyan, hogy ha velükbeli fut, és katonaság kergeti, mindjárt látja, kivel tartson.

Mire a megdagadt fülű őrmester elkiáltotta, hogy üldözés, már mindenki tudta a falubeliek közül, hogy mit csináljon.

Hárman szekeret toltak a szurdok felé. Amire ezen átugráltak a labancok, az üldözött kapitány már a kerítéseken túl, a gyüdi legelő felé tartott. Aztán ki tudja féken tartani az olyan kutyát, amelynek az a szokása, hogy a futó ember lábát kapdossa?! A léckerítések között, a kisajtók mögül apró, fekete pulik, bozontos komondorok vágódtak a labancok felé.

Az élen robogó Pityik őrmester meg ki nem állhatta a makrancos kutyákat. A kutya az ilyesmit megérzi és viszonozza. Hiába hadakozott kardjával, pálcájával az őrmester, a kutyák úgy körülserglették, mint ünnepi zászlót a nép. Csak hogy ezek most vicsorogva énekeltek.

A kutyakomédia is néhány perc egerutat jelentett. Végre nagy nehezen kikászálódottak a falu szélére, ám ott csak az árva csordakutat látták a Gyűd felé terülő legelőn.

Csak arra mehetett, az erdő borította hegy felé - vélekedett az őrmester, és kutyáktól szabdalt csapata élén nekivágott a Tenkesig nyúló legelőnek.

Tűzött a nap. A rohanás meg a kutyacsata megizzasztotta a labancokat, így hát egyenest a kút felé tartottak.

Látta ezt Eke Máté is, aki ott rejtőzködött a téglával bélelt kút gerendakávéjában. A gerendák közti résen megfigyelhette a közeledő labancok minden mozdulatát.

„Mi lesz, ha ideérnek?” - töprengett hirtelen, aztán - mivel nem tehetett mást - óvatosan belecsobbant a kútba. Lába szerencsésen földet ért, éppen nyakáig lepte be a víz.

Odafönről már hallatszott a csörtetők z sivajgása. Ha ideérnek, és belenéznek a kútba, vége van. Egy percnél tovább nem bírja víz alatt. Ekkor érezte meg, hogy nyomja oldalát a gatyakorcba rejtett pipaszár. Óvatosan szájba vette, kifújta belőle a vizet, és alábukott. A falhoz simulva, pipaszáron át vette a lélegzetet, és óvatosan eregette ki orrán a fáradt buborékot.

Odafönt Pityik őrmester libasorba állította a szakaszt, megmerítette a vödröt, és a labancok rangsorban inni kezdtek.

Szerencsére a meggyfaszár odalent jól szelelt.

Tán fele ha ivott a szomjasoknak, amikor Pityik őrmester sasszeme felfedezte a sebes vágatással közeledő Bruckenbacker kapitányt. Vigyáztt vezényelt.

- Kapitány úr, alázatosan jelentem, megvolt, de elveszett! - tisztelgett feszesen.

Bruckenbacker kapitány, akit az ezredes parancsa a mennyországi lövöldözésből kergetett a rejtelmes kuruc után, most minden dühét az őrmesterre köpte.

- Ökrök! Kutassák át a Tenkes hegy minden zegét-zugát! A szemem elé ne kerüljenek, ameddig el nem fogták!

- Indulás! - parancsolta az őrmester, és a szakasz fele szomjasan indult utána a Tenkes irányába.

Eke Máté hallotta a fenti párbeszédet, és amikor a távolodó lódobogásból arra következtetett, hogy a labanc kapitányt is elvitte innen a kurucok segítő angyala, óvatosan kibújt a vízből.

Most látta csak, hogy a vödröt a hosszú kútostorral fent hagyták a labancok, és a mohás falon nem tud felmászni.

Szerencsére a falu népe is kíváncsi volt az üldözés végére, és így kiszalasztották a szemfüles Csergő Janit, aki tízéves korára olyan fürge és kíváncsi volt, hogy még a Görög Lágyesz is szép jövőt jósolt neki, aki pántlikával, kendővel megrakott szekeren havonta megjelent a faluban. Pedig a Görög Lágyesz híres okos ember volt. Az már tavaly tudta, hogy az idén alighanem megkopasztják a kétfejű sast.

No, Csergő Jani is kíváncsi volt, és szaporán mezítlábalt a labancok nyomában. A kúthoz érve lepillantott. Ott próbálkozott az üldözött ember a sikamlós, mohos falon felkúszni. De sehogy sem volt fogása ehhez.

- Hát kend kicsoda? - kérdezte a kis Csergő.

- Lökd le, fiam, a vödröt! - kiáltott föl a kapitány.

- Labanc kend vagy kuruc?! - kiáltott vissza a gyerek.

- Kerget-e labancot a labanc? - dobta föl a kérdést a kapitány.

- Szent igaz - mondta Csergő Jani, és mert okos fiú volt, nyomban leeresztette a vödröt.

Odafönt is csak annyit beszélgettek:

- Merre? - kérdezte a kapitány.

- Arra - mutatta a fiú, és kacsintott egyet.

A labancok már beértek a hegy sűrűjébe, a kapitány meg tudta, hogy talán éppen most ballag lefelé az öreg Siklósi, kosarában a fegyverekkel.

Négy pisztoly volt meg egy hosszú puska az összes fegyverük, de akkoriban egy fél pisztolyért is karóba húzták a parasztembert. Gyorsan határozott. Futva indult a hegy felé.

Csergő Jani szaporán talpalt mellette.

- Üzen-é valamit a faluba? - pihegte.

- Egy birkát se, egy szem búzát se a labancnak! - kiáltotta a kapitány.

Csergő Jani okos gyerek volt, tudta: ennyi beszéd épp elég ahhoz, amihez kell.

A Tenkes hegy északnyugatra emelkedik a siklói vártól. Ha Pécs felől érkezik az utas, egy csárdánál találkozik ezzel a hegygel. A csárdát a hegyről Tenkes-csárdának hívják. Nem túl magas hegy a Tenkes. De vannak benne megmászhatatlan sziklás meredélyek, csúszós agyagszurdokok, bokrokkal benőtt szakadékok, amelyek az ismeretlen ember számára nehezen meghágható akadályokat jelentenek.

A hegy déli oldalán talán a világ legjobb bora terem. Római légiók hozták az első szőlővesszőket erre a tájra, aztán az itt élő népek ezt a jóízű örökséget szorgalmas gondnal ápolták. Még a török alatt sem veszett ki itt a szőlő, mert az a török bég, aki egyszer megkóstolta a tenkesi bort, csakhamar vallani kezdte, hogy messze van Sztambul, messze a szultán. Akadt olyan török is, aki verset írt a borról, nem kisebb ember, mint a hírhedt Giráj khán. Apáról fiúra szállt itt a szőlőművelés nemes tudománya, és oly híre volt a tenkesi bornak, hogy amikor a nagy török háború idején kipusztult a környék lakossága, akkor a Dráván túlról jöttek át szőlőterületeket szerezni az ottani lakosok.

Siklói bácsi sokat megért szegény ember volt. Szolgált a törököt, amikor az volt itt az úr. Szolgált a németet, amikor a nagy háború után itt maradt. Szolgált magyar földesurakat is, de most, amikor megjött az üzenet, hogy Rákóczi Ferenc kitűzte a zászlót a Kárpátokon, s megindult Alsó-Magyarország felé, hogy oda is elvigye a szabadságot, az öreg Siklói már csak őt akarta szolgálni haláláig.

Öreg lévén, bár sok fiatal megszégyenített volna még most is az ereje, inkább csak ésszel csinálta, amit csinált. Ésszel meg bátorsággal, bár azt mondják, hogy az ész elveszi a bátorságot. Most is tudta, hogy miért vállalkozott erre az útra, de azt is tudta: nagyon óvatosan kell a fegyvert szállítani! Ha véletlenül egy arra tévedt labanc járőr kiborítja a kosarát, akkor meghalt. Nem is a haláltól félt, annyiszor kerülgette már, hogy régi ismerősének számított, de a halott kuruc nem kuruc, abból már Rákóczinak nem sok haszna lesz.

Amikor fölért pincéjéhez, és egy tízakós hordó gyomrából elővette a fegyvereket; gondosan megtöltötte valamennyit, aztán kiállt az Ördögbocskor sziklára. Onnan belátta a Siklósra terjedő vidéket. Ha a puskalövést nem is hallotta, de a riadalom, amivel a szakasznyi labanc a hegy felé csörtetett, nem kerülte el figyelmét. Nem tudta mire vélni, behúzódott hát a pincébe, és várta, mi lesz belőle.

A labancok a hegy alján kezdték a pincék átkutatását. Meg kell hagyni, alapos munkát végeztek. Betörték az ajtókat, felforgatták az asztalokat, szalmadikókat, szétlőtték a hordókat. Embertelen pocsékolás folyt itt. Néhol bokáig tocsogtak a nemes italban, és azok, akiknek a csordakútnál már nem jutott idejük a szomszédokat oltani, a hordók oldalába lőtt lyukakon csergedező borral öblögették száraz gigájukat.

Ennek a bornak az a tulajdonsága, hogy észrevétlenül, csudálatos jó ízekkel lopja az ember fejébe a mámort.

Pityik őrmester, aki egyébként fegyelmezett katona volt, csak módjával ivott; de lehet-e ellenállni egy újabb pincében az újabb bornak, amelynek illata ott terjeng a levegőben, és amely már az első kortyok után is a bátorság; a legyőzhetetlenség erejét kölcsönzi annak, aki belekóstol?

Imbolygott hát ő is, de még jobban imbolyogtak legényei. A hegyoldalra vezető út a valóságban is mind kapaszkodósabb lett, de a lábakba szállt bortól még meredekebbnek érezték.

Így történhetett, hogy Eke Máté idejében érkezett. A pince elé toppanva, kemény öklével kiverte az ajtón a jeladást. Nyílt az ajtó, és Siklósi bácsi megkönnyebbülten ölelte meg a kapitányt.

- Menekülnünk kell - mondta elfulladva Máté, de amikor Siklósi bácsi az ajtószárfába fűrt lyukhoz vezette; amelyen keresztül az egész pincsort beláthatták, kénytelen volt feladni ezt a tervet.

- Itt kell elbújni, fiam - mondta határozottan az öreg; és ahhoz a tízakós hordóhoz lépett, amelyből nemrég még a fegyvereket szedte ki. Ez a hordó paraszti furfanggal volt megszerkesztve. Úgy nyílt az eleje - ha valaki értette a módját -, mint a kiskapu.

Ide bújta el Eke Mátét az öreg, beadta neki a töltött pisztolyokat, a teli kulacsot, és mivel ekkor már az ő ajtaját is döngették a labancok, sebtében, kapkodásában még a korsó vizet is benyújtotta.

Aztán gondosan bezárta a hordó elejét, és a pinceajtóhoz lépett. A szárfába fűrt lyukon keresztül látta, mi történik odakint.

- Cél a zár! Tűz! - vezényelt az őrmester, mintha csatatéren lenne.

A puskák, pisztolyok azonban üresen csattantak. Az előző pincéknél kilőtték valamennyit.

- Ökrök! Nem látjátok, hogy nincs megtöltve?! Minden fegyvert megtölteni! - ordította Pityik őrmester.

Siklósi bácsi elszánta magát. Kinyitotta az ajtót, s mint aki most ébredt volna álmaiból, kilépett a labancok elé.

- Hát te mit csináltál itt?! - förmedt rá az őrmester.

- Aludtam egyet - nyújtózkodott az öreg, mintha nem is tudná, milyen veszedelemben van.

Vogeller, akinek fájdalmait némileg csillapította a bor, valahonnan emlékezett erre az emberre.

- Mikor jártunk nálad, öreg? - csuklott a vállára.

- Amikor a méltóságos ezredes úrnak vitték a bort.

- Az ám! - lépett oda Ritpek is, aztán az öreg két oldalán, mint régi ismerősök, leténferegtek a pincébe.

Siklósi bácsi a kis mécsesről fáklyát lobbantott, és beledugta a tízakós hordó lyukjába.

De hiába volt minden ismeretség, a nekivadult labancok itt is ugyanazt tették, mint a többi pincében. Pityik őrmester a fáklyás hordónak támaszkodva generálisnak érezte magát, és úgy hordatta magához a kóstolót minden egyes hordóból.

- Ebben a pincében vannak a legjobb borok! - lelkesedett a sasszemű hadfi, és élvezettel nézte, hogy mint csurog a földre a teméntelen ital.

Siklósi bácsi pedig gondosan visszaveregette a dugókat, és mit sem törődve a kurjongatókkal, betömte a lött lyukakat. Amíg ezzel foglalatzkodott, fél szeme mindig azon a hordón volt, amelyben Eke Máté lapult.

- Hol a pokolban lehet ez a kutya kuruc kapitány?! - töprengett éppen erre a hordóra könyökölve Pityik őrmester. Aztán, mint aki nem tehet mást, vakarni kezdte a kobakját.

Ritpek mesterlövész állt meg mellette. Tenyerével nagyot csapott a hordóra.

- Ebből még nem ittunk!

Az őrmester előhúzta pisztolyát, és belelőtt a hordóba.

Nagyot dobbant Siklósi bácsi szíve. Nagy erejébe került, hogy bölcsen elrejtse indulatát.

A golyóverte lyukon nem folyt a bor.

- Ez üres? - csodálkozott Ritpek. Közben Vogeller is odakászálódott, és nagy hadonászással hozta a sárga lopótököt.

- Szívjuk meg ezzel. Hátha a fenekén még akad valami!

Felhasalt a hordó tetejére, a fáklyát Ritpek kezébe nyomta, és a lyukon bebocsátotta a lopótök csövét.

Siklósi bácsi az ajtó mögé lépett, ahol élesre fent fejszéje volt a zugba támasztva. Vogeller kifújta a levegőt, aztán szívni kezdte a lopót. Siklósi bácsi egy pillanatra sem vette le róla tekintetét.

A kockafejű mesterlövész szeme kidülledt, és az öreg csak azt látta, hogy az üres hordóból földöntúli élvezettel szívja a bort.

- Ezt kóstolja meg, őrmester úr! Ez mindeniknél jobb! - rázta a lopót Vogeller.

Fölsegítette Pityik őrmestert a hordóra, aki nagy szertartásossággal készülődött a nemes művelethez.

Az öreg Siklósi nem tudta mire vélni, amikor az őrmester szeme eltorzult, dagadtra szívolt pofájából vastag sugarat köpött Vogellerre, majd lefordulva a hordóról, öklözni kezdte a mesterlövészt.

- Engem akarsz becsapni?! Hiszen ez közönséges víz! - köpködött.

Hiába esküdözött a másik mindenre, ami szent, hogy ő bort szívolt a hordóból, az őrmester addig dögönyözte, amíg a fáradtságtól egy sajtárra nem szédült. Úgy ült benne, mintha illemhelyen trónolna.

Pedig Vogellernek igaza volt, ő jó bort szívolt az üres hordóból. Ugyanis a golyó - Eke Máténak harmadszor volt szerencséje ezen a napon - a rejtőzködő kapitány füle mellett verte át a dongát. Ott ült a hordóban, felhúzott kakasú pisztolyokkal lövésre készen. Amikor a dugó helyére tűzött fáklyát kivették, és a lopó csöve benyúlt a hordóba, gyorsan aládugta kulacsát, amelynek tartalmát a mohó labanc teljesen kiszívta. Aztán, hogy még egyszer próbálkoztak, nem volt mit tennie: a vizeskorsóval pótolta a hordó ürességét. Ebből lett odakint a veszekedés.

Pityik őrmester a sajtárban trónolva mélyen gondolkozott. A hegymászástól, kutatástól, bortól megfáradt csapat egy része már odakint hevert az árnyas fák alatt. Ezeket ilyen állapotban nem vezetheti haza. De nem is akart az ezredes szeme elé kerülni az elfogott kuruc nélkül. Gondolta, egy kissé kialusszák magukat az emberek, aztán újra kezdik a nyomozást.

Ritpek lépett hozzá.

- Őrmester úr! Én azt hiszem, hogy akit keresünk, az már régen meghalt.

- De hol a holtteste? - aggályoskodott az őrmester.

- Azon ne múlják - hajolt bizalmasan parancsnokához a mesterlövész -, odafönt a várban senki sem ismeri. Lelövünk valakit, aztán ráfogjuk, hogy ő az. A halottak nem beszélnek, mi pedig megkapjuk a kitűzött jutalmat.

Az őrmester kissé töprengett, aztán elismerően mosolygott.

- Mégis okos fickó vagy te, Ritpek! Hol van az öreg? - mondta olyan hangon, hogy most meg a kapitány szíve dobbant meg a hordóban.

Siklósi bácsi közben odakint tevékenykedett. A bortól, részegségtől szunyókáló, horkoló labancokat egy derék bunkóval még mélyebb álomba segítette. Nem ütött nagyot, csak akkorát, hogy a fejük be ne szakadjon.

A pincében levőkre kerülve a sor, az ajtónál várakozott arra, hogy fejükre koppanthasson. Ő is hallotta ezeket a szavakat. Fölgyült benne a méreg, és a kilépő Ritpek akkorát kapott a fejére, hogy nyikkanni se volt ideje.

Az őrmester háta mögött most halkán kinyílt a hordó oldala. Két kéz nyúlt ki belőle, és mire Pityik őrmester észbe kapott volna, már kemény ujjak szorították a torkát.

Csak ült, ült a sajtárban, kiguvadt szemekkel. Amíg eszméleténél volt; megjárta a halálfélelem legmagasabb létráját, amelyről később a sajtár is tanúskodhatott. Siklósi bácsi többé bizony nem használhatta se bor-, se vízhordásra. A pince fenekén a farba durrantott Vogeller horkolt. Nem hangzott már semmi nesz, se kint, se bent.

Ami ezután történt, arra sokan emlékeznek a siklósiak közül. De Eberstein ezredes sem írta bele báró De Nehem altábornagy generálisnak küldött jelentésébe.

A hordóból kibújt kapitány meg az öreg Siklósi bácsi már csak a rend kedvéért is glédába fektette a fegyverekhez szokott labancokat. De mielőtt ezt a műveletet elvégezték, ingre-gatyára vetköztették valamennyit. Fegyvereiket, felszerelésüket elszedték, egyenruhájukat bugyorba kötötték, és még azon éjjel egy titkos barlangba szállították. A felszerelés között volt egy furcsa tárgy is. Hosszú vaslánc tíz pár bilincsel. Mintha csak kiszámították volna, minden labanc lábára jutott karika.

Ott feküdtek azok a bezárt pince előtt egyenes sorban, ingre-gatyára vetköztetve, bilincsen. Utolsó embernek Pityik őrmester maradt, az ő hátára írta egy faszéndarabbal Eke Máté, az ezredesnek szánt üzenetét: „Ezredes! Megkíméltem embereit, de hadisarcot nem fizetünk. Vonja vissza a parancsot!”

- Hogy íram alá? - kérdezte az öreg Siklósit.

A Tenkes oldaláról fújt a szél. Az idős ember töprengett kissé, aztán kimondta:

- Írd azt, fiam, hogy „a Tenkes kapitánya”, mert mától kezdve csak ez a hegy a miénk. De ameddig élünk, itt leszünk!

Így került hát az ezredesnek szóló üzenet végére az aláírás: „a Tenkes kapitánya”.

Másnap hajnalban Bruckenbacker kapitány már nagyon nyugtalankodott. Aludni se mert a belső várban. Ahogy megpirkadt, néhány lovassal sietősen az emberei nyomába indult.

Addigra a két kuruc is visszatért a barlangból egy kosár töltött pisztollyal.

A fák mögül figyelhették a bilincsekre fűzött labancokat és a hegyre vezető utat.

Már messziről látták Bruckenbacker kapitány lovascsapatát, és előre élvezték a meglepetést.

Ez nem is maradt el.

A húsos képű kapitány úgy ordított, mintha kifordították volna a száját.

- Vigyázz! Föl! Mi ez itt? Örmester! - üvöltött, hogy zengett tőle a Tenkes oldala. Lovaglókorbácsával verte az alvókat, akik hiába próbáltak felugrálni. Tartotta őket a feszes bilincs, kóválygott fejük a tegnapi bortól meg az öreg Siklósi furkósbotjától.

A legszomorúbb látványt mégis Pityik örmester nyújtotta. Elképzelhető, hogy Bruckenbacker gyorsan a csapat élére ugratott az örmester körül terjengő szagok miatt.

- No, sózzuk meg őket! - kacsintott a kapitány, azzal elővették a kosárból a pisztolyokat, és Bruckenbackerék felé sütögették. Nem is akarták eltalálni őket, de a lövések durranása jobban hatott, mint a golyók. A labancok futni kezdtek. Ha az egyik hosszabbat lépett, a másik fenékre esett; ha a másik rövidebbet, a hosszú léptű hasra vágódott. Néha az egész csapat együtt gurult lefelé a lejtőn. A hegy alján bevárta őket Bruckenbacker kapitány. Már szava sem volt hozzájuk. Csak undorodva nézte, mivé aljasult az ő fegyelmezett csapata. Aztán felkészülve az ezredes haragjára, lógó orral a vár felé ügetett.

Az örmester végül is talpra állította őket, aztán, mint az újoncnak szokás, lassan vezényelte egész úton: egy-kettő, egy-kettő, egy-kettő...

Ha egyszerre léptek, nem estek el.

Bezzeg a siklósiak! Régen volt ilyen látványban részük. Ott röhögött az egész falu a kerítések mögött meg az ablakoknál. De a nevetésük elkomorult, amikor néhány írástudó ember elolvasta a csapat végén baktató örmester hátán küldött üzenetet. Tudták, hogy az ezredesnek szánt szavakat az ő nevükben írták, és az előbb még nevető arcok komoran fordultak egymás felé.

- Ki az a Tenkes kapitánya? - kérdezték, de senki sem tudta. Csak azt érezték, hogy van valaki, aki meg merte és meg tudta ezt tenni a nagy Lipót császár félelmetes katonáival. S ha van valaki, aki a szívük szerinti üzenetet küldte, akkor ez az ember továbbra is figyelemmel kíséri a sorsukat.

Ezen a reggelen a hetek óta tartó reménytelenség felszakadt az emberek lelkén. Mint a késő őszi ködök mögül kibújó tenkesi csúcs, úgy világosodott meg, hogy nem veszett el minden, hogy van még erő, amely - ha máshogy nem, így - vissza tud ütni a császári zsarnokságra.

A várban az örök jelezték a kapitány érkezését. Az ezredes már a boltozatos kapualjban várta.

- Nos, kapitány úr, elfogták?

- Nem - hangzott a szégyenkező válasz.

- Mi történt?

- Parancsoljon! - mutatott a kapualj felé Bruckenbacker kapitány.

- Egy-kettő, egy-kettő, egy-kettő... - visszhangzott Pityik örmester vezényszava a boltívek alatt. Az ezredes rámeredt a gatyás csapatra. Szava is elakadt. Csak némán, hangtalanul közeledett feléjük, azok meg reszketve hátráltak a falig.

- Börtönbe az egész bandával! - bödült el báró Eberstein ezredes. - Börtönbe, börtönbe! - hörögte elfulladva.

A vastag tölgyfa ajtó kinyílt, és az őrmester vezényszavára lépést tartva indultak tömlöcbe a labancok.

- Megállj! Mi van a hátára írva?! - kiáltott az ezredes. A lóról szállt Bruckenbackerrel együtt olvasták az üzenetet.

Báró Eberstein Eckbert kemény katona volt, de effajta háborúval eddig még nem találkozott.

Elgondolkodva kérdezte:

- Ki az a Tenkes kapitánya?

Senki sem tudta.

Az Eberstein bárók másodszülött fia rossz sejtelmekkel a szívében tért vissza abba a szobába, ahol Zsigmond német-római császár lakott valaha. Most mérlegelte először, hogy a titokzatos birodalmi gróf vajon jó barátai vagy ellenségei tanácsára küldte őt ide. Akárhogy is van - döntött -, számára nincs más lehetőség, mint végrehajtani a parancsot, vagy elpusztulni itt a Tenkes alján.

3. Buga Jakab

Bruckebacker kapitány a megcsúfolt labancok bebörtönzése után sürgősnek tartotta a patkolókovácsok ellenőrzését a külső várban. Ami biztos, az biztos; jobb, ha nincs az ezredes közelében, akiről Amália nemegyszer elmondta, hogy hirtelen indulatainak sűrű vére az oka, és már-már attól tart, hogy egy haragos pillanatában megüti a guta.

A behemót labanc kapitány úgy vélte: ha megcsillapodik az ezredes dúló haragja, ha Eberstein báró belefáradt a dühöngésbe, majd ismét útjába kerül. De addig a patkolókovácsok csattogó lármáját hallgatta, már csak azért is, hogy oka legyen a védekezésre: nem hallotta, hogy keresik.

Bruckebacker kapitány számítása csak félig vált be. Az ezredes valóban kerestette, a kiáltozást valóban nem hallotta meg, de a parancsnok tüze nem csillapodott le estére sem.

- Jöjjön velem, kapitány! - parancsolta az ezredes, és rosszat sejtető némasággal vonult szobája felé. Ott megállt a széles íróasztal mögött, és úgy kezdte a kemény leckéztetést:

- Az egész megyében beszédtek már a hadisarcot és a porciót, csak ezek a Siklós környéki parasztok nem engedelmeskednek.

A kapitány közbeszólt:

- Fellázította őket a „Tenkes kapitánya”.

- Ne vágjon a szavamba, kapitány! - utasította rendre az ezredes. - Mi az, hogy a „Tenkes kapitánya?” Vénasszony ön vagy katona? Itt nincs semmiféle „Tenkes kapitánya”! Mi katonák vagyunk, és nem koldusok. Nem alamizsnáért nyújtjuk a kezünket, hanem parancsot adunk, s a parancsot végre is hajtjuk. Ha máshogy nem megy, erővel! Mégpedig olyan erővel, hogy ezeknek az átkozott parasztoknak örökre elmenjen a kedvük a lázadástól.

Bruckebacker kapitány nagyon szerette a katonás beszédet. Most is élvezte parancsnoka kemény, elszántságot sugárzó szavait. De annál kevésbé tetszett neki, ami ezután következett.

- Most fogja ezeket a térképeket, és vonuljon vissza a szobájába. Négy óra múlva részletes tervet kérek arról, hogy a holnapi nap folyamán hogyan csapunk le a falvakra, miként hajtjuk be a porciót és a hadisarcot. A tervek lényege a gyorsaság, a rajtaütés és az alaposság legyen! Úgy kell rácsapnunk a parasztokra, hogy ne legyen idejük rejtekhelyekre vinni az állatokat és eldugni a gabonát. Megértette?

- Igenis, ezredes úr! - csattogott Bruckebacker kapitány, és hóna alatt a haditérképpel sietve visszavonult szobájába.

Nehéz munka várt rá, mert az eszét kellett használnia. De nem azért volt a császár katonája, hogy ne értsen a rekvirálás mesterségéhez. Nem először csinált ilyesmit.

Aprólékosan bejelölte a térképbe az utakat elzáró őrségek helyét, az egyes örök közötti területeket lezáró lovasportyák vonalát. Beosztotta a rendelkezésre álló csapatokat úgy, hogy a megrohanásra váró falvakat teljesen körülzárják, egyetlen teremtet lélek ne menekülhessen. Már csak azért sem, mert a menekülő ember felriasztja a többi falvakat, és akkor hiába minden előkészület: bottal üthetik a zsákmány nyomát!

A munka végére nagyon elégedett volt Bruckenbacker kapitány. Valóságos hadvezérnek képzelte magát, és feszesen sétálgatott az asztalra terített térkép mellett. Néha egy-egy korty bort ivott, majd állát tapogatva, töprengve nézte haditervét.

Tábornoknak képzelte magát.

Az ezredesnek tetszett Bruckenbacker kapitány alapos munkája. Csak néhány kisebb változtatást parancsolt, nem is annyira a szükség, mint inkább a tekintély kedvéért. Úgy határoztak, hogy kora hajnalban kezdik meg a terv végrehajtását, mégpedig a vár körzetébe tartozó falvak külső körén, hogy aki menekül a közelebb eső községekből, annak is elzárják az útját.

Szomorú hajnal virradt ezen a napon Nagyharsányra. Ez volt akkoriban Siklós után a második legnagyobb község.

Még alig ébredt a falu népe, máris nyakukon voltak a labancok. Elsősorban a jószágot hajtották ki az istállókból, és hatalmas falkába verték a templomtéren. Régi szokás volt ez. Ha elhajtják a lovakat, teheneket, a szegény nép sem tud menekülni, és ha menekül, csak annyit vihet magával, amennyit a hátán elbír. Minden más a labancok prédája marad.

Voltak, akik menekülésre gondoltak, de az utak végén az ösvényeken, a kertek alatti dűlőkön, mindenütt szuronyokba ütköztek.

- Állj! Vissza a házakba! - ordították a labancok, s a megrettent nagyharsányiak ijedten fordultak vissza.

A siklói úton néhány lovasa élén Bruckenbacker kapitány közeledett. Batka Péter, Nagy-harsány bírája, Joó András és Bozsó Mihály esküdttel elébe sietett, hogy a falu népe számára könyörületet esedezzen. Egy zsúpfődeles, fehér tornácos ház előtt kerültek a kapitány elé. A szomszéd udvaron harminc-egynéhány éves, kék inges, kék gatyás, kissé félrecsapott süvegű férfi figyelte minden mozdulatukat. A kapitány megállította lovát, meghallgatta a bíró és az esküdtek esedezését. Ezután legyintett egyet botjával.

- Takarodjatok vissza a házaitekba! - mondta keményen.

Azok, szegények újra esedezni kezdtek a faluért. Bruckenbacker kezében megsuhant a pálca, és akkorát ütött a hozzá legközelebb álló Joó András fejére, hogy patakozó vére nyomban könnyeivel keveredett. S mint aki jól végezte dolgát, továbbléptetett.

A kék gatyás férfi megsodorította hegyesre pödört kis bajszát. Amikor kerítéséhez értek a kapitányék, tisztelettudóan, de keményen rájuk szólt:

- Megkövetem, kapitány úr! Aztán mit fizetnek a jószágért?

- Ezt fizetem! - sújtott visszakézről a férfi fejére Bruckenbacker kapitány. - De kaphatsz még, ha kevesled!

A kék inges, kék gatyás szegény embernek borzasztót villant a szeme. Mégis nyugodtan törölte meg arcát.

- Nem keveslem én, kapitány uram! Inkább sokallom! A felét vissza is adom nyomban!

Utolsó szavánál, mint a villám, ugrott a tornáchoz, s egy derék kampósszögről lerántva kétöles karikás ostorát, úgy odacsördített a császári kapitány képére, hogy állától füléig kirepedt a bőre. Fehér szarvasbőr kesztyűje, amellyel arcához kapott, nyomban megvörösödött kiserkenő véréből.

A kísértő labancok megdermedtek. Ekkora lázadást talán még sohasem láttak.

- Disznó! Lőjétek le! - bömbölte a kapitány. Az ámulatukból ocsúdó labancok nem is voltak restek. Puskát, pisztolyt kaptak, de nem volt érkezésük.

Az ördögfátya kék gatyás nem dísznek tartotta kezében a karikást. Tüzes istennyila sem sistereg, csapkod úgy, mint a drótsudarú ostor járt a kezében. Füttyült a sudár vége, mint a puskagolyó. Rácsavarodott egy karabélyra, és máris a földre rántotta. Kicsapta a másik kezéből a pisztolyt. A harmadiknak lova orrát suhintotta meg. Szegény pára akkorát szökött, hogy lovasa hanyatt zuhant a nyeregből. A karikás ostor pedig tovább csépelte a labancokat. Forgolódtak a lovak, ágaskodtak, elszaladtak. Nem volt ott labanc, akinek esze meg ideje maradt a kék gatyásra.

Bruckenbacker kapitány kapott most pisztolyához. De célzásra már nem emelhette. Elsötétedett előtte a világ, és amikor újra kinyitotta szemét, hason feküdt a nagyharsányi porban.

Csak később értette meg, hogy a karikás ostor drótpolip sudara tépte le nyakravalóját, azzal rántották le a nyeregből. A támadó szegény ember eközben már kipróbálta a kapitány lovát, amely ilyen lovast még nem hordozott a hátán. Úgy szállt át az izmos térdek szorítására a kerítések fölött, mint a madár. A labanc örök hiába küldték utána a füttyülő ólomdarazsakat.

Bruckenbacker tehetetlen dühében vicsorogva ordított:

- Gyújtsátok fel a házat! Égessétek porig!

A földről felkászálódó, megvadult lovaikat lassan megfélemlítő labancok tehetetlen bosszúvágyukban gyilkos gyönyörűséggel vetettek üszköt a zsúpfedélbe. A száraz nád pattogva égett, a szél magasra keverte füstjét, pernyéjét.

A nagyharsányiak reszketve nézték a szikraesőt. Jó szélért imádkoztak, amely a kopasz hegyoldalra hordja a veszedelmet. A teremő másként határozott. A szél megfordult, és alig egy óra múlva lángokban állt az egész falu.

A templom előtti téren Bruckenbacker kapitány ostorral vallatta Batka Pétert, a falu bíróját.

- Ki volt ez a gazember?

A bíró tudta, hogy úgyis hiába tagadná.

- Nemrég költözött a falunkba, amolyan vásározó szegény ember - vallotta.

- Mi a neve? - csattant ismét a korbács.

- Buga Jakab.

A kékbeli ember egy kiugró szikláról látta a Szársomlyó oldalát borító füstöt. Ismerte annyira a hadak járását, hogy megértse ebből, mi történt. Elkeseredett dühében csak az öklét rázhatta.

- Megállj, labanc, megállj! Megtudod te még, hogy ki az a Buga Jakab!

A kezessé szelídült lovat vezetve; óvatosan elindult egy keskeny csapáson fölfelé.

Eberstein ezredes dolgozószobája ablakából jól látta Nagyharsány égését. Átnyújtotta távcsövét a mellette kíváncsiskodó Amáliának.

- Ez a háború, Amália - mondta kenetteljes ridegséggel.

Az ezredesné szeméhez illesztette a hosszú távcsövet, és borzongva mondta:

- Helén ezt sem hiszi majd el. Borzasztó... Borzasztó férfias dolog!

A báró egykedvű zordonsággal nézett a távolba.

- Ja, Amália, ez valóban a férfiak dolga.

Nemsokára beterelték a Nagyharsányból rekvirált jószágokat a külső várba, és visszaérkezett Bruckebacker kapitány.

Sietve átöltözött, a sajjó, lüktető ostornyomot hosszú, fekete flastrommal ragasztotta le. Amikor a tükörbe nézett, enyhe büszkeséggel állapította meg, hogy a fekete flastrom nagyon férfiasan mutat húsos képén.

- Brávó, kapitány úr! Brávó! Jó munka volt! Látja, így kell ezt csinálni.

- Mi történt az arcával? - riadozott Amália.

- Egy bűdös paraszt az arcomba csapott! - fakadt ki a kapitány.

- Egy paraszt? - mondta csalódottan Amália.

- Lelőtték? - lobbant fel az ezredes.

- Felgyújtottam a házát, aztán leégett az egész falu.

- Helyes, helyes - bólintott Eberstein báró -, példát kell mutatnunk! A parasztot még ma húzzák karóba!

- Sajnos, megszökött - vallotta be szomorúan a kapitány. - Valami Buga Jakabnak hívták. Már kiadtam a parancsot a kézre kerítésére.

- Helyes, helyes - bólintott Eberstein ezredes, és az ablakból visszalépve a térképre mutatott. - Most Nagytótfalu következik.

- Igenis! - csattogott Bruckebacker kapitány, és a fekete flastrom mellől lovagiasan hódoló pillantást küldött Amália felé.

A Tenkes mélyén levő barlangba Siklósi bácsi hozta meg a vészhiót.

- A labanc rácsapott Nagyharsányra, kirabolta, porig égette!

A kapitány tudta, hogy ezt a tegnapi labancvetkőztetés is elősegítette. De másként sem maradt volna vesztig, hisz a brigadéros éppen azt bízta rá, hogy a nép kifosztását akadályozza meg.

Az öreg Nagytótfalu felé szalasztotta, mert ismerte a labanc járását. Ő maga Pityik őrmester zubbonyába bújt, és felövezve magát labanc módra, fokosfejét zsebébe süllyesztve, gyors léptekkel Gyűd felé indult.

Tudta, hogy idejében kell vinni a hírt a mit sem sejtő falvakba, de jól ismervén a labancok szabályait, azt is tudta, hogy őrszemek, őrzáratok láncán kell átjutnia. Erre szánta az őrmester-zubbonyt és pálcát.

Siettében észre sem vette az ösvény közelében lapuló kék inges, kék gatyás embert. Az lovát egy faághoz kötve, kibontott karikással, mint a macska, osont utána. Egy tágasabb helyen, ahol apró tisztásba szélesedett az ösvény, suhanva bomlott ki a karikás. Eke Máté úgy nyekkent hanyatt a torkára tekeredő drótsudár végén, mintha jégre lépett volna.

Gondolkodni sem volt ideje. Hegyibe ugrott Buga Jakab. Mint a kígyó, úgy tekeredett csuklójára a karikás ostor szíja.

- Most az isten se ment meg a haláltól, te kutya! - emelte magasba fokosát Buga Jakab.

Eke Máté kis levegőhöz jutott eközben.

- Legalább a kulacsomat add ide, jó ember! Innék erre a nagy ijedségre! - hunyorított a mellén térdeplőre.

Buga Jakab mehökkent kissé, mert ember legyen, akinek ilyenkor tréfára áll a szava.

- Majd iszol a pokolban kénköves pálinkát, mert mindjárt oda küldelek - vicsorgott alá.

- Aztán mit mondjak az ördögnek odalent? - mosolygott vissza Máté. - Ki küldött hozzá?

- Buga Jakab. De azt is mondd meg, hogy készítsen bőven helyet, mert sok labancot küldök még utánad! - emelte a magasba fokosát Jakab.

Máté látta, hogy a fokos nagyon haragosan villan meg odafönn.

- Állj meg, földi! Állj meg, Buga Jakab! Nem vagyok én labanc!

- Talán farsangi maskarádéba készültél. Engem nem csapsz be, tokos!

- Próbát tehetnénk, Buga Jakab!

- Miféle próbát? - csodálkozott most a másik.

- A te dolgod, hogy kitaláld.

Buga Jakab most már sejtette, hogy nem akárki fia, akit elfogott. De attól még java labanc lehetett. Ám az olyan legénynek, mint ő, a becsülete szabta meg, hogy ha próbát ajánlanak: állni kell.

- Na labanc... - gondolkodott - van-e fokosod?

- Vedd ki a zsebemből - mondta a kapitány.

Jakabnak sem kellett több. Megtalálta.

- De tudsz-e bánni vele? - kérdezte gyanakvóan.

- Megpróbálhatnánk.

Jakab kihúzta a kapitány övéből a pisztolyokat, gondosan megnézte, van-e bennük töltés. Aztán feloldotta a köteléket.

- Szökni ne próbálj! A török háborúban tanultam meg bánni a pisztollyal! - figyelmeztette a másikat.

De Máténak eszébe sem volt. A fokosfejet ráhúzta az őrmesteri botra, amelyet az éjjel tett erre alkalmassá. Buga Jakab sólyomként figyelte minden mozdulatát. Azt már látta, hogy a fokost úgy illeszti a nyélre, ahogy ezt a velebeli szegény emberek szokták. Akkoriban ez volt a nép fegyvere, s mert a császári hatalom gyakran a fokosért is akasztott, csak a botot vitték a kézben. A fokosfejet zsebben rejtve hordták. Ám ha úgy adódott, pillanat műve volt, nyélre csúsztatták a fejet, s máris marokban volt a fegyver.

Labanc ezt így sohasem csinálja - töprengett.

- Megfelel? - mutatta fegyverét a kapitány.

- Kurucosnak elég kurucos, de tudsz-e bánni vele? - dobta le a pisztolyokat a földre Jakab.

- Sajnálám kipróbálni rajtad.

Jakab, mint a kardpengét szokás, hajlította meg fokosa kőrisfa nyelét.

- Pedig ez a próba. Ha be tudod törni a fejem: kuruc vagy. Ha én szakítom be a tiedet: labanc vagy.

- Állom! - mosolyodott el a kapitány.

A kis tisztáson nyomban csattogni kezdett a fokosok nyele. Jobb fegyver ez bárminél, ha bánni tud vele a gazdája.

Máté eleinte csak hátrált a nyomába szökellő Jakab elől. Ütéseit pontosan úgy védte, ahogy ezt a fokosvívás magasiskolája íratlanul is megköveteli attól, aki csikósok, pásztorok közt nem akar utolsó lenni.

Jakab nyomban észrevette, hogy a labancruhás ember kezében otthonosan forog ez a fegyver. Mégpedig annyira otthonosan, hogy már a virtus is hajtani kezdte. Már nem a labancot látta benne, hanem a legényt, akinek kezében nálánál jobban forog a fokos. Aztán a kapitány, egyik ütésnél végigcsúsztatva Jakab fegyverét fokosa nyelén, hogy összeakadt a fej két horga. Ezt csak kevesen értik, és nagy erő kell hozzá, mert a következő mozdulat: a kipergetés. Máté hátraugrott, az összeakadt fokos megfeszült, de Jakab marka sem először szorította a kőrisfa nyelet. Úgy tapadt hozzá, mintha belenőtt volna. Pillanat műve volt, ami következett. Máté fél lépést hátralépett, és pörögni kezdett. Jakab érezte, hogy elfekszik a levegőben. Ellenállhatatlan erő pörgeti körbe, már csak csizmája hegye súrolta a tisztás gyöpét, aztán az sem ért földet. Máté hirtelen előrelépett, a két fokos horga szétkapcsolódott, és Jakab hemperegve nyekkent a bokrok közé.

Bika nem ugrik úgy talpra, nem szegi szarvát olyan dühösen, nem támad ennyire vadul! Magasra emelt fokossal, nagyot hördülve szökellt Máté felé, aki ugyanilyen fürgeséggel ugrott hátra. Egy vastag törzsű fa állta útját, nekiütődött. Jakab lecsapott a kapitány fejére. Máté érezte, hogy most dől el minden. Csak annyi ideje volt, hogy lebukjon a fa tövébe.

Buga Jakab fokosa háromujjnyi mélyen szaladt bele a sok száz éves tölgybe. Ekkor egyenesedett fel Máté. Araszra állt egymástól a szemük. Jakabé az indulattól lángolt, Máté megnyugtatóan mosolygott. Jakab fegyvertelen volt, hisz fokosa a fában ragadt, Máténál pedig ott volt a fegyver. A kapitány lassan megfordult, és ledobva saját fokosát, rákulcsolta kezét a fába futott fegyverre. Nem a nyél végét fogta, hanem a fokosfej alatt, a nyakát. Lassan feszítette ki a fából a beleszorult acélt.

Jakab nekivadult pillantása csodálkozásba enyhült. Ekkora erő tiszteletet parancsol! Most már ő is mosolygott.

- Kuruc vagy te! Kuruc! Nem is akármilyen! A rézangyalát! Itt a kezem! Fogadd el, ha nem röstelled.

Átölelték egymást, aztán szeretetből úgy megropogtatták egymás csontjait, hogy attól egy mai halandó hat hétig nyomta volna az ágyat.

- Most aztán szaporán! Nem vesztegethetjük az időt - mondta a kapitány. - Föl kell vernünk a falvak népét, mielőtt rácsaphatna a labanc.

- Vidd ezt a lovat, komám - vezette elő Bruckenbacker kapitány pejkióját Jakab. - Egy labanc őrmesternek dukál - kacsintott cinkosan.

Megállapodtak, hogy Jakab itt várja meg, amíg a kapitány visszaér.

Bruckenbacker lova gyorsan röpítette Mátét Gyűd felé.

A hegyoldalban épült kis faluból látszott a Nagyharsány fölött kevergő füst. A harangláb köré gyűlt emberek gyorsan szalasztottak egy legényt Harsány felé, hogy nézze meg, mitől ered a gyanús felhő. A legényt a siklósi keresztútról visszakergették a labanc őrszemek. Éppen ezt

magyarázta, amikor a falu mögötti szurdokból kivágtatott egy császári őrmester. Egyenest a harangláb előtt tanakodókhoz.

- Kendtek mit ácsorognak itt?! - rivallt rájuk. - Verjék félre a harangot!

Szemere János, a gyüdi bíró megkockáztatta a kérdést:

- Miért, uram?

- Mert azt parancsoltam!

Harangot félreverti csak nagy veszedelemkor szabad. Nem játszhat azzal még egy császári őrmester sem.

- De miért, uram? - hangzott konokul a kérdés.

Az őrmester - azaz Eke Máté - a kérdezőre nézett.

- Az ezredes úr parancsára ma rekvirálás lesz! Ehhez tartsátok magatokat!

Szemere Jánosban furcsa gyanú éledt. Olyan bolond labancot, aki ezt bejelenti, még sohasem látott, pedig látott életében már eleget.

- Aztán mit kell tennünk, uram? - kérdezte kis huncutsággal a szemében, amiből mindenki azt érthette, amit akart.

A labanc hangja kemény maradt:

- Tudjátok ti azt! - De a szeme visszavillant Szemere Jánosra. - A szomszéd falvakba azonnal vigyétek meg ezt a hírt. Azok meg ugyanígy adják tovább. Megértettétek?

Szemere János alázatosan meghajolt.

- Megértettük, uram!

Mire felegyenesedett, már csak a porát látta a lovasnak.

Nosza, tudták a gyüdiek, hogy mit kell tenniük. A legfürgébb legények: Cselő Ferenc, Becse János, Kasza Imre nyomban indultak Mórfa, Terehegyre, Harkányba. A falu népe meg behúzta talpas hombárait a partok alá, kihajtotta állatait a hegyoldalba, s alig fél óra múlva már csak Gyüd legöregebb embere, a vak Boda Imre maradt a faluban. Ő húzta, elkeseredetten húzta a harangot, amelynek félrevert hangja messze vitte a hírt: veszedelem közeledik, emberek, veszedelem közeledik!

De megkondultak Harkányban, Terehegyen, Mórfa is a harangok. Egyik erősebben, másik gyengébben küldte tovább az üzenetet.

Eke Máté örömmel hallgatta a hegyoldalba érkező hangokat, amelyekre most már Nagytótfalu felől is válaszolt a riadalom.

Siklósi bácsi is szerencsével járt.

A várba felszűrődött a távoli községekből érkező harangzúgás. Eberstein ezredes nyomban látta, hogy valaki megint előttük járt egy lépéssel. Nyeregbe ült, és vértesei élén Nagytótfalu felé száguldott. Félúton találkozott Bruckebacker kapitánnyal, aki jelentette, hogy csak néhány öregembert talált a faluban. A többi jószágotul megugrott.

- Engedélyt kérek, hogy ezt is felégethessem! - tüzeskedett Bruckebacker kapitány, de az ezredes leintette:

- Nem engedélyezem. Nem égethetünk fel minden falut. Az üszkös falak közé sohasem jönnek vissza. Pernyével nem etethetjük a hadsereget.

- Akkor most mit tegyünk? - bambult el a kapitány heve.

- A teljes helyőrséget kivonultatom! - határozott Eberstein ezredes.

Leggyorsabb lovasa vitte a parancsot a várba, és nemsokára riadót vertek a rézdobokon.

Harsogva adta parancsait az ezredes:

- Az utakat lezárjuk! Akit az úton elfognak, kivált, ha állatokat hajt, vagy gabonát szállít, azonnal kísérik a várba! Egy egér sem bújhat át észrevétlenül az őrvonalakon!

Bruckebacker kapitány elégedetten hallgatta ezredese parancsait.

- Remélem, az én emberem is belefut a hálóbá - tapogatta a flastrom alatt sajgó arcát.

- Hogy is hívják azt a gazembert? - kérdezte Eberstein ezredes.

- Buga. Buga Jakab - készségeskedett a kapitány.

Eberstein báró kihirdette a csapatoknak, hogy ha egy Buga Jakab nevű, kék inges, kék gatyás embert elfognak, akinél feltehetően most is karikás ostor van, azt élve szállítsák a várba, mert arra kínhalál vár. A kézre kerítőre pedig tíz arany jutalom.

A Tenkes alját száguldó császári lovasok robajlása verte föl. Harsogtak a réztrombiták, egymásnak adták a jeleket a dobosok, de egymásnak adták a jeleket a kis falvak harangjai is. Nem először futott ez a nép zsákmányra éhes csapatok előtt. Próbált útjaik voltak, amelyeket idegenek nem ismertek, és ahol a nyomokat is eltűntették. A Dráva ingoványos árterülete az ő számukra biztos menedéket jelentett. Ismerték a mocsarak rejtekútjait, ahol csak egyesével, kettesével hajthatták a jóságot a magasabb területeken zöldellő dús legelőkre.

A hegyek és erdők aljából a rengetegek járhatatlan bozótjába vették be magukat az emberek.

Odahaza csak néhány öreg maradt.

Az ezredes egymás után kapta a jelentéseket a kiürült falvakból. Lobogó dühét csak az enyhítette, hogy Siklósnagyfaluban, Kistapolcán és Siklóson sikerült a rajtaütés.

A külső vár karélya megtelt bőgő tehenekkel, jámbor ökrökkel, birkákkal.

Elégedetten dicsérte meg Bisteritz főhadnagyot, de annál keményebben fogadta a Harkány környékéről visszaérkező Bruckebacker kapitányt.

- Vegyen példát a főhadnagy úrról! Ő nem beszél, hanem cselekszik - leckéztette a szája szélét harapdáló kapitányt, akinek ez annál jobban fájt, mert az mégiscsak nagy szégyen, ha egy fiatal főhadnagyot állítanak példaképül olyan érdemes kapitány elé, akinek már régen őrnagynak kéne lennie.

- Folytatom a rekvirálást - csattogta sértődötten, és ismét lóra ült.

Összetrombitáltatta embereit, és elindult a Tenkes-csárda felé, hogy Száva, Diósviszló és Turony mit sem sejtő népére csapjon.

Eközben Bruckebacker kapitány egykori lova is megtanulta, hogy mit kell tudnia egy kuruc lónak. Eke Máté visszaérkezve Buga Jakabhoz, ráikkantott:

- Pattanj föl, komám.

Jakabnak sem kellett sok, és máris ketten ügettek egy ló hátán a barlang felé.

Siklósi bácsi várta őket. Gyorsan megbeszélték a haditervet, aztán indultak is nyomban.

A Tenkes-csárdánál átvezető hágót erősen őrizte a labanc. Néhány hegyi ösvény mellett ez volt a legrövidebb út a Tenkes északi oldalán fekvő községek felé. Az ezredes ezzel akarta megakadályozni, hogy a vészír átjusson a hegyen, és ott is felriadjon a nép.

A hágónál strázsáló labancok éppen egy szegény fuvaros embert nyomorgattak, aki hiába esküdözött, hogy semmi rosszat nem tett, csak fát szállít Dudva György kocsmáros úrnak.

A labancok úgy kapták a parancsot, hogy aki állatokat hajt, azt le kell tartóztatni. Márpedig a fuvaros hajtotta a lovát, mert a kapaszkodót csak nehezen bírta a szegény jószág - tehát le kell tartóztatni.

A szegény ember felesége hiába sírt-rítt a kocsin, az őrparancsnok kérlelhetetlen volt.

- A császár nevében letartóztatlak benneteket!

De szavát csaknem elnyomta az erdő felől felhangzó hangos tehénbögés, csörtetés.

Az úton vágatva közeledett egy labanc őrmester.

- Barmok! Mit álltok itt?! - kiáltotta iszonyú dühre gerjedten, amikor odaért. - Az erdőben egy egész csordát hajtának, ti meg itt tátjátok a szátokat?!

- Minket ide állítottak, őrmester úr! - jelentette a labanc, aztán kutatóan nézett az ismeretlen őrmesterre. - A jelszót kérem!

- Kuss! Itt a jelszó! - csapott pálcájával az okvetetlenkedő fejére az őrmester. - Ha azt parancsolom, hogy futás az erdőbe, akkor futás! Mert kettéhasítom a fejeteket!

Kardot is rántott, hogy nagyobb nyomatéka legyen a szavának.

- Mars a csorda után! - kezdte csépelni kardlappal az öröket.

Az erdő felől úgy bögték a tehenek, olyan hangosan csörtettek az állatok, hogy az örök is hallhatták: semmi kétség, az őrmester nemhiába ordítózik velük. Meg aztán aki egyet kapott a kardlappal, az nem kívánt még egyet a fejére vagy a hátára.

Hagyták hát a fuvaros embert, és zaj iránt nekieredtek a hegyeknek.

Alig csapódtak össze mögöttük a bokrok, amikor a haragos őrmester a szegény embert vette elő.

- Hát ti meg kik vagytok?

Nem kívánt kardlapot a fuvaros, hát alázattal vette le süvegét.

- Bodonyból való volnék, Csöme Lajos a nevem - mondta.

- No, Csöme Lajos - parancsolt rá az őrmester rettenetes szigorú szemeket meregetve -, fordulsz vissza, és lóhalálában viszed a hírt Szávára, Csarnótára, Bodonyba, hogy még ma rekvirálás lesz! Mindenki ehhez tartsa magát! Ezt parancsolja az ezredes úr!

- Igenis, vitéz uram! Igenis - hajtogatta Csöme Lajos, de addigra a labanc őrmester már megsarkantyúzta lovát, és elporzott a turonyi úton.

- Bolond ez a labanc - vélekedett a fuvaros, aztán mint akinek világosság kezd derengeni az elméjében, csak úgy magától kérdezve hozzáfűzte -, vagy tán nem is labanc az istenadta?

Nem volt vesztegetni való ideje.

- Hajts, Juliskám! Hajts! - búcsúzott hirtelen az asszonytól. - Én átvágok a hegyen, futva viszem a hírt! Mire odaér az ezredes úr, egy tyúkot se találjon!

Így is tette.

Eke Máté, mert ki más lett volna a labanc őrmester, addigra már átugratott a Turonyi hegyen, és annak rendje-módja szerint felverte a turonyi népet; majd meg Bissére, Kistótfaluba vitte el a riadalmat. Ezután, mint aki jól végezte dolgát, a barlang felé indult.

Az erdőnek szalajtott labanc örök tüskön-bokron keresztül a csorda nyomában voltak. A jószágok bögését néha már csaknem maguk előtt hallották, néha meg elérhetetlen távoból hozta a szél. Arra következtettek ebből, hogy minden bizonnyal nagy falka állatot rejt az erdő, és gondolatban már előre elitták a jutalmat, amit majd ezért kapnak.

Néha-néha emberi hangok is szűrődtek feléjük, amiből megbizonyosodhattak arról, hogy nem elcsatangolt jószágról van itt szó. Izzadva, a bozóttal gyözködve törték maguknak az utat.

De a bozótosban nemcsak ők izzadtak. Beleizzadt a csorda hajtásába az öreg Siklósi meg Buga Jakab is. Mivel ők ketten voltak a csorda. Ők bögtek, ők verték nagy zajjal a bozótot. Különösen Jakab élvezte a kedvére való csalafintaságot. Öreg tehenek mély hangjától szopós borjak mekegő bögicséléséig a legválasztékosabb marhanyelven hívogatta a labancokat az erdő mélye felé.

Azok meg jöttek, akárha kötőféken vezették volna őket.

Amikor aztán arra a helyre értek, amit a Boszorkány szoknyájának nevez a nép, mert olyan meredek sziklaperem bukkan elő az erdőből, mint egy keshedt vénasszony domborulat nélküli kötője, Jakab megbújt a sűrűség peremén. Az öreg továbbcsalogatta az üldözőket.

A labancok ott csörtettek el az orra előtt.

Aztán az öreg előlről, Jakab meg hátulról úgy nekik ugrott, hogy mire eszükhöz meg fegyverükhöz kaphattak volna, már derék szálfák egyenesítették a hátukat. Keményen odakötözték őket. S hogy a nyakravalónak is haszna legyen: azzal tömték be a szájukat.

Jakabnak csuda mód kedve lett volna arra, hogy a foglyokon kezdje meg felégetett háza törlesztését. De az öreg leintette:

- A kapitány azt parancsolta: amikor máshogy is megy; nem ontunk vért! Olyan a labanc, mint a sárkány! Egy fejét levágod, százat növeszt helyébe a császár! Ártatlan embereken állna bosszút értük!

A másik fölérte, hogy a kapitánynak igaza van, de a friss gyűlölet csak nem akart megbarátkozni az ésszel.

- Én mégiscsak agyonverném őket! - tüzelt.

- Engedelmisséget ígértél! - intette komolyan az öreg.

Buga Jakab nagyot sóhajtott, összetekerte a karikást, magához vett egy puskát, bő gatyája zsebébe rejtette a lőporszarut, a golyókat, és elindult az Ördögbockor szikla felé, ahonnan beláthatta a Drávaig nyúló nagy síkságot, és szemmel tarthatta a labancok mozgását odalent. Siklósi bácsi a barlang felé tartott a többi fegyverrel.

Az erdőt felverő nagy zaj, a marhabögés azonban egy másik labanc őrséget is felriasztott. Ennek a kis csapatnak Erwiner szakaszvezető parancsolt. Ritka ravasz, gonosz ember hírében állott ez a labanc, és erre alaposan rá is szolgált. Gülüszemű, cingár alak volt. Eszére és szép,

mély hangjára rendkívül büszke, bár ha ordított, eltorzult zengő hangja. Ilyenkor nyelve nehezebben forgott, és nevetségesen pösze rikácsolással gurgulázott.

Az erős neszezésre felfigyelt. Óvatosan elindította embereit a hangok irányába. Amikor hirtelen csend támadt, valamennyit lesállításba parancsolta az erdőbe vezető ösvény mentén. Ravasz szimatával egyelőre csak furcsállta a hangok megszűnését. Azért is vitte föl szakaszvezetői rangig, mert tudta az arany szabályt: ha egy katona furcsát észlel, akkor ne mozduljon, de annál jobban figyeljen, mert a furcsaságból mindig furcsa dolog szokott kisülni.

Erwiner szakaszvezető most sem tévedett.

A lesállításban lapuló labancok csakhamar levelek zörgését hallották. Az úttal párhuzamosan halkan lopakodó férfit pillantottak meg. Jakab osont az Ördögbockor szikla felé.

A szakaszvezető némán intett.

A hat labanc óvatosan célzásra emelte fegyverét.

Ám a férfi füle olyan volt, mint a hiúzé. A parányi neszből is megértette: itt a veszedelem!

A földre vágta magát.

Sortűz dörrent.

Hullottak az ágak Jakab nyakába, aki ösztönösen kúszott a bokrok, fák tövének rejtekén valami védettebb helyre.

- Utánam! - gurgulázta Erwiner szakaszvezető, és kis csapata élén a sűrűbe rontott.

Szuronyt szegezve vetették magukat Buga Jakab után.

Az, mint a megszorított farkas, ugrott a torkuknak. A bozót miatt nem bonthatta ki karikását, fokosát illeszteni sem volt ideje. A puskától meg régen elszokott a keze. Vitézül forgatta, de az csak annyit ért, mint egy bunkós bot.

Az első két labancot leverte a lábáról. Jött helyette négy. Öklelt, csapkodott Jakab - ahogy a bokrok engedték -, de arra már nem jutott a figyelméből, hogy a mögéje kerülő szakaszvezetőnek is kioszthassa a járandóságát.

Erwiner szakaszvezető meglóbálta a puskáját, és a dulakodó ember fejére sújtott.

Úgy csuklott össze Buga Jakab, mint egy letaglózott bika.

Az egyik megcsapott labanc bosszút lihegve lendítette döfésre szuronyát. De Erwiner szakaszvezető félreütötte a rőfös acélhegyet.

- Állj! Hozzá ne nyúlj! - üvöltötte. - Hiszen ez Buga Jakab! Itt a karikás a nyakában! Élve kell elfognunk! Élve!

Nyomban kivonszolták az útra a leütött embert, és kulacsaikból bőven öntözték arcát, erősen pofozgatták, hogy életre keljen.

A sortűz dörrenése megállította a barlang felé igyekvő Siklósi bácsit. Arról jött a hang, amerre Jakab távozott!

Rosszat sejtve loholt visszafelé, majd óvatosan fától fáig osont tovább. A labancok örömricsaja vezette.

Megpillantotta a földön fekvő Jakabot.

Hej, de nagyot dobbant a szíve! Tudta, hogyha nem sikerül megmenteni a labancok kezéből, szegény Jakabot holnap reggelre karóba húzzák - ha ugyan életben van még!

Ennek a szegénylegénynek kemény volt a koponyája. Nem is lehetett az tisztességes marha-hajtó, akinek nem bírta a feje a füttykőst. Hiszen egy-egy jó vásár után az örömtől, a rossz vásár után meg elkeseredésből kaptak össze a legények. Aztán csupa virtusból is beszakították egymás kobakját. Akinek puha volt a koponyája, hamar kiállhatott a sorból; akinek meg kemény, azét a forradások is csak vastagították.

Jakab haját is elválasztották már fokossal, kanászbaltával, de ebsont beforrt. A szakaszvezető ütése keményen megszedítette, de csakhamar eszmélni kezdett. A szemét mégsem nyitotta ki. Ájultként próbálta kifürkészni a labancok szándékát.

Aztán madárfüttyöt hallott. Rigóét. Csakhogy ez a rigó mindig eggyel többet füttyentett, mint a többiek. A közönséges rigó köztudomásúan azt füttyöréski: füttyül a rigó, hamis a bíró. Tudja ezt minden gyerek. Az ő rigója kétszer mondta a végén: hamis a bíró.

Jakab nyomban megértette, hogy nem akármilyen rigóról van itt szó. Amikor már nagyon izgatottan hangzott a füttyöréskés, lassan kinyitotta a szemét.

- Él! Él a gazember! - gurgulázta boldogan Erwiner szakaszvezető.

Egy pillanatra a rigó is elhallgatott az örömtől, de nyomban újra kezdte. Már nem is füttyülés - dalolás volt a hangja.

Hogyan szabadíthatnám ki, töprengett a rigó, aki - sejthetjük - Siklósi bácsi volt. Három puska is volt nála, de nem löhetett. A labancok ott szorongtak Jakab körül. Bármennyire is jó lövő volt, nem kockáztathatta, hogy esetleg őt találja el. Meg aztán, ha kilövi a három puskát, és minden lövése talál, akkor is négy labanc marad, akik nyomban megölnék Jakabot.

Egymást váltó gondolatait Bruckenbacker kapitány érkezése szakította meg. A kapitányra ma alaposan rájárt a rúd. Most azonban csillogó szemekkel hallgatta a szakaszvezetőt.

- Kapitány úr, alázatosan jelentem, elfogtuk Buga Jakabot!

- Bravó, fiúk! Tíz aranyat kaptok odabent a várban! - kiáltotta lelkesen, amikor felismerte a kékbeli szegény embert, aki azt a hatalmas flastromot az arcára tapasztotta. - Kísérjétek a várba, de úgy vigyázzatok rá, mint a szemetek világára!

Azzal sietve továbbvágatott, hogy megvigye a jó hírt Eberstein ezredesnek. Mást úgysem vihetett, mert valahány községre rácsaptak, a furcsa labanc őrmester közbenjárására, teremtett lelket, fia tyúkot sem találtak.

A kapitány távozása után Jakab jónak látta felébredni.

- Talpra, gazember! - harciaskodott Erwiner szakaszvezető.

A leüött ember meg is próbálta teljesíteni a parancsot, de hiába, visszacsuklott a földre. Újra megpróbálta, újra visszacsuklott. Harmadszor is így járt.

- Megbénult a lábam! - jajdult fel. - Nem tudok talpra állni!

- Ne bolondozz, kuruc! - gurgulázta a szakaszvezető irtózatossárciasan. - Ne bolondozz, mert rossz vége lesz!

„Persze hogy rossz vége lesz, hiszen az isten sem ment meg a karóba húzástól, ha nem leszek most okos!” - gondolta Buga Jakab, és folytatta a siránkozást.

- Lőjetelek agyon, de akkor sem tudok talpra állni. Úgy fejbe vágatok, hogy megbénult a lábam! Mondom: lőjetelek agyon, az lesz a legjobb! - biztatta a labancokat.

Siklósi bácsi rejtekhelyéről figyelte minden szavát. Várta, mire megy ki ez a játék. De várta Jakab jeladását is.

Nem késett sokáig.

- Lőjetelek agyon, ha mondom! Mit ér nekem az élet béna lábbal! Hagyjatok itt holtan, aztán a rigók majd elfütyülik fölöttem a circumdederuntot. Mindig jó barátaim voltak a rigók, most sem hagynak cserben! - siránkozta nagy hangon, hogy az öreg minden szavát hallotta.

Most már sejtette, hogy Jakab kitalált valamit. Jól figyelte minden mozdulatát, szavát.

Erwiner szakaszvezető látta, hogy itt már semmi fenyegetéssel, sem erőszakkal nem megy semmire. A kapitány megparancsolta, hogy úgy vigyázzanak rá, mint a szemük világára. Hiába szeretne volna agyonlőni, vagy akár itt nyomban karóba húzni. A foglyot be kell vinni a várba, már csak azért is, mert a tíz aranyat ott kapják meg érte.

Parancsot adott arra, hogy dugjanak a kuruc alá két puskát, a puska végét meg ragadja meg két ember, aztán majd felváltva viszik.

Így indult el a menet. Az élén nagy garra a szakaszvezető, mögötte két labanc töltött fegyverrel, azután meg Buga Jakab puskán lovagolva, végül ismét két zordon katona.

Törte a puska Jakab fenekét, de a régi szegénylegény szólással vigasztalta magát: az a jobb, ha az ördögök viszik az embert a pokol felé, mint ha az ördögöket is az embernek kéne vinni.

Arra gondosan vigyázott, hogy himbálózzék a puskán, hogy a labancok minél előbb elfáradjanak. Tudta jól, hogy aki időt nyer, életet nyerhet.

De tudta ezt Siklósi bácsi is. Öreg lábait úgy szedte, úgy futott a barlang felé, hogy egy húszévesnek is dicsőségére vált volna.

- A labanc elfogta Jakabot!

Talpra ugrott Eke Máté. Első riadalma után mindent elmondott az öreggel. Megértette, hogy miért adja a bénát Jakab: várja az ő segítségét.

Azt is megértette, hogy ez a szakaszvezető, úgy látszik, keményebb ember, mint a hágóban elkergetett örök. Itt jelszó nélkül fabatkát sem ér a császári egyenruha!

A jelszót kell megtudni! De gyorsan!

Hej, de jó volt most, hogy az öreg Siklósi nem engedte agyonverni a csordakergetőket!

Bruckenbacker kapitány lova ismét két emberrel a hátán vágatott a fához kötözött foglyokhoz.

- Hé, labancok! - rivallt rájuk a kapitány. - Ha eláruljátok a mai jelszót, szabadon bocsátunk benneteket. Ha nem: itt maradtok, amíg a csontjaitokra szárad a bőrötök!

- Az... az hadititok! - makogta az egyik megszeppent legény.

Eke Máté kirántotta páros pisztolyát a nyeregkápából.

- Akkor magatokkal viszitek a sírba - szögezte rájuk a fegyvert.

Látták a labancok, hogy ez itt nem tréfa. A szeme villanásától is összekoccant a foguk. Nem akart vért ontani Máté, de most a bajtársa élete forgott kockán. Neki sem irgalmaznak holnap reggel, ő sem irgalmazhat most!

- Várjon! Én megmondom! - kiáltott az egyik.

Máté a szemébe nézett, s csak intett a fejével: halljuk!

- A császárért mindhalálig! - rebegte.

A halálfélelem őszinteségét látta szemében a kapitány. Intett az öregnek. Az elvágta a fogoly kötelékeit.

- Oldozd majd el a többit! - parancsolta a szabadult embernek Máté, és maga mögé segítve az öreget, sebesen indult fogoly bajtársa nyomába.

Még a derékszíjukat is átverte az izzadság Erwiner szakaszvezető labancainak. Ördögien nehéz volt ez a tömzsi ember. Hiába váltogatták egymást. Az ég alja szürkült, közeledett az alkony. Nem kívánták a várfalakon kívül tölteni az éjszakát, kivált ezzel a veszedelmes, de értékes fogollyal! A szakaszvezető is hajszolta őket:

- Gyerünk, gyerünk, majd odabent pihenhettek! - és hogy nagyobb foganatja legyen, odaodacsapott a puskavesszővel a lihegő sebesültszállítóknak.

A szürkületből egy vágatva érkező lovas bontakozott ki. Egy labanc őrmester.

A szakaszvezető és a négy kísérő puskát szegeztek rá.

- Állj! Ki vagy?!

- Megbolondultatok? Őlben vizitek ezt a kuruc kutyát! - kiáltott rájuk az őrmester.

A szakaszvezető jó katona volt, tudta, mi a kötelessége.

- Jelszót! - irányította puskája csövét a lovas mellére.

- A császárért mindhalálig! - hajolt közelebb a kapitány.

- Őrmester úr, alázatosan jelentem, azért visszük így, mert úgy fejbe vágtam, hogy megbénult a lába! - jelentette most már feszesen a szakaszvezető.

Az őrmester szeme megvillant.

- Majd megtanítom én járni! - ugrott le a lováról. - Add ide azt a karikás ostort! - Azzal leakasztotta a szakaszvezető nyakából Buga Jakab karikását.

- Nem hiszem én azt, őrmester uram! - siránkozott Jakab.

Eke Máté hozzá lépett. Közelről a szemébe nézett, és csuklója kötelékeihez erősítette a karikás sudarát.

- Vegyétek le a kötelet a bokájáról! - parancsolta.

A karikás nyelét szorosan tartva lóra pattant.

- Maradjatok mellette! - intett a labancoknak.

Megsarkantyúzta a lovat.

Jakab néhány métert vonszolódott a földön, közben éktelenül ordított:

- Jaj, a csontom! Jaj, a lábam!

Erwiner szakaszvezető dülöngélt a röhögéstől.

Aztán ahogy a lovas gyorsabb ügetésre fogta a lovat, Buga Jakab lába is megmozdult. Botladozva futott a karikás végén. Már nem is ordított.

Amikor vágta ugrótt a ló, Jakab már úgy futott, mint a nyúl. A labancok sorra elmaradoztak. Akik eddig cipelték, örültek, hogy megszabadultak a tehertől. A kegyetlenséget szerető szakaszvezető még kedvét lelte a jó tréfában.

Csak akkor akadt el gurgulázó röhögése, amikor a lovas elkiáltotta magát:

- Rajta! Rajta! - És Buga Jakab úgy vetette fel magát a lovas mögé, mint egy párduc.

Mintha odanőttek volna a lóhoz, úgy vágattak tovább.

- Szökik a gazember! Szökik! - bögte, gurgulázta Erwiner szakaszvezető. - Lőjétek! Lőjétek!

Kilőtte puskáját. A többiek is utána lőttek a két lovasnak.

Azokat addigra elnyelte a félhomály és a Tenkes sűrű erdeje.

Báró Eberstein Eckbert császári ezredest, Siklós várának parancsnokát ezen az estén valóban kerülgette a guta.

- Kapitány úr, ezért lecsukatom! - bömbölte.

Bruckebacker kapitány behúzta nyakát, és úgy pislogott, mint egy hatalmas béka.

Csak az udvaron jött meg a hangja:

- Szakaszvezető, ezért lecsukatom! - adta tovább a szolgálati úton kapott fenyegetést.

Aznap este Erwiner szakaszvezető Pityik őrmesterrel együtt a tömlőcben, Bruckebacker kapitány Bisteritz főhadnaggyal a markotányosnénál, Eberstein ezredes Amáliával együtt a Zsigmond-szobában törte a fejét: ki lehetett az a titokzatos lovas, aki felverte a falvakat és kiszabadította Buga Jakabot.

- Higgye el, Eckbert, csak az a bizonyos „Tenkes kapitánya” lehetett - borzongott Amália.

Ugyanezt mondták a többiek is.

A Dráva mocsaraiban, a hegyekben; az erdőkben éjszakázó emberek is ezen törték a fejüket. Az egyik siklói írástudó elmondta, hogy mit olvasott a gatyára vetkőztetett őrmester hátán.

Néhány nap múlva újság nélkül is tudta mindenki a Tenkes alján.

4. A tózsér

A Tenkes mélyében rejtőző barlangot csak néhány öregember ismerte. Sok nyomorúság tanúja volt már ez a hatalmas, különféle oldalfolyosókba ágazó üreg.

A nép, amelyet hol török, hol meg német sanyargatott, gondosan őrizte a hegy titkát. Csak a legpróbáltabb öregek tudtak róla, és nem avattak a titokba akárkit. A barlang szája viszonylag szűk volt, de azért egy lovas lóháton befért rajta. És ami a legfontosabb: kristályvizű forrás fakadt a hegy gyomrában. Hetekig meghúzódhattak itt az emberek, ha volt élelmük, mert a víz ott csörgedezett az évszázadok alatt kivájt köcsatornában.

A barlang felé nem vezettek utak. Csak egy rejtekösvény, amelyet állandóan szemmel tarthattak.

Itt verte fel tanyáját a Tenkes kapitánya. Ezen a néven emlegették most már mindenütt. A legellentétesebb mesék keltek szárnyra róla. Volt, aki török kémnek, volt, aki kalandvagyó olasz hercegnek, más meg egy magyar gróf fattyúgyerekének tartotta az ismeretlen lovast, aki a szegény nép jótevőjeként jelent meg mindenütt. Csak azt az egyet nem tudták elképzelni a német és magyar urak, hogy egyszerű paraszti az illető.

Pedig ez volt az igazság. Eke Máté Terehegyen született, és korán árvaságra jutva, hamar megtanulta, hogy az életben semmit sem adnak ingyen: mindenért keményen meg kell verekedni. Bojtárként kezdte. A török háború után marhahajtóként indult első külföldi útjára. Járt ő Bécsben, Grazban, Augsburgban is, a hatalmas marhacsordák nyomában, amelyeket fokossal, füttykössel védtek az útonállóktól és farkascordáktól. Ott pedig egyaránt szükség volt a hajtó eszére és öklére. A legény a hosszú úton meg a nagy vásárokon csak úgy élhetett meg, ha magára szedte annak a vidéknek a nyelvét, amerre járt. Így aztán Eke Máté is megtanult horvátul, németül.

Amikor újra idegen országba került, már nem bő gatyában, hanem feszes huszárnadrágban, karddal az oldalán tette meg az utat. Katonaként a Batthyányak ezredében még messzebbre jutott. Bejárta Würtenberg hegyeit, itatta lovát a Rajnában, és cicázott a szemérmes, de kíváncsi speyeri lányokkal.

Az elmúlt esztendőben meghallotta, hogy itthon, Magyarországon fegyvert fogott a nép a szabadságért. Eke Máté alatt egyszerre tüzessé vált a Rajna menti föld. Gyötrődött, töprengett, végül határozott. Egy éjjel megszökött: haza, Magyarországra. Tizenegy nap múlva Terehegyen itatta jó lovát.

Idehaza körülnézett, és beállt Béri Balogh Ádámhoz, aki Szekszárdon tűzte ki Rákóczi zászlaját. Őrmesteri rangot kapott először, de a jó szemű brigadéros már az első csatában felismerte Máté okosságát, vitézségét, vakmerőségét. Együtt járták meg Bécs alatt a császári vadaskerteket. Ha a titokzatos birodalmi gróf haragját oly nagy mértékben kihívta Béri Balogh Ádám, még jobban rászolgált erre Eke Máté. Ő vezette azt a századot, amely Lipót császár kocsiját hajtotta meg.

Most itt, a Tenkes ölébe rejtett barlangban, ennek az elmúlt, kemény évtizednek minden tanulságát, minden tapasztalatát végigtöprengte a kuruc kapitány. Ismerte ő a németek harcmódját is, a francia taktikát is. Kezdte sejteni, hogy most itt, Magyarországon miként lehet lyukat fúrni a császári seregek hordójába.

A Nagyharsányból, Kistapolcáról, Siklósnagyfaluból és Siklósról összehajtott állatok nem élhettek meg abból, hogy a külső vár salétrom verte falait nyalták. Azokat legelőre kellett hajtani. A legelők meg ott terültek el a Tenkes aljában. Megbízható gulyásai nem voltak az ezredesnek, és nem is lett volna ajánlatos környéki parasztember kezére adni a behajtott jószágot. Ezért Eberstein ezredes katonái egy részét állandó őrségbe a legelésző csorda köré rendelte. Ez már önmagában is rontotta a katonák hangulatát, mert éppen azért állt zsoldba a stíriai tehenészlegény, hogy katona legyen, és ne marhapásztor. Meg aztán veszedelmesek is voltak az effajta szolgálatok. Az állatok szétszéledtek, és a labanc pásztorok egy-egy eltévedt állat nyomába eredve örökre eltűntek. A jószágát veszített szegény nép keményebbjei napokig lapultak a legelőket kerítő erdőkben, és várták az ilyen pillanatokat. A tehen után induló labanc csak azt vette észre, hogy valaki a nyakába ugrik, s aztán már csak a mennyországban számolhatott el a rábízott marhákkal.

Eke Máté, aki egyelőre Siklósi bácsin keresztül küldözgette üzeneteit a falvak népének, erre biztatta őket.

Eberstein ezredes csakhamar felfedezte, hogy egyre fogy a jószág, és fogynak a katonái is. Elrendelte tehát, hogy mielőbb túl kell adni a gondon, hadi kótyavetyére kell dobni a jószágot, mert az arany- meg az ezüstpénz nem kíván legelőt, őrzőjének pedig elegendő ő maga.

A következő napokban Schneider Sámuel úr, az öregedő kancellista, labanc kürtösök és dobosok társaságában végigjárta a környékbeli falvakat.

A falu széléhez érve, kocsiról szállottak. Sámuel úr megigazította hosszú parókáját, és dobolás, kürtölés közben végigvonult a falun. Kétszer-háromszor megállt, ilyenkor a dobos rápergetett, Sámuel úr pedig megköszönte a torkát.

- Báró Eberstein Eckbert császári ezredes, Siklós és környéke katonai kormányzója közhírré téteti, hogy szent Jakab napján kótyavetyére kerülnek a hadisarc fejében összegyűjtött jószágok. Jófajta császári arany- és ezüstpénzért bárki vásárolhat, és hivatalos pakszust kap arról, hogy igazul szerzett jószág van birtokában. Az ilyen jószágot többé nem rekvirálják el, mert az ezredes úr maga írja alá a pakszust!

Ezt hirdette Schneider úr, a kancellista, aki tulajdonképpen öreg ezredírnok volt, de polgári közigazgatás nem lévén, az ezredes rábízott minden effajta dolgot. Amikor elhagyták a falvakat, a parasztok összedugták a fejüket. De mit értek a gonddal teli fejek, ha üresek voltak a tarsolyok!

- Kinek van ebben a faluban aranya, ezüstje? - sóhajtott nagyot Batka Péter, a nagyharsányi bíró.

- Majd jönnek az eszéki tőzsérek, azoknál van bőven - szomorkodott Joó András, az esküdt. - Mi meg örökre búcsút mondhatunk a jószágainknak.

Tudta ezt az ezredes is, mert addigra Schneider Sámuel úrral már megíratta a mézesmázos hangú leveleket Eszékre, a tőzséreknek.

A tőzsérek általában igen gazdag állatkereskedők voltak. Egy-egy nagyobb külföldi vásárra csapatostul hajtották a falvakban összevásárolt jószágot. Volt olyan esztendő, amikor tíz-tizenkétezer marhát is felhajtottak a bécsi vásárba.

Eberstein ezredes abban bízott, hogy a háborúskodás miatt bizonytalanná váló marha-kereskedelem kellőképpen megcsappantotta az eszéki tőzsérek jövedelmét, és most kapva kapnak az alkalmon, hogy jövedelemhez jussanak.

De alig perdült meg a dob; alig hangzott el Schneider Sámuel úr szava, Siklósi bácsinak, aki éjszakánként találkozott a falubeliekkel, nyomban hírül adták.

Az öreg meg vitte a hírt Eke Máténak.

A kapitány éppen Jakabtól tanulta a karikás ostor kezelésének művészetét. Értett ő ehhez a furcsa szerszámmal, de ahogy Jakab bánt vele, olyat ő is keveset látott. A kékbeli szegény ember a marhahajtás veszélyesebb formáját üzte azelőtt. Mert bizony az általa eladott jószágoknak többnyire nem volt pakszusa. Újsütetű német uradalmakból, magyar földesurak gulyáiból kanyarította ki a maga részét. Az ilyen állatokat nem vihette Bécsnek, vitte hát Belgrádnak. A török nem kért pakszust, csak éppen minden bég, minden basa megvámolta a portékát. Ha a szegény legény pénzhez akart jutni, rejtekutakon, titkos átjárókon terelhette a csordát. Ezek az utak még veszélyesebbek voltak, mint a nyugatiak. Rabló, zshivány, szökött katona csakúgy elébük állt, mint a balkáni hegyekből tóduló farkasok. A puska halált jelentett volna. A török nyomban lenyakaztatja azt, akinél fegyvert talál. A karikást tették hát fegyverré a fokos mellett. Ebből az egyszerű ostorból a hozzáértő ember kezében veszedelmesebb eszköz válik a pisztolynál. Erős marhabőr szíjából fonják, és a végére lószőrből sodorják a csapót, amellyel akkorát lehet durrantani, mint egy derék puskával. Amelyik marhának a füle tövét éri, annak elmegy a kedve letérni a jó útról. Ha meg drótsodronyból készítik a csapóját, a farkast is megfogják vele. Lóhátról üzik az ordast, nyeregből sújtanak feléje, és amikor a torkára csavarodik, vonszolják a földön, míg szusz van benne.

Nem csoda, hogy Jakab erre esküdött most is, amikor egy karóra tűzött labanckalapot emelgetett le ostorvéggel.

- Aki nem süvegel meg, így tanítsd becsületre! - biztatta a kapitányt.

Az ostora nyelén elfeketedett rovasok sorakoztak.

- Ide róttam, hogy hány farkast fogtam ezzel a karikással - mutatta Máténak. - Mostantól kezdve a labanc rókákat rovom rá.

A kapitánynak ezúttal nem jutott ideje gyakorlásra; mert az erdő alja felől megszólalt a hármass füttyű rigó.

- Az öreg! - kapták fel a fejüket.

A völgy felől megismétlődött a hármass rigófütty.

Máté és Jakab mégsem siettek a hang irányába. Meglapultak egy fa tövében.

Aki titkos utakon jár, ezerszeres gonddal számíton minden eshetőségre. Mert most is: a jel az öregé, de mégsem árt meggyőződni arról, hogy valóban ő fújja-e az ismétlődő trillákat.

Leshelyükről megpillantották a közeledő Siklósi bácsit. Mögötte jól belátták a hegyoldalt. Senki sem követte, mégis megvárták, amíg az erdő szegélyéhez ért. Ott toppantak eléje.

- Mi ez a riadalom, öreg? - kérdezte Jakab, miközben egy kisebb sziklameredélyen felsegítette.

- Baj van, Máté! Nagy baj van, fiaim! - törölte verejtékes homlokát. - Eladják a jószágot, kótyavetyére vetik a szegénységtől elrabolt állatokat.

Máté fejében gondolat gondolatot üzött, nem is szólalt meg, amíg egy fa tövébe nem telepedtek.

- Kinek van pénze? Kinek adhatja el az ezredes?

- Van az eszéki tőzsérek ládáiban elég - sóhajtott az öreg.

- Mit tehetünk? - nézett Jakabra a kapitány.

Buga Jakab eközben gondosan rátömött hétköznapi pipájára. A sallangos zacskó nyakát módjával megcsavarta, hogy ne száradjon ki benne a dohány. A töprengés csendjét csak az acél kattánása törte meg, amint a kovához csesszintette, hogy szikrát fogjon belőle. Ahogy a tapló alatt fölizzott a dohány, úgy fényeskedtek meg Jakab gondolatai is.

- No, figyeljete ide! - kezdte a maga módján. - Sok marhát elhajtottam, sok tőzsért ismerek. Fogadjátok meg a szavamat. Arról én gondoskodom, hogy egyetlen tőzsér se jön Siklósra! De arról te gondoskodj, kapitány, hogy a labanc ész nélkül akarja eladni a jószágot.

Eke Máté kíváncsian fordult Jakabhoz.

- Bővebben beszélj, komám!

Jakab három-négyet húzott a pipaszárból. Csak amikor meggyőződött róla, hogy a hosszú beszéd alatt lassan kihunyó parázs ismét fölizzott, akkor folytatta:

- Én elmennék Eszékre. Te meg addig itt foglalatostkodjál a vár körül, Akár ma éjjel is elkezdheted.

Aztán ismét szippantott a pipájából, és tovább magyarázott.

A kapitány és az öreg figyelte minden szavát.

Estére kelve Jakab térde közé kapta Bruckenbacker kapitány egykori pej lovát, és hosszúra eresztve a szarát elindult Eszék felé.

Csak messziről látta a vár csillogó ablakait, amelyek mögött sokágú gyertyatartók fényénél Eberstein ezredes eregette a füstöt. Ebben az egyben, a pipázás kedvtelésében egyforma volt a kékbeli szegény ember és a báró. Csak a pipáik voltak mások. Jakabnak két pipája volt mindössze: egy köznapi meg egy ünnepi. Eberstein bárónak több tucat pipája sorakozott a falra akasztott díszes pipatartóban. Volt ott kölni pipa, hollandus pipa, tiroli fapipa csontszárral, borostyán szopókával, porcelán hasasak, ezüstkupakkal. Meg a dohányuk is más volt. Jakab maga vágta a barna leveles dohányt, az ezredes pedig illatos csomagokban kapta Spanyolországból, Németalföldről és a tengeren túlról.

Az ezredes elmélyülten olvasott egy vastag könyvet, amelyet valaha időszámításunk előtt még a nagy Julius Caesar írt Galliában viselt háborúiról. Annyira belemélyedt az olvasásba, hogy észre se vette, miként pattog a kocka a hosszú asztal másik végén Amália és Bruckenbacker kapitány között. Az meg kíváltképp elkerülte figyelmét, hogy egy-egy dobás után miként simult felesége párnás kis kacsója a mámoros kapitány kantárhoz szokott markába.

Csak akkor pillantott fel, amikor Amália csilingelő kacagással csapta az asztalra a kockavető ezüstpoharat.

- Alfonz, magának óriási szerencséje van! Sajnos, csak Jakab napja után adom meg a nyereségét.

Bruckenbacker értette, mire céloz az ezredesné.

- Ahogy elnézem, szép pénzt kapunk a jószágért.

Az ezredes gondolatait a pénz emlegetése nyomban visszahozta a történelmi Galliából, és jóleső gonddal a kapitányra pillantott.

- Holnap behordatjuk az összes szénát a külső várba. A vásárig hadd hízzanak a jószágok. A legelőn való járkálás apasztja a marhát.

Ezt okos intézkedésnek vélte a kapitány is. Különösen, mert az utóbbi néhány napban kilenc tehenet szakítottak ki a legelésző gulyából ismeretlen tettesek, és Pityik őrmester is három labancot íratott ki az élöket nyilvántartó Schneider Sámuel úr listájáról.

A báró ismét a könyvbe mélyedt. A hetedik könyv tizennegyedik passzusát olvasta, amikor Vercingetorix arra oktatta övéit, hogy az ellenséget el kell vágni a takarmány és élelmiszer utánpótlásától. És a közjó érdekében a falvakat, a tanyákat, a takarmányt fel kell gyűjtani az útvonalak mentén olyan szélességben, ameddig csak a római takarmánybeszerzők eljuthatnak.

Ezen elmélkedett éppen, amikor kintről harsány kürtölés verte fel a kellemes csendet.

Amália riadtan kapta el kezét Bruckenbackertől. Az ezredes felugrott.

- Kapitány úr! Mi ez?

Bruckenbacker zavartan figyelte az újra és újra megismétlődő kürtjelet.

- Tűzriadó! - hökkent meg, ami nála csodálatosan bamba arckifejezéssel járt.

Riadt kopogás hangzott az ajtón.

Pityik őrmester vágódott be a szobába.

- Ezredes úr, alázatosan jelentem, a vár körül egymás után gyulladnak ki a szénakazlak!

Báró Eberstein Eckbert megdermedt. Egy pillanatra eszébe jutottak Vercingetorix szavai, de aztán cézári pózban harsogta:

- Kapitány úr! A bástyára!

Félelmetes látvány tárult elébe odafönt.

A vár körül az előző napokban gondosan lekaszált és kazlakba gyűjtött széna szikrázó pernyét szórt az ég felé. A füstöt viharfelhőként sodorta a szél az ezredes kis csoportja felé. Köhögött, tüszögött Bruckenbacker kapitány, könnyet mart az őrmester szeméből a száraz füst, csak Eberstein Eckbert állt megdöbbenve.

- Mit etetünk az állatokkal? - hallotta Bruckenbacker kapitány hangját.

- Őrmester! Riadó! - tört ki az ezredesből a harag. Majd nyomban Bruckenbackerhoz fordult. - A kapitány úr kiszáguuld, és elfogja a gyűjtogatókat!

Ebben a pillanatban puskalövések dörrentek odalent. Füttyülve érkezett az üdvözlés. A bástyára csődült labancok lebuktak a mellvéd mögé.

- Átkozott parasztok! - sziszegte a kapitány.

Pityik őrmester alkalmasnak látta az időt, hogy bátorságát és hősiességét megmutassa az ezredesnek. Lobogó fáklyával a kezében felmagasodott a mellvéd fölé, és fenyegetőzve rikácsolta:

- Disznó kurucok, ezt még megkeserülitek!

Talán folytatta volna szitkozódását, de odalent újabb lövés dörrent, és a golyó kiütötte a fáklyát a harcias labanc kezéből.

Ott kuporogtak valamennyien a mellvéd mögött.

- Nem kockáztathatjuk az éjszakai kitörést - suttogta a kapitány az ezredes fülébe. - Ki tudja, hányan vannak?

Az ezredest gondolkodóba ejtették ezek a szavak. S mivel újabb és újabb puskalövések dördültek odalent, ő is belátta, hogy nem ugorhatnak fejest a sötétbe.

Pedig odalent a vár körül csak két ember képviselte a kuruc hadat. Eke Máté és Siklósi bácsi gyújtotta fel a labancok takarmányát, habár nem olvasták a nagy Julius Caesar hadi tapasztalataiból Vercingetorix beszédét.

Másnap reggel hiába keresték a gyújtogatók nyomait.

Schneider Sámuel úr számadásai feldühítették az ezredest.

Az öreg kancellista fontoskodva mutatta a kérlelhetetlen számokat, amelyekből kiderült, hogy a dragonyosok és vértések lovai számára csak tíznapi tartalék takarmány van a várban. De akkor a kótyavetyére szánt paraszti jószág egy szál szénát sem kaphat!

Nagy gond szakadt az ezredesre. Lovascsapatai harckészségét mindenképpen meg kell őriznie. De az eladásra szánt portéka sem aszalódhat össze. Sovány jószágért, amelyik nem bírja az utat, részegen sem ad pénzt a tőzsér. Mégis úgy döntött, hogy a takarmány felét etessék föl a rekvirált jószággal, a lovasok meg csapatostul legeltessenek ott, ahol erre való fűvet találnak.

A lovas katona pedig vagy legeltet, vagy portyázik. A kettőt együtt nem lehet. Ebből adódott, hogy a következő napokban, hetekben megritkultak a falvakat sanyargató labanc látogatások. Csak a legfontosabb útvonalak ellenőrzésére gondolhatott az ezredes.

A falvak népe fellélegzett kissé, aztán meg a remény is meglátogatta őket az öreg Siklósi bácsi képében, aki meghozta a kapitány parancsát:

- Készüljetek szent Jakab napjának megünneplésére!

Nagyharsány, Siklósnagyfalu és a többi község népe megértette a szót, és kaszáját egyenesítve, fokosát fenne készülődött július 25-ére.

Ezalatt Buga Jakab is megérkezett Eszékre.

Már útközben számba vette a tőzséreket. Tudta, melyiktől mit várhat. Neki olyan emberre volt szüksége, aki hisz a szavának, és elegendő tekintélye van ahhoz, hogy amit továbbad a többi tőzsérnek, el is higgyék neki. Így esett választása Gasparovics Milenkóra.

Milenkó gyanakodva fogadta Jakabot, hisz az utóbbi időben többször hallotta halálhírét, de a jófajta sligovica és Jakab legényesen vidám szavai eloszlatták minden aggályát. Így adódott, hogy Buga Jakab rátérhetett a tárgyra. Ezúttal ünneplős pipáját szívta, és a jófajta boszniai dohány füstje mellett a szavakat is gondosan eregette.

- Sohasem voltam rossz embered, Milenkó! Az ezredes nem véletlenül íratott külön-külön levelet mindegyikőtöknek. A kótyavetye: csalétek! Odaédesget benneteket, aztán útközben sip-sup, rátok csap, és elszedi a pénzeteket.

Milenkó óvatos ember volt, és miközben Jakab szavait hallgatta, kétszer is végiggondolta, hogy mi érdeke fűződhet a szegény legénynek ahhoz, hogy őt megvédje a kirablástól. Ha netán arra buzdította volna, hogy menjen el a siklósi kótyavetyére, feltételezhetné, hogy az ezredes embere, esetleg azokhoz tartozik, akik rosszban törnek a fejüket. De éppen az ellenkezője: lebeszéli az útról! Akkor pedig csak egy dolog lehet a háttérben: valaki meg akarja kaparintani a jószágot, úgy, ahogy van, az egészséget!

Hiszen igaza volt Milenkónak ebben, csak a töprengés másik felében tévedett. Valamilyik tőzsér társára gyanakodott, aki ezzel a csellel próbálja távol tartani a pénzes vevőket, hogy olcsón jusson a portékához.

- Szólhatok erről a barátaimnak is? - tette fel a kérdést óvatosan a tőzsér.

Jakab kifújta a boszniai dohány vastag füstjét.

- Te tudod, Milenkó! Én jobban szeretném, ha titok maradna. Én tenéked hoztam a hírt, nem másnak.

A tőzsér Jakab szemébe nézve mondta:

- Azért én mégis figyelmeztetem őket.

A szegény legény meg sem rebbent.

- Úgy gazdálkodsz a hírrel, ahogy jónak látod - vont vállat, és hörpintett a sligovicából.

Már becsukódott Jakab mögött Milenkó házának kapuja, amikor a ravasz kuruc jóízűen elmosolyodott. Hiszen tudta jól, hogy mit csinált. Ismerte Milenkót, ismerte a tőzséreket.

A házigazda végigtöprengte az éjszakát. Hajnalra virradván döntött: sorra látogatja az eszéki tőzséreket, és elmondja nekik a hírt. Kiveszi belőlük az ígéretet: ha ő nem megy, nem megy a többi sem.

Buga Jakab töprengés helyett derék italozással töltötte az éjszakát. A hídi csárda fogadósnéja örvendezett a régen látott vendégnek. A vendég meg a fogadósnénak, a híres szép Vujicsics Milicának. Amikor megritkultak a vendégek, Milica ölébe vette tamburicáját, és pengetni kezdte a fájdalmasan gyönyörű dalt:

*Két hű kedves úgy szereté egymást,
Csak egy vízben mosakodtak volna,
S egy vászonban törölköztek mindig...*

Harmadnap hajnalban kocogott be Jakab a barlangba. Bruckenbacker kapitány egykori pejkójának nyergéről tömött zsákot oldozott le. Amikor a sebtében lobbantott fáklya mellett kibontották, dúsan himzett tőzsérruha csillogott a táncoló fényben. Milica megboldogult uráé volt, most kölcsönadta Jakabnak néhány hétre.

Bruckenbacker kapitány fáradt pejkója eközben régi ismerőst üdvözölhetett. A barlang istállónak használt mellékágában Eberstein báró szép lipicai csödöre ropogtatta a friss szénát.

Amíg Jakab távol járt, és a tervekhez illendő ruhát kölcsönzött, addig Siklósi bácsi sem pihent. Meghánták-vetették a feladatokat, sorra véve minden apróságot, ami veszélyeztethette a nagy terv megvalósítását. Abban nem kételkedtek, hogy Jakab meghozza a szükséges ruhát. Az már a kapitányon múlt, miként játssza el ebben a ruhában a rá váró szerepet, de az nem volt mindegy, hogy egy gazdag tőzsér milyen lovon állít be a kótyavetyére. A szép és drága ló rangot jelentett, bizalmat, hitelt sugalmazott.

Bruckenbacker kapitány lovával nem próbálkozhattak, részben mert a kapitány is könnyen felismerhette, másrészt a lónak sem volt ideje elszokni régi gazdájától. A környékbeli falvakban fellelhető magyar lovak, amelyeket az elmúlt kétszáz esztendő edzett szívóssághoz, gyorsasághoz és igénytelenséghez, gubancos, rideg állatok voltak. Futtatásban bírták a versenyt, de harchoz és nem parádéhoz születtek, akár az itt élő népek.

Ilyen lovon nem állíthat be egy dúsgazdag tőzsér az ezredeshez. Annak olyan ló kell, amilyent öbárosága is büszkén megülne.

De hol akad ilyen ló ezen a háborúdúlta, keserves, szép környéken!?

Akad.

Ifjabb Nagy Sándor fogta be azt a világosderes csődört, amelyik ott bóklászott a Nagyárok dülőben a csata után. Lóértő ember lévén, a kósza jószágban első pillantásra felfedezte a kincset. Kettőt füttyentett, és a fejedelmi tartású mén szót értett neki. Azóta rejtegette, táplálta a kezes jószágot, de kocsi elé nem merte fogni, mert a vak is észrevette volna, hogy nem paraszti állat feszül a hámnak.

Siklósi bácsi fedezte fel a derest, amikor hosszú pályván legelészett a Macskaluknál. Nyomban látta, hogy ez a ló megtenné. Nagy Sándor sem idegenkedett attól, hogy kölcsönadja.

Vitte is készségesen a kapitánynak.

Eke Máté elnevette magát.

- Hiszen ez az ezredes csatalova! - simogatta meg a derék állat bársonyos orrát.

A ló pedig megértette, hogy keménykötésű új ura támadt. Úgy nyalogatta Eke Máté tenyerét, mintha nádmézzel bélelték volna.

Ám ez nem volt elegendő az üdvösséghez. A több éves labanc szolgálat a lóba is beleivódott. A német nyelvű vezényszavakat értette, azokra parírozott. Hat nap múlva pedig július 25-ét írták, szent Jakab napját, a nagy próbatétel idejét.

Amikor Jakabnak elmondták a ló történetét, csendesesen felnevetett.

- Ugye, hat nap múlva kellenék? - dörzsölgette borostás állát.

S amikor igenlő választ kapott, magára húzta a báránybőr subát, és a tegnapi éjszakáról álmodva elszenderedett.

Másnap reggel azonban emlékezett mindenre.

- Siklósi bátyám! - fogadta az öreget a hajnali éneküket zengő csalogányokkal. - Tudna-e két zsák diófalevelet meg egy zsák zölddiót szerezni estére?

- Azon nem múlhat semmi - pillantott rá az öreg.

- Akkor ne is múlják! - mondta Jakab.

- Te, Máté! - toppant a barlangból kilépő kapitány elé. - Hajtsd meg már azt a lipicait, hogy az eszét se tudja!

A kapitány kérdően nézett rá.

Jakab csak annyit mondott:

- Fontosnak vélem, hogy elfelejtse a spanyol módit!

Máté nyomban megértette, hogy Buga Jakab nem tréfál. Nyerget dobott a lipicaira, meghúzta a hevedereket, majd csillagos sarkantyúival úgy megbiztatta a parádés állatot, hogy óra múlva ujjnyi habot sodort róla a vágatás szele.

Ha már eleresztette a kantárt - gondolta Máté -, akkor kerül egyet. Így adódott, hogy az ezredes egykori lován délutánig megjárta Mohácsot, Szederkényt és a görcsönyi határt.

Remegett szegény pára, mire felkaptatott a barlanghoz. De ott meg Jakab vetette magát a nyergébe. Szép lassú körökkel kezdte. Német vezényszavakkal folytatta, csak hogy olyankor éppen az ellenkezőjére sarkallta a lovat, mint amire tanították. Alkonyatig tartott a különös tréning. Akkor levették róla a nyerget, és a kapitánnyal közrefogva olyan szárazra csutakolták a habos lovat, hogy porzott a szőre.

Másnapra kelvén újra kezdődött az „átnevelés”. A derék lipicai csődör tanulékony növendéknek bizonyult. Napszálltakor úgy értette a horvát vezényszót, mintha csikó korától mindig azt hallotta volna.

Amíg Jakab a lovat szigorlatoztatta, addig Siklósi bácsi és Máté különös főzetet kevergetett egy hatalmas rézüstben. Szállt a füst, gomolygott a gőz, miközben egymás után ürítették bele a zsákokat a mindjobban felforrósodó vízbe.

- Hogyan tetszik ez a szín? - dugott bele egy héjától fosztott fehér ágat a főzetbe az öreg.

Jakab megállította a lovat. A nyeregből vizsgálgatta, miként barnul meg a fehér ág.

- Főzzétek még egy órát... akkor jó lesz - mondta szakértően. - Indulj! - pattantotta a vezényszót horvátul a lónak.

Az ezredes almásderes lipicai csődőre horkanva lódult neki az enyhe emelkedőnek.

Egy óra múlva rudat dugtak az üst két fülébe, a lobogó forró főzetet leemelték a tűzről. Ameddig hűlt a sötétbarna lé, addig enyhe hamulúgos vízzel gondosan lemosták az ezredes lovát.

- Ez azért kell - magyarázta Jakab -, mert a lóg kioldja a zsírt a ló szőréből. Csak akkor fogja be a festék.

A hamulúgos fürdetés után ismét szárazra csutakolták a lovat. Úgy ragyogott, fénylett a szőre, mintha díszszemlére készültek volna. Ami igaz, komoly szemle, komoly vizsga várt Jakab napján az ezredes egykori lovára.

Addig azonban még hátravolt a lipicai színeváltozása. Két óra múlva ez is megtörtént. A kihűlt diófőzettel gondosan átfestették az almásderest. Mire a nap elbújt a turonyi dombok mögött, olyan szép sötétbarna ló lett belőle, hogy tulajdon édes lánya sem ismerte volna meg.

A kótyavetyéig hátralevő három napot arra használta a kapitány, hogy tőzséruhában szoktassa magához a lovat. Úgy nyargalászott rajta körbe-körbe a Tenkes csapásain. Egy-egy forduló után megpihent Jakabnál, aki kényelmesen pipázgatva vizsgálta a kapitány minden mozdulatát.

Máté ismerte a tőzséreket, hisz fiatalabb korában az ő csordáikat hajtotta a messze vásárokbá. Mégsem ártott, hogy Jakab minden apró mozdulatát gondosan megfigyelve, szakértő szóval oktatta arra, hogy egy igazi tőzsér miként viselkedik. Mert másként viselkedik a gazdag tőzsér, akinek ezerszámba sárgul az arany a vasládájában, mint a szegény ember, aki rézkongót is ritkán lát. A tőzsérellet ezerféle apró illemszabályt alakított ki, amelyeket Jakabnál jobban még a vérbeli tőzsérek sem ismertek.

A kapitány gondosan gyakorolhatta mindazt, amit a szegény legény tanácsolt. Aki áluhában megy az ellenség közé, annak minden mozdulatára, minden rebbenésére vigyáznia kell. Tudta ezt Máté, és estére a barlangban még azt is eljátszották Jakabbal, hogy mi módon egyezkedik majd az ezredessel.

- Keresztbe nyelem le a karikás ostoromat, ha észreveszi valaki, hogy csak háromnapos tőzsér vagy - mondta elismerően Jakab, és nagyot köpött a hétköznapi pipája mellett.

- De rólad észrevennék, hogy csak három órája vagy ezredes! - nevetett Máté.

- Aztán miről? - pillantott fel hetykén Jakab.

- Egy ezredes nem tud ilyen hegyeset pökni.

- Szívná csak az én dohányomat - legyintett Jakab -, ő is megtanulna.

Nagyot nevettek, majd ismét elpróbálták a várható jelenetet.

Szent Jakab napján kora hajnalban azzal foglalkozott a siklósi labanc helyőrség, hogy az elmúlt héten eléggé borzassá soványodott jószágokat tisztára pucolja. Aztán összeterelték valamennyit a kapubástya melletti térre, a felvonóhíd mellé.

Báró Eberstein ezredes és Amália fentről nézték a gyér fűvet harapdáló teheneket. De az őrzésükre rendelt labanc katonákon kívül csak egy toprongyos szegény ember ténfergett odalent. Foltos, kopott gúnyában bicegett a jószág körül. Jobb szemét fekete kötés takarta, bal orcáját vastag sebhely kidudorodó hegei éktelenítették.

Tíz óra tájt még nem jelentkezett vevő. Csak Bruckebacker kapitány járta körül a sovány csordát Pityik őrmester kíséretében.

- Tábornok úr! Néhány garast... szegény beteg ember vagyok! Csak néhány garast, tábornok úr! - bukdácsolt hozzájuk a félszemű koldus.

Nem ilyen vevőket várt az ezredes, nem ilyen vásárlóban reménykedett a labanc kapitány.

Intett a félszeműnek, hogy menjen a csudába.

De az váltig tartogatta a fekete báránybőr kucsmáját.

- Csak néhány garast, tábornok úr! - siránkozott.

- Pusztulj innen! - ütötte ki kezéből a kucsmát Pityik őrmester. - Pusztulj! Ha nem értesz a szóból, kaphatsz más is!

A szegény ember nagy nehezen lehajolt a fekete kucsmáért, és miközben leporolta, bamba vigyorgással mondta:

- Köszönöm, tábornok úr! Köszönöm! Ezerszer fizesse vissza az isten!

Az őrmester ütésre lendítette botját, de az egyik labanc, homloka előtt meszelve mutatta: kár a fáradságért, hiszen bolond a koldus.

- Őrmester! Ha vevők jelentkeznének, vezesse fel őket az ezredes úrhoz! - búcsúzott Bruckebacker kapitány.

- Igenis, felvezetem! - feszített katonásan az őrmester.

Már a delet is elharangozták, de Pityik őrmesternek még mindig nem volt lehetősége arra, hogy kapitánya parancsát teljesítse. Egy teremtet lélek sem érkezett, egy árva kupec sem jelentkezett.

Odafönt a várban mind izgatottabbá vált a hangulat.

- Ezek a maga üzletei, Eckbert! Mi lesz velünk, ha ez sem sikerül? - nyugtalankodott siránkozva az ezredesné.

- Messze van Eszék, nem is érhetnek előbb ide! - próbálta nyugtatni feleségét és önmagát Eberstein báró.

- Találjon ki valami okosat, Alfonz! - siránkozott Amália, majd elfordult, és kipillantott az ablakon, hogy enyhe pirulását leplezze.

- Oda nézzenek! - kiáltott fel lelkesen.

Odalent, csillogó barna szőrű lovon, fényes ruhájú rác tözsér érkezett vágatva. Megállította lovát, és a kucsmáját nyújtogató szegény ember felé hajította a kantárszárat.

- Nem lehet szegény ember, gyönyörű lova van! - lelkesedett Bruckebacker kapitány.

- Valóban szép! - vált mosolygóssá az ezredes arca. - Úgy tartja a fejét, mint az én régi lovam.

- Jaj, csak hozná meg a szerencsénket! - lelkesedett Amália az ablakban.

A tőzsér pénzt vetett a koldusnak, és lecsusszant a nyeregből. Méltóságteljes lépésekkel körüljárta a kótyavetyére szánt állatokat, miközben Pityik őrmester állandóan a nyomában lépkedett, de a tőzsér ügyet sem vetett rá.

- Jó napot, uram! - toppant elébe végül.

A vevő most pillantásra méltatta a sasszemű hadfit.

- Ezt a jószágot hirdették kótyavetyére? - kérdezte köszönés helyett.

- Ez lenne az, uram - mondta tisztelettudóan Pityik őrmester.

- Soványak, nyavalyások, keshedtek! - legyintett fitymálóan a tőzsér.

Pityik őrmester kényszerű vállvonogatással válaszolta:

- Azok a gazember kurucok felégették a szénát. De feljavulnak ezek, ha nem kincstári porción tartják őket! - magyarázkodott, majd a vár emeleti ablaka felé mutatott. - Az ezredes úr személyesen várja uraságot odafönn.

Eke Máté szíve nagyot dobban, pillantása találkozott a koldus fél szemével.

- Szegény ember - mondta határozottan. - Ameddig távol leszek, úgy vigyázz a lóra, mint a szemed fényére!

- Megértettem uram - bólintott a szegény ember.

Az ezredesné hirtelen ellépett az ablaktól.

- Jön! Elindult fölfelé az őrmesterrel - lelkesedett. Eberstein báró méltóságteljesen a szépen faragott, nagy asztal mögé ült, és úgy várta a rég óhajtott vevőt.

Elsőként Pityik őrmester lépett be.

- Alázatosan jelentem, a vevőt előállítottam! - harsogta katonásan.

Az ezredesné izgatottan nyújtotta az asztalra tévedt kismacskát a mögötte álló Veronikának, megigazította ruháját és a kontya köré font csillogó gyöngysort.

Minden szem az ajtót leste.

A gazdag ember méltóságával lépett be a kapitány.

- Tartom szerencsémnek, hogy az ezredes úr elé járulhatok - hajolt meg a tőzsérek mozdulatával.

- Őrmester, leléphet! - mondta az ezredes.

Pityik őrmester távozása után mosolygó arccal a tőzsérhez fordult.

- Remélem, tetszett az árunk!

A kapitány savanyú arccal mérlegelte a szavakat.

- Ezredes úr, én üzletember vagyok: nem sokat érnek ezek az állatok. Soványak, keshedtek... - sóhajtott, majd kesernyően hozzáfűzte: - Megvallom őszintén, már meg is bántam, hogy nem hallgattam a barátaim szavára.

Az ezredes arca idegesen rándult meg.

- Miért? Mit mondtak?

- Üzenetet kaptak valakitől, aki a „Tenkes kapitányának” nevezte magát - nézett az ezredes szemébe Máté.

- Hogyan? Üzenetet?! - hökkent meg az ezredes.

- Ismerni méltóztatik az illetőt? - mosolygott rá kedvesen a kapitány.

- Hajaj! - tört fel a sóhaj a báróból, de nyomban leplezni próbálta hangulatát. - És mit üzent az illető? - tette fel közömbösen a kérdést.

- Hogy csont és bőr a portéka, az úti fáradalmakat sem éri meg.

Bruckebacker kapitány halkán dörögte az ezredes úr fülébe:

- Most már értem, hogy miért nem jöttek a tőzsérek.

- A portéka valóban silány - folytatta Máté az árut ócsárló vásárlók módján.

- Mit kínál érte? - tért a tárgyra a báró.

- Mire tartja, ezredes úr? - várta kíváncsian a választ Máté.

Az ezredes és Bruckebacker kapitány egymásra pillantottak.

- Háromszáz aranyért eladom az egész csordát... - mondta megfontoltan az ezredes.

- Sajnos, ezredes úr, legföljebb kétszázat ajánlhatok fel - hajolt meg Máté tisztelettudóan, de határozottan.

- Háromszáz! - erősködött a báró.

Könnyű sóhajjal egyenesedett fel a kapitány.

- Örvendtem a szerencsének, hogy megismerkedhettem az ezredes úrral! - mondta búcsúzó hangon.

Amália ijedten közbeszólt:

- El akar menni?

- Sajnálom - nézett az ezredesnére a kapitány. De szeme nem az Amália kontya körül tekergő gyöngyfüzére akadt meg.

Az ezredesné mögött, nyílt tekintetű szép szőkeségében szoborként állt Veronika.

Máté megrebbent a látványtól, egy pillanatra elhomályosult körülötte a szoba. Nem látta a bárót, nem látta Bruckebacker kapitányt, és Amália kissé puha asszonyos szépsége is csak arra volt jó, hogy annál szebbnek tűnjék előtte a hirtelen támadt látomás: Veronika.

De az oroszlanbarlangban nem ábrándozhat az ember, nem tévesztheti szem elől a vadállatokokat!

- Sajnálom, asszonyom... - erősítette meg magát Máté - nekem csak kétszáz aranyat ér. Ennek felét most fizetem, a másik felét Eszéken.

- Hogy mer ilyen feltételeket szabni?! - horkant fel az ezredes.

Máté ránézett. Várt néhány pillanatig, majd elővette erszényét, és a gazdag ember nyugalmaival megcsörgette.

- Ezredes úr, ne feledje el, hogy én adófizető tőzsér vagyok, és nem a kegyelmed katonája! - emelte meg kissé a hangját, majd tárgyilagosan folytatta: - Ha megfelel az ajánlatom, ám egyezzünk meg! Ha nem felel meg, elnézését kérem, hogy zavartam - nyújtotta kissé előre a szépen hímzett selyemerszényt, amelyben az a száz arany lapult, amit a titokzatos birodalmi gróf Béri Balogh Ádám brigadéros vérdíjaként adott át annak idején Báró Eberstein Eckbertnek.

A légy zümmögését is meg lehetett hallani a szobában. Csak az arany hideg csörrenése szakította meg a csendet, amikor Máté óvatosan összezárta ujjait, hogy tarsolyába rejtse az erszényt.

- Elfogadjuk az ajánlatát! - kapott a keze után Amália, majd férje felé fordult. - Ugye, elfogadjuk, Eckbert? - hangzott ellentmondást nem tűrően.

A báró kissé zavartan szövögette a szavait:

- Tehát akkor ezt átszámláljuk, és ön Eszéken kifizeti a további száz aranyat... No, tisztelt uram! Én ezennel megbízom Bruckenbacker kapitány urat az üzlet további részének lebonyolításával.

- Akkor ebben megegyeztünk - mosolygott az ezredesné, miközben fürge ujjakkal bontogatta az erszényt, és a nagy asztal közepére szórta a délutáni napfényben csillogó aranyakat.

- Megegyeztünk! - rebbent fel Máté, aki a csillogó aranyak helyett Veronikán felejtette a tekintetét.

· Bruckenbacker kapitány felnyergeltetett, és két emberével megjelent a várkapuban. Máté lóháton várta.

- Felfogadom ezt a koldust, hadd keressen egy kis pénzt az úton - mutatott a mankón sántikáló Jakab felé.

A széles képű labanc kapitány vállat vont.

- Most már a kegyelmed erszényére megy minden kiadás. Indulhatunk!

A szegény ember pedig elővett tarisznájából egy vállas marhakolompot, és mankóján bicegve ütemesen elkezdte kongatni. A tehenek, borjak felfülekelt a megszokott hangra, és elindultak utána.

Nyár közepén hosszúak a napok. Szürkületig már jókora utat tettek meg. Elöl Buga Jakab bicegett, ütemesen rázta a kolompot. Mögötte a jószág bandukolt egyhangú himbálózással, utána Bruckenbacker kapitány és Máté lovagoltak, majd sereghajtóként tisztos távolból követte őket a két lovas labanc.

A labanc kapitány, az egyhangú poroszkálás közben mind gyakrabban pillantott a tőzsér lovára.

- Szép lova van - kockáztatta meg a szót egy idő után.

- Szép... - bólintott a kapitány változatlanul maga elé nézve, pedig akkor már hosszú ideje szeme szögletéből Figyelte a labancot.

- Hol vette? - kérdezte tovább a labanc.

- A laibacki vásáron a múlt esztendőben - lökte vissza a szót Máté.

Néhány perc múlva Bruckebacker kissé lemaradt. Máté nem szerette, ha túlságosan a háta mögött van az ellenség, de most kénytelen volt hagyni, hogy így történjék. Fél kézzel a szárat fogta, másik kezével óvatosan elővette kését, amelynek tükörfényes pengéjéből szemmel tarthatta a mögéje került labancot.

- Üüüüügetés! - harsant fel mögötte Bruckebacker hangja.

A három labanc ló a megszokott vezényszóra ügetésbe váltott. A kapitány térde azonban egy szemrebbenés alatt megállást parancsolt az ezredes átfestett lovának.

- Mi volt ez, kapitány uram? - kérdezte értetlen arccal a labancot, amint mellé ért.

- Semmi... semmi! - hebegte a felsült Bruckebacker.

- Már azt hittem, hogy kurucot látott - nézett a szemébe Máté.

- Azt adná az isten! Majd ellátnánk a baját! - hetykélkedett a zavarát leplező Bruckebacker.

- Az ám! Megmondaná nekem, hogy ki az a bizonyos Tenkes kapitánya? - kérdezte ártatlan arccal Máté.

- Senki! - csattant fel a labanc. - Nincs is! Csak a bolondok meg a vénasszonyok fecsegnek róla! - sarkantyúzta meg lovát, hogy véget vessen a kényes témának.

Ismét egyhangúan léptettek a csorda nyomában.

Amíg ez történt, a nagyfalusi erdőszegélyről éber szemekkel figyelték a Siklós felől közeledő porfelhőt. Egy fiatal legény magas jegenyefáról tartotta szemmel az utat. Siklósi bácsi pedig az erdő bozótos aljába húzódva, a vasvillákkal, kiegyenesített kaszákkal, bunkókkal, fokosokkal felfegyverzett parasztemberekkel együtt szótlánul várakozott.

- Jönnek! - hangzott el végre a várva várt kiáltás.

Megmozdult a bozótos.

- Mindenki a helyére! Buga Jakabot figyeljétek!

Az emberek megmarkolták egyszerű fegyvereiket, és sietve elfoglalták a megbeszélte helyüket. Siklósi bácsi ugyanolyan kolompot vett elő, mint amelynek hangját a lassú szellő mind közelebből hozta feléjük.

A kolompszó közeledett, és a hangot követve ballagtak a fáradt jószágok.

Amikor az erdő szegélyéhez értek, Buga Jakab kissé hangosabban rázogatta kolompját. Aztán csak az vehette észre, aki gondosan füleli a kongás minden ütemét - egy kondulás kimarad. A következő pillanatban szólt a kolomp. Csak éppen hiába rázta Buga Jakab: a csorda lekanyarodott az útról, nem ment a nyomába.

Ez volt a jel. A tehenek megszokták, hogy a kolomp hangja után mennek. Most is az után mentek, de most már az erdő felé hívta, vezette őket a lépésről lépésre hangzó kongatás. A csorda eleje már a bozótos mellett vezető kis ösvényen törtetett.

- Mi történt a tehenekkel?! - kiáltott fel zavartan Bruckebacker kapitány.

- Hé! Szegény ember! Rázzad jobban a kolompot! - kiáltotta Máté.

- Rázom, uram, rázom, uram! - kiáltotta vissza Jakab, és megállva egyre gyorsabban rázogatta a kolompot.

A felgyorsuló kolompolásra az eddig lépésben ballagó tehenek futni kezdtek. Már a csorda vége is a bozótosban tipródott. Ez természetes volt. Mert bárhogya rázta Jakab a kolompot, hangot egyet sem adott, mivel kiakasztotta a nyelvét. Annál jobban szólt a hívogató az erdő felől.

- Hajtsátok vissza a csordát az útra! - kiáltotta Bruckenbacker kapitány a két labanc lovas felé.

Azok beugrattak az erdőbe a tehenek után.

Jakab most egyetlen mozdulattal lerántotta szeméről a kötést, és eldobta mankóját. Aztán Bruckenbacker kapitány csuklójára fonódtak a szegénylegény izmos ujjai.

A labanc dermedten bámult bele a rászegeződő szemekbe. Ugyanúgy néztek rá, mint Nagyhar-sányban, amikor Buga Jakab karikás ostorral fizette vissza a botütést.

- Segítség! Emberek! Katonák! - ordította rémulten Bruckenbacker, és a nyeregkapán levő pisztolya után kapott. Csak az üres tokot markolhatta meg.

A pisztoly már Eke Máté kezében csillogott.

- Kezeket fel! - csapott rá a szóval Máté, és kissé megemelte a fegyver csövét. Pontosan a labanc szeme közé célzott.

Bruckenbacker kapitány reszketve emelte fel a kezét.

Az erdő felől harsányan hangzott az öreg Siklósi bácsi kiáltása:

- Emberek, ide! Szomszédok, ide!

S amíg Buga Jakab egyetlen rántással leszállította lováról régi ellenfelét, addig Eke Máté az erdőszegélyhez ugratott.

- Labancok! Tegyétek le a fegyvert! - harsogta. - Egyetlen mozdulat, egyetlen lövés, és meghalt a kapitányotok!

Bruckenbacker, akinek gallérját Jakab szorongatta, rémulten visszhangozta:

- Tegyétek le a fegyvert!

Felesleges volt ez a parancs. Már mind a két labanc a földön feküdt megkötözve.

A csordát egy közeli tisztásra hajtották, és a szegény emberek boldogan válogatták ki megtalált jószágaikat.

- A Dráva árterületén van elég legelő. A mocsarakon keresztül nem megy utánatok a labanc! - oktatta őket a Tenkes kapitánya.

Néhány hálászó után erdők rejtekén, nádasok csapásain elindultak az új legelők felé a gazdáik által boldogan hajtott állatok.

- No, a marhákat már elosztottuk - fordult az öreghez a kapitány. - Ezt a hármat meg el kéne küldeni Bottyán generálishoz. Hasznukat veszi, ha kifaggatja őket.

A kapitány szeme a jólesően pipázó Jakabot kereste.

- Veszélyes az út, kár lenne belefutni valami labanc járőrbe...

Jakab mélyet szívott ünneplős pipájából.

- Bízzad rám, kapitány! - dörmögte mosolygósan. - Régi szegénylegény vagyok én, sok marhát csempészttem át a határon, ezeket is beterelem Bottyán apánk táborába.

5. A fürdőmester

Báró Eberstein Eckbert császári ezredes már napok óta hiába figyelte az eszéki utat. Hiába várta Bruckebacker kapitányt a száz arannyal. Az első két nap még megmagyarázta magának a késést, hisz engedélyt adott arra, hogy Bruckebacker - akinek jelentős része volt a kótyavetyére dobott jószág összerablásában - tíz aranyat felhasználjon az Eszéken átvett pénzből. De elmúlt a negyedik nap, és se pénz, se kapitány.

Futárt küldött tehát az eszéki várparancsnokhoz bizalmas levéllel, amelyben arról kért tájékoztatást, hogy az elmúlt napokban látták-e Bruckebacker Alfonz császári lovas kapitányt valamelyik eszéki vendégfogadóban.

A futár másnap délre érkezett vissza. A várparancsnok levelétől nem lett okosabb az ezredes. Bruckebacker kapitánynak nyomát sem látták Eszéken.

Az ezredes ésszel nem érthette fel, hogy mi történhetett. Egymást üzték fejében a gondolatok. Egyik pillanatban arra gyanakodott, hogy a hazatérőket rablók támadták meg, a másik pillanatban ádáz dühre gerjedve a széles képű kapitányt gyanúsította, hogy megugrott a száz arannyal.

De bármit gondolt Eberstein ezredes, a tény tény maradt: elhajtották az állatokat, és a száz arany is elúszott. Már csak csodában reménykedett az ezredes, de csoda helyett báró Nehem császári altábornagy futára érkezett.

A hétpecsétes levélben erőteljes szavakkal támadt az ezredesre a Zágrábban parancsnokoló altábornagy. Titkos kémjelentésekre hivatkozva megírta, hogy Bruckebacker Alfonz császári kapitány két dragonyossal együtt Bottyán János kuruc generális fogságában van. Szigorú parancsot adott arra, hogy az ezredes részletesen jelentse: miként történhetett ez a szégyenletes eset, és ha már megtörtént, miért nem jelentette azonnal neki, a déli részek főparancsnokának. Egyben a hetek óta elmaradt hadisarc azonnali elküldését ismételten megparancsolta.

Csak most eszmélt fel az ezredes; de hiába idézte ezerszer is a kótyavetye minden részletét, megfoghatatlan maradt számára, hogy mindez hogy történhetett meg. A megtörtént azonban nem változtathatott. Hosszadalmas levélben jelentette, hogy milyen körülmények között búcsúzott el kapitányától, és mély tisztelettel kért halasztást a hadisarc beküldésére, mivel éppen a hadisarcként begyűjtött állatok árának behajtására indult a fogságba esett Bruckebacker kapitány.

A levelet magával vitte a zágrábi futár, de ettől még nem lett pénze Eberstein ezredesnek. Egyetlen megoldást látott: magához hívatta Dudva György kocsmárost, aki a környék leggazdagabb emberének hírében állott.

A kocsmáros nagy megtiszteltetésnek vette a báró üzenetét. De olyanná vált az arca, mintha vadalmába harapott volna, amikor az ezredes néhány udvarias mondat után feltette a kérdést:

- Tehát mennyi pénzt tud kölcsönözni, Dudva úr?

Széles karimájú kupeckalapját forgatva került az ezredes tekintetét.

- Nehéz kérdés, ezredes úr, nagyon nehéz! Nem mintha az ezredes úr aláírása nem volna teljes garancia az én számomra a kölcsönhöz, de sajnos, nekem nincs készpénzem.

Így feszengett a kocsmáros, amikor a bástyafokon megjelent az ezredesné. Amáliát napok óta kínozza a derékfájás. Most is alig húzta a lábát, és Veronika erős karjára támaszkodva közeledett.

Lehet, hogy ez a látvány adta a gondolatot a kocsmárosnak.

- Ellenben mindketten jól járnánk, ha az ezredes úr elfogadná a következő ajánlatomat: odalent Siklós és Harkány között a földből meleg víz tört fel. Azt mondják, rendkívüli gyógyhatása van ennek a víznek. Aki megfürdik benne: nem kínozza tovább a csúz, a köszvény, a derékfájás és egyéb nyavalya.

Az ezredesné kíváncsian állt meg a beszélgetők mellett. Dudva úr tisztelettel hallgatott.

- Valóban hatásos az a víz? - kérdezte kíváncsian Amália.

A kocsmáros felélénkülve folytatta:

- Nézzék; mennyien hordják most is, és mennyien fürödnek benne - lépett a sarokbástyához, és zsebéből egy távcsövet vett elő.

Az ezredesné belepillantott a messzelátóba. Jól láthatta, hogy a vártól alig két-három kilométerre, egy kisebb tavacskában tucatnyi parasztember fürdik. Szemrehányó pillantással nyújtotta férjének a távcsövet.

- Napok óta gyöttrődöm, és senki sem mondta, hogy ilyen csodálatos gyógyvíz van a közelben!

A báró lenyelte a szemrehányást, és sietve távcsövezte a távolban fürdő embereket. A tavacska mellé akkor kanyarodott egy szekér. A szekéren két ötakós hordó volt. A kocsis meg a kísérője nagy facsöbrökkel indult a vízhez, hogy megtöltöggessék a hordókat.

- A parasztok újabban rákaptak arra, hogy szekereken mindenfelé fuvarozzák a vizet, és ebből szép pénzt tegyenek el - magyarázott közben a kocsmáros -, de a vízért egy fityinget sem fizetnek!

- Azonnal betiltom a vízfordást! - lobbant fel az ezredes.

Dudva úr mosolygó alázatossággal folytatta:

- Attól még nem lesz pénze, ezredes úr! Ellenben arra merészelttem gondolni, hogy kibérelném az ezredes úrtól a vízfordás jogát. Én fizetek egy bizonyos összeget még a mai napon, ha ezentúl a Büdöstopolca vizét én árusíthatom.

A báró szeme felcsillant.

- Kitűnő gondolat, Dudva úr! És mennyit fizetne a vízjogért?

A kocsmáros ismét a kalapját forgatta és töprengve mondta:

- Még ma lefizetnék... mondjuk ötven aranyat. Három hónap múlva megköthetjük a végleges megállapodást. Addigra én is meglátom, hogy milyen üzletnek bizonyul ez a vízfordás és fürdőzés.

- Akár ma megkezdheti a pénzbeszedést! - lelkesedett az ezredes.

- Csak arra kérem az ezredes urat, hogy hatalmi szóval hirdesse ki ezeknek a rakoncátlan parasztoknak az új rendet - fontoskodott a kocsmáros.

- Akár indulhatunk! - buzdult fel az ezredes.

Közelinek érezte a pillanatot, amikor a Bruckebacker kapitány által soha meg nem hozott száz arany helyett legalább ötvenet simít a tenyerébe okos Dudva György.

A Büdöstapolcában fürdő emberek gyanútlanul gyógyígtatták a kemény telek, a nehéz munka és az öregség által csontjaikba oltott fájdalmat. Gondolni sem mertek arra, hogy még ezt a természeti áldást is elveszik tőlük.

Talán éppen ezekben a percekben pillantották meg a Tenkes felől közeledő két férfit.

A barlangi élet ugyanis kiújította Siklósi bácsi köszvényét. Erősen hasogatott az öreg minden csontja, húzódott a dereka, ropogtak az ízületei. Elhatározta, hogy megáztatja magát néhányszor a jól ismert gyógyvízben.

Nehezeére esett a járás, Máté támogatta az úton. A kapitány ezúttal furcsa ruhát viselt. Fekete plundra nadrágot fehér harisnyával, csatos cipővel, széles felleghajtóval és felpördülő karimájú kalappal.

Az öreg Siklóst már messziről felismerték a fürdőzők, de a kapitányt csak akkor, amikor megszólalt.

Nevetve üdvözölték. Belátták, okosan teszi, ha álruhába bújik. Olyan híre volt már a kótyavetye óta.

- Jó a víz, szomszéd? - kezdett vetkőzni Siklósi bácsi.

- Szinte érzem, hogy húzza ki csontjaimból a fájást! - biztatta az öreg Misoga.

- Akkor megmerülök benne - dobta le mellényét Siklósi bácsi.

- Ezek meg mit akarnak?! - akadt fenn Misoga tekintete a távoli nyárfasoron.

Az utat szegélyező nyárfasorból fehér kabátos labanc lovasok csapata bukkant elő.

Riadtan nézték mindannyian az egyre erősödő lódobogás közepette érkező dragonyosokat.

- Most mi lesz? - riadt meg Siklósi bácsi. - Sehol egy fa, sehol egy bokor... nem menekülhetsz!

A kapitány is látta, hogy az öregnek igaza van.

Ha menekülni próbál, észreveszik, és nyomban gyanússá válik. Felmérte a távolságot, tudta, hogy a lovasok gyorsan beérnek.

Döntött.

- Tegyetek mindent úgy, ahogy mondom - suttozta fojtottan a fürdőzők felé.

Néhány mozdulattal átalakította kalapját, amely egyszeribe olyan lett, mint az olasz vándor-orvosoké. Ezután kis kecskeszakállat biggyesztett állára, végül szegletes keretű szemüveget illesztett az orrára.

Mire az ezredes és csapata megérkezett, már hangosan kántálta:

- Fűben, fában, földben, vízben van az orvosság! Csak ismerni kell a módját, hogy miként vegyük ki belőle! Mert az, ami az egyik embernek méreg, a másiknak orvosság; és ami a másik embernek orvosság, az az egyiknek méreg!

Az ezredes intésére megálltak a labancok. Kíváncsian nézték, hogy mi történik.

Máté, mintha észre sem vette volna őket, folytatta:

- Most jobb kézzel kenjétek e nemes iszapot a bal vállatokra!

Siklósi bácsi és a többiek követték minden szavát, mintha próféta lenne.

Az ezredes furcsállva nézte a jelenetet, majd lovaglópalcájával megérintette a szemüveges férfi vállát.

- Hallod-e, jó ember, nem tartanád illendőnek, hogy levedd a kalapodat?

Máté csak felpillantott:

- Nem tudom, kit tisztelhetek, de én most kegyelmednél is nagyobb úrral vagyok elfoglalva. - Azzal visszafordult és folytatta: - Ezután vegyetek mély lélegzetet, és a bal kezetekkel kenjétek ezt a nemes iszapot a jobb vállatokra!

Pityik őrmester megragadta a kitűnő alkalmat, hogy az ezredes kedvébe járjon. Harsányan Mátéra ordított:

- Hogy merted azt mondani, hogy az ezredes úrnál is nagyobb úrral vagy elfoglalva?! Ki van itt nagyobb úr az ezredes úrnál?!

A kapitány nyugodtan megfordult. Szemüvegén át Eberstein báróra pillantott, és kinyilatkoztatásszerűen megszólalt:

- A betegség a tábornok uraknál és a királynál is nagyobb úr!

Az ezredes úgy vélte, hogy a furcsa ember szavaiban sok a bölcsesség. Leintette az őrmestert, és nyergéből a szemüveges férfi mellé csúszott.

- Ebben igazad van, jó ember - mondta tárgyilagosan, de nem állhatta meg kérdés nélkül: - Aztán ki vagy te? Talán orvos, vagy borbély?

- Kérdezd meg ezeket a szegény embereket! - tért ki a válasz elől Máté.

- Jaj, uram, senki sem ismeri a betegségek titkait úgy, mint ő! - mászott közelebb a vízben Siklósi bácsi.

- Szóval orvos vagy? - faggatta tovább az ezredes.

- Én csak egyszerű fürdőmester vagyok - hajolt meg könnyedén a kapitány.

- Nincs olyan betegség, amit ne tudna kikúrálni! - bizonykodott tovább Siklósi bácsi.

- Köszvényhez, csúszhoz, derékfájáshoz értesz-e - kutatta Mátét a báró.

A kapitány kissé közelebb lépett az ezredeshez.

- Minden emberi nyavalyát ismerek. Kegyelmednek is nyugtalanok mostanában az éjszakái - nézett szúrós tekintettel a báró szemébe. - Valakinek a sorsa erősen izgatja. Nem egészséges, mintha valami nyomná a lelkét.

Az ezredes zavart kíváncsisággal hallgatta a kapitány szavait, aki már az őrmesterhez fordult.

- Magának a gyomrával van baj! Evés után mindig elbágyad, és rettenetes álmoság környékezi.

- Miből találta ki? - hökkent meg az őrmester.

- A körmei színéből - vetette oda Máté.

Az őrmester a körmeire pillantott, és leírhatatlan aggodalommal rejtette ujjait köpenye alá. „A pokolba is - gondolta -, ez az ember ördögösen sokat tud.”

- Mert előttem nyitott könyv az ember - pillantott Máté az ezredesre. - Arcának vonásai, a szeme, a mozdulatai, mind, mind arról a sok betegségről beszélnek, amely ott lappang benne. - Határozott hangon szólt az ezredeshez: - Lépjen közelebb, uram.

- Miért?

- Szeretnék valamit sügni, ami csak kegyelmedre tartozik. - A báró füléhez hajolva suttogta: - Mostanában sokszor a guta kerülgeti.

- Honnan tudod? - döbrent meg az ezredes.

- Ne kérdezze, uram! Kegyelmed tud lovagolni, harcolni, csapatokat vezetni. Én pedig meg tudom különböztetni az egészséget a betegségtől!

- Olyan a keze, mint az angyaloké! - lelkendezett Siklósi bácsi.

- Akkor most magammal viszlek a várba - mondta ellentmondást nem tűrően a báró.

- Hű, az angyalát! - rémült meg az öreg.

- Itt pedig kihirdetem - fordult a fürdőzőkhöz az ezredes -, hogy mától kezdve csak az fürödhet és csak az hordhat vizet innen, aki megbízottamnak, Dudva György kocsmárosnak kifizeti az árát. Aki pénz nélkül hord vizet, vagy fizetség nélkül fürdik, azt bezárom! - harsogta keményen.

- Oda az üzlet! - sóhajtott az öreg Misoga, de nem ért rá a saját bajával törődni, mert csőstül jött a következő.

- Add át a lovadat a fürdőmesternek! - parancsolta az ezredes az egyik labancnak.

- Jaj, uram! Nagyon félek a lovaktól! - rémüldözött a kapitány. - Harapnak! Rúgnak!

A báró és a labancok úgy nevettek, hogy majdnem leszédültek a nyeregből.

- No, csak ülj fel, vigyázunk rád, hogy le ne essél! - kedélyeskedett Eberstein ezredes.

Hiába szabadkozott Máté. Két labanc megfogta a lábát, és magasba emelte, a harmadik meg alávezette a lovat. De a nagy vidámság közben a löveztető labanc eltévesztette az irányt: fordítva ültették fel a siránkozó embert.

Ezen ismét nagyot nevettek.

Máté úgy idétlenkedett a nyeregben, mintha soha életében nem ült volna lóháton. Előrehajolt, vizsgálta a ló domború hátulját, és rémülten kérdezte:

- Hol van ennek a lónak a feje?

Visszhangzott körülötte a nevetés.

Nevettek a megrémült fürdőzők is, bár szorongatta torkukat az aggodalom. Ha becsukódik Máté mögött a várkapu - ki tudja, látják-e még az életben. Itt most fegyvertelenül a csapat dragonyossal szemben semmit sem tehettek érte, de mégis bizakodtak abban, hogy az ő kapitányuk, a Tenkes kapitánya kitalál valami okosat.

- Fordítsátok meg a fürdő mestert! - fulladozott a nevetéstől az ezredes.

Ismét megemelték Mátét, és körbevezetve alábújtatták a lovat.

- Őrmester! Irány a vár, fogják közre, és vigyázzanak rá, hogy le ne essen, el ne vesszen útközben! - vetett véget a kacagásnak az ezredes, majd a menet élére rúgtatott.

Máté látta, hogy itt az életére megy a játék. Nem tehetett mást, játszott tovább abban reménykedve, hogy jószerencséje talán most sem hagyja el.

Imbolygott, himbálódzott a nyeregben. Kapkodta a kantárt, markolta a ló sörényét, szorongatta a nyeregkápát, és kétszer azt is eljátszotta, hogy menten lebukik a lóról. A mellette lovagló labancok mindkét alkalommal elkapták, és attól kezdve szinte karonfogva lovagoltak vele.

A felvonóhídon átdobogtak, a boltozatos nagy kapualjban csattogott a lovak patkója, míg végre a várudvarban a kápolna előtti kis térségen a nyeregből szálltak.

Máté sziszegett, sóhajtozott, térdét, combját tapogatta.

- A feleségemet napok óta gyötri a derékfájás - árulta el végre a báró, hogy mi célból hozatta be a várba az angyali kezű fürdőmestert.

Most értette meg Máté, hogy mit várnak tőle! Most próbált okos lenni.

Az ezredes felvezette az első emeletre, majd bement a feleségéhez, hogy elújságolja a váratlan szerencsét. Máté közben - egy ablakmélyedésbe húzódva - gondosan vizsgálta a várudvarban zajló életet.

Pityik őrmester az egyik labanchoz lépett. A labanc felpillantott az emeletre. A kapitány nem hallotta, miről beszélnek, de érezte, tudta, hogy róla van szó.

Nem tévedett.

- Tartsd szemmel ezt az embert! - intett fölfelé az őrmester. - Minden mozdulatát figyeld, és jelentsd, ha gyanúsat észlelsz! - oktatta szúrós szemmel, fontoskodva a katonát.

A labanc felballagott az emeletre, és megállt a lépcső tetején.

A kapitány hátat fordított neki, és a nyitott ablak üvegéből figyelte az emberét.

Nemsokára nyílt az ezredesné szobájának ajtaja.

- Lépjen be, fürdőmester úr! - szólt ki az ezredes, aki Amália előtt önkéntelenül urazni kezdte az ismeretlen embert, hogy ezzel felesége számára is tekintélyesebbé tegye.

Az ezredesné selyemfüggönyös, baldachinos ágyban fogadta a fürdőmestert.

- Olyan a keze, mint az angyaloké - ajánlgatta Mátét a báró -, csak ráteszi a betegre, és máris enyhül a kínja!

- Végre valami okosat is csinált, Eckbert! - sóhajtott szenvedő arccal Amália, majd pillái alól vizsgálgatni kezdte a jövevényt.

Máté körülnézett. Az ezredesné ágya mellett Veronika állt. Most még szebbnek látta, mint legutóbb. De most meg veszélyesebb helyzetben volt, mint akkor.

- Füben, fában, vízben van az orvosság! - kántálta ismét, hogy ezzel időt nyerjen helyzetének alapos végiggondolásához. - Ön meg fog gyógyulni, asszonyom! Most a vizsgálat következik - mondta nyugodtan, és az ezredeshez fordult. - Menjenek ki, ezredes úr!

- Én is? - csodálkozott a báró.

- Gyorsan, gyorsan! - élénkült fel Amália, és az ölében simogatott kismacskát sürgető mozdulattal nyújtotta férjének.

A báró tétován, zavartan markolta meg a nyávogó állatkát, és önkéntelenül Máté kezébe nyomta. A kapitány óvatosan az ágy alá billentette a cicát. Ekkor záródott be mögötte az ajtó.

Amíg a vizsgálat tartott, Eberstein báró izgatottan rótt a folyosót. Ekkor lépett hozzá Pityik őrmester. Csattogva tisztelgett, és suttogva jelentette:

- Alázatosan jelentem, nekem ez az ember gyanús!

Az ezredes csodálkozva kérdezte:

- Mire gyanakszik, őrmester?

- Alázatosan jelentem, ez az ember nem jár egyenes úton!

Bármennyire is suttogott az őrmester, a harmadik ablakfülkében várakozó Veronika minden szavát hallotta.

- Nevetséges! - hallotta az ezredes fölényes hangját.

- Ezredes úr! - makacskodott tovább Pityik őrmester. - Az ördög és a Tenkes kapitánya nem alszik. Engedje meg, hogy figyeltessem!

A Tenkes kapitánya! - döbbsent meg Veronika a szóra.

- Ostobaság! - legyintett a báró, de nem folytathatta, mert nyílt Amália ajtaja, és gondterhelt arccal kilépett a fürdőmester.

- Súlyos, nagyon súlyos! Azonnali fürdőre van szüksége. Két hordó víz kell! - mondta, de tekintetét nem kerülte el az őrmester hirtelen mozdulata, amellyel elhúzódt az ezredestől. - Most már bejöhet, ezredes úr! - intett, és visszalépett a szobába.

Az őrmester izgatottan állította meg a bárót.

- Meglátja, ezredes úr, ő akar majd vízért menni!

- Nem bánom, figyeltesse! - mondta rövid töprengés után az ezredes, és intően hozzáfűzte: - De tapintatosan!

Odabent Amália csaknem feledtette az ezredessel az őrmester aggályait.

- Gyorsan, gyorsan! - sürgette férjét.

A báró pillanatok alatt parancsot adott, hogy egy szekeret szereljenek fel két ötakós hordóval és nyomban induljanak a Búdöstopolcához vízért.

Fél óra múlva az őrmester jelentette a fürdőmesterrel beszélgető ezredesnek:

- A kocsi készen áll, indulhatunk!

- Okos ember maga, őrmester úr? - szólalt meg hirtelen a fürdőmester.

- Természetesen - nézett rá sértődötten az őrmester.

- No, ennek örülök - sóhajtott megnyugodva a kapitány.

- Miért? - lepődött meg Pityik.

De a fürdőmester már az ezredeshez fordult.

- Ezredes úr, nem tett jót nekem ez a lovaglás. Szeretném megkérni az őrmester urat, hogy egyedül menjen ki a gyógyvízért.

A báró csodálkozva nézett Mátéra.

- Hogyhogy, nem akar kimenni a várból?

- Okos ember az őrmester úr! Emlékszik pontosan, hol álltam én, amikor azokat a szegény embereket kúráltam?

- Emlékszem - motyogta zavartan Pityik őrmester.

- No lássa, akkor éppen onnan hozza a vizet! De vigyázzon, hogy útközben ki ne hűljön! - fordított hátat a megzavarodott hadfinak, és fáradt hangon mondta az ezredesnek: - Ameddig megérkezik a víz, pihenni szeretnék. Mutassák meg a szobámat!

- Veronika! - intett az ezredes a lánynak. - Vezesd a vendégszobába a fürdőmester urat!

Máté meghajolt, és a lány után indult. Aki látta, megesett rajta a szíve, úgy vonszolta magát.

- Mit szól ehhez, őrmester? - fordult az ezredes Pityikhez.

- Nekem ez az ember gyanús! - csökönyösködött az őrmester.

- Miért?

- Mert nem akar kimenni a várból!

Az ezredes haragra lobbantva sziszegte:

- Őrmester, maga hülye!

- Igenis! - csattogott tisztelegve Pityik őrmester, és indult a szekérhez.

Veronika bent a várudvaron egy boltíves helyiségbe vezette Mátét.

Amikor becsukódott mögöttük az ajtó, a kapitány hirtelen szembefordult a lánnyal.

- Köszönöm, hogy elkísértél... - nézte kutató tekintettel.

Veronika zavartan közelebb hajolt a férfihoz.

- Uram... lehet, hogy nagy ostobaságot csinállok... - kereste gyötrődve a szavakat -, de úgy érzem, el kell mondanom, amit véletlenül hallgattam: az őrmester azt mondta az ezredes úrnak, hogy figyeltesse magát, mivel a Tenkes kapitánya nem alszik!

Máté arca meg sem rebbent.

- Az kicsoda? Az a Tenkes kapitánya kicsoda? - nézett kérdő pillantással a lányra.

Veronika csak nézte a férfi mosolygásra váltó szemét, amelyből az ő számára eddig teljesen szokatlan melegség sugárzott. Ő is önkéntelenül elmosolyodott.

- Nem is sejti? - kérdezte mosolyogva.

Máté válasz helyett átölelte a lányt, és úgy csókolta meg, hogy Veronika sok mindent érthetett belőle, és többet egy szót sem kérdezett, hanem még néhány percig elbeszélgetett ezen a hangtalan nyelven.

Amikor Veronika úrnőjéhez sietett, Máté töprengve zökkent egy díszes faragású ládára. Ha eddig élni akart, most ezerszeresen kívánta, hogy épen és egészségesen jusson ki a várból. Hanyatt feküdt a ládán, merengve nézte a fehér boltíveket.

A csörömpölve érkező szekér zaja rebbentette fel.

Egyszerre érkezett az ezredessel a hordókhöz. Kért egy lopótököt, és gondosan teleszívta a kénesen párolgó hordóból.

Az ezredes és az őrmester figyelte minden mozdulatát.

Először csak gondterheltté vált az arca, majd felháborodottan fordult az őrmesterhez.

- Miért késlekedtek vele?! Tessék, alig gőzölög! - csorgatta a lopóból egy pohárba a vizet.

Aztán úgy tett, mintha inna belőle.

- Ráadásul rossz helyről hozták! Érzem az ízéről.

- Éppen onnan hoztuk... - próbált szabadkozni az őrmester, de a főrmester rákiáltott:

- Kószolja meg! Ez nem onnan való!

Pityik őrmester kénytelen-kelletlen nagyot ivott a pohárból, de a kényszerű, bűdös víz öklendezően rántotta össze a torkát. Forgatta a szájában, kibukni nem merte, mert az ezredes ott állt előtte.

Máté a lopóval hátra csapta Pityiket, és ezzel a meglepetésként hadi torkán lesegítette a pokolszagú folyadékot.

Amíg Pityik őrmester a löcsre borulva nyögdecselelt, Máté gondterhelten arccal kezdte magyarázni a bárónak:

- Az ezredes úr kedves felesége érdekében még ma el kell kezdeni a kúrát. Úgy látszik, személyesen kell kimenni vízért... - töprengett hangosan.

- Mit mondtam? - egyenesedett fel a löcs mellől az őrmester, de Máté úgy tett, mintha nem hallotta volna önkéntelen kifakadását.

- Szeretném megkérni az ezredes urat, hogy kísérjen ki az embereivel!

A báró kissé zavarban volt. Most beigazolódhatott volna Pityik őrmester feltevése, hiszen ez a furcsa főrmester valóban ki akar jutni a várból. De akkor miért kéri arra, hogy csapattal és személyesen kísérje el a vízért? Mindegy - döntött az ezredes -, bármit is forral a fejében, az ő kezéből nem szabadulhat ki.

Máté kocsin dőcögött vissza a Bűdöstapolcához.

Előtte három lovas, a kocsi két oldalán egy-egy lovas, a kocsi mögött négy lovas adta a kíséretet. Az ezredessel, aki kissé oldalt léptetett, tíz labanc fürkészte minden mozdulatát. Mégis tudott két szót váltani a kocsissal, aki siklósi fuvaros ember volt.

- Csak lassan... amilyen lassan csak tudod, úgy merd a vizet - suttogta a kocsizörgés leple alatt -, és figyeld minden mozdulatomat.

Alig észrevehető bólintás jelezte, hogy a szegény ember megértette a kapitányt.

A Bűdöstapolca környékén teremtetett lelket sem találtak.

Máté fontoskodva mutatta a kocsisnak a pontos helyet, ahonnan a vizet merítse, majd kényelmes mozdulatokkal vetkőzni kezdett.

- Ezredes úr, én fürdenék egyet, amíg megtelik a hordó.

A báró kissé töprengett, hogy ebből a fürdésből mi következhet. De megnyugtatta magát, hogy pucéron úgyse menekülhetne a főrmester az ő lovasai elől. Hagyta, hogy belemásszon a vízbe. Ő pedig kimért mozdulatokkal fel-alá sétálgatott a tavacska partján.

Máté láthatóan nagyon élvezte a gyógyvizet. Lubickolt, játszott a vízben. Néhány perc múlva mégis kikapaszkodott az ezredes mellé.

- Ismét kihűl a víz, ha ilyen lassan merjük - mondta gondterhelten arccal.

- Mit tehetnénk? - vált gondterheltté az ezredes is.

- Ezeket az ácsorgó embereket is beállíthatná! - mutatott a széles körben őrködő katonák felé.

- Ezek katonák, és nem parasztok! - hárította el hűvösen az ajánlatot a báró.

Máté keservesen vállat vont.

- Ahogy jónak látja, ezredes úr. Csak a kedves felesége érdekében mondtam! - lépett vissza a vízbe.

A báró tovább rótta szertartásos sétáját, hol a kedélyesen fürdőző, hol a lassan telő hordó felé küldve pillantásait.

- Lassan megy, lassan megy! - dörmögte türelmetlenül.

Végül mégiscsak odalépett a dragonyosok tizedeséhez.

- Állítsa be sorba az embereit! Adogassák a vödröket! - parancsolta.

A dragonyosok hosszú láncot alkottak a víztől a hordóig. A fuvaros megmerítette a vödört, a katonák kézzel kézre adták, a tizedes beleöntötte a hordóba. Az egyhangú munka közben észre sem vették, hogy Máté apró jeleket ad a szegény embernek. Az pedig lépésről lépésre mélyebbre mászott a tavacskába. A dragonyosok önkéntelenül követték, és mielőtt a vízbe csobbantak, annak rendje-módja szerint a száraz partra lerakták fegyvereiket, puskaporos szaruikat, hogy el ne ázzon a lőszerük.

- Gyorsabban! Gyorsabban! Betegnek lesz a víz! - biztatta őket a lubickoló kapitány.

- Gyorsabban! Gyorsabban! Betegnek lesz a víz! - szajkózta utána a báró.

De a hordó csak nem akart megtelni.

Azt persze nem vették észre a katonák, hogy a fuvaros félig meríti a vödröket.

- Ezredes úr! - kapaszkodott ismét ki a vízből Eke Máté. - Ez a fürdő csodálatosan megnyugtatja az embert, és valósággal kitisztul a fej tőle - suttogta bizalmasan.

- Majd a várban én is megfürdök - válaszolt zavartan az ezredes.

- Ég és föld a különbség! - kezdte lelkesen magyarázni Máté. - Itt, ahol a földből tör elő, itt a leghatásosabb. Mintha kicserélték volna! Próbálja meg!

- Gondolja? - habozott az ezredes.

- Meg kell próbálni! - lelkesítette a fürdőmester.

A báró kissé bizonytalanul körülpillantott, és vetkőzni kezdett. Máté szorgalmasan segédkezett, de nagy ügybuzgalmában a csizmahúzás úgy sikerült, hogy a combig érő lakkcsizma színültig megtelt vízzel.

- Erre jöjjön! Erre, ezredes úr! - készségeskedett Máté. - Itt a lába alatt buzog a forrás. Érzi?

- Érzem - rebegette a báró.

- Akkor kezdetjük a kúrát! Fűben, fában, földben, vízben az orvosság! - kántálta Máté, majd az ezredes szemébe nézve parancsolóan mondta: - Mindent úgy csináljon, ahogy én!

Lassan úgy fordult, hogy az ezredes háttal került a labancoknak, de ő szemmel tarthatta minden mozdulatukat.

- Most a jobb kezünkkel kenjük e nemes iszapot a bal vállunkra... - hajolt a vízbe, és a tavacska fenekéről felmarkolt iszappal gondosan kengetni kezdte a bal vállát.

Az ezredes kissé bizonytalanul, de követte minden mozdulatát.

- Most a bal kezünkkel kenjük e nemes iszapot a jobb vállunkra! - folytatta Máté a kúrát.

Az ezredes pontosan utánozta.

- Érzi, hogy mekkora erőt ad? - kacintott biztatóan a kuruc.

- Csodálatos! - sóhajtott boldogan az ezredes.

- Most mindkét kezünkkel kenjük meg a szívünk táját, hogy erősödjön a szívünk! - maszatolták a sarat a mellükre.

Máté, mielőtt ismét iszapért hajolt, alaposan szemügyre vette a lucskos labancokat és az ezredes lovát, amely alig három ugrásnyira legelészett a parton.

- Most a homlokunkat kenjük meg e nemes iszappal - vezényelt Máté, és amikor látta, hogy a báró áhítatos engedelmességgel követi szavát, hozzáfűzte: -, hogy megjöjjön tőle az eszünk!

Még be sem fejezte a mondatot, nagy marék iszapot vágott az ezredes képébe. Úgy találta telibe, hogy a sár az áhítatosan eltátott bárói szája csobbant.

Az ezredes levegő után kapott, de az első iszapgránátot követte a második, a harmadik, a negyedik, az ötödik.

Báró Eberstein Eckbert császári ezredes fuldoklott, hörgött, miközben a kuruc kapitány úgy belenyomta a vízbe, hogy csak a füle látszott ki.

De az elegendő volt arra, hogy Máté belesuttogja azt, amit akart:

- Ez a víz a parasztoké! Ha kegyelmed beleüti az orrát, akkor én a fejét nyomom bele, ameddig bugyborékol! - lökte a víz alá a bárót.

A vízből két ugrás volt a part. Felmarkolta az ezredes díszes öltönyét, aranyos markolatú kardját, parancsnoki pálcáját. Innen három ugrás - és az ezredesi ló hátán volt! Nagyot csattant a parancsnoki pálcá a paripa oldalán. Helyből ugrott vágta a ló, és repítette a nyergébe tapadó Mátét.

A monoton munkában elbágyadó labancokat a vágató ló dobogása riasztotta fel. Először nem értették, mi történt. Keresték ezredesüket, de nem találták. Amit meg láttak, azt hinni sem akarták; hogy ott, az a vízben kapálózó sárkupac: Eberstein báró.

Csak néhány másodperc múlva, amikor az ezredes már levegőre kapott, és iszapot köpködve üvöltötte:

- Elfogni! Elfogni! - csak akkor, a nagy kiáltozásra eszméltek fel.

Rohantak az ezredeshez. Partra vonszolták.

Végre megértették, mi történt. De akkor már hiába küldték a sebesen száguldó lovas után a füttyülő puskagolyókat.

Eke Mátét elnyelte az erdő.

A siklósi szegény ember pedig nagyon vigyázott magára: életébe került volna, ha most kineveti az ezredest.

A vízholdas természetesen félbeszakadt. De a legnagyobb szégyen csak ezután következett.

Köpenyük öblében kuncogtak a labancok, hisz most már nemcsak őket, hanem ezredesüket is gatyára vetkőztették. És hogy ki volt az illető? Semmi kétség: a Tenkes kapitánya.

Pityik őrmester ezalatt a várban rostokolt.

Látta, hogy a Büdöstopolca felől közeledik a dragonyosok csapata. Szinte egymásba értek, olyan szorosan lovagoltak a szekér mellett. Testükkel próbálták eltakarni gatyára vetkőztetett, tetőtől talpig sáros parancsnokukat.

Ebből adódott, hogy a várudvarba belovagló csapathoz sietve, váratlanul bukkant elé a kocsin gunnyasztó mocskos alak.

- Maga meg hogy néz ki?! - üvöltött rá Pityik őrmester.

Eberstein báró felkapta a fejét. Most egyszerre robbant benne minden dühe, minden megaláztatása. Vadul ragadta ki a kocsis kezéből az ostort.

- Nem ismer sz meg, te gazember?! - ugrott le a kocsiról, és ahol érte, ott csépelte az örökké éber sasszemű hadfit.

6. A vásár

Gyötrelmes, keserves napok szakadtak a híres Eberstein család másodszülött fiára. Egész nap csak ült, ült a nagy karosszékben, és a legillatosabb hollandiai pipadohány is megkeseredett a szájában, ha arra gondolt, ami vele történt.

Ritkán jegyez fel a krónika ilyen vérbősztítő eseményt. Egy parasztkapitány, vagyis egy közönséges parasztember tette ezt vele! Minél többet töprengett, annál nagyobb veszedelmet fedezett fel a keserves fürdés következményeiben. Különösen akkor döbbsent meg, amikor nyílvezzsön egy rövid levelet löttek be a várba egyenesen neki címezve.

Nyomban látta, hogy az a bizonyos fürdömester nem véletlenül ragadta el ruháját, aranyos markolatú kardját és parancsnoki pálcáját.

Új egyenruhát még talált a ládáiban, de a császár kabátját egy lázadónál hagyni! Ha ennek a híre eljut Bécsbe, a titokzatos birodalmi grófhöz, már pusztán ezért is örökre búcsút mondhat a siklósi várhoz és az ötvenezer holdas uradalomhoz fűzött álmainak.

Még pokolibb lenne, ha az aranyos markolatú kardot juttatnák illetéktelen vagy ellenséges kézbe. Ezt a fegyvert az udvari haditanács vezetőjétől, Savoyai Jenő hercegtől kapta ajándékba a Rajna mentén. Pengéjén ott ékesedett az arannyal futtatott vésés: „Életednél drágább, mert ez a becsületed.”

Az ezredparancsnoki pálca a hatalom jelképe volt. Olyan, mint a királyok kezében a jogar. Ha azzal az ellenség felé mutatott: a császár ujja mutatott arra!

A nyílvezzsön belött levél szó szerint így hangzott:

„Ezredes! Láthatja erőmet. Visszaszereztem a nép elrabolt jószágát, megfenyítettem kegyelmedet kapzsiságáért. Elvettem a császár kabátját, Jenő herceg kardját és a parancsnoki pálcáját. Figyelmeztetem, ha a népnek bármi bántódása lesz, ruháját a titkos kamarillának, kardját az udvari haditanácsnak, parancsnoki pálcáját a császárnak küldetem el!

A Tenkes kapitánya.”

- feketedett az aláírás a félelmetes tartalmú sorok végén.

Belebetegedett ebbe a levélbe. Amáliának sem merte megmondani, miért rázza a hideg naphosszat, és miért forgolódik lázasán, álmatlanul az ágyában. Ha ez a paraszt beváltja ígéretét, és továbbküldi Bottyán generális főhadiszállására ezeket a becses holmikat, az ő számára kimondta a teljes becsületvesztés ítéletét, amely százszorosabb a halálnál. Akkor nincs más megoldása: golyót eresztet a saját fejébe.

Amikor felépült, mintha kicserélték volna. Nem sürgette tovább a rekvirálásokat, sőt személyesen intette le a Bruckebacker kapitány helyére érkezett Kammerer főhadnagyot és az örökké szívóskodó Pityik őrmestert.

Elviselhető nyugalom uralkodott ezekben a hetekben a Tenkes alján. A megfélemlített ezredes fogcsikorgatva tűrte, hogy a parasztok kedvük szerint éljék életüket.

De soha, egyetlen pillanatra sem feledkezett meg arról, hogy álrúhá emberével kutassa a Tenkes zugait, az erdők mélyét, az árterületek zsombékosait: a Tenkes kapitányának nyomát.

Érezte, vagy inkább csak remélte, hogy ha ez a félelmetes ember a hálójába kerül, és visszaszerzi tőle kardját, parancsnoki pálcáját, akkor az ő számára is felvirrad a szerencse. Addig azonban szinte babonás félelem szállta meg, ha rágondolt.

De Eke Máté nyomát elnyelte a föld ezekben a békességes hetekben. Hírét sem hallotta.

Egyre súlyosabb pénzügyi gondjain úgy próbált segíteni, hogy gyorspostán levelet íratott Bécsbe Helénnek, Amália húgának. Gondosan fogalmazott célzásokkal utalt arra, hogy ha sürgősen nem tud pénzt szerezni és azt kölcsönként elküldeni, akkor a legnagyobb tragédiák várhatók.

Amíg Helén válaszát leste, Dudva György urat szorongatta kölcsönért.

A kocsmáros nem mondhatott ellent. Hiába szabadkozott a meg-megújuló kívánságokkal szemben, az ezredes nyíltan megfenyegette, hogy ne felejtse el, ki az úr a siklósi várban és környékén.

Dudva úr belátta, hogy jobb a jóindulatot készpénzzel megvásárolni, mint okatlan huzakodással eljátszani. Három alkalommal is adott nagyobb összeget az ezredesnek, természetesen szigorú határidőre, bíróság előtt érvényesíthető nyugtákra.

Hiába várta azonban a visszafizetést. Az ezredes a határidők után is mélyen hallgatott.

Ekkor összeszedte bátorságát és az adósleveleket. Elszántan felballagott a várba. Ajándékként egy kölyökmacskát vitt Amáliának.

Kis kerülővel tért a tárgyra.

- Amíg Bécsből nem érkezik meg az a bizonyos nagyobb összeg - feszengett kényelmetlenül az ezredes -, addig nem tudok fizetni!

- Én megértem az ezredes urat - siránkozott a kocsmáros -, de az ezredes úr is értsen meg engem! Én abból élek, hogy a pénzt forgatom, kereskedem... mély tisztelettel!

- Sajnálom, Dudva úr! Várnia kell... - rázta meg az asztalon levő csengőt az ezredes.

A kocsmáros ajándék macskája ugyanis megilletődött a fényes környezettől, és tenyéryi vizes folttal tisztelte meg a báró asztalát.

A csengetésre Veronika lépett be.

- Ezt vidd a feleségemnek! - mutatott az asztalra az ezredes. - Dudva úr ajándéka!

Veronika kecsesen az asztalhoz sietett, majd a kiscicával kisuhant a szobából.

Az ezredes Dudva úrra nézett, de a kocsmáros tekintete megbűvölten tapadt az ajtóra, amely mögött eltűnt a lány.

- Csodálatos! - rebbent fel.

- Igen, szép nagylány lett belőle szinte hetek alatt - ismerte el az ezredes.

- Gyönyörű!

- Sokat vesződött vele a feleségem - magyarázta a báró -, amíg ilyen ügyes szolgálot nevelt belőle. Lassan eladósorba kerül... jól jár, aki megkapja.

A kocsmáros hirtelen az asztalhoz lépett.

- Kinek a jobbágya?

- Az enyém - mondta természetes hangon az ezredes.

Dudva hirtelen a zsebéhez nyúlt. Zörgött a három adóslevél, amint elővette.

- Ezredes úr! - kezdte nagy elhatározással. - Mind a három adóslevelet visszaadom, ha a tartozás fejében megkapom ezt a lányt.

Amália ekkor lépett be a szobába, hogy illendően megköszönje a kocsmáros ajándékát. Az utolsó szavakat még hallotta.

- Veronikát? Őt nem adom! - szólalt meg hevesen.

A báró az ajtóhoz sietett, és halkán magyarázni kezdte:

- De Amália! Mással nem tudunk fizetni!

- Akkor sem! - lobbant fel az asszony.

- Bíróság elé kerül az ügy! - rázta az adósleveleket az ezredes. - Ezt akarja?!

Az asszony belátta, hogy nem lenne hasznos az ilyen bírósági ügy. Szomorúan bár, de hamar lemondott Veronikáról.

- Hol talállok én még egy ilyen értelmes, kedves, ilyen szorgalmas szolgálót?

A báró már nem hallotta felesége siránkozását.

- Mikor üthetnénk nyélbe a vásárt? - nyújtotta kezét Dudva úrnak.

A kocsmáros megragadta a bárói jobbot, és boldogságtól ragyogó szemmel mondta:

- Minél előbb! Egy hét múlva: a vásár napján!

Veronika valóban kivirágzott az elmúlt hetekben. Mintha kicserélték volna. Az addig szomorú tekintetű lány most gyakran dalolt, és jókedvű fürgeséggel végezte munkáját. Esténként, amikor ágyában feküdt, és két tenyerét feje alá téve behunyta szemét, mindig arról a különös emberről álmodott, akiről talán senki sem tudja, hogy hol él, de aki néhány héttel ezelőtt itt volt a várban, és egy pillanat alatt boldoggá csókolta őt. Tudta és érezte, hogy az a furcsa ember is sokat gondol rá.

Ezért virult ki, ezért szépült meg szinte napok alatt.

És most?! - rágondolni is szörnyű! Ehhez a kupechez, ehhez a talpnyalóhoz, ehhez a nyomorult Dudva Györgyhez adják feleségül!

Üzent volna ő a kapitánynak, de nem tudta, hova küldje a hírt. Elhatározta, hogy inkább a halált választja, mint ezt a szuszogó Dudvát.

A napok pedig teltek, és elröppent a hét is. A vásár napjára virradtak.

Az elmúlt hetek békességes hangulatának híre, úgy látszik, elterjedt, mert a korábbi időkben nagy hírű siklósi vásárokhöz méltóan gyülekeztek a kereskedők, árusok, lacikonyhások, mutatványosok, tenyérjósok és mindenfajta vásároló népek a vár alatti térségen.

Messze, a Tenkes oldalában, az Ördögbocskor szikláról a kapitány figyelte hosszú távcsövével a növekedő sokadalmat.

Buga Jakabnak nagyon rossz kedve volt ezen a napon.

- Kapitány! Kapitány, ne menj le a vásárba! - kérlelte.

De Máté most nem értett a féltő szóból.

- Nézd, Jakab! - próbált magyarázkodni. - A várba nem mehetek be, a vásárban pedig biztosan ott lesz Veronika.

Jakab keserveset köpött a hétköznapi pipája mellől.

- Sok embert akasztott már a hóhér a szép lányok miatt.

- Találkoznom kell vele! - döntött a kapitány.

- Elkísérlek!

- Nem! - mondta határozottan Máté. - Egyedül megyek. Kucsmáját fejébe nyomta, subáját vállára kerekítette, és elindult a távoli sokadalom felé.

A vásártér már kora délelőtt harsogott a kikiáltóktól. Volt itt eladó állat, eladó csizma, eladó ruha, ló, szerszám, kötél, minden, ami az emberfiának kell.

A sokadalom középpontjában a hatalmas kocsmasátor állt. Sercegve süllő húsok illatát hordta szét a szellő. Hívogatta a jó vásár után áldomásra készülöket.

A kapitány kissé porosan, bundás kucsmáját a szemébe húzva ballagott, meg-megállt a sátrak között. Szeme az embereket kutatta, minden lányban Veronikát vélte felfedezni, de mindannyiszor csalódott.

Mellette sodródtak az emberek, és csak akkor rebbent fel reménytelennek látszó hangulatából, amikor megragadták a kezét.

- Megmondom a jövőödöt, deli fiatalember! - mosolygott rá egy éjszemű cigánylány.

- Mondjad! - bólintott egykedvűen a kapitány.

A lány belenézett Máté tenyerébe, majd a füléhez hajolt.

- Nagy veszedelem fenyegeti a szerelmedet! - suttogta.

- Miféle veszedelem? - hökkent meg Máté.

Mintha az ördög keverte volna a kártyát. Megperdült a dob, és néhány pillanat múlva Schneider Sámuel úr, az öreg kancellista harsányan olvasni kezdte:

- Közhírré tétetik, hogy Dudva György tisztességes kocsmáros a mai napon eljegyezte Székely Veronika jobbagylányt, aki eddig a nemes ezredesné szolgálatában állott. Aki valami olyasmit tud, ami ezt a házasságot megakadályozhatná, azonnal jelentse nekem, mert még a mai napon megtartatik az esküvő! Punktum!

Ismét megperdült a dob. Máté úgy érezte, mintha ágyúk sortüze dörrent volna. Ijedten fordult a cigánylányhoz.

- Nesze ez a pénz!

- Hiszen ez ezüst! - ámult el a lány, de Máté nem hagyta csodálkozni.

- Kapsz aranyat is, ha megtudod, hol van most ez a Székely Veronika!

- Megtudom én! Mindent megtudok! - indult a cigánylány választ sem várva.

Egyenesen a vár kapuja felé tartott, hisz Schneider Sámuel úr hirdetményéből jól emlékezett arra, hogy Veronika az ezredesné szolgálója.

Talán egy félórát várakozott az utat szegélyező fák között, amikor megnyílt a hatalmas várkapu, és kigördült rajta az ezredesi hintó. A bakon a kocsis mellett puszkás labanc ült. Hátul kényeskedett Amália. Vele szemben a szolgálúsen a riadt Veronika és a büszke Dudva György szorongott.

A kocsi legördült a hídon, és a vásár felé kanyarodott.

A cigánylány kilépett a fák közül. A hintóhoz sietett.

- Kegyelmes hercegné! Megmondom a szerencsáját!

- Takarodj! - kiáltott rá Dudva.

De a lány megszokta már ezt a szót.

- Drága kocsmáros úr, magát nagy szerencsétlenség fenyegeti!

- Engem? Micsoda? - lepődött meg Dudva György.

- Azt is elmondom, ha a kegyelmes hercegné szerencsáját elmondtam.

Amália megszólalt:

- Kocsis! Álljunk meg!

A cigánylány száraz leveleket markolt fel. Tenyerében apróra dörzsölte, és az ezredesné felé nyújtotta.

- Illesse meg!

Az ezredesné megérintette a levélmorzsálékot.

- A kegyelmes hercegné... - mondta lassan a cigánylány - ma találkozni fog azzal, akivel oly sokat álmodik egy bizonyos idő óta.

- Jót vagy rosszat szoktam álmodni róla?

- Jót is, rosszat is - nézte a leveleket a lány.

„Ez csak a Tenkes kapitánya lehet!” - gondolta hirtelen Amália, de óvakodott attól, hogy kimondja gondolatát.

- Magának, drága kocsmáros úr, van mitől félnie! - nézett szúrósan Dudvára a cigánylány. - Nagy szerencsétlenség éri még a mai napon! - Hirtelen a távolba mutatott. - Oda nézzenek, mekkora forgószelelben táncolnak a boszorkányok!

Amíg Amália és a kocsmáros a mutatott irányban keresték a forgószelelben táncoló boszorkányokat, a cigánylány odasúgta Veronikának:

- Vár rád egy legény a vásárban - s miután Veronika szemével intett, rikácsolva folytatta: - Ott van a forgószelel, ott van!

Amire az ezredesné és a kocsmáros visszafordultak, a cigánylány eltűnt a szemük elől.

- Bolond ez a lány! - legyintett zavartan Dudva. Aztán a mosolygó Veronikára pillantott. - Te minek örülsz?

- Az esküvőm napján miért lennék bánatos? - nézett a szemébe a lány.

Máté egy tinglis mellett ácsorgott, amikor melléje toppant a cigánylány. Éppen elhajította a golyót, amely egy zsinóron függött, miközben a tinglis rekedten szónokolta:

- Elölről bevágja, hátulról találja, viszi a pénzével együtt!

A meglendített golyó elsuhant az apró fabábu mellett, majd a holtpontról visszahullva elütötte a bábut, amely egy ezüsttalléron állt.

- Fogja meg kend ezt a pénzt, a magáé! - vágott jó képet vesztéséhez a tinglis. De addigra már sehol sem találta a nyertest.

A kapitány csapot-papot, tinglist, nyereményt otthagya indult a cigánylány által mutatott irányba.

A díszes hintó robogására szétrebbent a csődület. A kocsmáros udvariasan lesegítette az ezredsnét. Veronika is fürgén lépett le a kocsiról. Lopva kutatta, merre lehet az, aki a hírt küldte.

Beleremegett, amikor az egyik sátor mögül kilépett Máté, és addig mélyen homlokára húzott kucsmáját kissé megemelte.

- Először a gyolcsokat nézzük meg! - ébredt fel az ezredsné hangjára.

Éppen ahhoz a sátorhoz indultak, amely mögött Máté eltűnt.

Ám ekkor furcsa játék kezdődött. A ponyva alól kilépő árus hangja szerfölött ismerősnek tűnt.

- Tessék, tessék, itt a világ legszebb gyolcsa! - kevergett a hatalmas vég gyolcs a szemük előtt olyan ördögös ügyességgel, hogy az árus arcát csak Veronika láthatta. - Nem kell félni, amíg én itt vagyok! - harsogta Veronikának a gyolcsos tóttá vedlett kapitány. - Ilyen gyolcsot csak nálam vehetnek!

Értette a lány a szót. Félni nem félt, csak éppen sejtelve sem volt arról, hogy mi keveredik ki ebből a zűrzavaros helyzetből.

Amália három vég gyolcsot vásároltatott Dudva úrral Veronika kelengyjéhez.

Miközben a kocsmáros fizetett - most már az igazi gyolcsosnak -, a kapitány a következő sátorba surrant.

Az odaérkező ezredsnének már így kínálta a portékát:

- Lapolentó! Tintatartó! Szerenádó! Ez a legjobb selyem Velencében is! A legjobb, ha mondom! Úgy öleljem meg, akit szeretek még a mai este! - pillantott a kevergő selyem mögül a lányra.

Dudva úr cipelte a gyolcsot, és közben azon töprengett, hogy honnan ismerős ez a hang.

Szörnyű gyanú támadt a lelkében.

A selymessátornál megpróbált a lobogó kelme mögé pillantani, de nem sikerült.

- Ez aztán az igazi! - lelkesedett Amália. - Tíz rőffel kérek! - fordult Dudvához.

- Parancsoljon az erszényem! - nyújtotta tárcáját a kocsmáros, és utána sietve a sátor mögé lesett.

Máté akkor tette vissza az olasz árus fejére a csúcsos, bojtos főveget. A kocsmáros felismerte. Hirtelen visszahúzódott, és a vásárlókhoz lépett.

- Költsenek az erszényemből, amíg tart! Én hazaugrom a csárdámba új erszényért.

- Mi addig kifűjjuk magunkat abban a hogyishívjában! - mutatott Amália a felséges illatokat árasztó nagy sátor felé.

- A kocsmasátorban! - nyomta meg a szót Veronika, hogy Máté is megértse a selymes sátorponyvája mögött.

Dudva György néhány perc múlva lihegve, csapzottan magyarázta az ezredesnek:

- Felismertem! Ő az! A Tenkes kapitánya!

Báró Eberstein Eckbert mámorosan dörzsölgette a tenyerét.

- Akkor most belefutott a hálóba! Hívassák Kammerer főhadnagyt! Ezúttal élve nem szabadul!

Dudva Györgyöt visszaküldte a vásárba. A gyorsan érkező főhadnaggal sürgős haditanácsot tartott. Megállapodtak abban, hogy minden rendelkezésre álló erővel kézre kerítik a kuruc kapitányt.

Először a négy legmegbízhatóbb embert Pityik őrmester parancsnoksága alatt parasztruhába öltöztetik, és beküldik a kocsmasátorba. Másik négy embert, szintén parasztruhában, elvegyíté- nek a sokadalomban. Ezeknek az lesz a feladatuk, hogy részben Amália épségére vigyázzanak, részben titkon közelítsék meg a kapitányt, és az ezredes vezetésével odaérkező gyalogosoknak jelezzék, hogy akkor éppen hol tartózkodik.

A tüzéséggel megtöltették a bástyán levő nagyágyút, és megirányoztatták a vásárt. A lovasságot Kammerer főhadnagy parancsnoksága alatt nyeregbe szállították, és a várudvaron, a kapu mellett állították fel száguldásra készen.

Az ezredes személyesen indította útnak az első csoportokat.

Dudva György lihegve érkezett a kocsmasátorba.

- Itt hozom a hideg méhsört - koppantotta az ismerős hangú kocsmáros az asztalra a habos tetejű cserépkorsókat.

- A kocsmáros úr mit parancsol? - pillantott a belépőre.

- Amit a hölgyek isznak - hebegte Dudva.

- Igenis!

Dudva György óvatosan áthajolt az asztalon, s kissé remegő szájjal suttozta:

- Ne rémüljenek meg a hölgyek attól, amit most mondok: ez az ember a Tenkes kapitánya!

Az ezredesné majdnem felsikoltott, Veronika torka összeszorult.

- Mi lesz most?

- Elcsípjük a gazembert!

A kapitány a sátor ponyváján keresztül minden szavukat hallotta.

Ismét lebbent a bejárat függönye, és négy paraszt sorakozott be a legközelebbi asztalhoz. Mereven megálltak, az egyikük pisszentett: leültek.

Valamennyien egyöntetűen a jobb könyökökre támaszkodtak.

- Zavarja ki ezeket a parasztokat, Dudva úr! - finnyáskodott Amália.

A kocsmáros kissé jobban megnézte őket, majd titokzatosan súgta:

- Ezek a mi embereink!

Nem kellett különleges saszem ahhoz, hogy a reglamához szokott mozdulatokban felfedezzék a labanc katonákat. Pityik őrmester sebtében ragasztott bajsza úgy lógott, mint a bánatos ökör farka.

Kis idő múlva Pityik őrmester ismét pisszentett a félelmetes bajusz mögül. Ekkor egyszerre mind a négyen, egyöntetűen a bal könyökökre támaszkodtak.

Amíg a parasztnak öltöztetett labancok ekként tevékenykedtek, az ezredes gondosan oktatta a tűzmestert:

- Csak rám figyeljen! Ha én felemelem a kardomat; durrantson bele a sokadalomba! Ha százan meghalnak, és köztük van a Tenkes kapitánya: megérte!

Ezután Eberstein báró a gyalogosok élére állt, és személyesen vezette őket a vásárba.

A sokadalomban csellengő másik négy parasztruhás labanc jelezte, hogy a keresett ember a kocsmasátorban van.

Az ezredes egyenesen odavezette csapatát.

A kapitány egy kis résen keresztül figyelte az érkezőket. A kötény, a kocsmáros sapka már igazi tulajdonosán volt.

- Most vigyél be sört, de úgy vigyázz, hogy ezek a bánatos parasztok itt négyen ne lássák az arcodat! Azután bármi történik, én kisegítlek!

Kintről az ezredes suttogása szűrődött be:

- Ne löjtek! Élve kell elfogni a gazembert!

Először újabb négy parasztruhás labanc toppant be a sátorba, majd az egyenruhások, végül az ezredes.

- A császár nevében! - harsogta elszántan.

A labancok rávetették magukat - az igazi kocsmárosra. Dudva úr karon ragadta az ezredesné és Veronikát. Sietve kivonszolta őket a sátorból.

Ebben a pillanatban megrogyant az egész alkotmány. Máté kezében villámként járt a hatalmas kenyérszelő kés. Pillanatok alatt elberetválta a sátor feszítőköteleit.

Ordítás, jajgatás hallatszott a hullámozó ponyva alól. Egymást ütötték-taposták a váratlan eseménytől megriadt emberek.

Máté fellebbentette a vászon szegélyét. Ott kalimpált a kocsmáros keze. Nagyot rántott rajta, és az máris szabad volt.

Ezután a hintóra kapaszkodó Dudváék után lódult.

Felugrott a bakra, kiragadta a labanc kezéből a fegyvert. Egy ütés az őrnek! Egy a kocsisnak! Mire végighemperegtek a gyöpon, a megbillentett Dudva úr is közéjük huppant.

A gyeplő a kapitány kezében volt. A lovak fölött suttogott az ostor.

- Utat! Utat! - rikkantott Máté.

S mint a szél, repítette a két ló a hintót.

Kammerer főhadnagy szeme a réműlettől majdnem belecsúszott a távcsőbe, amint a bástyafokról figyelte az eseményeket.

- Elrabolták az ezredesné! A vókányi úton menekül a gazember! Vágta, utána! - robogott a lovához.

Csattogva száguldott ki a várkapun a labanc lovasság.

A távolban, ahol a Gambás hegy és a Terentás oldala összeér, Vókány felé, porzott az út a hintó után.

Végre-valahára kissé megcsillapodott az összeomlott kocsmasátor ponyvájának hullámzása. Az ezredes is küszködve kimászott kupacba borult katonái alól.

Szerencsétlenségére egy kovászos teknőbe tévedt.

Mire nagy nehezen talpra állt, hermelin palástként lógott rajta a töméntelen kovász. Végre a kardját is megtalálta a lába között. Nagy nehezen kirántotta, és magasba lökve vezényelte:

- Sorakozó!

A tüzér, akinek parancsa volt: ha az ezredes felemeli a kardját, löni kell! - rábuktatta az égő kanócot a gyújtólukra.

A bástyán füstöt okádva dörrent el az ágyú. A golyó süvítve csapódott a kocsmasátorba.

Dudva úr nyalábolta fel a szédelgő bárót, és sürgősen hazatámogatta a kocsmába, ahol a nagy ijedelemre gyorsan megittak két-két icce jobb sorsot érdemlő bort.

Kammerer főhadnagy dragonysai pihent lovaikon mindjobban megközelítették a hintót. Máté remélte, hogy a Terentás oldaláig tartani tudja az iramot, és ott a sűrű erdőben egérutat nyerhet Veronikával. De az utat kimosta az eső. Köveken billegett a díszes fogat, és a két ló is hányta a habot.

A sík vidéken, a kopasz domboldalak között nem menekülhetett volna üldözői elől.

Szinte elnyúltak a labanc lovak, úgy hajszolták őket.

Elsőként a főhadnagy ért a hintó mellé, majd a többiek. Megragadták a hámosok kantárját, visszarántották őket.

Tucatnyi pisztolycső meredt a kapitányra.

- Add meg magad, kuruc! - kiáltotta dölyfösen Kammerer főhadnagy.

Veronika felsikoltott, az ezredesné eltakarta a szemét.

Máté körülpillantott. Láta, hogy nincs menekvés. Egy mozdulat, és szitává lövik. Még jobban félt attól, hogy egy ostoba labanc golyó Veronikát éri.

Némán felemelte a kezét.

- Kötézzétek meg a „kapitány urat”! - ragyogott a főhadnagy arca.

Négy labanc indult Mátéhoz. Ő nem ellenkezett. Hiábavalónak tartotta. Túrte, hogy hátracsavarják karját és keményen megkötözzék.

Beültek a hintóba. Szemben Veronikával és az ezredesnével. Jobbról-balról egy-egy puskás szorongott mellette.

Amikor elindult a menet: kézben tartott pisztollyal követték a dragonysok.

A kapitány most nem törődött a pisztolyokkal. Csak Veronikát nézte szomorú, mégis mosolygós szemmel.

A lány vigyázott arra, hogy önkéntelen mozdulatával se árulja el magát. Mégis kiperdültek szeméből a könnyek.

Úgy látszik, az ilyesmi ragadóssá válik, mint az ásítás, mert Amália is szeméhez illesztgette csipkés kendőcskéjét.

- Mennyi izgalom! - pityergett, majd sajnálkozva nézett Veronikára. - Kár, hogy csak holnapig tart! Hajnalban lefejezik a kapitány urat.

Veronika most már zokogott. Szerencsére, akik látták, úgy vélték, hogy az elrablás izgalmait viselték meg szegényt.

A Dudva úr kocsmájából elősiető ezredes ragyogó szemmel hallgatta Kammerer főhadnagy feszes jelentését.

- Ezredes úr, alázatosan jelentem, elfogtam a Tenkes kapitányát!

- Bravó, főhadnagy úr! Bravó! - szemlélte a nemes zsákmányt a báró.

Eke Máté elmosolyodott.

- Végtelen boldogság számomra, hogy jelenlétem ezúttal ekkora örömet szerez az ezredes úrnak - mondta udvariasan.

Az ezredes gúnyosan válaszolt:

- Nem vagyok benne olyan biztos, hogy az én jelenlétem az ön számára ugyanekkora öröm.

Méretegették egymást néhány másodpercig.

- Ezredes úr! - szólalt meg lelkendezve a kocsmáros. - Ünnepeljük meg ezt a napot! A Tenkes kapitánya elfogása és az én esküvőm közös ünnepét! Ma mindenki az én vendégem! Ehetnek-ihatnak a vitézek is!

- Boldogan elfogadom a meghívást - mondta leereszkedően az ezredes.

Kammerer főhadnagy beszáguldott a várba, hogy az ezredesnek új ruhát hozasson, és értesítse Schneider Sámuel urat, hogy még ma este meg kell írnia, itt a kocsmában, Dudva György és Székely Veronika házassági szerződését.

Amíg mindez történt, Buga Jakab sem élt át kisebb izgalmakat. Tapasztalt ember lévén sejtette, hogy milyen veszedelmes útra indult a kapitány. Az Ördögbocskor szikláról távcsövezte a sokadalmat. Nem sok értelme volt annak, amit tett, hiszen az összeolvadó nyüzsgésen kívül keveset láthatott. Remélte, hogy visszajön Máté. De amikor az ágyúdörgés végighullámozott a hegyoldalon, nyomban tudta, hogy itt a veszedelem.

Siklósi bácsit távoli falvakba küldték. Másnapra várták visszaérkezését.

Nem tehetett mást: fegyvert fogott, és lóra kapott.

A ribillió a vásárnak is véget vetett. Mindenki kapkodta a portékáját, és igyekezett minél távolabb jutni a veszedelmes helytől.

A szerteíramodó vásárosokból szedte ki, hogy mi történt: elfogták a Tenkes kapitányát!

- Rózsa! - pillantotta meg az egyik szekéren a cigánylányt.

A lány is megörvendezett a rég halottnak hitt szabad legénynek. Jakab néhány mondat után világosan látta, miként került Eke Máté a reménytelen helyzetbe.

Emlékezett arra, hogy annak idején a kapitány is megtett mindent érte, amikor kiszabadította Erwiner szakaszvezető karmaiból. Azt is tudta, ha ő került volna hurokra, most is megtenne mindent, hogy kiszabadítsa.

- Segítesz nekem, Rózsa? - nézett a lányra.

- Hiszen tudod... - mondta lágyan a lány.

Megállapodtak abban, hogy először kikémelelik a pontos helyzetet, és azután határozzák el, hogy mit tesznek.

Jakab maga elé emelte a nyeregbe Rózsát, és elindultak.

A kocsmában a kapitányt a leghatalmasabb tölgyfa székre kötözték. Ott ült háttal az egyik ablaknak, az asztal végén. Lábaik tudta mozgatni, de csuklóját erősen odahurkolták a szék támlájához.

Miután az ezredes átöltözött, az ünnepélyesen felterített asztalhoz ült a vendégkoszorú. A báró jobbán Amália, balján a főhadnagy és a kancellista. Veronika Amália oldalánál kapott helyet. Az ő jobbára került Dudva úr.

A kocsmát két kijáratánál két-két fegyveres labanc üldögte.

Dudva Györgyöt végtelenül boldoggá tette, hogy a magas ezredes, a híres báró leereszkedett asztalához.

- Üritem poharam magas vendégünkre, a vitéz ezredes úrra és kedves feleségére - szónokolta büszkén.

A mézízű finom borral telt kupák fenéig ürültek. Jóleső sóhajok között koppantak az asztalra.

A pillanatnyi csendet Eke Máté hangja törte meg.

- Hadd köszöntsem én is a főhadnagy urat, amiért elfogott!

- Ez lovagias! - csillant meg Amália szeme.

- Tegyenek egy teli kupát a „kapitány” elé! - intett az ezredes.

A főhadnagy nyerítve felnevetett. Most értette meg parancsnoka tréfáját. Hiszen a kuruc hátrakötött kézzel nem emelheti meg a poharat!

- A főhadnagy úr egészségére! - kacsintott a báró.

Veronika kivételével másodszor is fenéig ürítették az öblös poharakat.

De mielőtt ismét koppantak volna az asztalon, dermedten álltak meg a levegőben a poharak.

A hatalmas tölgyfa szék megreccsent. A kapitány lassan felemelkedett, talpra állt.

- Szentséges ég! Ez a szék megnyom egy mázsát! - pislogott Dudva.

Csak a súlyos szék recsegése hallatszott a néma csendben, amikor Máté a csuklójára feszülő kötelékeknél fogva hátára emelte a mázsás alkotmányt. Az asztal fölé hajolt, fogai közé vette a borral teli kupa peremét, majd ismét felegyenesedve úgy itta ki, hogy egyetlen csöpp sem csurrant ki belőle. Ezután legényes mozdulattal fejével a sarokba vágta a csörömpölő poharat.

Majd visszahuppant a székkal együtt az asztal mellé.

Az ezredesné gyönyörködő áhítattal kísérte minden mozdulatát. A többiekből is felhördült a csodálat.

- Ezt csinálja utána, Eckbert! - lelkesedett Amália.

A kapitány könnyedén rámosolygott.

- Kuruc kell ahhoz, asszonyom!

- Azt hiszi, hogy én nem tudom? - pattant fel a báró.

- Próba szerencse! - nézett gúnyosan a szemébe Máté.

- Dudva úr! Egy ugyanilyen serleget! - mutatott maga elé az ezredes.

Természetesen Kammerer főhadnagy sem tűrte el, hogy a kuruc olyasmit tudna, amit ő nem.

- Nekem is! - mutatott ő is maga elé.

- Nekem is! - szuszogta Schneider Sámuel úr.

- Nekem is! - csapott maga elé Dudva úr.

A két szolgáló sietve hozott olyan poharakat, amilyenből Máté itta a bort.

Először az ezredes próbálta meg. Magabiztosan feküdt neki. Valahogy még megfogta a pohár peremét, de alig tudta felemelni az asztalról. Szürcsölte a bort, bugyborékolta, felszippantotta az orrába, visszatüszentette, végül az ölébe ejtette a poharat.

Amália szánakozva nézte aranyfogantyús lornyonján keresztül.

Kammerer főhadnagynak sem volt több szerencséje.

Schneider Sámuel úr? Reszkető, öreg állkapcsával csak éppen szuszogva odanyúlt a pohárhoz.

Dudva György? Szívósan, nyögve - de kiitta!

Eke Máté most harsányan felnevetett.

- Kuruc kell ahhoz, ezredes uram!

- Telitölteni! Majd megmutatom én! Főhadnagy úr! A magáét is! Nem fog ki rajtunk!

A szolgálok alig győztek töltögetni, és újra kezdődött a próba.

Ez sem sikerült, és Máté még gúnyosabban nevetett rajtuk.

- Telitölteni! - bőgte megvadultan az ezredes.

Ezeket a hangokat már Jakab és Rózsa is hallották, amint a kocsmá körüli bokrokban meghúzódtak.

Világítottak a csárda ablakai, harsogott az ezredes hangja.

Jakab intett, Rózsa elindult a csárda felé.

Odabent útját állták az ajtót strázsáló labancok, de csörgős dobjával könnyedén az orrukra csapott, és amikor lendületesen bepattant a helyiségbe, rázendített egy vérforraló déli dalra, már minden férfi örült neki. Dobolt, csörgetett, táncolt, énekelt. Csakhamar mindenki együtt tapsolt Rózsával. Zengett a ház.

Ezt a ricsajt használta ki Jakab. Először a hintót odagördítette a kocsmá főbejáratához, és a zshivaj leple alatt kirántotta kerekeit. Eltorlaszolta az ajtót.

Az ablakhoz lépett. Látta a kapitány hátrakötözött kezét. Óvatosan elővette kését, és kis hunyorgatás után nagy erővel behajította a kocsmába.

A kés koppanva rezgett bele a tölgyfa szék támlájába. Közben odakint megszólalt a hármass füttyű rigó. A nagy zshivajban csak Máté hallotta meg a jeladást. Óvatosan feszítgette kezét, amint a kötélen keresztül megérezte, hogy mi koppan a háta mögött. Kis mozdulatokkal nyiszitelta a többszörösen hurkolt kenderkötelet.

Jakab a rácsos ablakon át figyelte a nehézkes munkát. Fellélegzett, amikor Máté csuklóiról lehullott a köté.

Ezt várta. Lassan, óvatosan célzásra emelte pisztolyát. Meghúzta a ravaszt, eldörrent a pisztoly, szétfreccsent a mécses. A csárdában hirtelen kialudt a fény.

Veronikát erős karok ragadták meg, és a konyhai kijárat felé lódították. Máté is érezte, hogy egy női kéz belekapaszkodik, és maga után húzza a sötétbe. Amikor kiértek, látta, hogy Rózsa az.

A cigánylány még ráfordította a kulcsot a konyhai kijáratra, majd a bokros rét felé vonszolta Mátét és az alig ocsúdó Veronikát.

Jakab két lóval várta őket. Igaz, csak eggyel indultak el a hegyről, de most négy embert nem bírt el az egy ló. A szegény legény különösebb lelkiismeret-furdalás nélkül „kölcsonvette” Kammerer főhadnagy lovát.

Ő Rózsát vitte a nyeregben, Máté Veronikát ölelte maga előtt. Így értek be a barlangba.

Jakab útközben egyetlen szót sem szólt. Odabent megvárta, amíg a két szerelmes elbocsátja egymást, és a nyeregből leszállnak.

Csak akkor kezdte:

- Kapitány! Kapitány! Ilyet még egyszer nem csinálhatsz!

- Nem is - nevette el magát Máté -, mert ilyen lány is csak egy van a világon.

Bár tréfával ütötte el a dolgot Máté, mégis tudta jól, hogy nagy hibát követett el. Ezután már nemcsak önmaga miatt kellett vigyáznia, hogy ne kerüljön az ezredes hóhérának kezébe.

Siklósi bácsit is csak Veronika tudta megbékíteni. Néhány napig ugyancsak neheztelt az öreg.

7. Veronika

A hirtelen befejeződött vásár sokadalma szertevitte a hírt a szélrózsa minden irányába, hogy a siklósi várparancsnoknak sikerült elfognia a Tenkes kapitányát.

Mély keserűség telepedett az apró házak zsúpfedelei alá. Rettegve várták a holnapot az emberek, mert érezték, hogy az elmúlt hetek békességes időszakának csakhamar véget vet az ellenfelétől megszabadult császári ezredes.

Báró Eberstein Eckbert a kapitány szökése után percek alatt kijózanodott. Minden katonáját, aki tanúja volt az újabb csúfos rászedésnek, megeskette, hogy hallgatni fog. A legszigorúbb titoktartás kötelezettségét rótt rájuk azzal a fenyegetéssel, hogy akinek eljár a szája, azt kivégezteti. Hogy megtévessze a várban levőket, azt a hazugságot eszelte ki, hogy az elfogott kapitányt még aznap éjjel Eszékre szállíttatta. Ezt terjesztette Kammerer főhadnaggyal és Pityik őrmesterrel is, akik négy napig a kocsmárosnál lapultak, és úgy tértek vissza a várba, mintha Eszékről jöttek volna meg.

Ez időben a báró sokat tanácskozott Dudva úrral. Most már a kocsmárosnak is személyesen ellenségévé vált a leányszöktető Eke Máté. Ezért szánt az ezredes a kapitány kézre kerítésének tervében jelentős szerepet a kocsmárosnak.

Megbízta, hogy keressen az alja népből olyan embereket, akik hajlandók bebarangolni a Tenkes minden zugát, hogy észrevétlenül felderítsék a kapitány rejtekhelyét.

Ezek közül a korhely zsványok közül különösen egy, a részeges Kampós járta szívósan az erdei utakat. Dudva fűt-fűt ígért ennek a becsstelen alaknak, ha nyomra vezeti őt Veronikához. Azt már csak az ezredessel ketten tudták, hogy Veronika kézre kerítésétől a Tenkes kapitányának elfogását remélték. Abban bizakodtak, hogy ez a vakmerő kuruc, aki a vásárban egy szép lány miatt kockára tette életét, a szerelemtől elvakultan ismét kelepcébe fut.

Sejtette Máté, hogy ilyesmiben törik a fejüket odafönt a várban. Az öreg Siklósi bácsi is meghozta a falvakban kerengő híreket, amelyek szerint a Tenkes kapitánya már az eszéki hóhér kezére jutott. Egyelőre újabb búvóhelyeket kerestek, Máté pedig éjszakánként más-más faluban jelent meg, hogy az emberek lássák: a kapitány él, és nincs semmi baja.

Máté oly szépen és oly boldogan élt, mint még soha azelőtt. A szerelem megszépítette a nap minden pillanatát. De ez a szerelem egyben újabb aggodalmakat is oltott a kapitányba. Tudta, hogy sem a rejtekhelyek, sem a körülmények nem alkalmasak arra, hogy a lánnyal sokáig együtt lehessen. Az ő feladata itt és ebben az időben az volt, hogy teljesítse Béri Balogh Ádám parancsát, amit a vesztes csata után a sebesült brigadéros személyesen adott neki: „Máté fiam... maradj itt... egy perc nyugtot se hagyjál a labancnak... akiket sanyargat, azokat keresd, mind a te katonád lesz.”

Akire pedig ilyen parancsot bízta, az nem őrizheti sokáig az asszony szoknyáját.

Tudta ezt Máté, és már az első napokban nagyon komolyan beszélt Veronikával.

- Meg kell tanulnod a fegyver kezelését. Nem lehetek mindig melletted.

Veronika kezében még sosem volt fegyver. Csak messziről rettegte ezeket a számára oly félelmetes, gyilkos eszközöket.

- Félek a fegyvertől, nagyon félek - mondta Máténak.

- Pedig a fegyver jó barát - biztatta a kapitány.

A következő napokban alkalmas helyet kerestek, ahol a lány kiképzését megkezdhetette. Az egykori labanc pisztolyokat kosárba tették, és a Tenkes egy eldugott kis tisztásán megtartották az első céllövészetet.

A kapitány gondosan oktatgatta Veronikát: miként kell a löport elhelyezni, a fojtást rátömni, a golyót belenyomni a csőbe. Elmagyarázta és megmutatta, hogyan porozza fel a serpenyőt, és mikor üt biztos szikrát a kova.

Egy vastag törzsű fa oldalán jelölte meg a célt a kapitány. Először ő talált bele. Veronika kezében reszketett a pisztoly. Remegve emelte célzásra, és amikor elsütötte, úgy megijedt, hogy majdnem elejtette. Máté mosolyogva, nagy türelemmel nyugtatta a különös újoncot.

Néhány nap múlva Veronika megszokta a dörrenést, a füstöt, és kiderült róla, hogy biztos kezű céllövő.

Ezután újabb fegyvert vett elő a kapitány: a hajítótört. Megtanította, miként keresse meg Veronika a tör súlypontját, és állandóan gyakoroltatta a pontos célba dobást.

Minden dobás után együtt futottak az elhajított fegyver után, fürgén, jókedvűen. Néhány nap múlva nem volt erre szükség. Siklósi bácsi kedves ajándékkal lepte meg őket. Egy fekete pulikutyakölyökkel. Mivel a játékos kis jószág Csukmapusztán látta meg a napvilágot, Csukmának nevezték el. Ezután a kis puli száguldott fürgén a célíg, és hozta a célt tévesztve földre hulló tört. Olyan értelmesnek látszott, mintha értené az emberi szót.

Végül, amikor a tör is pontosan csapódott a célba, a kardforgatás alapelemeire kezdte taníttatni Veronikát a kapitány. Nem volt ez olyan alapos vívóiskola, mint az olasz mestereké, de a legfontosabb vágásokat és háritásokat csakhamar megtanulta a lány. Ennél többet meg a közlabancok sem tudtak.

Néha meg-megpihentek az apró tisztás selymes fűvén, ahol ezernyi virág vonzotta a szorgalmasan döngicsélő méheket. Ilyenkor Csukma örködött. Ha valaki közeledett, figyelmeztető vakkantásokkal jelezte.

A szívosán kutató, ravasz Kampósnak azonban éles füle volt. Egy ilyen vakkantás árulta el, hogy kutya van a közelben. Ezután feltételezte, hogy akkor ember is lehet itt valahol. Füttyörészett a kutya után, de az is eltűnt. A gyanú fészket vert a leskelődő zsványban.

Akkor feltűnés nélkül tovább ballagott, de pontosan megjegyezte a helyet. Másnap még az éjszaka végének leple alatt visszatért. Kiválasztott egy fát, amelynek lombjai között jól elrejtőzhetett. Ott bújt meg naphosszat.

A kapitány Veronikával és Csukmával csak délután érkezett. A vívóleckéket gyakorolták. Kampós örömeiben táncolni szeretett volna, de még a szeme rebbenésére is vigyázott, hogy el ne árulja magát. Moccanás nélkül lapult a lombok között, és leste minden mozdulatukat. Amikor elindultak vissza a rejtekhelyük felé, nem merte követni őket, csak gondosan megjegyezte az útírányt. Ezután leereszkedett a fáról, és ahogy a kuporgástól elgémberedett lábai engedték, rohanva vitte a hírt Dudva úrnak.

- Megvannak a madarak, kilestem őket!

- Veronika is? - ugrott fel örömeiben a kocsmáros.

- Mind a ketten! - büszkélkedett Kampós.

Ezután részletesen elmondta, hogy mit látott. Természetesen gondosan kiszínezte a saját szívósságát, éberségét és okosságát.

Esteledett, de a kocsmáros nem volt rest. Kampósnak meghagyta, hogy a csárda konyhájában várakozzék rá. Egyen-igyon, amit csak kíván, ő pedig fellohol a várba.

- Ezredes úr! - kezdte büszkén. - Örömhírt mondok: látták a Veronikát!

Az ezredes élénk kíváncsisággal kérdezte:

- Merre?

- A Selyemréten! Az egyik emberemnek sikerült. Megvannak!

- Kik vannak meg?

- Hát a Veronika és a Tenkes kapitánya - magyarázkodott Dudva úr.

- Miért nem ezzel kezdte?! - ugrott fel az ezredes.

De a kocsmárost csak saját szívfájdalma izgatta.

- Együtt voltak, még rágondolni is fájdalom!

- Nem sokáig! Ez nagyszerű! - lelkesedett a báró. - Most végre elfoghatjuk!

Ezúttal Dudva urat átküldték a szomszéd szobába, és az ezredes hosszan tanácskozott Kammerer főhadnaggyal, hogy milyen kelecset állítson a kapitánynak. Addig a kocsmáros fájdalmas szívvel várakozott.

Amália bepillantott hozzá, hogy kifaggassa Veronikáról, de az ezredesnének, úgy látszik, nem volt érzéke a kocsmáros lelki gyötrelmeihez, mert elmélázva sóhajtott a sirákozás végén:

- Hja, Dudva úr, a szerelem a legnagyobb csoda!

- De amikor őt szereti! - fakadt ki a kocsmáros.

- Ez viszont nem csoda - mélázott el ismét Amália.

Később az ezredes maga elé parancsolta a kocsmárost, és a tervekből csak annyit árult el, hogy a nagy madárfogás egyik fontos részletéhez Dudva úrnak is hozzá kell járulnia. Aztán elmagyaráztatta Kammerer főhadnagynak, hogy merre van a Selyemrét, ahol a szerelmeseket látták. Mivel a császári katonai térképeken nem találták meg, a kocsmáros pontosan meghatározta, hogy merre vezet oda az út. Így aztán felfedezték a keresett területet, amelyet csak a nép nevez Selyemrétnak.

Ezután Kammerer főhadnagy Kampósról faggatta Dudva urat. Azt akarta tudni, lenne-e bátorsága ahhoz, hogy meglesvén a szerelmespárt, orvul lelője a bajkeverő kurucot.

- Nem! - szólt most közbe az ezredes. - Élve kell elfognunk!

- Miért? - kérdezte kíváncsian Kammerer, de az ezredes csak annyit válaszolt rá, hogy így tartja fontosnak. Az igazi okot, kardjának és parancsnoki pálcájának visszaszerzését nem árulhatta el a labanc főhadnagynak. Remélte, hogy a hóhér kínvallató szerszámai és az ő saját ravaszsága visszajuttatja hozzá ezeket az életfontosságú dolgokat.

A kocsmárosnak is nagy kő esett le a szívéről. Már attól tartott, ha Kampósra bízzák az orgyilkosságot; netán Veronikát találja egy célt tévesztett golyó. Az ő lelkében, amióta megszőktették a lányt, még nagyobb lánggal lobogott a szerelem. Abban reménykedett, hogy Máté pusztulása után kezessé teheti Veronikát azzal, hogy a kurucokkal való cimborálás halálos ítéletétől megmenti.

Ezen az éjszakán sem a várban, sem a kocsmában nem aludtak. Odafele tovább szövögették a törbe csalás terveit, és felkészítették a kiszemelt embereket a másnapi nagy bevetésre. Idelent Dudva György szövögette szerelmes ábrándjait. Csak Kampós aludt, de neki volt is miért. Amire a kocsmáros visszatért a várból, erősen élt a ritka lehetőséggel, és cudarul fölöntött a garatra.

Másnap kora reggel a várból két csapat indult el. Az egyiket Kammerer főhadnagy vezette, voltak vagy húszan. A másikkal Pityik őrmester lovagolt ki, de ezek az őrmesterrel együtt csak ötven voltak.

Kammerer főhadnagy dragonyosai először Terehegynek kerültek.

A főhadnagy maga elé rendelte a terehegyi bírót. A hajlott hátú Matyi Jánost erősen faggatni kezdte két portyázó kuruc után, akiket állítólag ezen a környéken láttak, és akikre halál vár.

A terehegyiek semmit sem tudtak a keresett kurucokról, de amikor a labancok elporoztak Turony irányába, ők is lóra ültették a fürge Ózdi Lajost, hogy vigye meg a hírt a kapitánynak.

Turonyban ugyanezt játszották el Kammerer főhadnagy vezetésével a labancok. Ezután Bissére ügtek, hogy a bissei bírót is megvallassák.

Természetesen a turonyiak és a bissei is küldtek titkos hírnököt a kapitányhoz.

Déltájban már Máté is tudta, hogy két portyázó kurucot szeretnének pisztolyvégre kapni Kammerer főhadnagy emberei.

Egyedül kellett döntenie, hogy mitévő legyen. Jakabot néhány napra elengedte Eszékre, mert a szegénylegény szíve erősen kívánta, hogy a kótyavetyére kölcsönként tőzsérruhát visszavigye a szépséges Vujicsics Milicának. Lehetséges, hogy Máté és Veronika boldogsága láttán fakadt fel Jakabban a vágy, hogy ismét hallgassa néhány órára a bársonyos pillantású Milica tamburicájának hangját. Siklósi bácsi pedig napok óta a szekszárdi utat őrizte, mert ebben az időben várták a titkos futárt a sebeiből felépült Béri Balogh Ádám brigadérostól.

Ózdi Lajos megmondta a titkos jelszót, amiről a kapitány felismerte, hogy valóban baráttól jött, majd beszámolt a furcsa vallatásról. A nap még nem ért delelőre, amikor a turonyiak hírnöke is megtalálta.

- Megnézem, miben járnak! - döntött Máté.

- És ha téged is elfognak? - riadozott Veronika.

- Visszajövök! - biztatta a férfi. - Várj meg a pincében!

A kapitány lóra kapott. Végiggondolva a labancok útvonalát, úgy határozott; hogy a Tenkes Bisse felé eső lejtőjén, az erdő pereméről figyelni a tájat. Erősen aggasztotta, hogy a keresett kurucok a brigadéros futárai lesznek, mert a legutóbbi galambpostával titkos futár küldését jelezte Béri Balogh Ádám.

„Meglátjuk!” - töprengett Máté, miközben lovát egy fához kötötte, és kihúzódott az erdő peremére, ahonnan az Ivánkaszfölösnek nevezett részekén keresztül szemmel tarthatta a Bisse felé lejtő területeket.

Azt már nem láthatta, hogy délidőre a labanc csapat behúzódott egy jól elrejtett völgyecskebe. Ott leoldották két ló nyergéről a várból magukkal hozott zsákokat. Két labanc lovas azonnal vetkőzni kezdett, és a zsákokból kirázott kuruc öltözetbe bújt. A főhadnagyuk aprólékosan ellenőrizte, hogy az éjszaka nagy sebbel-lobbal varratott egyenruha valóban úgy álljon az újsütetű álkurucokon, mintha valóban Rákóczi katonái lennének. Még arra is volt gondja, hogy

a kincstári nyergeket, amelyek helyett nem tudtak kuruc nyeret szerezni, úgy takarták le két farkasbőrrel, hogy azokat valódi kuruc nyeregnek vélje első látásra mindenki.

Néhány perc múlva a két áruhás labanc látszólag gyanútlanul kiporoszka az útra. Alig néhány száz lépést haladtak, amikor kivágódott az útra Kammerer főhadnagy csapata. Ügetésbe jöttek, majd a főhadnagy harsányan elkiáltotta magát, mintha most pillantotta volna meg a kurucokat:

- Utánuk! Vágta!

A labancok nekieresztették lovaikat, és nagy zajt csapva dobogtak a két áruhás után. Azok hirtelen vágta ugrattak, és vadul menekülni kezdtek.

A lesen vigyázó Máté szeme elé kapta messzelátóját. Az üveg közelbe hozta a két kurucot. Valóban azoknak látta őket, amint végigkísérte néhány méteren keresztül a menekülő lovasokat. Mögöttük felismerte Kammerer főhadnagyot a labancok élén.

Pillanatok alatt gondolta végig a helyzetet. Ezeket a kurucokat majdnem húsz labanc üzi, hajtja. Kora reggel óta keresik szerte a vidéken. Lehet, hogy Béri Balogh Ádám hírnökei, de az is lehet, hogy valamelyik másik szabadon portyázó brigád felderítői.

Ahogy fogyott a távolság az üldözöttek és az üldözők között, vad lövöldözésbe kezdtek a labancok.

Nem volt idő több gondolkodásra. A kapitány gyakorlott szeme felmérte a távolságot. Tudta, most még van néhány perc idő, amíg segíthet. Eloldotta lovát, és a két üldözött felé indult.

Jól ismerte a vidéket, és tudta, hol kanyarodik közvetlenül az erdő szegélyéhez az út. Nem messze ettől a helytől egy oldalvölgy szakadékos partjait rejtették a fák törzsei közt dúsan növe cserjék. Az útkanyarulat felé irányította lovát, miközben hangos pisztolydurrogástól zengett a hegyoldal.

Máté elébe vágott kissé a két üldözöttnek. Amikor azokat az út kanyarulata néhány pillanatra eltakarta a labancok elől; hirtelen mellőlük ugratott, és integetve kiabálta:

- Utánam! Gyorsan! Utánam! - és néhány lépéssel elébük vágva mutatta, merre fordítsák lovukat az ő nyomába, amint hirtelen bekanyarodott a bokroktól, cserjéktől jól elfedett oldalvölgybe.

A két álkuruc sem volt rest, nyomába ragadt Máténak.

A kapitány vágatva vezette őket a völgy mélye felé, az úttól majdnem százötven méterre.

Eközben Kammerer főhadnagyék az erős vágta lendületével elszáguldottak a völgyecske bokrokkal fedett bejárata előtt.

Máté visszafogta vágató lovát, és a mögötte fűjtató üldözöttek felé fordult.

Azok is megállították lovukat. Egyszerre két pisztoly szegeződött a kapitányra.

- Add meg magad, „kapitány”! - csikorogta gúnyosan az egyik labanc.

- Egyetlen gyanús mozdulat, és halál fia vagy! - tódította meg a fenyegetést a másik.

Máté elengedte a gyeplőt, és lassan felemelte a kezét. Látta, hogy gondosan felállított csapdába futott. Mi lesz most Veronikával? - jutott eszébe, miközben az egyik labanc mögéje kanyarodott, hogy elvegye pisztolyait a nyeregkápa két oldaláról.

Ezt a pillanatot használta ki Máté. A pisztolyai felé nyúló labancot megragadta, és egyetlen rántással maga elé lódította a nyeregbe. Még arra is volt egy villanásnyi ideje, hogy a labanc lovának oldalába csapja csillagos sarkantyúját, amittől az akkorát szökellt, hogy majdnem

elsodorta a másik katonát. Máté bal kézzel átölelte a pajzsként maga elé tartott álkurucot. Addigra már öklében volt a tör. A labanc szívének irányítva kiáltotta:

- Egy mozdulat, és átszúrom a szíved!

Máté másik kezével a labanc pisztolyát csavarta ki a megrémült legény ökléből.

- Rántsd le magaddal! Rántsd le a lóról! - biztatta a párja a labancot; azt remélve, hogy ezáltal jó célponthoz jut.

De a kapitány által szorongatott ember megmoccanni sem mert.

A másik labanc is észrevette, hogy Máté jobb kezében már ott csillog társa pisztolya. Nem bánta, hogy hányan halnak meg, rájuk lőtt.

Nem tudni, hogy az ilyesmi a pontos érzék vagy az ellenfél ismerésének művészete, vagy talán a hadiszerencse dolga, de a lövést megelőző pillanatban Máté egy határozott térdnyomással elfordította lovát.

Ekkor dörrent el a lövés, és Máténak nem kellett már foglyát a másvilágra küldeni.

Most már ő sem habozott. Lövésére a másik álkuruc is lebukott a nyeregből.

Nem volt semmi kétsége arról, hogy a látszólagos üldözők a lövések zajára pillanatokon belül visszatérnek, és ha ott találják, tizenkilenc emberrel már nehezen veszi fel a harcot. Megfordította lovát, és a völgy mélye felé igyekezett. Meredek sziklák között keskeny ösvényen kapaszkodott fel a lóval. Felismerte: ha nyomába jönnek a labancok, ők is csak egyesével férnek el ezen az ösvényen! Mire megkerülnék, egérutat nyert.

Az ösvény tetején aztán meghúzódott. Nagyszerű kilátása nyílt a lába előtt elterülő völgyre, ráadásul a sziklák közt kitűnően fedezhette magát a labancok golyói elől.

A főhadnagy által vezetett labancok még a lövések előtt megtorpantak.

„Hova tűnhettek?” - töprengett a főhadnagy.

Majd meghallotta a két dörrenést. Máris fordította lovát, és gyors ügetéssel közeledett a hangok irányába. A csapat követte.

A kanyar előtt lelassította lovát, a nyomokat vizsgálta. Ekkor vágatott ki a két gazdátlan labanc ló az oldalvölgy bokrokkal fedett bejáratából.

- Utánam! - kiáltotta Kammerer főhadnagy, és lovasai élén beugratott a völgybe.

Máté jól látta, amint a két halott álkuruchoz értek. Addigra megtöltötte a kilőtt pisztolyt, és három töltött fegyverrel várta, vajon mire szánja el magát a hangoskodó főhadnagy.

- A legjobb embereim voltak! - dühöngött Kammerer.

- Itt lesz valahol a közelben - mondta ijedten az egyik labanc.

És hogy erről semmi kétsége ne legyen Kammerer főhadnagynak, a labanc ijedt szavát Máté is megtoldotta egy pisztolylövéssel.

A felülről és kissé távolról érkező lövés csak a fővegét érte a főhadnagynak, de ez éppen elegendő volt arra, hogy sürgősen megfordítsa a lovát. Az egyik vastag törzsű fa mögött nyeregből ugrott. Onnan vizsgálta a terepet. Eléggé jártas katona volt ahhoz, hogy belássa: ha a keskeny ösvényen próbálnak a kapitány nyomába tapadni, egyenként leszedheti őket. A többi helyen olyan meredek volt a sziklák, hogy azokat nem tudták megmászni. Meg-

fordult fejében, hogy itt hagyja néhány emberét, és a többiekkel nagy kerülővel ugyan, de a kapitány háta mögé jut. De ezt a tervet is elvetette, mert kénytelen volt belátni, hogy a sziklák mögött bármikor elosonhat az üldözött.

Tehetetlenül harsogta:

- Add meg magad! Be vagy kerítve!

Újabb lövés volt a válasz. Az egyik labanc, aki rosszul búj meg, ordítva kapott a vállához. A harmadik lövés ott fűtyült el a főhadnagy füle mellett.

Kammerer főhadnagy belátta, hogy tehetetlen a kapitánnyal szemben. Tudta jól, hogy könnyen ismét csúfos vége lehet ennek a találkozásnak. Amikor elrendelte az óvatos visszavonulást az útra, csak abban reménykedett, hogy Pityik őrmesternek sikerül végrehajtania feladatát, és akkor Veronikával új remény nyílik a mind félelmetesebbé váló kuruc elfogására.

Az őrmester a déli órákig Dudva György kocsmájában tanyázott. Addigra Kampós is kialudta részegségét, amelyhez a négy labanc is hozzásegítette, mert kifestették a lóitató vályúhoz, és addig öntözték, amíg elszállt belőle a mámor. Ezután Pityik őrmester fogta vallatóra. Módszeresen kérdezgette. Minden részletet százszor is elmondott arról, hogy hol látta Veronikát, milyen irányban indultak el Mátéval, és mi van abban az irányban. Feltételezte, hogy a mondott irányban levő ófalui pincesorban van a jelenlegi rejtekhelyük. Erre az elképzelésre építette fel a saját kis tervét.

A kocsmáros nagy izgalommal hallgatta az őrmester fontoskodó kérdezgetését és a még nagyobb fontoskodással előadott tervét.

- Holtáig ehethat nálam ingyen! - biztatta Pityiket, és még azt is hozzátoldotta ígéretéhez, hogy a készpénzt se sajnálja Veronika kézre kerítéséért.

Amíg a főcsapattal megbeszélte időpontig várakoztak, Pityik őrmester és a labancok arról beszélgettek, hogy milyen jó lenne Veronikával együtt a kapitányt is kézrekeríteni, akinek élve húsz arany, holtan tíz arany az ára.

A kijózanított Kampós, akinek a terv sikeres végrehajtásáig egyetlen korty italt sem adtak, szintén fölmérte, hogy tíz aranyért hány hektó finom bort kaphatna.

Amikor az álkurucokat üldözők lövéseinek hangját meghozta a szél, Pityik őrmester lóra parancsolta labancait. Kampós vezetésével elindultak az ófalui pincesor felé.

A várban azt remélték, hogy az üldözött kurucokról szóló hírek és az egész üldözési színjáték elcsalja Veronika mellől a kapitányt. Abban az ezredes egy percig sem kételkedett, hogy Eke Máté az üldözöttek segítségére fog sietni, és nagyon bízott abban, hogy a kapitánynak ez a nemes tulajdonsága elősegíti az ő aljas tervének sikerét. Pityik őrmesternek pedig csak azért adott négy labancot, mert úgy vélte, hogy a kapitány távollétében az öt labanc és Kampós könnyedén lebírák a gyenge lányt. Ezenkívül a kisszámú csapat feltűnés nélkül közelítheti meg a bűvőhelyet, amelynek megtalálásában nagyon reménykedtek.

A pisztolylövéseket, amelyek hangjára az őrmesterék lóra ültek, Veronika is meghallotta. Máté még korábban azt tanácsolta, ha veszedelmet sejt, vagy valami okból veszedelmessé válik számára a helyzete, akkor hagyja el a pincét vagy az ehhez hasonló zárt helyeket, ahol könnyebben meglephetik, mint a nyílt erdőben, ahol minden fa, minden bokor, minden szakadék újabb és újabb rejtekhelyet kínál.

Most, miután Csukma is egyre nyugtalanabbá válva szimatolta a levegőt, a lány úgy gondolta, hogy a Mátétól tanultak alapján nagyobb biztonságot nyújt neki az erdő. Nagy elszánással rakta kosarába az eddig csak gyakorlásra használt pisztolyokat. Gondosan melléjük helyezte a lőporszarut és a golyószacskót. Óvatosan kilesett, majd kiosont a pincéből. A lakatot rácsapta, és az erdő felé sietett. A kis Csukma mindenütt a nyomában loholt.

Egy kiemelkedő pontról csakhamar megpillantotta a pince felé csörtető lovasokat. Tudta, hogy bármiben járhatnak, csak jóban nem. A pincesoránál leszálltak a lóról, és gondosan végigvizsgálták az ajtókat. Valamennyin kívülről lógott a lakat, vagy éppen hatalmas reteszekkel volt bezárva.

Hajnaltól könnyű eső permetezte végig ezt a hegyoldalt. Eltakarított minden régi nyomot. Az eddig rejtekhelyet nyújtó pince előtt izgatottan tanácskozott az őrmester és Kampós. Kis női csizmák nyoma látszott a porban, amelyek mellé Pityik őrmester saját ormótlan dragonyos csizmáit méregette.

- Ez csak női csizma lehet - fontoskodott.
- Az orra hegye az erdő felé mutat - térdelt a nyom mellé Kampós.
- Megkeressük! - kapaszkodtak lóra a labancok.

A kis csizmák orra által mutatott irányba indultak tovább.

Veronika látta, hogy az ő nyomába eredtek. Ijedten kapta fel kosarát, és az erdő sűrűje felé igyekezett. Az összehajló ágak arcába csaptak, megtépték ruháját, de ő csak szaladt, szaladt, nyomában a kis Csukmával.

Észre sem vette, hogy az egyik ág lobogó hajfonatából kitepte a szép piros szalagot, és az a földre hullott. Csukma is elszáguldott az ösvényen levő szalag mellett, de mintha ősi ösztöne parancsolta volna, húsz-huszonöt méter után megtorpant, és visszarobogott a szalagért.

Veronika fulladozva állt meg az emelkedő tetején. Egy kisebb tisztáson akart átvágni. Látta a visszafelé iparkodó kutyát, és ijedten kiáltott utána:

- Csukma! Csukma!

Attól tartott, hogy a kutya önkéntelenül is nyomra vezeti üldözőit.

Sajnos, ebben nem tévedett.

- Oda nézzetek! Mit visz a szájában?! - rikkantotta Pityik őrmester.

Hiába száguldott már Csukma a füle mellett repdeső piros szalaggal Veronika után - felfedezték!

Azok az ágak, amelyek Veronika futását gátolták, most a vágató lovasokat kényszerítették lassú iramra. Az egyik labanc karabélyát emelte a távolodó kutyára, de az őrmester rákiáltott:

- Ne lódd le! Gyerünk a kutya nyomában!

Csukma Veronikához ért, és két lábon állva nyújtotta a piros szalagot. A lány riadtan kapta el, és lihegve szaladt tovább.

- Ott van! Utána! - kiáltotta boldogan az őrmester, amikor megpillantotta.

Ezt már Veronika is hallotta. Egy hármas törzsű fa állt a tisztás másik szélén. Beugrott a védelmet nyújtó törzsek mögé. Lihegve, elfulladva tette le kosarát, és kivette belőle a két pisztolyt. Remegő kézzel emelte a labancok felé a fegyvert. Félve sütötte rájuk.

A pisztoly nagyot dörrent, és az őrmester meghökkenten rántotta vissza a lovát.

- Állj! Lóról! - parancsolta. - Fogd a lovakat, és vezesd utánunk! - fordult Kampóshoz, majd az embereinek osztotta ki feladataikat: - Ti ketten itt maradtok a tisztás peremén, és a fák mögül lövöldöztök. Ti ketten - fordult a másik két labanchoz - velem jöttök, és óvatosan mögéje kerülünk! Élve kell elfognunk! - jutott eszébe a szerelmes kocsmáros ígérete.

Amíg Kampós a lovakat tartotta, addig a labancok az őrmester parancsai szerint cselekedtek. Ketten a fák mögül lövöldöztek Veronika felé, hogy eltereljék figyelmét Pityikről.

Az első lövések után Veronikában ádáz düh és elkeseredés lobbant. Most már nem csukta be a szemét, amikor célzott. A fa törzse mögül lövöldöző labancokat figyelte. Egyszerre eszébe jutott Máté minden tanácsa, és úgy emelte célzásra a pisztolyt. Várta a kedvező pillanatot.

Az egyik fa mögül óvatosan célozva kibújt a labanc. A lány nem téovázott: lőtt. Mintha dühe, gyűlölete, elkeseredése segítette volna a golyót - a labanc holtan bukott ki a fa mögül.

A másik lövöldöző látta, hogy kemény ellenfele támadt. Óvatosan lesett ki a fa mögül, hogy lőhessen. De Veronika ismét résen volt.

Nemhiába pocsékolták a puskaport a gyakorlatozásnál. A lány mesterlövésznek bizonyult.

A két labanc halála után Kampós is megijedt. Mélyen az erdőbe kerülve vezette a lovakat az őrmesterék után, attól tartva, hogy gyorsan szükségük lesz rájuk, ha ez az ördögien lövő lány őket veszi célba.

Veronika hallotta a gallyak ropogását és a csörtetést az erdő felől. De hallotta Csukma is. A jó szándékú kis puli ugatva, hörögve ugrott a fák közül kilépő őrmester felé.

Az utolsó töltött pisztolyát tartotta célra a lány.

Csukma nekiugrott Pityiknek, aki először pálcájával igyekezett elhárítani a dühös támadást. Veronika most kissé megzavarodott, félt, hogy a kutyát találja el. Az őrmester látta, hogy a pálca nem segít helyzetén. Pisztolyt sütött a kutyára. De Csukma megérezhette, mit szán neki a labanc, és akkorát perdült, hogy a lövés jó két méterre tőle verte föl a földet.

Ekkor lőtt Veronika, de úgy látszik, előbbi zavara miatt célt tévesztett. Csukma ismét nekiugrott Pityiknek. Az őrmester egy pillanatra a hátulról támadó kutya felé próbált fordulni. Veronikának már nem volt töltött pisztolya, és arra, hogy most, amikor pillanatokon múlhat az élete, újra töltsse a kilőtt pisztolyokat, ideje sem volt. Elszántan lódult ki a fa mögül, és a kutyával küzdő őrmester mellé ugrott. Megragadta a labanc kardját, és kirántotta. Elkeseredetten csapott az őrmester felé, de az idejében félreugrott.

Tajtékozva fordult a lány felé, de nyomban hátralépett. Észrevette, hogy amíg ő a kutyával és Veronikával bajlódott, két kísérője és Kampós az egyik lóról hirtelen ledobták a nyeret, és kibontva a hatalmas pokrócot, az őt támadó lány mögé kerültek.

Pityik most már csak arra vigyázott, hogy állandó hátrálással kikerülje a kard csapásait. A másik három ember eközben Veronika mögé ért. A két labanc megragadta a lány kardot tartó kezét, Kampós pedig a fejére dobta a pokrócot.

- Megvagy, vadmacska! Megvagy, boszorkány! - üvöltötte eltorzult örömmel az őrmester.

- Csukma! Csukma! Szaladj! Szaladj! - kiáltott Veronika a négy támadó kezében vergődve, akik kicsavarták kezéből a kardot, összekötözték csuklóját, lábát csizmája bokájánál.

A kutya felkapva Veronika szalagját, száguldott visszafelé az úton a pince irányába.

Pityik őrmester azt se bánta volna ebben a pillanatban, ha a másik két labancát is elveszti a küzdelemben. Diadalmasan parancsolta lóra embereit, miután a két halottat a bokrok alá húzták azzal, hogy később kijönnek értük. Most a zsákmányt akarta mielőbb biztos helyre szállítani.

A megkötözött Veronikát az őrmester maga elé fogta a nyeregbe. Kampóst is felparancsolta az egyik halott lovára. Aztán irány a vár!

Figyelmeztetőül még gyilkosan villogó szemmel megfenyegette a lányt:

- A legkisebb szökési kísérletre megöllek! Megértetted?

De Veronika nem felelt. Ott rázkódott az őrmester előtt a nyeregben. Előtte egy labanc, mögötte egy labanc és sereghajtóként a gazember Kampós.

A kapitány jól látta, hogy a két álrúhás kurucot óvatosan kihurcolják a völgyből, majd lovaikra kötik őket. Azt csak később tudta meg Máté, hogy Bissén, Turonyban, Terehegyen át mindenütt azt hirdette a főhadnagy, hogy elfogták és megölték a kurucokat. De az éles szemű terehegyi bírónak mégis feltűnt, hogy pontosan ugyanannyian vannak a labancok a két kuruccal együtt, mint ahányan reggel labancként ott voltak. Egyelőre furcsállta a dolgot, csak később tudta meg, hogy mi volt a nyitja.

Máté ekkor már a bűvőhelyük felé száguldott. Éles füle az első pisztolylövéseket jól bemérte. Bár a hegy zugaiban, meredező szikláin visszhangot verő dörrenések csalókák lehetnek, Máté erősen sejtette, hogy ezek a vészterhes hangok a bűvőhelyük környékéről érkehetnek. A jól ismert vadcsapásokon, nyiladékokon át hajszolta lovát a pince felé.

Ott már Csukma várta a piros szalaggal. A lakat érintetlen volt, tehát Veronika nem lehet a pincében. A kutya izgatottan vakkantgatott, és szalaggal a szájában futva indult vissza a nyomokon.

- Vezess, Csukma! Vezess! - kiáltotta a kapitány, és lóháton igyekezett a fáradhatatlan kutya után.

Veronika elfogatásának színhelyén a nyomokból azonnal látta Máté, hogy mi történhetett.

Vajon merre vitték a lányt?

- Keresd, Csukma, keresd! - parancsolta izgatottan a kutyának.

De az parancsszó nélkül is szimatolva söpörte végig a fűbe vesző nyomokat. Aztán arra, amerre a labancok sietve eltávoztak, nekiiramodott.

Máté lóháton követte a nyomra talált Csukmát. Csak nyeregből biztatta állandóan:

- Keresd, Csukma! Rajta! Rajta, Csukma!

A Kopaszhát peremén, az erdő szegélyéről meglátta a Veronikát hurcoló csapatot. Ismerte az utat, tudta, hogy a Szentkút völgyén keresztül elébük vághat, ha a sziklaösvény megmászásától és az eddigi hajsztától elfáradt lova még addig bírja.

Ekkor pillantotta meg a Kopaszhát gerincén legelő nyáját. Eszébe ötlött, hogy mivel lassíthatná a labancok nagy igyekezetét.

- Kerítsd meg, Csukma! Kerítsd meg! - mutatott a távolba.

A kutya mintha értette volna. Hátracsapott fülekkel vágta a nyáj felé. A kapitány addig a szentkúti úton igyekezett a labancok nyomába kerülni.

A nyáját őrző öreg Bodó felkapta a fejét a csaholva érkező kutya láttán. De akkor már Csukma harsány ugatással, ezeréves puliöszttönnel fordította a nyáját a völgy irányába, ahonnan az őrmester és kis csapata közeledett. Mintha az öreg Bodó kutyái összebeszéltek volna Csukmával: ugyanezt tették.

A vágatva érkező Pityik őrmester tolongó birkanyáját látott maga előtt az úton. Kénytelen volt megfékezni lovát. Ugyanezt tették a többiek is. Az összetömörülő állatok között hiába próbálkoztak átjutni. Taposták a birkákat, de a pulik vad csaholással szorították nyomukba a többi.

Jól számított a kapitány. Ez a megtorpanás, ez az időveszteség elég volt ahhoz, hogy beérje őket.

A leghátul lovagló Kampós kiáltott fel először:

- Lódobogást hallok!

- Gyorsabban! - üvöltötte az őrmester, de mindhiába. A birkák nem fogadtak szót neki.

Az elől törtető labanc megpróbálta sebesebb járásra korbácsolni lovát, de a ló felbukott, és a labanc nyekkenve hullott a birkákkal párnázott útra. Amikor visszafordult, eltorzult arccal ordította:

- Jön a Tenkes kapitánya!

Meghallotta a szót Veronika. Mást jelentett az ő számára, mint Pityik őrmesternek! Már az úton észrevette, hogy az őt megkötöző labancok csak a csizmáját és nem a bokáját hurkolták meg. Most a lassanként meglazított csizmákat lerúgta. A lábai már szabadok voltak.

És akkor jött a Tenkes kapitánya, mint a szélvész, mint a haragvó istennyila. Feje fölött szinte üvöltött a magasan forgatott drótsudarú karikás.

Kampós, a gyáva bitang leugrott a lóról, és a közeli cserjésbe próbált menekülni. De magával vitte a nyeregkapán talált pisztolyt.

Máté már ott volt. Veronika is leugrott a megriadt őrmester elől, és összekötözött kézzel szaladt szerelme felé. A kapitány kirántotta kardját, és a vágató ló hátáról a földbe hajította. Az éles pengén egy pillanat alatt elnyisszantotta Veronika a csuklóját szorító köteléket.

Máté kezében a karikás úgy járt, mintha a bosszúálló isten ostora lenne. A drótsudár először a leghátul lovagló labanc tarkóján csattant. Olyan pontosan érte az irgalmatlan ütés, hogy sóhajra sem volt ideje a bitangnak.

Pityik őrmester és a lóról lebukott labanc nagy nehezen átvergődtek ezalatt a nyájon. Ha a pokol valamennyi ördöge lett volna a nyomukban, akkor sem vágattak volna eszeveszettebben a biztonságot jelentő távoli vár felé.

Máté leugrott a nyeregből. Veronika hozzá szaladt.

Most már az öreg Bodó is értette, hogy miért bolondította meg az ismeretlen kis puli a nyáját. Mosolyogva közeledett az egymást átölelve tartók felé.

De akkor megzörrent a közelben egy bokor.

A juhász csak egy pisztolycsövet látott a kapitány felé fordulni, máris repült kezéből a horgas végű juhászbót, és úgy elcsapta a pisztolyt, hogy a dörrenés után fent, a levegőben fűtült a lövedék.

Máté mint a párduc ugrott a cserjésbe. A gyáva orgyilkos látta, hogy nincs menekvés. Magasra tartott késsel támadt a kapitányra. De Máté acélos ujjai ráfonódtak csuklójára. Ernyedten ejtette el a gyilkos szerszámot.

A kés nyelével lefelé éppen egy ürgelyukba hullott. A fényes penge felfelé meredt.

Kampós fojtogatni próbálta Mátét, de az sem először birkózott életében. Hatalmas rúgással dobta át magán a gazembert, aki teljes súllyal vágódott hanyatt a földön.

Iszonyú ordítás hangzott. Aztán csönd lett.

A kés az áruló gerince mellett pontosan a szívébe hatolt.

Máté a halott labanc lovára ültette Veronikát, és megköszönve az öreg Bodó életmentő segítségét, sietve indult a biztos barlang felé.

Csak néhány pillanat múlva hallották a kis Csukma szuszogását.

Nyomukban iparkodott, és apró, tűhegyes fogai között egy nagy labanc pisztolyt hozott.

Végre elnevelték magukat a félelmetes órák után.

Máté maga elé tette a nyeregbe a kutyát, és nemsokára a barlang hűvös mélyén pihenték ki a veszedelmet.

8. A vándordíák

Báró Eberstein Eckbert a távoli lövöldözéseket hallgatta, egyre inkább beleringatta magát abba az örömteli hangulatba, hogy nemsokára ismét viszontlátja a Tenkes kapitányát. No persze nem olyannak kívánta ezt a találkozást; mint az eddigiek voltak. Szinte eljátszotta magának, hogyan fogadja Kammerer főhadnagy jelentését, miként pillant majd a fogoly kapitányra, és hogyan csikarja ki tőle a kard és a parancsnoki pálca rejtekhelyét.

Az örök már messziről jelezték az esti szürkületbe visszaérkező csapat közeledését.

Az ezredes megigazította egyenruháját, készült a nagy ellenfél fogadására. Megnézte magát a tükörben, és amikor csikorogva nyílt a várkapu, lesietett az udvarra. A kápolna előtti kis térségen várakozott, amíg a csapat némán felsorakozott a belső várban. De hiába kereste szemével ellenfelét.

- Ezredes úr, alázatosan jelentem - tisztelgett Kammerer főhadnagy -, a feladat végrehajtásáról visszaérkeztünk. Veszteség: két halott, három sebesült.

- És a kuruc?! - meredt rá dermedten a báró.

A főhadnagy nem tudta, mit válaszoljon. Csak néhány pillanat múlva nyögte ki:

- Nyoma veszett.

- Micsoda?! - üvöltött az ezredes.

Kammerer főhadnagy könyörgésre fogva a szót, hirtelen közelebb lépett hozzá.

- Alázatosan kérem, ezredes úr, engedje meg, hogy négyszemközt jelenthessek minden részletet. Ennyi ember előtt - intett szemével a visszaérkezettek köré csoportosult katonákra - nem mondhatok el mindent.

Az ezredes végignézett a megtépázott csapaton, majd tompán a főhadnagra parancsolt:

- Kövessen!

Odafent, az ezredes szobájában Kammerer főhadnagy részletesen beszámolt a nap minden mozzanatáról. Igyekezett kiszínezni erőfeszítésüket, de amikor látta, hogy a bárót nem tudja megnyugtatni, jelentőségteljesen hozzáfűzte mondókájához:

- Ezt nem tudná mindenki megérteni, de aki találkozott valaha ezzel a kurucal, az kénytelen sok mindent elismerni! - nézett hideg kék szemével az ezredesre.

A célzás hatott. A bárónak kénytelen-kelletlen és kimondatlanul is tudomásul kellett vennie, hogy a főhadnagnak igaza van. Hiszen ő már szintén találkozott a Tenkes kapitányával, mégpedig sokkal megalázóbb körülmények között, mint Kammerer.

- Most nem lehet az a célunk, hogy bánkódjunk ezen a sikertelen kísérleten - rebbentette fel gondolataiból a főhadnagy. - Újabb és újabb lehetőségeket kell keresni arra; hogy hóhérkézre juttassuk ezt a veszedelmes embert! - Majd reménykedve hozzáfűzte: - Persze a mai napnak még nincs vége. Bízom benne, hogy Pityik őrmester sikerrel járt.

Az ezredes reménykedve bólintott, de mintha ezt a mozdulatát várta volna a balsors: kopogtattak az ajtón.

- Lépjen be! - kiáltotta a báró.

Az ajtókeretben megtépzott, csapzott, rémült Pityik őrmester reszkető alakja jelent meg.

Minden szó nélkül tudták, hogy mit végezhetett.

- Ezredes úr, alázatosan jelentem: három halott... - csuklott össze a sasszemű hadfi.

A két tiszt odaugrott hozzá, Pityik őrmester a földön nyöszörgött.

- Maga az ördög! A pokol... - motyogta félig eszméletlenül.

- Ez megbolondult! - hökkent meg a báró. - Vitesse el, főhadnagy úr, zárassa külön szobába, ha szükségesnek tartja kötöztesse meg, hogy kárt ne tegyen magában, és orvost hozzá! Sürgősen orvost!

Amíg a főhadnagy végrehajtotta ezt a parancsot, az ezredes remegve kapaszkodott a kényelmes szék karfájába. Úgy érezte, nem sok kell hozzá, hogy ő is Pityik őrmester állapotára jusson.

Öt halott egyetlen portyán! A kurucnak pedig ismét nyoma veszett. Nem tehetett mást, a boroskancsó után nyúlt, hogy legalább a jóízű borból szívjon magába némi enyhülést és bátorságot. Az utóbbi időben egyre gyakrabban orvosolta ezzel a módszerrel a szorongásait.

A gyorsan előkerített orvos mindenekelőtt megkötöztette Pityik őrmestert, majd azonnali hidegvíz-kúrát rendelt. A nyöszörgő hadfit egy fápriccra fektették, és egy teljes órán keresztül megállás nélkül hideg vízzel öntözték. Amikor Pityik őrmester már nem nyöszörgött, és olyan lila volt, mint a turonyi szilva, akkor az orvos gondosan eret vágott rajta, majd pokrócokba csavartatta, és beleparancsolt három icce bort. Azután őrzésére rendelt egy izmos katonát.

Pityik őrmester csak negyednapra tért magához. Lesoványodott, reszketett, mintha kolerából lábadozna.

Amíg az ő sorsa az orvos kezében volt, addig hajnaltól késő estig tanácskozott az ezredes és a főhadnagy.

Mindenekelőtt az éjszaka leple alatt behozatták a Veronika által lelőtt két labancot és azt a szerencsétlent, akit a kapitány karikás ostorának drótból font sudara küldött a másvilágra. Titkon temették el mind az ötöt. Azután gondos tervet készítettek az utak állandó ellenőrzésére. Megerősített járőrökkel fésültették át a vidéket.

Az ezredes úgy látta, hogy most már véget kell vetnie az átmeneti békességnek - lesz, ami lesz! Az öt halott saját sorsát jósolta meg. Most már a kapitányt is vérontásra kényszerítették, és ha egyszer elkezd folyni a vér, akkor ki tudja, kié lesz az utolsó csepp!

Dudva úrral bizalmasan közölte, hogy verje ki fejéből a szerelmet. Veronika két katonát megölt, és ezért, ha elfogják, ő is a hóhér kezére kerül. A szerelmes kocsmáros is csaknem Pityik őrmester sorsára jutott, amikor az ezredes szavait meghallotta.

Nemcsak a várban határoztak el komoly intézkedéseket. Odafönt a Tenkesben a kapitány is új utasításokat adott titkos emberein keresztül a környékbeli falvak népének. Nem titkolta előttük, hogy a császári csapatok részéről előbb-utóbb komoly hadműveletek várhatók, de azt is elmondta, hogy Bottyán generális sem tétlenkedik ezalatt. A falvak népének pedig tudnia kell, hogy a várható harcban hol lesz a helye!

A kovácsműhelyekben lándzsákat vertek az üllőkön. Készítették a kaszákat, hogy bármelyik pillanatban, ha megkapják az üzenetet, fegyverré változtathassák.

Az utakon, a nagyobb községekben a császáriak voltak az urak. De a hegyekben, a lápok között meghúzódó pusztákban készülődött a szegény nép.

Nem véletlenül küldött ilyen parancsot a kapitány. Bármelyik nap megérkezhetett a generális titkos futára, aki a nagy összecsapásra szóló részletes utasításokat hozta. Ezért rejtőzködött naphosszat a szekszárdi út mentén az öreg Siklósi bácsi. Ő várta a futárt a jelszóval, amit csak ketten tudtak a kapitánnyal.

Ekkoriban történt, hogy a szekszárdi utat strázsáló szoros labanc őrség számára élelmet szállító szekéren jókedvű labancok közeledtek. Valahol Villányban bort szereztek. A szekéren ülők egyike a kese hajú Ritpek volt, aki nem szaladt meg néhány korty ital elől. Viszont a bor gyorsan szaladt fel a fejébe, amitől csodálatos hősiesség kezdte bizsergetni, és ilyenkor vad nótázásban lelte kedvét.

Közeledett a szekér, és Ritpek vezényletével harsányan fújták a hoppszasszát a pityókás labancok.

Előttük egy furcsa fickó ballagott az úton. Fekete felleghajtó takarta karcsú termetét. Fején a pataki diákok hetyke sapkája, lábán hosszú út porától belepett csizma. Kezében bot, amelyről csak a hozzáértő ember vette észre, hogy fokosnyél a javából. A fokos feje, úgy látszik, nála is a tarisznyában lapult.

Már percek óta fülelte a mögötte harsogókat. Most benyúlt köpönyege alá, és csillogó, hosszú réztrombitát vett elő. Két rövidet fújt, hogy kipróbálja hangszerét, majd ráreccsentett ő is a hoppszasszára.

Ritpek természetéhez tartozott, hogy különösen szerette a réztrombita hangját. A legtöbb labanc így volt, de Ritpekben a trombitahang mindennél nagyobb gyönyörűséget keltett.

- Gyerünk a nyomába! - ütött a kocsis vállára.

Az a lovak füle közé csapott, és a kocsi a harsogva trombitáló diák után lódult.

Amikor beérték, a diák nem állt meg, mintha észre sem vette volna őket. Tréfás jókedvvel csak fújta, fújta.

- Ülj fel, muzsikus! Hallod-e!? - kiáltott rá Ritpek.

A diák rájuk mosolyodott, és a fújástól pufók bambasággal csak nyomta az umtattát. Ritpek és egy másik vigadozó lenyúltak a diák hóna alá, és felrántották a kasba. Még a lába is égne állt a trombitálónak. Egy kissé elhallgatott a rézfúvó, mert kulacsot nyomtak a legény szája elé. Ha eddig fújta a rezet, most szívja meg a fatokot, hogy újra fújhasson.

Az nem volt rest. Éppolyan jól megszívta, mint ahogy eddig fújta.

- Most ezt fújd! - ölelte át a zenész vállát Ritpek, és dúdolni kezdte: - Tarári-tári-pumpadrári-umtatta-umtatta!

A diák szája elé kapta a trombitát, és máris fújta:

- Tarári-tári-pumpadrári-umtatta-umtatta!

Vele énekeltek valahányan a kocsin voltak.

A kesehajú labanc a diák hátán verte a taktust, a többiek versenyt énekeltek a réztrombitával.

Az utat őrző labancok már messziről hallották a harsogó zenebonát. Nekik kötelességük volt mindenkit megállítani és minden számukra ismeretlen embert felkísérni a várba.

- Állj! Ki vagy?! - feszítették szuronyukat a kocsi felé.

A kocsi és az éneklés megállt.

- Mi vagyunk, pajtás! Nem ismersz meg? - háborgott vidáman Ritpek.

A diák meg kidugta a trombitát a kasból, és a közelebb álló őr fülébe recsegettette, hogy: Taráritári-pumpadráriumtatta-umtatta! Még a végét ráadásként meg is cifrázta.

- Ezt a bolondot meg hol fogtátok? - ugrott el a labanc a fülsiketítő trombita elől.

- De jól fújja! - kacsintott bambán Ritpek.

A diák most a másik őr fülét vette célba.

- Menjetek már a pokolba! - kiáltotta az őr.

A kocsi nagyot döccenve indult, a diák fújta, csak a szemében bujkált ravaszkas fény, hiszen igazoltatás nélkül átjutott a szoros őrsegen.

Dudva úr kocsmájánál álltak meg, búcsúzóul még egyszer együttesen elfújták a mámoros Ritpek kedvenc dallamát, megveregették a diák vállát, aztán a fiú leugrott a szekérről.

Amikor elindultak, vidáman integettek visszafelé, és a zenész is fújta, fújta, ameddig csak látta őket.

Aztán levette szájáról a trombitát, nagyot köpött, és indult a kocsmá bejárata felé.

Nem vette észre, hogy az egyik félig behajtott ablaktábla mögül Dudva tekintete kíséri minden mozdulatát. Lehet, hogy csak a fűvóka rézízét köpte ki szájából, ám mégiscsak a labancok után köpött, és ez a kocsmárosban egyszerre gyanút keltett.

Odabent az ivóban alakoskodva fogadta a diákot:

- Isten hozta, fiatalúr!

A diák körülnézett. A kocsmároson és rajta kívül csak három parasztember üldögélt egy távolabbi asztalnál.

- Megéheztem, gazduram, megszomjaztam, gazduram! - telepedett le közvetlenül az ablak mellé, ahonnan szemmel tarthatta az utat. Fokosnyélnek való botját letámasztotta, réztrombitáját az asztalra tette.

- Van jó ételem, van jó italom jó pénzért! - követte minden mozdulatát a kocsmáros.

A diák egy ezüsttallért pattintott az asztalra.

- Ezért öt ember is jóllakik! - csodálkozott Dudva.

- Hat farkasnál is éhesebb vagyok! - mosolygott a szemébe a diák.

- Farkast emlegetni nem ajánlatos, mert könnyen a kertek alatt terem - mosolygott vissza a kocsmáros. - Milyen ételt parancsol?

- Valami meleget. Négy napja nem fogtam kanalat a kezembe. Meg tüzes siklósi bort!

- Meglesz minden, fiatalúr! Meglesz! - távozott a konyha felé Dudva úr.

A diák most alaposan körülnézett. A három parasztember előtt üres volt a kancsó, üres a pohár. Látszott rajta, félretolták, mert elvégezte a dolgát. Nem beszélgettek azok, csak könyököltek az asztal durván bárdolt lapján. Köztük volt Csöme Lajos Bodonyból, aki még mindig egy szál lovával fuvarozta a fát.

A diák most tárogatót vett elő a köpönyege alól. Csak úgy próbálgatta, meg-megfuttatott rajta egy-egy hangot. Aki nem figyelt oda, úgy vélhette, hogy mást se csinál, csak kifújja belőle azt, ami netán eldugaszolta. Ám aki gondosabban fülelt, ha magyar volt, menten felcsillant a szeme.

A tárogatóból foszlányonként rakódott össze a dallam: „Haj, régi szép magyar nép, az ellenség téged miként szaggat és tép.”

A három szegény ember lopva egymásra pillantott. Csöme Lajos bozontos szemöldöke alól megmérte a legényt, aztán vastag bajsza alól visszadörmögte:

- Haj, régi szép magyar nép... - De nyikordult az ajtó, és kancsót, poharat lóbálva besietett a kocsmáros.

A diák még belesóhajtott a tárogatóba, aztán a réztrombita mellé koppantotta az asztalra.

Dudva mézeskedő mosollyal tette le a korsót és a poharat. Szeme megakadt a két hangszeren. Önkéntelenül a diákra meredt.

- Elfújom a kegyelmed nótáját is - nézett fel hetykén a fiú -, ha megmondja, mit fűjjak!

Dudva kissé zavartan állt az asztalnál. A diák tetőtől talpig végigmérte. Aztán a fényes csizmáról egyszerre a szemébe nézett.

- Melyikből parancsolja, abból fújom!

- Ne fáradjon, fiatalúr, csak fűjja azt a nótát, amelyik kegyelmednek jobban tetszik! - próbált ismét mosolyogni a kocsmáros. - Megyek, készítem az ételt! - fordult ki a konyhába.

A diák utána nézett, töltött a borból, de csak az ízéért kóstolta meg, aztán a három szegény ember felé fordult, és ismét próbálgatni kezdte a tárogatót.

A barlang felé vezető úton eközben ismét felhangzott a hármas rigófütty. Siklói bácsi jelezte jövetelét Máténak.

- Ilyen fura alakot még nem láttam - újságolta pihegve a kapaszkodó tetejére érve. - Magyar diák volt, de úgy fűjta a hoppszasszát meg az umtattát, hogy megesküdtem volna arra, hogy valami labanc tamburmajor keze alatt szolgált egy évtizede.

- Meg kellett volna állítanod - töprengett a kapitány. - Körülszimatolni, kiféle, miféle. Talán éppen ő hozza az üzenetet.

- Akkora ricsajjal? - hitetlenkedett az öreg.

A kapitány elgondolkodva mérlegelte, vajon ki lehet ez a furcsa fickó.

- Néha a csöndesség a gyanúsabb. A ricsajból nem hallatszik ki az igazi szándék. Meg kéne tudni, hová tanyázik éjszakára.

- A Dudva csárdájánál ugrott le a kocsiról, oda tért be - mondta az öreg. - Alkonyat után csendesen benézek hozzá.

- Csak nagyon vigyázz! - intette a kapitány.

Akkor már jól ismerte emberét, az álnok Dudva Györgyöt.

És hogy nem tévedett, azt bebizonyította volna az az izgatott párbeszéd, amely talán éppen ekkor folyt a kocsmáros és az ezredes között.

- Nagyon gyanús alak! Nagyon gyanús! - bizonykodott Dudva. - Mondom, egyszer trombitál, aztán a kocszi után köp, aztán tárogatója van neki, meg ezüsttallérral fizet...

- Főhadnagy úr! - szakította félbe az ezredes az érvelést. - Vegye körül a csárdát, és fogja el! A fejével felel, ha elszalasztja.

- Tisztelettel kérem, ezredes úr! - riadozott a besúgó. - Csak óvatosan, csak feltűnés nélkül! Nehogy gyanút fogjanak rám a vendégek.

- Maga csak etesse-itassa, legyen kedves hozzá - magyarázta a báró. - A többi a főhadnagy úr dolga.

A nagy cseréptálban személyesen vitte a gőzölgő ételt furcsa vendégének a kocsmáros.

- Megfőtt a finom gulyás, de időbe tellett! - próbált kedveskedni az ezredes tanácsa szerint.

De a diák tekintete, amely nyomban a csizmájára tapadt, torkára forrasztotta a további alakoskodást.

- Meg aztán messziről is hozhatta, gazduram! - nézett rá farkasmosollyal a diák. - Csoda, hogy ki nem hült útközben! - mutatott a poros csizmákra, amelyeket a sietve érkező kocsmáros elfelejtett kifényesíteni.

Önkéntelenül követte a diák által mutatott irányt. Láttá, hogy a poros csizmák elárulták. De a diák is tudta, hogy veszélybe került.

- Futja még öt messzely bor a pénzemből? - kérdezte hirtelen.

- Futni futja - csodálkozott Dudva.

- No, akkor sietve hozza, mert mulatni akarok.

Ahogy a kocsmáros mögött becsukódott az ajtó, a diák felkapta trombitáját, tárogatóját, falhoz támasztott botját, és a három búslakodóhoz lépett.

- Emberek! Nem ismerem kendteket - mondta hirtelen -, mégis hagynék egy üzenetet: ha rossz emberek keresnek, akkor Eszék felé mentem, ha szegény ember keres: a gyüdi út mentén megtalál.

- Értjük mi ezt! - mondta Csöme Lajos. - Ha labanc jön, Eszékre ment kegyelmed, ha kuruc, a gyüdi út mentén megtalálja.

- Helyes! - lódult máris a kijárat felé a diák. De ahogy felrántotta az ajtót, ott magasodott előtte a gülüszemű Erwiner szakaszvezető alakja.

A diák eszét sem kócon köszörülték, úgy vágott, mint a borotva.

- Micsoda véletlen! Nem ismer meg, szakaszvezető úr? - rázogatta meg kedvesen a labancot. - Én vagyok annak a Hanesnak a keresztfia! - Nagyon bamba képet vágott a szakaszvezető, de a diák csak folytatta: - Annak a Hanesnak, aki magával szolgált a francia háborúban.

A labancok közt sok volt a Hanes, és ez az ezred a francia hadszíntérről érkezett Siklós alá. Erwiner szakaszvezető első meglepetésében nem tudta, hogy az általa ismert sok tucat Hanes közül pontosan melyikről van szó.

- A Hanesnak? - kérdezte bárgyú képpel.

- Micsoda szerencse! Tartson velem! - lelkesedett a diák. - Olyan gulyást eszik, amit megemleget! - vezette az asztalhoz a szakaszvezetőt, és ellentmondást nem tűrően a székre nyomta.

De a szakaszvezető nyomába egymás után léptek be a labancok.

- Egy, kettő, három, négy, öt - számolta a diák, hogy a szeme sem rebbent belé. - Gazduram! Hozzon még kanalakat! Legalább öt darabot! - kiáltotta a konyha felé, aztán egymás után vezette az asztalhoz a fegyvereseket.

Ellentmondást nem tűrő kedvességgel karolt beléjük, és ültette őket sorba a szakaszvezető mellé.

- Sokan vannak még odakint? - kérdezte mosolyogva.
- Sokan - bólintott a váratlan helyzettől megzavart labanc.

Dudva kétségbeesett arcot vágva érkezett a konyha felől.

- Mi történik itt?

A diák Erwiner szakaszvezető vállát veregette.

- Ez itt a keresztpapám katonapajtása! Tessék, tessék, vitéz urak! Egyék meg, amit a mi derék, jó kocsmárosunk főzött!

Hirtelen a konyhaajtó felé lépett, de ott Dudva György mögött Kammerer főhadnagy toppant be a csárdába.

- Állj! - emelte meg pisztolyát. - Ne mozduljon senki!

- Enni csak szabad, főhadnagy uram? - lépett hozzá kissé pimasz csodálkozással a diák.

- Fejezze be az étkezést, „diák uram”! - nyomta meg a szót Kammerer. - Szíveskedjék velünk felfáradni a várba!

A diák úgy tett, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga lenne.

- Kérem, főhadnagy úr! Úgysem voltam még soha a híres siklósi várban.

Eberstein báró már az ablakból figyelte a várudvarba kísért fiatalembert. Láttá könnyed mozgását, udvarias mosolygását, és nyomban rájött, hogy az ilyen fickóval, ha valamit ki akar szedni belőle, neki is ravaszul kell bánnia.

Amikor a főhadnagy bevezette a diákot, mosolyogva elé sietett.

- No de főhadnagy úr! Fegyveresen kísélni ide ezt a derék fiút! Amikor csak vendégségbe hívtam! - kacsintott titkon Kammerer felé. - Édes fiam, hallottam hírét, hogy milyen szépen muzsikálsz, oly ritkán vetődik erre az elhagyott vidékre művészember - magyarázta minden eleganciáját latba vetve a báró. - Ugye, művész vagy?

- Nem, uram - mosolygott a szemébe a diák. - Én csak egyszerű vándordiak vagyok, de több hangszeren játszom, és itt is, ott is szívesen látnak érte az emberek.

- Megkérhetnénk arra, hogy ma este nekünk muzsikálj? - kérdezte a báró.

- Ó, ha az én szerény művészetem örömet szerez ezen a magas helyen - vette át a báró stílusát a diák -, boldogan, uram!

Az ezredes úgy tett, mintha az ő számára is a világ legszebb zenéje lenne a diáktól várható muzsika.

- Akkor helyezd magad kényelembe! Tedd le a köpenyed, add át a süveged a főhadnagy úrnak, ő majd kint szépen felakasztja, te pedig ülj az asztalunkhoz!

A diák úgy nyújtotta köpenyét, süvegét, mintha örök életében császári főhadnagyk szolgálták volna.

Az asztalhoz telepedett.

- Személyesen intézkedem, hogy kedvedre valót főzzenek. Mit szeretsz, édes fiam?

- A knédlit - mosolygott a diák.

- Knédlit? - borzongott bele az ezredes, mert eszébe jutottak ifjú évei, amikor csehországi helyőrségekben tömték belé a knédlit, és utáltatták meg örök életre. - Azt én is nagyon szeretem! - hazudta az ügy érdekében.

Kisietett a főhadnagy után. A diák pedig, amint egyedül maradt, gyorsan csizmája szárába nyúlt, és egy kisujjnyi réztokot húzott elő. Tenyerébe rejtve ingébe csúsztotta, amelyre titkos zsebet varrt indulása előtt.

Odakint az ezredes suttogva oktatta Kammerer főhadnagyot:

- Minden bizonnyal jelentkezni fognak a cinkosai. Ebben a köpenyben és sipkában húzódják meg a csárda egyik szögletében. Vigyázzon, az arcát ne lássák. Ha valaki keresné a fickót, fogják el! A ruhadarabokra vigyázzon, hátha ezekbe van belevarrva valamilyen titkos üzenet.

- Átkozottul ravasz fickó lehet! - csóválta fejét a főhadnagy.

- Engem se a gólya hozott! - indult magabiztosan a konyha felé a báró.

Megrendelte az átkozott knédlit, amelynek az említésétől is megszorította a görcs a torkát, majd sietett vissza a diákhöz.

Már a folyosón hallotta az önfeledt, vidám trombitálást.

Odabent külön díszjelet fűjt neki a legény. Tábornokit!

Az ezredes mosolyogva ült az asztalhoz, és úgy hallgatta a mind harsányabbá váló trombitálást - amit a zömök boltívek százszorosán felerősítettek -, mintha legmámorosabb álmai valóra válását élvezné. Mert a diák megtáltosodva fűjta, hogy rezegtek belé az ólomkarikás üvegablakok.

Báró Eberstein Eckbert a császár szolgálatában sok csatában szokott hozzá az ágyúdörgéshez, de ez a rafinált diák úgy rezegtette a hangot, hogy fél óra múlva nyilallni kezdett a dobhártyája. De csak mosolygott hozzá. A diák visszamosolygott, s mintha a báró műélvező ábrázatából új erőt merített volna: akkorákat fűjt az istenverte réztrombitába, hogy az ezredes nemsokára csuklani kezdett a szörnyű idegfeszültségtől és önfegyelemtől.

Végre felnyílt az ajtó, és a szakácsné hozta a hatalmas tál knédlit.

- Ez gyönyörű volt! - mondta az ezredes a hirtelen támadt csendben, aztán rámeredt az asztalra. - A knédli!

Már a látásától is a hideg rázta.

- Csodálatos! - lelkesedett a diák.

- Parancsoljál, kedves fiam! - sóhajtotta elérzékenyülten az ezredes, bár ezzel a sóhajjal csak hányingerét leplezte.

- Csak ön után, ezredes úr! - udvariaskodott a diák.

Nem tehetett mást, a knédli után nyúlt.

Enni kezdtek. A diák, mert jólesett neki, az ezredes az ügy érdekében.

Az alkonyatkor meggyújtott gyertyák már kétujjnyira leégtek, amikor Siklósi bácsi halkan nyitotta a kocsma ajtaját.

A második ablakmélyedésben köpenyébe burkolva, sapkáját arcára billentve szunyókált a „diák”.

Odalépett hozzá, halkán megérintette a vállát.

- Megvagy jómadár! - rúgta ki maga alól a széket Kammerer főhadnagy, és pisztolyt nyomott az öreg szívének. - Téged vártunk!

A kocsmá sötét zugaiból, a konyhaajtón keresztül fegyveres labancok özönlöttek a helyiségbe. Szuronyerdő meredt az öregre.

Megkötözték, és diadalmasan vitték a várba.

Egyenesen a kapuboltozattól jobbra levő kínzókamrába.

Amíg a hirtelen előparancsolt hóhér gyötrőszerszámaival készítette, a főhadnagy kevélyen sétálgatott a falhoz kötözött öregember előtt.

- Beszélj el mindent őszintén! A bűntársadat, a diákokat már elfogtuk! Mindent kivallott. Tudjuk, hogy érte jöttél. Őt kerested. De ő már a bitófán lóg - állt meg Siklósi bácsi előtt.

De ekkor megrezegtette a várudvart: tarári-tári-pumpadrári-umtatta-umtatta.

A bölcs öreg elmosolyodott.

- De úgy hallom, még elég jól szelel a gigája.

- Hát csak hallgasd, amíg mellé nem akasztunk! - üvöltött a felsült főhadnagy, és intett a hóhérnak.

A kínzómeister munkához látott - csak hogy Eberstein báró agyafűrt kínzómeistere sem pihent.

A diák, miközben jóízűen falta a gőzölgő knédlit, amely mellé vastag német mártást rottyantott a szakácsnő, nyomban észrevette, hogy az ezredes milyen kínlódomány nyeli az egyébként jóízű ételt. Ezután nem győzte magasztalni a báró konyháját és biztatni asztaltársát újabb és újabb gombócok nyelésére.

Az ezredes homlokát kiverte a verejték. Gerincén patakokban folyt az izzadság, de csak nyelte, nyelte.

A diák az ötödik knédli után, ami eltűnt a báró szoruló torkában, fújta meg a Ritpek labancától tanult dallamot. Ezt hallotta meg odalent az öreg.

Ezután még háromszor rezdült meg a levegő, mindannyiszor egy-egy gombóc eltűnését jelezte.

Mint ostromlott várba a felmentő sereg, úgy érkezett az ezredes számára Kammerer főhadnagy.

- Megbocsát, ezredes úr, egy pillanatra! - nyitott be az ajtón.

Odakint suttogva számolt be az ezredesnek:

- Ez a vén paraszt megdöglik, de akkor sem vall.

- Jobban meg kell szorítani! - köpködte az ezredes a knédlit. - A kalapban, köpenyben találtak valamit?

- Még nem bontottam szét.

- Mire vár?

Lehúzódtak az udvarra nyíló ablakok alá, és a bentől kiszűrődő fényben bontották-tépték a köpenyt és a főveget.

- Nincs! Itt sincs! - sziszegte az ezredes.

- Ha lefekszik, minden ruháját átkutatjuk - bízta a főhadnagy.

- Mindent, még a hangszereit is! - parancsolta az ezredes.

Odafönt az ablak párkánya alatt lapult a diák. Hallotta minden szavukat. Macskaléptekkel osont vissza az asztalhoz. Töprengve nézett körül, majd hirtelen inge bögyébe nyúlt, és a kisujnyi réztokot a legnagyobb knédlibe nyomta. A gombóc két oldalát gondosan betapasztotta. Visszalopakodott az ablakhoz.

- Az öreggel mi legyen? - hallotta a főhadnagy hangját.

- Karóba húzzuk! - csattant fel az ezredes.

Lépteket hallott, és mire a báró benyitott, már ismét trombitált.

- Sohasem felejttem el, hogy milyen finom knédlit ettem az ezredes úr asztalánál! Napokig tudnám enni - fogadta a visszatérőt, aki már az étel említésétől is megrázkódott.

- Vidd el, fiam, ha annyira szereted! Vidd el valamennyit! - mondta boldogan a báró.

A diák nem kérte magát. Kendőcskébe csomagolta a knédlit, csomót kötött rá, és várta a fejleményeket.

Még kétszer megrezegtette hangszerét, majd engedelmet kért, hogy lepihenne. A báró örömmel teljesítette kérését, és egy selyem hálóinget küldetett neki. Kérte, hogy az úton elporosodott ruháját bízza a szolgálokra. Reggelre szépen kikefélük, kivasalják.

A diák boldog volt a határtalan kedves vendéglátástól. Minden holmiját nyugodtan kiadta, és az ezredes selyem hálóingében aludni tért. Igaz, egy pillanatra sem mert elszenderedni a fáradt nap után. Végiggondolta, hogy mit tett.

A titkos üzenet a knédliben van. Ha őt reggel hivatalosan is elfogják, megvallatják, biztos, hogy nem árulja el. Ha pedig meghal, a knédlit kidobják a szemétre, és akkor sem jut labanc kézre az üzenet.

Báró Eberstein ezredes és Kammerer főhadnagy személyesen vizsgálta át a diák minden holmiját gatyakorctól tarisznyaráncáig.

Azután szabóval, vargával gondosan rendbe hozatták ruházatát. Visszarámolták tarisznyáját, amelybe a báró undorodva tette be a knédli bugyrot.

Reggelig megtanácskozták, hogy ezt a furcsa fickót nyomon követik, mert ez a hét ördögnél ravaszabb diák biztosan rosszban jár. Talán ha sarkába tapadnak észrevétlen, elvezeti őket is oda, ami igazi célja.

Az ezredes Kammerer főhadnagyot bízta meg azzal, hogy paraszti ruhába öltözve két emberrel óvatosan kövesse a diákot. Mivel Pityik őrmester még mindig az ágyat nyomta, a főhadnagy Erwiner szakaszvezetőt és Horkmajer tizedest választotta maga mellé.

Ébresztő után a diák szívélyesen elbúcsúzott az ezredestől. Megköszönte a nagyszerű vendéglátást, a kellemes estét, és búcsúzóul megharsogtatott egy tábornoki díszjelet. Aztán kilépett a várkapun, és útnak indult. Kiért a faluból, elballagott a kocsmá mellett, majd a vókányi útnak fordult. Arra gondolt, hogy valahol az erdőkben csak nyomát leli annak, akihez jött.

A Tenkes kapitánya távolról kísérte Siklósi bácsit szerencsétlen esti útján. Akkor nem avatkozhatott bele az öreg elfogásába, mert a kocsmát megszálló gyalogosokon kívül dragonyosoktól is nyüzsgött a környék. De pirkadattól kezdve távcsövével leste a várat. Felfedezte a trombitáló diákot, de felfedezett mást is. Három parasztot. Ezek távolról követték a fekete felleghajtós legényt. Az egyik rövid, határozott mozdulatokkal irányította a másik kettőt. Parancsoláshoz szokott ember lehetett. Paraszt pedig sosem szokott parancsoláshoz.

Amikor a diák felkanyarodott a hegyoldalba, egy bukkanó mögött várta. A diák fújta a trombitát, áthágott a gerincen, majd hirtelen földre hasalt. Egy bokor tövéből leste a mögötte húzódó domboldalt. A kapitány mosolyogva figyelte minden mozdulatát. Láta, hogy ügyes a fickó. Sejtette, hogy az, akit vár. De erről meg kell bizonyosodnia.

- Mi járatban erre? - állította meg szavával az ismét útnak induló diákot.

Az megrebbent és végigmérte.

- „A számadó üzenetét hozom egy pásztornak. Köszöni a három ajándék birkát” - mondta a kapitány szemébe nézve.

- „Hát a selyemkendő tetszett-e neki?” - szólalt meg Máté.

- „Sok ilyen kendőt szeretne!” - csillant meg a diák szeme.

Összeölelkeztek. Ez volt a jelszó, ez volt a várva várt futár!

- Hozott isten! Nagyon vártunk! Küldtem érted a kocsmába egy öregembert, elfogták! Mi van vele? - kérdezte menetközben a kapitány.

- Karóba húzzák szegényt - mondta a diák.

Máté megfogta a legény karját, és intett.

- Gyere gyorsan! És fújjad, csak fújjad, amíg mondom!

Bokrok, sziklák fedezete alatt siettek tovább. A diák meg-megállt, és fújta a réztrombitát.

Kammerer főhadnagy és két embere úgy ment a hang iránt, mintha szarvasbögésen lenne.

Lihegve értek fel a bukkanóra, de az elébük táruló völgyben nem láttak senkit.

- Itt tűnt el!

A távolból szólt a trombita.

- Gyerünk a hang után!

Rohantak.

A völgy fenekén egy patak folydogált. A diák meghúzódott a patak másik partján levő fák között, és onnan fújta a hívogatót, amelyre úgy jött a három labanc, mintha megbűvölték volna. A kapitány már a vízbe merült.

- Csak fújjad, fújjad! Itt elkapjuk őket! Lapulj meg a fák közt, de úgy trombitálj, mintha egyre távolodnál!

A diák értette.

Máté fokosával meglazította a patakon átvezető gerendabüri eresztékeit; aztán a hídlás alá bújva várakozott.

Csörtetve érkeztek a labancok. Megtorpantak a parton.

Távolról hangzóan rezgett a trombitaszó.

- Ha eltűnik az erdőben, sosem fogjuk meg! - rohant a gerendára a főhadnagy. A másik két labanc a nyomába futott.

Máté megfeszítette fokosát. Szétnyílt az ereszték, és a három labanc a vízbe csobbant.

Erre számított a kapitány. A meglepetésre és arra, hogy a vízbe pottyánó labancok pisztolyai használhatatlanná válnak.

Nyomban kibújt a lebillent gerenda alól, és üstökön ragadta a keze ügyébe akadó Erwiner szakaszvezetőt meg a fulladozó Horkmajert. Erős marokkal nyomta fejüket a víz alá. Vergődtek, ficáinkoltak, itták a patakvizet.

Kammerer első ijedelmében a part felé ugrott. Ott lapult meg, annál a fatörzsnél, amelynek másik oldalán a diák rejtőzködött. Pisztolyát a kapitányra fogta, de süketen csettent a kova.

Most tört rántott, és a víz felé lódult.

Hanem a diák is résen volt. Fekete felleghajtója a főhadnagy fejére borult, majd egyetlen rántással úgy megbütykölte, mintha zsákba dugták volna a labancot.

A vízből akkor kapaszkodott ki a kapitány.

A diák megtaszította Kammerert, aki Máté hátán keresztül hanyatlott a patakba. Kicsavarták kezéből a kést, és addig itatták, amíg alig bugyborékol.

Most már kifújhatták magukat mind a ketten. Az elalélt labancokat megkötözték, fejjel lefelé fordították a patakparton, hogy bukjék vissza a vízbe, amit megittak belőle.

Később bekötött szemmel, egymáshoz fűzve vezették a három foglyot egy szakadék felé. Fához kötözték őket, hadd száradjanak.

Amíg a három labanc megszáradt, a kapitány és a diák levelet fogalmazott az ezredesnek.

Gonddal, szépen cirkalmazta a betűket a pataki legény.

Máté aláírta az üzenetet. Horkmajert eloldották a fától, és a főhadnagy elé vezették.

- Olvassa fel ezt a levelet, és magyarázza el Horkmajernek, hogy személyesen adja át az ezredesnek - tartotta a száradó tintájú levelet Kammerer főhadnagy elé a kapitány.

A főhadnagy reszkető szájjal olvasta:

- „Közlöm önnel, ezredes: ha déli harangszóra nem bocsátja szabadon Siklósi Mihályt, és tovább kínozza, akkor a fogságomban levő Kammerer főhadnagyot esti harangszókor karóba húzatom! A Tenkes kapitánya.”

- Figyelmeztetem, hogy eddig minden ígéretemet betartottam! - nézett a főhadnagy szemébe Máté, és Kammerer főhadnagy tudta, hogy ha az ezredes nem teljesíti ennek a villogó szemű kurucnak a parancsát, akkor az esti harang kondításakor szörnyű kínhalállal mondhat búcsút életének.

Horkmajer loholva vitte a levelet. Még sohasem beszélt vele az ezredes. Most reszketve kopogtatott be hozzá.

- Levelet hoztam... - nyögte.

- Levelet?! - ordította a báró, és kitepte a pergament a tizedes kezéből.

Az igazi ordítás csak azután következett, amikor a levél végére ért.

- Micsoda?! Egy bűdös parasztért egy császári tisztet?! Ezt még megkeserüli a gazember! - tajtékzott őriöngve.

De bárhogya őriöngött, mégis be kellett látnia, hogy kénytelen teljesíteni a kapitány feltételét. Egy császári tiszt karóba húzását hagyni egy parasztért, az egész tisztikar örök gyűlöletét és megvetését zúdította volna az ezredes fejére.

Delet harangoztak, amikor a Tenkes kapitánya fehér zászlóval, a hadi követek indítását jelző kürtszó mellett kicserélte öreg bajtársát a három labancért.

9. A puskaapor

Amikor a labancokat elnyelte a várkapu, Máté és a diák, Siklósi bácsit támogatva, elindultak a barlang felé. Az öreg néhány lépés után eltolta magától a segítő kezeket.

- Jót tett a friss levegő - szippantott mélyeket a Tenkes felől érkező üdítő légáramlatból.

- Nagyon meggyötörtek? - kérdezte sajnálkozva a kapitány.

Az öreg csak legyintett.

- Mit tudnak ezek az eszéki pasa régi hóhérjához képest! Harminc évvel ezelőtt voltam a kezében, de az sem tudott kicsikarni belőlem semmit.

A barlangban, fáklyák fényénél bontották ki a gondosan beforrasztott rézhüvelyt, amelyben összezsavart hártván, parányi betűkkel részletes utasítást küldött maga Vak Bottyán generális. Máté lassan betűzte a parancsot, amely részletesen felsorolta, hogy milyen feladataik lesznek a közeli hetekben.

Az öreg generális, a kuruc seregeknek ez a győzelmes bálványa pontosan megszabta, hogy a Siklós környéki néptől milyen segítséget vár. Kémein keresztül tudomására jutott, hogy a császári seregek a közeli hetekben nagyszabású támadásra készülnek azzal a céllal, hogy a Dunántúlról végképp elűzzék a kurucokat, és örökre megfosszák reménységétől a császári igát sínylő népet.

Ha ez a támadás sikerül, akkor a következő hónapokban tovább tudják terjeszteni hatalmukat a labancok. Ám ha megakadályozzák győzelmüket, akkor Rákóczi fejedelem időt nyer arra, hogy jól megszervezze és felszerelje hadseregét, amellyel döntő ütközetet vívhat. A támadásra készülő császáriakat szét kell zúzni, hogy hosszú időre elmenjen a kedvük újabb betörésektől.

Bottyán generális értesülései alapján a déli támadást Siklós várára támaszkodva szándékozták végrehajtani a császáriak. Ezért a közeli napokban a vár felszerelésének és a hadianyag tartalékának kiegészítésére lőporszállítmányt visznek Siklóstra a szigetvári raktárakból.

Első feladata, a kapitánynak: ezt a szállítmányt szerezze meg. Részben azért, hogy saját felkelő csapatainak elegendő puskaapora legyen a harchoz, de méginkább azért; hogy a várban ne legyen annyi puskaapor, amivel az ostromnál huzamosabban védekezhethének.

A többi feladat végrehajtása majd ezután következik.

Időközben Jakab is visszaérkezett Eszékről. A szegénylegény nem tartotta csukva sem a szemét, sem a fülét. Beszámolt arról, hogy a Dráva déli partjaira egymás után érkeznek újabb és újabb császári csapatok, amelyeket naphosszat gyakorlatoztatnak. Ez az értesülés egybevágott Bottyán generális híreivel.

Úgy határoztak, hogy a puskaapor megszerzésére hárman indulnak - ha itt lesz az ideje.

Máté, Jakab és a diák gondosan tanulmányozta a várból Szigetvár felé vezető utakat, amelyen előbb-utóbb érkezni fog a szállítmány vagy amelyen a várbeliek mennek a puskaaporért.

Siklósi bácsi néhány napot pihent. Őt a terv másik részének végrehajtásával bízták meg: járja a fálvakat, a pusztákat, a tanyákat, a lápokat, az ingoványokat; mindazokat a területeket, ahonnan új kuruc harcosokat várnak.

Az utak tanulmányozása során azt is pontosan számba vették, hogy a környező helységekben kiknek a segítségére számíthatnak, ha sor kerül a puskaapor megszerzésére.

Amíg ezek az előkészületek folytak a kapitányék részéről, az ezredes is megkapta az előkészületi parancsokat.

Kammerer főhadnagyot a vándordíák érkezése után elhelyezték Siklósról. Hogy hova helyezték, azt akkor senki sem tudta. Csak később hallotta meg Máté, hogy egy kuruc ruhába öltözött labanc főhadnagyot fogott el Pazonyi Jancsi, Béri Balogh Ádám strázsamestere, amint merényletet akart elkövetni a híres brigadéros ellen.

A felbőszült kurucok miszlikre vágta az orgyilkosságra készülő labancot.

A puskaaporszállítmány fontosságát természetesen Eberstein báró is tudta. Ennek megfelelően adta ki az indulási parancsot a belső vár udvarán felsorakozott csapatnak, amelynek parancsnokává Bisteritz hadnagyot tette.

- Hadnagy úr! Ön és az emberei fejükkel felelnek azért, hogy a puskaport a siklósi várba hozzák. Nem tartom valószínűnek, hogy jelentős ellenséggel találkoznak, de megparancsolom, ha olyan helyzetbe kerülnek, amelyben az a veszély következhet be, hogy a puskaapor kuruc kézre kerül: robbantsák fel! - mondta keményen, majd enyhültebben hozzáfűzte: - A feladat sikeres végrehajtása után a jutalom nem marad el!

Éppen a diákon volt a figyelés sora, amikor a labanc karaván kikocogott a hídon. Egyetlen nagy társzekér és ennyi kísérő? Lehet, hogy értékes szállítmány lapul a császári sassal ékesített ponyva alatt? Lehet, hogy ez az a pillanat, amelyre Bottyán generális parancsa értelmében vártak?

Riasztotta Mátét és Jakabot. Pihent lovakkal, mint az árnyék, követni kezdték a menetet.

A labancok mozgásának irányából megállapíthatták, hogy nem a pécsi főútvonal felé, hanem Máriagyűd, Kísszenttamás, Vaskapu irányába haladnak.

A hegyek és dombok közt kanyargó utat kimosta az eső. Erősen döcögött a társzekér. Ez adta a gondolatot, hogy valami módon megállítsák. Ezt azért tartotta szükségesnek a kapitány, mert félt, hogy az ezredes netán olyan szándékkal bocsátotta útjára ezt a karavánt, hogy az igazi szállítmányról elterelje a figyelmet.

A három kuruc meg akart bizonyosodni arról, hogy valóban az igazi puskaaporszállítmány nyomába szegődtek, vagy sem.

Kísszenttamás és Vaskapu között megelőzték a csapatot, és a vízmossággal szaggatott útra, a keréknyomba köveket hengergettek. Abban reménykedtek, hogy előbb-utóbb valami baja lesz a szekérnek, és akkor jobban körülszaglászhatják.

A lovasok az út mentén poroszkáltak. Az élen lovagló hadnagy nem vette észre, hogy mekkorákat huppan mögötte a szekér. Csak a labanc kocsis rázódott az ülésdeszkán, miközben recsegve-ropogva, nagyokat döccenve vergődött előre a jól vasalt jármű.

Mátéék a dombok pereméről figyelték az útvonalat, és fejcsóválva látták, hogy a kocsi kibír minden megrázkódtatást. Pedig a kocsis lelke egy-egy zökkenésnél majdnem kiszakadt.

- Nem törik el ennek a kereke egyhamar! - sóhajtott Jakab.

Mintha ezt a sóhajt várta volna a küllő. Nagy reccsenéssel billent féloldalra a szekér, és megállt.

- Az ördögbe is! - lovagolt oda Bisteritz hadnagy. - Ennek is éppen most kellett eltörnie! Vágjatok egy fát csúsztatónak, amíg egy bognárműhelyhez nem érünk!

Az egyik katona, aki már megjárta ezt az utat, tájékozottan mondta: - Vaskapu előtt; Viktor mesternél megcsináltathatjuk.

Amíg a labancok csúsztatónak alkalmas fát kerestek, kivágták, és a tengelyhez láncolták, addig a három kuruc visszakúszott lovaihoz, és sebes vágásban iramodott Vaskapu felé.

Erős falú, emeletes, régi épület udvarába kanyarodtak.

A ház szegletén láncon lógott a cégér: kerék és hordó. Viktor mester ugyanis többféle ipart művelt. Tudott kocsit, kereket csinálni, de értett a hordó készítéséhez is, amivel szép pénzt keresett ezen a bortermő vidéken.

- Áldás, békesség, Viktor mester! - köszöntötte a lódobogásra elősiető régi ismerőst Jakab.

- Buga Jakab! - csodálkozott a mester. - De régen láttalak! Mi jóban jársz? Na, kerüljetez beljebb!

Buga leugrott a nyeregből.

- Sietős az utunk, Viktor bácsi. - Aztán halkabbra fogta a szót: - Egy labanc szekérnek eltörött a kereke. Csakhamar ideérnek. Meg kell tudnod, hogy hova mennek, mit szállítanak, vagy éppen mit akarnak hozni.

Viktor kutató pillantással mérte végig Mátét és a diákokat.

- Jakab! Jakab! Miben töröd a fejed megint? Aztán kik ezek a barátaid?

- Holnap estére megmondom.

- Nézd, Jakab! - magyarázta kényszeredetten a mester. - Én sohasem ütöttem bele az orromat más dolgába... ne kíváncsi legyél.

- Jó szolgálatot tennél sok szegény embernek... - próbálkozott még egyszer Buga.

De Viktor félbeszakította:

- Én a szerszámommal teszek szolgálatot annak, aki hozzám fordul. Elvégzem a munkát, szekeret csinállok, hordót készítek, ez az én dolgom. Aztán ha megfizette, mehet isten hírével!

A kapitány csendesesen megszólalt:

- Hát csak csináld a munkádat, Viktor mester... gyerünk, Jakab!

Köszöntek, és amilyen gyorsan érkeztek, úgy el is tűntek.

De csak a közeli erdőcskéig vágtaztak. Máté ott megállást intett.

- Maradjatok itt, én visszamegyek, és valahogy kitudom dolgukat.

- Kapitány! - ugrott le a lóról a diák. - Bízzad ezt énám! Én az egérlyukban is meglapulok, ha úgy adódik! - és a vízmosta horhosban máris indult visszafelé.

A labancok érkezését már a padlásról fülelte.

Bisteritz hadnagy hangja hallatszott:

- Bognármester! Bognármester!

Viktor az ajtó mögül nézte őket, aztán eléjük lépett.

- Adjon isten, vitéz urak! Mi baj van?

- Kidőlt a kocsink egyik kereke. Csináld meg azonnal, mert sürgős az utunk! - parancsolta a hadnagy.

A mester körbejárta a kocsit, gondosan vizsgálta a kidőlt kereket.

- Ez bizony időbe telik! - mondta szakértően.

- No, hogy gyorsabban dolgozz, amíg el nem készülsz - ugrott le a lóról a hadnagy -, a vendégeid leszünk!

Bisteritz példáját követve, az egész csapat nevetve lóról szállt.

Viktor tisztelettudóan állt a hadnagy elé.

- Uram! Én mesterember vagyok, és nem fogadós!

Bisteritz hadnagy rókavigyorgással nézett a mesterre.

- Mondom, hogy a vendégeid leszünk. Csak nem hagynád éhen-szomjan a császár katonáit, amíg te szöszmötölsz? - és választ sem várva, a tornácon levő asztalhoz telepedett.

- Uram! Én a császárnak tisztességes adót fizetek, a császár abból fizeti a katonáit, én céhbeli polgár vagyok, és nem jobbágy! - állt elébe büszkén a mester.

Bisteritz felugrott.

- Sokat beszéltél már! Adj enni-innivalót, mert rosszul jársz!

- Erre nem kényszeríthet!

- Így is jó! - villant gúnyosan a labanc szeme. - Akkor végezd a munkádat! Emberek! Feltételezem, hogy ebben az útszéli házban kurucokat rejtegetnek. A császár nevében házkutatást rendelek el! De alaposat! - kiáltotta röhögve.

A labancok vidáman tódultak be az ajtón.

A diák ott lapult a padláson, ahol a tető a koszorúgerendára ereszkedett.

Várta, hogy mikor lép be valamelyik labanc a padlásajtón.

Egy öreg, sarokba vetett subát húzott magára. A félhomályban szörkupacnak látszott az egész.

De az alapos házkutatás nem terjedt ki a padlásra. A kamrában és a pincében megtalálták bőven, amit kerestek. Oda tálták a hadnagy elé a javát, a többiből pedig a közkatonák falatoztak a tornác és az udvar lombos fáit alatt hűsölve.

Most, teli szájjal halkabban folyt a szó, foszlányosabban szűrődött a hang a padlásra. Pedig a diák kíváncsi volt arra, hogy mit beszélnek. Öreg bognárszerszámok heverték szerteszét a padláson. Egy jókora fűróval óvatosan kezelésbe vette a tornác fölötti mennyezet deszkáját. Nemsokára átért a szerszám hegye, és egy kis forgácsot lökött az asztalra. Éppen akkor emelte poharát a zabálástól eltelt hadnagy.

- Kuruc nincs a házadban - kiáltotta a kocsi mellett verejtékező mesternek -, de azért belenézünk a pohár fenekére, hátha ott rejtőzik.

A pohárban ott volt a fentről hullott forgács.

A hadnagy finnyásan kilötytyintette a bort, egy szolgálékú fickó készségesen újra töltött a rabolt italból.

A diák csak a fejük búbját látta, de ha fülét a lyukra tapasztotta, minden szavukat hallotta.

- Sokért nem adnám, ha már ismét a siklósi várban lennénk! - sóhajtott odalent az egyik. - Mert ha megszagolja a Tenkes kapitánya, hogy miféle lisztet szállítunk Szigetvárról Siklóusra, hát alaposan ráfizethetünk.

A hadnagy hangját hallotta:

- Akkor az ezredes úr parancsa szerint felrobbantjuk! Egy mákszemnyit sem kaparinthatnak meg a kurucok.

A diák most óvatosan feltérdelt, és egy kopott kaszapengével rést feszített a zsúpok között. A résen át látta a szekeret. Hogy könnyebben dolgozhassék a mester, lerakták róla a hordókat. Öt darab kétféjű sasos császári címerrel ékesített szabályos hadikincstári puskaporos hordót.

Öt darab? - töprengett a diák. Ez nem valami nagy szállítmány. Úgy vélekedett, ha ilyen kevés puskaport szállítanak a siklósi várba, akkor a labancnak sincs sok, ha pedig kevés a puska-poruk, akkor még fontosabb, hogy ez a kevés se jusson el hozzájuk.

Töprengéséből a bognármester hangja rebbentette fel.

- Elkészült a kerék, felrakhatják a hordókat.

- No, emberek! - tápázkodott fel szuszogva a hadnagy. - Ketten a hordókat rakjátok fel, ketten ugorjatok föl a padlásra, hátha akad ott kuruc vagy egy kis útravaló.

Ez már nem tréfa! - húzódott vissza a tornác fölül a diák. Körülpillantott a padláson. Egy kosár nagy kassal volt leborítva. Odalépett. Mérges kotlós vartyogott vele szembe. Ugyanilyen kosár akadt még néhány. Gyorsan beleült az egyikbe, és egy poros kast magára húzott.

A padlásajtó kicsapódott. Két labanc bújott be az alacsony szemöldökfa alatt.

- Kurucot nem látok, de sonkát, szalonnát bőven! - lelkesedett az egyik. - Komám, hozz ide egy kosarat!

A diák kezében már lövésre készen állt a pisztoly.

A labanc felemelte a közelebbi kast. A kotlós tojásait védve csapott feléje.

- Kotlós van ezekben! - mondta; majd felragadott egy öreg holmikkal teli vesszővékát, kiborította, és gyorsan rakni kezdte belé a sonkát és a szalonnát.

Lentről a hadnagy hangját hallották.

- Indulás!

Még az ajtót is nyitva felejtették, olyan sietve vitték a teli vékát.

A lovasok már valamennyien nyeregben ültek, amikor Viktor a hadnagy elé lépett.

- Uram! A munkámat fizesse meg, a káromat térítse meg!

Bisteritz szembefordult vele, és először jobbról, majd balról irgalmatlanul pofon vágta.

- Ezt a munkáért kapod, ezt meg a károdért! - Nyeregbe vetette magát. - Indulás!

A csörömpölve induló lovasok közül az egyik gúnyosan kiáltott vissza:

- Ha nem tetszik, fellebbezd meg a Tenkes kapitányánál!

A mester hangját elnyomta a patacsattogás.

- Meg is fellebbezném, meg én! Csak tudnám, hol van. - tapogatta duzzadt, vöröslő arcát.

- Mire egyet szusszantunk, itt lesz! - hallott maga mellett egy hangot.

Ijedten perdült arra.

A diák mosolyogva állt mellette.

A távolból még idehangzott a mester borától vidám labancok dalolása, amikor Jakab és Máté is megjelent a ház mellett.

- Te vagy a Tenkes kapitánya? - csodálkozott Viktor.

- Ha jobb nincs, én is megfelelek? - nevetett a szemébe Máté.

A labancok által elhagyott asztalhoz telepedtek. Viktor sietve tüntette el a tékozló lakomároncsait, s amíg borért sietett a pincébe, hogy a kedvessé vált látogatókat illően megkínálja, addig a diák szóról szóra elmondta, mit hallott és mit látott.

Koccintottak a szép faragású fapoharakból, amelyek olyan egyformák voltak, akár a tojások.

- Segítenél nekünk, Viktor bácsi? - kérdezte ivás után Jakab.

A mester elszántan válaszolta:

- Bármit, csak mondjátok meg, hogy mit csináljak!

- Valamit ki kell eszelnünk - töprengett a kapitány. - Nekünk a puskapor többet ér ennél a csapat labancnál.

Töprengtek, aztán a kapitány még egy poharat vett a kezébe.

- Te készítetted ezeket, Viktor mester?

- Én faragtam.

- Ide figyelj, Viktor mester! Tudnál-e holnapra pontosan ugyanolyan hordókat készíteni, mint a labancok szekerén volt?

- Miért kellene? - csodálkozott a mester.

- Majd meglátod - tette vissza a poharakat az asztalra a kapitány. - Ugye, öt hordót vittek a labancok? - fordult a diákhoz.

- Igen - bólintott a diák.

- Nos, akkor holnapra készítsél öt ugyanolyan hordót, amilyen a labancoké! - nyújtotta parolára kezét a kapitány.

Viktor belecsapott.

Megállapodtak abban, hogy a diákok ott hagyják segítségül, mivel nem kis munka volt az öt hordó elkészítése, és a diák amúgy sem ismerte úgy a szigetvári út minden zegét-zugát, mint Jakab és Máté.

A kapitány és társa lóra szálltak. Csakhamar a labancok előtt száguldottak, hiszen sokkal könnyebben mozogtak, nem gátolta őket a döcögő szekér.

Mire Bisteritz hadnagy csapata Nemesapátiba, Görcsönybe, Velénybe, Koncsházára, Tinódra és a többi községbe ért, már mindenütt előttük jártak. Nem akadt olyan falu, ahol ne lett volna híve a kapitánynak vagy barátja Jakabnak.

Attól kezdve éber szemek kísérték a labancok minden lépését. Hol egy öreg harangozó leste őket a harangláb tövéből, ahol orrára billent kalappal látszólag szunyókált, hol egy jámbor juhászember botjára támaszkodva. Máshol mezei munkát végző jobbágyok lestek el a kasza

fölött, és fürgé lábú legényekkel küldték az üzenetet. Ilyen néma díszkíséretben sohasem volt része Bisteritz hadnagynak. De mindez úgy történt, hogy nem is sejtette.

Azt sem vette észre másnap reggel - amikor csapatával és szekeren a megtöltött puska-
poros hordókkal visszafelé indult a szigeti várból -, hogy az Almás patak füzesei közül egy
számárháton ülő juhász figyel a hatalmas erődítmény sötét kapuját.

Csak később, talán egy óra múlva kavarta meg a menetet az út menti erdőből kikocogó
pásztorember. A fürgé csacsi az útra kapaszkodott, és a pásztor füstölgő pipájával a szájában
előzte a labancok menetoszlopát. Mielőtt a kocsizhoz ért, akkora füstfelhőket eresztett a réz-
kupakos meggyfa szárú alkalmatosságából, hogy az egyik labanc, aki a kocsiz mellett lovagolt,
pálájával rácsapott.

- Takarodj innen azzal a tűzhányó pipáddal! Még felrobbanunk! - csúszott ki a száján
meggondolatlanul.

No persze, az éles szemű juhász addigra szemrevételezte a kocsiz derekában vastag szalmán
billegő császári hordókat.

S amilyen gondosan kísérték idefelé a karavánt, ugyanolyan figyelemmel követték útját
visszafelé Tinódon, Koncsházán és a többi községben.

A vaskapui bognárműhelyben ezalatt elkészültek a hordók. Már száradt rajtuk a festék,
öltögette dupla nyelvét a kétfejű császári sas. Mind az öt darab ott volt a padláson, ahová
kosárban hozták föl Viktor és a diák a fűrészporral kevert homokot.

- Öt darab egyforma császári sasto-
jás - markolt nevetve a homokba a diák. - Csak éppen
megzápultak! Jóféle baranyai homok a töltetük!

Gondosan beillesztették a hordók fenekét, miután megtöltötték valamennyit.

Amíg a hordók a padlászugba hengergetve várták felhasználásukat, addig a kiskamra tetejét
átalakította a mester és a diák. Csapóajtót szereltek föl, amelynek vasalását gondosan
megkenték faggyúval, hogy nyitáskor ne csikorogjon. A diák leereszkedett a kamrába, hogy
megmérje, milyen kényelmesen mozoghat a szűk résen keresztül.

Göröcsöny után már biztosak voltak abban, hogy a labancok ismét Viktor mester háza mellett
vonulnak el.

Vágtatva érkezett a kapitány és Jakab.

- Minden rendben? - kérdezte Viktoréktól.

- Készen lennénk - bólintott a mester.

- Akkor nemsokára kezdődik a játék! Mindenki a helyére, ahogy megbeszéltük! - parancsolta
Máté.

El is kezdődött nemsokára a játék.

A puska-
poros karaván élén lovagló Bisteritz hadnagy füle mellett golyó füttyült el. A dörrenést
csak két pillanat múlva hallotta. De akkor már nem egyesével süvítettek a golyók, és dörrentek
a fegyverek.

- Gyorsabban, gyorsabban! - ordított a hadnagy.

Saját maga verte korbáccsal a puska-
poros szekeret vontató lovakat.

Amint felpillantott, újabb veszedelmet vett észre: a távolban, amerre útjuk vezetett, vastag füst
gomolygott az erdő felett.

- Ég az erdő! - bömbölte az egyik labanc.

- Nem mehetünk át a tűzön puskaporral! - riadozott a másik.

Közben kis szünet után - nyilvánvalóan, amíg a környéken megbújt ellenség újratöltötte a fegyvereit - ismét megkezdődött a dörgedelmes zenebona, és fejük fölött suttyogtak az ólomdarazsak.

Bisteritz hadnagynak döntenie kellett.

- Irány a bognármester háza! Vágta! Vágta!

Nem kellett különösebben biztatni a labancokat. A kocsis úgy csépelte a két hámos lovat, hogy vér serkent a bőrükből. A rázkódó, döcögő kocsiban úgy táncoltak a puskaporos hordók a vastag szalmán, mint repdeső kétfejű sas fiókák.

Az erdő fölött sűrűsödött a füst, száz meg száz méter szélességben sodródott, ahogy a szél elterebélyesítette.

- Hordókat kézbe venni! Futás a falak közé! - üvöltötte a hadnagy.

- Mit akartok? - toppant eléjük a mester.

A hadnagy ráordított:

- Hol a legvastagabb a ház fala?

- Az emeleten; a kamránál - mutatta Viktor.

Ismét megszólaltak a láthatatlan fegyverek.

- Hozd a kulcsot! - ordított a hadnagy. - Rohanj!

Viktor kényelmesen beballagott a házba, és hozta a kiskamra nagy kulcsát.

- Ide! Ide utánam! - harsogta a hadnagy. - Egy, kettő, három, négy, öt! Megvan valamennyi! - lihegte meg könnyebbülve, amikor az utolsó hordó is a kiskamrában volt.

Gondosan bezárta a vastag ajtót, és a nagy kulcsot derékszíjára fűzte.

- Ez nálam marad! - fordult a mesterhez, majd harsányan rendelkezett: - A kocsit a bejárat elé állítani! Két ember a kocsi mögött őröklik. Két ember a ház háta mögött vigyáz! Két ember előremegy az útra - osztotta be az őrséget -, bárki közelít, lelőni!

A lihegő, riadt labancok a tornác mellvédje mögül, az út árkából, a ház sarkának fedezetéből lövöldözni kezdtek az ismeretlen helyről érkező tüzelés viszonzására.

Közben lassan besötétedett. Az erdő fölött megülepedett a füst.

Ez természetes is volt, hiszen nem az erdő égett, csak Máté egyik embere rakott tüzet vagy száz méter hosszan száraz gallyakból, amelyek fölé bőven hordta a nedves avart, ami olyan füstöt eresztett, mintha a fél hegyoldal parazsa rejtőzne alatta. Most hagyta, hogy a hunyó tüzet kioltsa az estharmatos avar.

Amikor a hold felkelt, és a hadnagy már úgy vélte, hogy elkotródott az ellenség, újabb lövések dörrentek közvetlen közeliől.

Ennek fele sem tréfa! - gondolta Bisteritz. De nem tehetett mást, tüzet parancsolt legényeinek. Az volt az elképzelése, hogy állandó lövöldözéssel akkora ricsajt csap, ami eléggé tekintélyes csapatánál is nagyobb erőt sejtet, és ezzel visszariasztja a támadókat.

Honnan gondolta volna, hogy ez a szüntelen, fűsiketítő puskaropogás éppen a kapitány tervébe illik?

A diák, odafönt a padláson, a csapóajtó mellé készítette a hordókat. Aztán óvatosan felnyitotta az ajtót, és leereszkedett a résen. Először egymásra helyezte a labancok hordóit, hogy jól felérje a saját készítményű puskaport. Majd egyenként leemelte a tegnapi mára készített „cserehordókat”, és gondosan különrakta őket a szűk kamrában.

Ezt elvégezvén, egymás után emelte a padlásra az igazi puska porral töltött, Szigetvárról hozott hordócskákat. Izgalmas munka volt ez. Egy eltévedt lövedék, a padlás laza zsúpfedelén keresztül könnyen felrobbanthatja a kamra vastag falai közül kiemelt puska port. De a diák nem volt túlságosan ijedős fickó.

Az utolsó előtti hordót - amikor a padlásra feltette - kissé megtaszította, hogy helyet teremtsen az utolsóknak.

Ez a lökés azonban nagyobbra sikerült, mint számította.

A hordó dübörögve gördült végig a padláson, és felborította a kotlós kosárfélszékét.

A puska lövések közötti rövid csendben hangos, riadt kotkodácsolást hallott odafentről Bisteritz hadnagy.

- Mi van a padláson? - fordult ijedten Viktorhoz.

- A kotlósom - mondta közönyösséget mutatva a mester, pedig a torkában dobogott a szíve.

Különösen a hadnagy következő kérdésénél:

- Hol a padlásfeljáró?

- Az épület háta mögött - vont a vállát.

- Hans! Te velem jössz! - parancsolta az egyik labancnak a hadnagy.

- Hadnagy úr, én vettem le a kast a kotlósról tegnap! - próbált kibújni a veszélyes vállalkozásból a labanc.

- Kuss! Velem jössz! - kúszott ki a tornác mellvédje mögül Bisteritz, és a falhoz lapulva igyekezett megkerülni a házat a padlás bejárata felé.

- Hadnagy úr! Ne menjenek a padlásra! Meglövük magukat! - kiáltotta Viktor, hogy jelt adjon a diáknak.

- Kuss! - bődült vissza Bisteritz.

Meghallották a mester kiáltását, de az is, akinek szánta.

A diák nem tehetett mást, maga fölé húzta a csapóajtót, és ott maradt a kiskamrában. Tudta, hogy ha bemászik a labanc a padlásra, akkor sem mer világosságot gyújtani addig, amíg az ajtót be nem csukja maga mögött. Csukott ajtónál lehetséges, hogy fényt lobbant, és észreveszi a puska poros hordókat. Biztosan odacsóditja az egész csapatot.

„Akkor pedig csak egyet tehetek - döntött a diák -, a csapóajtó részéből belelövök a puska porba. Biztosan meghalok, de egy tucat labanccal is kevesebb lesz!”

Földhöz lapulva ért a padlásajtóig a hadnagy és kísérője.

Már nyitották volna, amikor két lövés dörrent, és a fülük mellett hullott a vakolat. Úgy lapultak a földre, mint az üregi nyulak.

- Vissza! Vissza! - suttozta rekedt izgalommal a hadnagy.

Hogy elhatározásában megerősödjék, Máté és Jakab két újabb lövéssel segített hozzá.

A diák közben az utolsó hordót is felbillentette a padlásra. Sietve rendezte el a kamrácskát, hogy olyan formában legyenek benne a hordók, ahogy a labancok elhelyezték.

Aztán felkúszott a padlásra.

A hadnagy és kísérelője lépcsőfokról lépcsőfokra mászott a kamra bejárata felé. A földről, a fal pereme mögé bújva nyúlt fel, hogy az ajtót kinyissa.

A diák már a padlásról hallotta a zár csattanását.

Két újabb lövés hangzott. A zár fölött forgácsolta az ajtót a golyó.

- Nyisd ki a kamrát! - parancsolta kísérelőjének a hadnagy.

A labanc meghökkent, de a parancs - parancs! Óvatosan felnyúlt a kilincshez, lebillentette.

Odabent sötét volt. Önkéntelenül nyúlt kovájához, hogy acéllal szikrányi világosságot csiholjon.

- Barom! Felrobbanunk! - riadozott a hadnagy.

Vaksötétben kúsztak be a kamrába, és úgy tapogatták végig a hordókat.

- Egy, kettő, három, négy, öt! Mind megvan! - sóhajtott megkönnyebbülten a hadnagy.

A padlásra nyíló csapóajtó résén át visszafojtott lélegzettel hallgatta a sóhajt a diák.

Ismét csattant odalent a zár. A hadnagy visszakúszott.

Ebben a nagy izgalomban ki hallotta volna meg a háromszori kotlósvartyogást, amely szabályos időközökben ismétlődött.

A bokrok közt lapuló Máté füle azonban felfogta a jel adást.

- Sikerült! - lökte meg könyökével a mellette fekvő Jakabot.

- Eddig! - morogta Jakab, aztán óvatosan távolabb kúsztak a háztól.

Az éjszaka hátralevő fele csendben telt el.

- Úgy látszik, elmentek! - biztatta önmagát és katonáit Bisteritz hadnagy.

- Szétlövik a házat! - méltatlankodott előttük Viktor.

- Hozz bort! - parancsolta a hadnagy.

Viktor, bár bosszankodott látszólag, most mégis engedékenyebben adta a bort, mint előző nap. Bisteritz hadnagy meglegedetten látta ezt, és úgy vélte, hogy a mester magatartása az ő tegnapi két hatalmas pofonjának következménye.

Tulajdonképpen nem is tévedett.

Amikor a környező erdőkből felhangzott a madarak hajnali köszöntő karéneke, a labancok készülődni kezdtek.

- Nehéz éjszaka volt! - sóhajtott a hadnagy, és parancsot adott a hordók felrakására.

Megvolt mind az öt. Egyformák, mint a tojások.

Kézben tartott fegyverekkel indultak tovább, de hiába várták az újabb támadást. Ugyancsak hiába nézegették az erdőt, hogy hol égett olyan erősen az elmúlt délután és estefelé. Láttak ugyan valami elszenesedett csíkot, de teljesen jelentéktelennek vélte a hadnagy.

Megkönnyebbülten pillantották meg a siklósi várat.

Viktor mester a labancok távozását követő órában az eddig szétszedett szekerét a három kuruc segítségével összerakta. Régi lovai hámos szerszáma is előkerült. Most ezzel szerszámolták föl és fogták a kocsi elé Jakab és a diák lovát. Előtte persze gondosan elhelyezték a szekérderekba az öt puskaaporos hordót és mindazt, aminek a barlangban hasznát vehetik.

Viktor majdnem könnyezett, amikor gondosan becsukta öreg házát. A három kuruc nem zavarta a búcsúzkodásban. Tudták, hogy minden bútor, minden szög a szívéhez nőtt; megdolgozott érte. Eddig úgy-ahogy biztonságos élete volt. Adóval, pénzzel, munkával váltotta meg. Most elindult velük a hegyek közé. Vállalja az ő életüket, amelyet bármelyik pillanatban kiolthat egy labanc golyó.

De Viktor is tudta, hogy ha az ezredes felfedezi a cserét: belőle próbálja majd kicsikarni, hogyan történhetett. Amíg ott áldogált a bereteszelt ablaktáblák, a bezárt ajtó előtt, ő is számot vetett. Becsületében sértették meg, jó polgári hűségébe tapostak bele. Ha egyszer megtörtént, megtörténik máskor is. Ha vele megtörtént, megtörténik mással is. Úgy érezte, becsületes ügy mellé áll.

Szó nélkül kapaszkodott fel a bakra, és intett a gyeplőt tartó Jakabnak!

- Hajtsál! Induljunk! Ti tudjátok az utat.

A siklósi vár kapuján feszes büszkeséggel lovagoltak be Bisteritz hadnagyék. Az ezredes szokott díszhelyén, a kápolna előtti kis térségen fogadta a hadnagy jelentését.

A hadnagy az elmúlt két nap és két éjszaka minden órájáról beszámolt. A tegnap délután kezdődött és csaknem az éjszaka feléig tartó kemény küzdelmet különös részletességgel magyarázta el.

Eberstein báró igen sokat kérdezett, mert a küzdelem formájából, a támadók magatartásából próbálta megállapítani, hogy a Tenkes kapitányának volt-e része ezekben az eseményekben. Attól tartott, ha a kapitány tudna a puskaországállományról, akkor másról is tud. Végül éppen a támadás sikertelensége győzte meg arról, hogy ezúttal nem az ő régi ellenfele harcolt Bisteritz hadnaggyal.

- Valamennyiüket dicséretben részesítem, önfeláldozó és hősi viselkedésükért! - lépett a várudvaron felsorakozott csapat elé, amely ott feszített a sorba rakott puskaaporos hordók mögött.

A várakozó számvevő felé intett.

- Számvevő! Vegye át a puskaort, és ossza ki a jutalmakat!

A pontosságáról híres számvevő odalépett az első puskaaporos hordóhoz. Szakszerű mozdulattal kiütötte a fenekét, és gyakorlott kézzel markolt bele. Tapintásról ismerte a löporok minden fajtáját. Bekötött szemmel megmondta, hogy az ujjai között durvább ágyúport vagy finomabb puskaort perget-e.

Most megdermedt a keze. Belemeredt a hordóba. Nem akart hinni sem a tapintásának, sem a látásának. Még egyszer belemarkolt, és csak akkor kiáltott fel rémülten:

- Hiszen ez közönséges homok!

- Micsoda? - lépett oda az ezredes.

A számvevő egymás után csapta fel a hordók fenekét.

- Ez is homok! Ebben is homok van! Ez is! - nyitotta ki a negyediket.

- Micsoda?! - bödült el báró Eberstein ezredes.

De a számvevő által mutatott anyag valóban homok volt.

- Ezredes úr! - makogta Bisteritz hadnagy bamba arccal.

Többet nem tudott kinyögni, mert a falak már a báró hangját visszhangozták.

- Mit hoztak maguk?! - fordult feléjük az ezredes. - Agyonlövetem valamennyit! Agyonlövetem! Agyonlövetem!

Pisztolyt rántott, és böszülten hátrált, pisztolyát a hadnagyra és csapatára szegezte, mintha nem tudná kiválasztani, hogy elkeseredett dühében melyik emberén kezdje az agyonlövést.

- Ez maguknak puskaor?! - üvöltötte, és belelőtt az ötödik hordóba.

Eget verő dörrenés lökött hatalmas füstfelleget a vár fölé.

A vastag füstben csak üvegcsörömpölés hallatszott. Aztán sokáig semmi.

Amikor báró Eberstein Eckbert lassan felemelte a fejét, pillanatokig nem tudta eldönteni, hogy az a kormos szekérroncs, a feketére füstölődött falak, a mindenünnen hallatszó nyöszörgés, vajon nem a pokol-e.

Csak amikor a külső bástyákról berohanó katonái felnyalábolták, kitört ablakú szobájába vitték, akkor eszmélt. Még nem a pokol! De annál rosszabb, mert az ő számára most már az ördög is elviselhetőbb lenne, mint a Tenkes kapitánya.

A hadnagy szavait hallgatva még elhitette magával, hogy nem ez a félelmetes kuruc lövöldözött Vaskapunál. Most már tudta, hogy csak ő lehetett. Ha pedig erről tudott... rágondolni is szörnyű!

A robbanás után összeszámolták a halottakat. Tizenkét labanc halt meg, és a számvevő tűnt el. Ő állt legközelebb a hordóhoz.

Bisteritz hadnagyot embereinek sorfala védte meg a szörnyű légnyomástól.

A báró saját sorsán töprengett. Nem tudta eldönteni, hogy angyali vagy ördögi segítséggel menekült-e meg. Ha angyali segítséggel - és ebben reménykedett -, akkor nagy és dicső dolgokra tartogatta őt az ég, és mindazt, amit a Tenkes kapitánya révén ráért, csak olyan megpróbáltatásoknak tekintheti, amelyek megedzik őt a jövő számára.

Ezt néhány nap múlva, amikor süketsége úgy-ahogy elmúlt, Amáliának is elmagyarázta.

10. A haditerv

A barlangban is kibontották az ötödik hordót. Az bizony saját töltésű volt. Törte a fejét a diák, hogy mikor cserélhette el. Semmi kétség: abban a riadalomban, amikor a hadnagy és társa a padlásra akart benézni.

A várbeli robbanás dőreje végiggördült a Tenkes oldalán. Ők is meghallották.

- No, ez lehetett az ötödik! - vigasztalódott a diák.

A következő napokban Máté, Jakab és az öreg Siklósi bácsi a figyelésnek ugyanolyan láncolatát szervezte meg Eszék és Mohács felé, mint amilyent Szigetvár és Siklós között a puskapor megszerzésekor már kipróbáltak.

A kapitány sokat töprengett. Nagy felelősség terhelte azóta, hogy Bottyán generális rábízta a Siklós környéki nép harcba állítását. Tudta jól, hogy a szegény emberek közül csak kevés ért a szabályos harchoz. Egy-két kiszolgált katona akadt minden faluban, de mire a szegény ember levethette a császár egyenruháját, addigra vagy megöregedett, vagy megnyomorodott. Aztán az ilyen öregeket inkább csak a pinceajtóban, kocsmasztalnál hallgatták. Nagyokat nevettek katonakalandjaikon, mert a messze országokat bejárt veteránok gyakran megtoldották az igazságot hősi lódításokkal.

A Tenkes kapitánya csak a tüzes legényekre és a kemény férfiakra számíthatott. Ezeknek viszont kevés tapasztalatuk volt a harchoz. Egy-egy kószáló császári katonát meg-megnyuvasztottak. Két-három emberből álló járőröket örökre kiírtak az élelmezési listákból, de ahhoz, hogy zárt rendben támadó seregekbe akaszkodjanak bele, nem volt elég gyakorlatuk.

Mégis rettegtek a szegény néptől a jól képzett császári seregek. A nyomorúságból fakadó elkeseredés nagy hatalom. Erre számíthatott Máté is. Erre az elkeseredésre, mely ha fellobban: kaszával, vasvillával is győzelmet hozhat. Hozhat - ha hoz, ha nem törik meg, ha nem roppan össze a dobok, kürtök, ágyúdörgés és sortüzek hallatára, a dübörögve rohamozó vasas lovasok láttán.

A kapitány kijárta már a Batthyány huszárezred iskoláját. Harcolt a Rajna mentén. Tudta, hogy tűzkeresztség nélkül a legbátrabb emberben is ellobbanhat a lelkesedés. Akikre ő számíthatott, azok bátrak és elkeseredettek voltak. Ha átesnek egyszer a tűzkeresztségen, ha átélnek az első harc megpróbáltatásait, és ott győznek, akkor a világ legveszekedettebb katonáivá lesznek.

Viszont ha idő előtt harcba viszi őket, és a balszerencse vagy a tapasztalatlanság vereséget hoz, akkor már nem tudja még egyszer feltüzelni az önmaga erejében hitét veszített népet.

Ezen és számtalan hasonló gondon emésztődött Máté.

Nem kisebb gond volt, hogy kiket avat tervébe. Kevés ember között kevesebb lehet az áruló. Ha sokan készülődnek a harchoz, nagyobb a valószínűsége annak, hogy több áruló akad. Mert a császári zsarnokságnak a jól szervezett és kiképzett dragonyos ezredekkel, vértés zászlóaljakkal egyforma erősségű segítőtje az árulás.

De az idő sürgetett. Úgy döntött, hogy azokkal, akiket a harcban vezetőnek szánt: megindítja a kisebb küzdelmeket. Az ilyen emberek mellette tanulják meg, az ő bátorságának példáján okulva szerzik meg azt a harcos, szívós akaratot, amelyet tovább adhatnak mindazoknak, akik majd a kezük alá kerülnek.

Ezekkel az emberekkel figyeltette a várba futó útvonalakat. Ezek számoltak be arról, hogy naponta hány labanc járőr rajzik ki a környékre, hány futár érkezik a várba, és hány indul onnan.

A legbátrabbakat, különösen azokat, akik jól beszéltek horvátul, átküldték a Dráván, hogy az Eszék körül állomásozó és nap nap után gyarapodó császári seregekről hozzanak híreket.

Amíg ő, Jakab és Siklósi bácsi minden éjszaka másik községben, másik pusztán válogatta és vette számba az embereket, addig a diák a barlangban összesítette, jegyezte a naponta gyarapodó híreket. Amikor egy-egy vékony pergamenhártya megtelt parányi betűivel, összedobta, beledugta a rézhüvelybe. Gondosan leforrasztotta, és Jakabra bízta.

A szegénylegény két lóval indult az ilyen utakra. Fél nap alatt váltott lovakon Béri Balogh Ádámnál volt. A brigadéros pedig Bottyán generálishoz továbbította a híreket.

Egyik napon az eszéki útvonal mentén szervezett figyelők furcsa vonulást jelentettek. Díszes, fedett batár himbálódzott a döcögős úton. Előtte, két oldalán és mögötte vasas németek ügettek.

A hintó ablakát selyemfüggöny fedte a kíváncsiak elől. A kocsis mellett fegyveres labanc ült. Hátul két fullajtár kapaszkodott.

Az egyik pihenőnél, Beremend táján végre megpillantották az utasokat is. Tollas kalapos, idős császári tábornok és egy karcsú dáma lépett ki az elfüggönyözött ajtó mögül, hogy az egyhangú üldögélés után kinyújtóztassák meggémberedett végtagjaikat.

A kocsi mögött álló fullajtárok díszes úti asztalkát helyeztek egy fa árnyékába. Apró zsámolyokat tettek két oldalára, és elegáns ezüstpoharacskába töltötték az italt. Az öreg tábornok és a karcsú dáma láthatólag jókedvűek voltak. Hogy miről beszéltek, nem tudta meg senki, mert a vasas németek nagy körben minden teremtet lelkét elkergettek.

Pityik őrmester, aki nagy nehezen kiheverte összeroppanását, a siklósi várkapu fölött strázsálva pillantotta meg a Harsány felől közelgő porfelhőt és a porfelhőből kibontakozó tábornoki batárt.

- Fegyverbe! - vezényelte az őrmester, akit súlyos betegsége még szikárabbá és keserűbb ábrázatúvá apasztott.

Az őrség fegyverbe állt. A kürtös a tábornoki díszjelet fújta. Bent a várudvaron egy díszszázad sorakozott. Az ezredes a tisztek élén feszített.

A vaskapu feltárult, a díszes batár átdüörgött a felvonóhídon, a lovak csattogva kapaszkodtak fel a barbakánba. Közben szólt a kürt, harsogott a tábornoki díszjel.

Az ezredestől kissé távolabb, pompás ruhában várakozott Amália. Kíváncsian leste a hintót.

Amikor megállt, a fullajtárok leugrottak, ajtót nyitottak, lebocsátották a felhágót. Először a tábornok szállt ki, majd lovagias mozdulattal kíségette a karcsú hölgyet a kényelmes batárból.

- Tábornok úr! - lépett a vendég elé az ezredes. - Báró Eberstein Eckbert császári ezredes, a siklósi vár parancsnoka, alázatosan jelentkezem.

A tábornok feszesen a jelentkező szemébe nézett, s kezet nyújtott.

- Köszönöm!

Csak ezután mozdult meg Amália, és a karcsú hölgy elé sietett.

- Helén!

- Amália! - borult össze a két nővér.

Az üdvözlés után az ezredesné mosolyogva a tábornokhoz lépett.

- Hogy utaztak, tábornok úr?

- Jó volt a koszt, jó volt a bor, mindennel nagyon meg vagyok elégedve! Csak kissé elfáradtam.

- Fáradjon beljebb, tábornok úr! - kedveskedett az ezredesné. - Egy kis frissítő bizonyára jót tesz.

Az öreg tábornok karját nyújtotta Amáliának, az ezredes pedig Helént vezette a lovagterem felé.

Bisteritz hadnagy és a nemrég érkezett Weiner főhadnagy elvonultatták a díszszázadot, parancsot adtak Pityik őrmesternek, hogy a tábornok kíséretét szállásolja el, és siettek a lovagterembe, hogy el ne késsenek a dúsan terített asztal mellől.

A várudvar másik oldaláról a szakácsnő figyelte mindezt. Kíváncsi volt, vajon kinek a tiszteletére kellett oly szorgalmasan sütni-főzni két nap óta. Ki lehet az a nagy úr, akiért az ezredesné saját kezűleg vette kézbe az ecetesüveget, hogy bécsi gusztus szerint ízesítse a salátát.

A lovagteremben kellően méltányolták ezt a szakácsművészetet, bár a tábornok meglehetősen szűkszavú volt. Megszokásból ismételte:

- Jó volt a koszt, jó volt a bor, mindennel nagyon meg vagyok elégedve... - S amikor a várbeliek mosolyogtak, keményen hozzáfűzte: - Eddig! Most pedig lepihenek. Délután öt órakor megkezdem a vizsgálatot, ezredes úr! Este megtárgyaljuk a haditervet. Ha ugyan a vizsgálat után is ön marad itt a parancsnok! - mondta határozottan az ezredes szemébe nézve, majd lovagiasan meghajolt a nők felé, és kiment a teremből.

Eberstein báró elképedve nézett utána. Amália is tudta, hogy minek a következménye mindez, és mit jelentenek a tábornok szavai. Csak Helén kacarászott.

- Mondja, Eckbert, maga is ilyen hülye lesz, ha megöregszik, és kinevezik tábornoknak?

- Na de Helén! - sápadozott a báró.

Csak Amália volt a helyzet magaslatán.

- Eckbert! Azonnal hívassa Dudva urat! A szakácsnőt is kéretem!

- Igenis, Amália, intézkedem! - csattogott készségesen az ezredes.

A Tenkesben nem kiáltották hangosan azt, amit az őrmester kiáltott a tábornok érkezésénél, de e nélkül is fegyverbe álltak.

- Mindenáron meg kell tudnunk, hogy mit akar ez a tábornok! - tépelődött izgatottan Máté.

- Úgy őrzik a várat, kapitány, hogy egy galamb sem repülhet be észrevétlenül! - vakargatta fejét Jakab.

- Biztos, hogy a haditervek megbeszélése végett jött - mondta a diák.

A rájuk szakadt csendet Máté törte meg:

- Ezek odafent esznek-isznak. Nézzük meg, honnan viszik a húst meg a bort és a többi miegymást.

Jakab kételkedve lelkesedett.

- Mi értelme van ennek, kapitány? Nem bújhatsz bele egy hordóba!

De Máté akkor már készülődött.

- Szerelkedj, Jakab, gyere, diák, megyünk!

Ameddig tudtak, lovon mentek. Az erdőszegélyről figyelték a várat. Onnan két szekér kanyarodott le Dudva úr kocsmája felé. Ezúttal nem labanc parancsnokság alatt, hanem a szakácsnő vezényletével.

A természetes Juliska mellett Dudva úr zötyögött az ülésen.

- Most az én pénzemen akarják jóltartani a tábornok urat, most az én pincéből akarják itatni, most egyszerre megint jó emberük lettem - dohogott elkeseredetten.

A szakácsnőt nem hatotta meg a kocsmáros siránkozása.

- Ne sírjon már, Dudva úr, mert még megszakad a szívem magáért! Inkább ahogy odaértünk, szaporán szedesse össze, ami kell!

Amire a kocsmához értek, a három kuruc is ott lapult az ivó leghomályosabb sarkában.

Dudva nagy dérrel-dúrral csapta ki az ajtót, majd egyenesen a konyhába ment, hogy a szakácsnő listája szerint összeszedesse a várba szállítandó friss élelmiszereket.

Juliska addig kényelmesen leült egy székre. Észre sem vette, hogy a homályos szögletből macskaléptekkel mögéje oson Buga Jakab. Csak akkor sikkantotta el magát, amikor a szegénylegény hátulról befogta a szakácsnő szemét. Az arcára tapadó kéz után kapott, majd első riadalma után csodálkozva kiáltott fel:

- Jakab! Buga Jakab!

- Aztán honnan tudod te azt? - dörögte a szegénylegény.

- Nincs a világon senkinek ilyen jó bagószagú keze - suttogta majdnem áhítatosan a szakácsné.

De félbeszakította őket a diák pisszentése.

- Jön a gazda!

- Nem ismerjük egymást, érted? - suttogta Jakab, és félrehúzódott.

Dudva nagy mérgesen csapta fel az ajtót.

- Jöhet, asszonyosság! Már készítik odakint, amit... - fulladt belé a szó.

A kapitány és Buga eléje léptek. A diák az ajtót őrizte. Hebegve fordult vissza a kocsmáros, de megállította Máté.

- Dudva úrral akarok beszélni!

- Tessék...

- Üljön le! - parancsolta a kapitány.

A kocsmáros remegve ereszkedett egy székre, oly óvatosan, mintha nem fából, hanem tüzes vasból lenne.

- Kegyelem... én... én... - nyöszörgött, és gyorsan keresztet vetett, mint aki az utolsó óráját érzi.

- Nézze, Dudva úr! - állt szembe vele a kapitány. - Maga most bemegy a szobájába, és három napig beteg lesz! Rázni fogja a hideg, beszélni is alig tud! A csárdát addig majd egyik emberem vezeti. Megértette?!

A kocsmáros vacogva állt fel. Bizony nemcsak játszotta azt, hogy rázza a hideg. Máté közelsége akkora frászt hajtott rá, hogy menten csuklani kezdett, és akkor is harapott a foga, amikor nem akarta.

- Igenis... igenis, kapitány úr... - verte ki a jeges verejték.

Jakab tenyerével az asztalra csapott. A tétovázó kocsmáros úgy megijedt a csattanástól, mintha páros pisztolyt sütöttek volna rá. Úgy rohant lefeküdni, hogy az ajtófélfát csak azért nem sodorta ki, mert az egykori kőműves gondosan beágyazta a falba.

Amikor kinevették magukat, Jakab, Máté és a szakácsnő összesúgtak. Hogy mit beszéltek, akkor senki sem tudta. Csak azt látták, hogy Juliska Máté tenyerébe csapott, ahogy akkor szokták, ha áll az alku.

Jakab és a kapitány segítettek összeállítani a szekerek rakományát. Amikor már mindent sorjába raktak az ivóban, beszólították a fuvarosokat.

Jakabon csárdás kötény volt, és szemére húzta Dudva úr széles karimájú, ünneplős kupeckalapját.

Amikor a megrakott szekerek felértek a várba, a szakácsnő Pityik őrmesternél is keményebben osztogatta a parancsokat:

- A lisztet, tojást, húst és miegyebet a konyhába! A két boroshordót a pincébe! Gyerünk, gyerünk!

A konyhába hordott élelmiszerek átvételét rábízta a kézilányokra, de a pincébe parancsolt két boroshordó elhelyezését személyesen ellenőrizte. Akós kis hordók voltak ezek. Az egyiket, úgy látszik, színültig töltötték, mert nem lötyögött benne a bor, de súlyosnak éppen olyan súlyos volt, mint a másik.

A szakácsnő a hordók melletti szellőzőn még kipillantott, mintha valamit vizsgálna az ablakon és a rácson.

- Mozgás, szaporán! - pergett közben a nyelve, majd sürgősen kifelé terelte a segédkező labancokat. - Mozgás! Kifelé! Nem lesz kész a vacsora!

A pincét személyesen zárta be. A kulcsot kötője mellé fűzte, aztán robogott a konyhába, hogy az ezredesné utasításai szerint olyan vacsorát főzzön, amitől megenyhül a zordon tábornok hivatalos szíve.

Erre bizony szükség volt.

A tábornok kialudta magát, és elkezdte a vizsgálatot. Báró Eberstein Eckbert császári ezredesre ráizzadt a selyeming és a szattyánnadrág. Egy-egy kényes kérdés után patakzott a verejték a gerince mellett. Mert kényes kérdés bőven volt a tábornok feljegyzéseiben. A hadisarc beküldésének elhanyagolásától kezdve Bruckebacker kapitány elfogatásának pontos körülményein keresztül, a szétlőtt vásárosok panaszain át a puska elvesztegetéséig, kérdést kérdés után szögezett az ezredesnek.

Eberstein báró megpróbálta elmagyarázni, hogy ami itt folyik Siklós körül, az nem olyan szabályos háború, mint amit a hadiiskola tankönyveiben leírnak, és nem olyan elvek szerint folyik, mint a Rajna mentén vagy bárhol, ahol eddig hadakozott. A francia fronton érvényes

hadiszabályzatok itt teljességgel használhatatlanoknak bizonyultak. És mindezekon túl: „Itt van a Tenkes kapitánya, és újra és újra a Tenkes kapitánya!” - hajtogatta a báró.

A tábornok fegyelmezetten hallgatta a katonai szaknyelven előadott okfejtést, csak akkor pattant fel, amikor az ezredes kiejtette a Tenkes kapitánya nevét.

- Nem fogadom el a védekezést, ezredes! - dörögte. - Egyetlen számottevő kuruc csapat sincs a környéken, és mégis elfogják a katonáinkat, visszaszerzik a hadisarcot, elhajtják a jószágokat, homokra cserélik ki a puskaport! - lovalta bele magát. - Hát ki csinálja ezeket?! Ki az a Tenkes kapitánya?!

- Ha a hegyen keressük, a síkságon bukkan fel. Ha a síkságon kergetjük, a hegyről csap ránk. Minden paraszt a szövetségese.

A tábornok ezt már nem bírta ki üvöltés nélkül.

- Ezredes úr! Császári tiszt ön vagy vénasszony? Már megbocsásson a szóért, báró úr! Rémeket lát? - igyekezett lecsillapítani dühét, és úgy folytatta: - Egy hetet adok önnek, a sógorára való tekintettel, aki ennek a kedves Helénnek a férje. Ez alatt az egy hét alatt fel kell számolnia az egész bandát! Tíz nap múlva általános hadműveletek kezdődnek. Ki fogjuk söpörni a kurucokat az egész Dunántúlról.

Lehet, hogy a közeli győzelem reménye enyhítette meg a tábornokot, de az is elképzelhető, hogy az Amália által gondosan odakészített bor illata csapta meg az orrát, atyáskodva magyarázta:

- Szeretném én azt látni, hogy ahol én vagyok a parancsnok, ott packázni merjen egy ilyen paraszt! A Tenkes kapitánya! - mondta tünődve, és az asztalhoz lépett.

Bort töltött, és szakértő csemcseggel kezdte ízlelgetni.

- Jó ez a bor! Tüze van, zamata. Mennyei... Hol termett?

- A Tenkes oldalán - szölte el magát az ezredes.

A tábornoknak kissé összeszűkült a szeme, kortyintott egyet, majd elgondolkozva letette a poharat.

Eberstein báró ekkor a lelke mélyén erősen hálás volt Amáliának. A felesége gondolt először arra, hogy Helénen keresztül megkönyékezi Ludvigot, nővére férjét, aki a titokzatos birodalmi gróf benső barátai közé tartozott. Azért hívta meg Helént Siklósra, hogy itt bizalmasan tárgyalják meg, miként lehetne megmenteni báró Eberstein ezredes foszladozó becsületét. Az első órák benyomásai nagyon kellemesek lehettek Helénre. Nem győzött betelni a gyönyörű vidékkel, amelyet természetesen csak a bástyákról távcsővezetett. Amáliával való négy szemközti összebújásaik gyakran olvadtak Helén kacagásába. Az ezredes szerette volna tudni, hogy mivel tudja Amália így elbűvölni nővérét, de sajnos, a tábornoki kérdésekre kellett fordítania minden figyelmét.

Amália a tábornok fogadásánál is tündökölt, és Eckbert érezte, hogy ez a nagyszerű asszony mennyi tapintatos előkelőséggel környékezi meg és próbálja kedvező hangulatba ringatni a zordon tábornokot.

Pedig a két nővér beszélgetésének témája ugyanaz volt, mint a tábornok vizsgálatáé: a Tenkes kapitánya.

Amália részletesen beszámolt a fürdőmesterről, akiről kisült, hogy a Tenkes kapitánya, a tőzsérről, akiről később kiderült, hogy szintén a Tenkes kapitánya. Részletesen elmondta a vásár utáni csárdai ivóversenyt, ahol a kapitány a mázsás székhez kötözve pusztán erős

fogaival tartva poharát, versenyt ivott Eckberttel. Ezt az ivási módot Amália meg is mutatta Helénnek, hiszen azóta számtalanszor elpróbálta, és neki sikerült.

Helén szertelen kapkodással igyekezett megtanulni, és a sok próbálkozás eredményeként vacsoraidőre a két asszonynak szerfölött jó kedve kerekedett, és úgy csillogott a szemük, mint a macskáké.

Nyugodtan vidámkodhattak, mert a férfiak eközben magukhoz rendelték a tiszteket, és a tábornok lakatos útipoggyászából elővette a henger alakú bőrtokot, amelyben a hétpecsétés titkos haditerveket hozta.

Már csaknem kész volt a vacsora, és a siklósi várat a rövid szürkület után körülölelte a közelgő éjszaka sötétsége, amikor Juliska szükségesnek látta előkészíteni a borokat.

Személyesen indult a pincébe két-két hatalmas kannát cipelve.

Ezúttal magára zárta az ajtót, majd gyors mozdulattal a pinceablakhoz lépett, amelyet a vár karcsú spanyolbástyájának oldalába vágtak. Az ablakot függőleges vaspálcák zárták el. Egy gyerek feje sem fért volna át köztük.

Juliska a rácsos ablak mögött, a földre helyezett mécses világánál, karvastagságú vizes kötelet hurkolt a vaspálcákra, majd a kötélbe egy sodrófát dugott, és izmos karjával csavarni kezdte. A kötél feszülve, pattogva sodródott össze, oly erővel, hogy a vasak görbülni kezdtek, majd két rövid pattanással egyik-egyik végül kiugrott a falból. A szakácsnő ezután lehajította a két vaspálcát. Most már akkora hely volt, amelyen egy izmos férfi betornászhatta magát.

Fölemelte a földre helyezett mécsést, és kétszer függőlegesen, kétszer vízszintesen elhúzta az ablak előtt. Aztán fülelt.

A spanyolbástya lábától nem messze áthághatatlan szittyós, ingoványos vidék kezdődött. A nádak közül - furcsa mód - hármasszerű rigó szólalt meg háromszor.

Juliska arcán mosoly suhant át. A Dudvától hozott akós hordók egyikének szakszerű mozdulatokkal kiütötte a fenekét. De mégsem loccsant ki belőle a bor. Ellenben erős kötél kígyózott csakhamar kifelé a szabaddá tett ablakon.

A szakácsnő furcsa mozdulatokkal eresztette le a hordóból előbúvó kötelet. Aztán érezte, hogy háromszor hullámszerűen végig a rántás a kibocsátott kötélén.

Ezt a jelet várta. Egy vaskampóhoz hurkolta a kötelet, amely nyomban megfeszült, és enyhe remegéssel jelezte, hogy valaki felfelé kúszik rajta.

A spanyolbástya sötétedő oldalán egy még sötétebb folt huzakodott fölfelé. Csak közvetlen közeli láthatták volna, akik innen nézik, hogy egy csuklyában végződő fekete lebernyeg alatt izmos férfi küszködik az irdatlan magassággal.

Aztán a pinceablakban megjelent Eke Máté feje. Megkapaszkodott a kőpárkányban, és a szakácsnő segítségével benyomakodott a résen.

- Köszönöm, Juliska! - lihegte kissé kimerülten.

A szakácsnő suttogva magyarázta:

- A haditanács a lovagteremben van.

- Hogy jutok én oda?

- A padláson át. Mindent elmagyarázok, de előbb húzzuk fel a kötelet, mert szükség lesz rá.

Amíg Juliska elmagyarázta Máténak, hogy miként jut fel a padlásra a konyha melletti feljárón, és melyik kandalló-kürtő alatt húzódik a lovagterem, a tábornok már javában magyarázta Eberstein ezredesnek és tisztjeinek a tíz nap múlva kezdődő általános támadás haditerveit.

A börtokból előkerült térképeket az asztalra simították, és a tábornok hosszadalmasan fejtegette azokat az intézkedéseket, amelyek eredményeként a tíz nap múlva kezdődő általános támadástól döntő sikert várt.

Ezeknek a terveknek az volt a lényege, hogy nagy császári erők érkeznek majd Szigetvár irányából és Eszék felől, majd északi irányba előretörve olyan hatalmas sereggé egyesülnek, amellyel elsöpörhetik a Duna és a Balaton térsége között működő kuruc seregeket. Ha Budáig megszállják a Duna vonalát, akkor a Dunántúl nyugati részében, Ausztria határán küzdő Rákóczi-hű csapatokat elvágják a főseregektől, és megadásra kényszeríthetik.

Ez a terv nagyon veszélyes volt, hiszen Bottyán generális azért építteti Kömlődnél a várát, hogy a dunai átjáró védelmére megfelelő erőssége legyen. Ha a Duna vonalát elzárják a labancok, attól a lehetőségtől is megfosztják a kuruc száguldókat, hogy egy-egy labanc gazemberség ellencsapásaként betörjenek Ausztriába és Stíriába, hogy ott néhány tucat császárhű faluval műveljék azt, amit a Habsburg csapatok csinálnak a kurucpárti magyar falvakkal.

Ezen a terven lelkesedtek a várbeli labanc tisztek, amikor Máté a lovagterem kandallójától számított harmadik gerendánál óvatosan kiszedte a tető cserepeit, és három lécet kifeszítve lebocsátotta a kötelet a fal mentén. Ezután óvatosan lefelé csúszott. A kötél éppen a lovagterem egyik fénylő ablaka mellett himbálódzott. A kapitány szerencsésen földet ért, s az ólomkeretes ablakon át látta a tábornok körül figyelmesen álló labanc tiszteket.

Odabent éppen azt magyarázta a tábornok, hogy a várbeli helyőrség jelentős részének csatlakoznia kell a támadó sereghez, mert a hadműveletnél az a legfontosabb, hogy olyan félelmetes erő egyesüljön, amely a győzelem biztos reményében sújt le a kurucokra. A várban csekély erő is elegendő arra, hogy az esetleges kuruc portyákat elhárítsa. Rendszeres ostromra nem kell számítani, hisz ha az egyesült császári csapatok elindulnak, Bottyánnak és brigadérosainak csak a menekülésen járhat az eszük.

Ebből persze egy szót sem hallott a kapitány. Az ablaküveg nem engedte át a hangot, és a sokágú gyertyatartókban lobogó lángoknál csak távolról láthatta az elérhetetlen haditervet.

Most hátrahúzódott a kapitány. A teremben a tábornok határozott mozdulatokkal összesodorta az asztalra simított haditervet, és a henger alakú börtokba tette. A tisztek feszesen álltak.

- Nem kell külön figyelmeztetnem az urakat, hogy mindez a legszigorúbb hadititok! Valamennyien a fejünkkel felelünk azért, hogy a kurucok még csak ne is sejtsék, mi a szándékunk, mikor és hol csapunk le rájuk - búcsúzott a tábornok.

Ekkor lépett be a csillogó szemű Amália és a kipirult arcú Helén.

- Tábornok úr, megtisztelne bennünket, ha az estét együtt tölthetnénk! - mosolygott szertartásosan az ezredesné.

- Igazán kellemesen elszórakozhatnánk - nézett a tábornok szemébe kedveskedő cinkossággal Helén.

Az öregurat nem érte váratlanul a hölgyek megjelenése.

- Köszönöm a meghívásukat. Ezeket a fontos iratokat felviszem a szobámba, és boldogan állok a hölgyek rendelkezésére.

Megemelt egy gyertyatartót, és katonásan biccentve távozott.

Máté az épület falával párhuzamosan futó mellvédhez simult. Onnan figyelte az ablakokat. Arra gondolt: ha a tábornok gyertyával a kezében indult el, akkor minden bizonnyal valamelyik, e pillanatban még sötét helyiségbe fog belépni.

Figyelte az épület ablakait. Két perc sem telt el: a lovagterem fölött az egyik üveglak mögött fény derengett.

Tehát ez a tábornok szobája! - villant meg Mátéban.

A kötél ott függött a kivilágosodó ablak mellett.

A kapitány, mint a macska, kúszott felfelé az emeleti ablakig. Most - mivel az épületnek ezt az oldalát sütötte a hold - kifordítva viselte az előbb még fekete köpenyt, amelynek belső oldalát fehér vászonnal bélelte Veronika. Éppen idejében kapaszkodott meg az ablak mellett. A tábornok egy dús faragású szekrényke ajtajára fordította rá a kulcsot, majd zsebre tette.

A gyertyát kissé megemelve körülpillantott, és indult kifelé. Nem vette észre, hogy lába mellett a vendégszobába surrant Amália fekete kismacskája. A tábornok az ajtóban megtorpant. Visszalépett a szobába, és az ablak felé indult.

Máté gyorsan lebukott a párkány alá.

De a tábornok csak az ablak reteszét ellenőrizte.

Amikor végleg becsukódott mögötte az ajtó, Máté ismét felkapaszkodott. A holdfény csak a szoba bútorainak körvonalait sejtette. Mindenekelőtt az ablakot vette szemügyre. Az ólomkeretek egyike éppen a retesz mellett volt. Kihúzta törét, és az üveget befogó lágy ólmot a penge kemény hegyével körbevágta.

Egy apró feszítésre a kerek, színes üveglap kipattant ólomágyából. A tör hegye most óvatosan a retesznek feszült, és Máté is csodálkozott rajta, hogy milyen könnyen sikerült elbillentenie.

Óvatosan nyitotta az ablaktáblát. Engedett. A fél szárnyat kitárta, és feljebb kapaszkodva a kötélen, kis lendülettel belépett a szobába. Óvatosan maga után húzta a kötél földet érő végét. Nem lett volna tanácsos, ha egy kósza járőr belebotlik.

A tör most a dús faragású szekrényke ajtaja mellé feszült. Kissé recsegett a fa. Máté nem akart zajt ütni, óvatosan dolgozott.

Pityik őrmester, aki ezen a napon az őrparancsnok tisztét viselte, szokásos körútját végezte a bástyafalak és a palota épülete között. Az éber hadfi tudta, hogy milyen fontos vendége van a várnak, és ennek megfelelő komolysággal figyelt mindent, ami gyanús lehetett.

A kapitány úgy elmerült a munkában, hogy észre sem vette Amália fekete kismacskáját, amint a felhúzott kötél végét pofozgatni kezdte, majd puha ugrással a párkányon termett. Ott húztavonta a számára furcsa játékszer.

A kis szekrény zárja felpattant, enyhe nyikorgással tárult ki az ajtócska, és Máté dobogó szívvel nyúlt a szép mívű bőrtok után. Nyomban kivette belőle a féltve őrzött haditervet. Tudta jól, milyen értéket tart a kezében. Seregek sorsa fordulhat meg azon, ha Bottyán apánk pontosan tudja ellenfelei szándékát. Eközben észre sem vette, hogy a kismacska addig cibálta a kötelet, amíg a felhúzott kötélvég visszasiklott eredeti helyzetébe.

Csak a surranásra kapta fel a fejét a kapitány.

Kezében ott voltak a haditervek. Az összehengergetett pergameneket úgy próbálta hajtogatni, hogy inge alá dugva, testéhez simulva kényelmesen mozoghasson velük.

Ám hiába kapott volna a kötél után, mert az akkor már Pityik őrmester sasszemei előtt lengedezett.

Az őrmester felpillantott, és megdöbbenten látta, hogy az égből hulló kötél vége a tető sötétjébe vész. A falon végigfutó tekintete remegve tapadt a tábornok szobájának ablakára.

Gondolkodás nélkül kapaszkodni kezdett fölfelé.

A tábornok ablakához érve belesett a szobába. Elővette pisztolyát, és óvatosan kitárva a nyitott ablakot, fél kézzel felkönyökölt a párkányra.

Máté az ablak alatt lapult. A következő pillanatban észreveszi az őrmester. Hirtelen felugrott, de az óvatos Pityik hátralandította magát. A kapitány nem érte el.

Egy pillanatig farkasszemet néztek egymással, aztán Pityik Mátéra fordította pisztolyát. A kapitány töre pedig lecsapott a kötélre. Egy mozdulattal elmetszette.

Az őrmester kezében zuhanás közben sült el a pisztoly. Akkorát nyekkent, hogy a szava is elakadt.

A lovagteremben, amelynek ablaka alá zuhant, és amely előtt eldörrent a pisztoly, éppen ekkor mondta pohárköszöntőjét a tábornok.

- Ürítem poharam a győzelemre, a kurucok pusztulására, a Tenkes kapitányának lefejezésére!

De az utolsó szó a torkán akadt. Az ablak előtt eldörrenő pisztolylövésre felkapta a fejét a vendégkoszorú.

- Mi volt ez? - állt meg a pohár a tábornok kezében.

- Azonnal megnézzük! - csattogott az ezredes, és a tisztek élén kirohant a lovagteremből.

Amália riadozó borzongással hajolt Helénhez.

- Ez csak ő lehet!

- Kicsoda? - suttogta izgatottan Helén.

- A Tenkes kapitánya!

Az ablak alatt végre szóhoz jutott a földre zuhant őrmester.

- Őrség, fegyverbe! - bömbölte elkeseredetten.

Az odasietőknek izgatottan parancsolta:

- Két mesterlövész itt marad a tábornok úr ablakával szemben! Lövésre kész puskával figyelik az ablakot! Aki megmozdul, lelövitek!

Az ezredes és a tisztek rohanva érkeztek az ablak alá.

- Mi történt, őrmester? - kérdezte az ezredes.

- A tábornok úr szobájában van a Tenkes kapitánya!

- Micsoda?! - vált halálra az ezredes.

Száguldott vissza a tábornokhoz.

- Bisteritz hadnagy a sarokbástyára! Weiner főhadnagy a kapuhoz! - szórta a parancsait rohanás közben.

A tábornokot nem csiklandozta olyan gyönyörűséggel a hír, amit az ezredes jelentett, mint Helént.

- Most személyesen tapasztalhatja, tábornok úr! - próbált mentegetőzni a báró.

- Egy császári vár kellős közepén?! - bődült el a tábornok. - Hogy őrzik ezt a várat, ezredes? Személyesen vezetem az elfogatást! A falakra háromszoros őrséget! Ezredes úr, velem jön!

Eberstein báró kardot rántva rohant a tábornok után.

Máté minden szót hallott az ablak alatt kevergő riadalomból. Azt is látta, hogy a szemben levő falon Ritpek és Vogeller mesterlövészek állandóan vállhoz emelt fegyverrel figyelik az ablakot.

A falon egy középkori hóhérpallos lógott. A szekrény mellett a tábornok úti ruhája. Eke Máté a pallos keresztvasára akasztotta a köpenyt, tetejébe csapta a főveget, s az ablak alól óvatosan feldugta. Kintről egy emberi alak árnyának látszott.

Két lövés dörrent egyszerre.

A köpeny és a főveg „nagy ordítással” eltűnt az ablakból.

- Lelőttem! - kiáltotta Ritpek.

- Lelőttem! - kiáltotta Vogeller.

Szokásuk szerint máris összevesztek, és miközben rohantak jelenteni hőstettüket, szokásuk szerint hajba kaptak.

Az újabb lövések megtorpanították a tábornokot. Megállt a folyosón, és bevárta, amíg Pityik őrmester vezetésével, fáklyákkal, gyertyával megérkezett az őrség.

- Add meg magad! - zörgette meg az ajtót.

Semmi válasz odabentről.

A folyosó végéről rohanva érkezett a két mesterlövész.

- Az ablakon át lelőttük! - jelentették egyszerre.

- Jobb lett volna élve elfogni - nyugodott meg a tábornok, és elővette a kulcsot, kinyitotta az ajtót.

Az ablak előtt fekvő, összegubancolt köpennyel takart „hullához” sietett.

Izgatottan hajoltak a hulla fölé. Ott tolongott az ablak körül az egész őrség.

De a kuruc helyett csak ingeket, gatyákat és elpiszkolódott tábornoki harisnyákat találtak.

Máté az ajtó mögött lapult. Most a falról már előbb lekasztott díszkarddal hirtelen leborotválta a fáklyák lángját. Fröccsent a faggyú, perzselt, ahová ért. Ordítottak.

A kapitány ebben a zavarban kiugrott az ajtón.

Ott éppen Ritpek és Vogeller gyalázta egymást.

Két kemény ütés, és a két mesterlövész néhány pillanatra elfelejtette, hogy éppen miért vitatkozott.

Ez elegendő volt Máténak arra, hogy bezárja a kívülről bent felejtett kulccsal az ajtót és meneküljön.

- Kinyitni! Kinyitni! - dörömbölt odabentről a tábornok.

De a magukhoz térő mesterlövészek nem teljesíthették a parancsot, mert a kapitány zsebében lapult a kulcs.

A két megzavarodott labanc nekifeszült az ajtónak, hogy betörje.

Odabent Pityik őrmester az egyik őr kezéből kiragadta a puskát, és szétlőtte a zárat.

Éppen ott, ahol az a szerencsétlen Vogeller nekifeszítette az ülepét.

Legutóbb járt így, és sajnálatosan ugyanezen a részen, amikor a sebesüléséből lábadozó Mátét hajszták.

Fogta a vastagját Vogeller, ordított, de túlharsogta a tábornok.

- Minden ember a falakra! Fáklyával a falakra! Kivilágítani minden zugot!

A labancok egymásnak adták a fáklyák tüzét.

A tábornok és az ezredes a kápolna előtti térségen osztogatta a parancsokat.

Percek múlva minden katonájuk a falakon volt. Ünnepi kivilágításban sem lehetett szebb a siklósi vár, mint most a kapitány „tiszteletére”.

Az ablakban Amália siránkozott:

- Mit mondtam neked! Ez ő...

Helén, sokágú gyertyatartóval a kezében, ablaktól ablakig szaladgált.

- Micsoda vakmerőség! Óriási!

A pincében Juliska már visszatette a helyére a rácsot.

- Csak a kapu felé juthatsz ki! - suttogta Máténak. - Oda ment a legkevesebb ember, talán el sem merik hinni, hogy valaki ott próbálkozzék.

- Köszönöm, Juliska! - mondta a kapitány, és kilépett a boltozatos nagy kapualjba.

Amikor Jakabbal a menekülés útját megbeszélték, ugyanígy tervezték.

A kapuval szemben levő háztetőkre, fák közé beosontak a harcot vállaló embereik. Ott lapultak Jakab, a diák és az öreg Siklósi bácsi vezetésével.

A pincéből kibukkanó Máté már előkészítette a hosszú karikást - amit derekára csavarva hozott magával -, hogy azon ereszkedjék le.

De most két rohanó alakba ütközött.

- Maga kicsoda? - ragadta meg az egyik.

A tábornok volt.

Mátében felkacagott a kisördög, ő ragadta meg a tábornokot, és a fülébe súgta:

- A Tenkes kapitánya!

- Aooooh! - hördült a tábornok a megrettent ezredes felé.

De Máté kezében kibomlott a karikás. Füttyült a levegőben a drótsudár, és úgy csépelte a két labanc tiszt bokáját, hogy foszlott rajta a csizma.

A bécsi spanyol lovasiskola pedigres paripái sem kapkodják különben a lábaikat, mint a két úr tette a boltozatos öreg kapu alatt.

Torkukon akadt a szó a fájdalomtól, lihegni is alig tudtak, nemhogy segítségért ordítani.

Egy jó pillanatban Máté kisurrant a kapubástyába.

- Jakab! Világosságot eloltani! - harsogta.

A kapubástyán körben álltak a fáklyás labancok. A bástya öble felé fordultak a hangra.

De a háztetőkről, a fák tetejéről sortűz roppant, és a kaput védő barbakánon a fáklyák lángja sorban kilobbant.

Máté eközben felsurrant a gyilokjáróra. Az újabb sortűztől félő labancok a mellvédek mögött lapultak.

Kettő feldugta a fejét a közjük toppanó idegen emberre, de akkorát kapott a tábornok szobájában kölcsönvett karddal, hogy ordítani sem volt érkezésük.

Eke Máté a korlátvasra hurkolta a karikást, és átvette magát az egyik lőrés fölé. Lesiklott a mélybe, elrugaszkodott a faltól, és a felvonóhid árkának másik oldalára huppant.

A háztetőkről, a fák koronáiból a tűzkeresztségüket átélő parasztok fegyvere ropogott.

Néhány perc múlva boldogan ölelték egymást.

- Megvan a haditerv! Jakab, azonnal indulunk Bottyán táborába! - kiáltotta a kapitány. - Köszönöm a segítséget, emberek!

A lovak a malom szögleténél várták őket.

Odabent a várban a lovagterem gótikus ívei visszhangozták a tábornok ordítását:

- Ezredes! Ezért ön felel! Ha nem szerzi vissza a haditervet, hadbíróság elé kerül!

Báró Eberstein Eckbert nem válaszolt. Ami itt történt ezen az estén, az a tábornoknak is a fejébe kerülhet.

11. Fogságban

Ezen az éjszakán sem a várban, sem a Tenkesben nem aludtak sokat.

A siklósi lovagteremben összegyűltek a tisztek. Weiner főhadnagy felkötve viselte bal karját, mert egy kuruc golyó tisztességesen meghorzsolta. Az ezredes összezárt ajakkal hallgatta a tábornok ablakremegtető háborgását.

- A haditervek elablása a Dunántúlon tervezett hadműveletre és a felvonuló csapataink számára végzetes helyzetet teremtett! Ezért önök a felelősek! - mutatott az ezredesre és a mögötte állókra. - Három nap múlva visszatérek Eszékről. Ha a haditervet visszaszerezték, és elfogták a Tenkes kapitányát: megmenekülnek. Ha nem, valamennyiüket hadbíróság elé állítom!

- Megértettem, tábornok úr! - bólintott keservesen a báró.

A tábornok folytatta:

- Nem lesz könnyű feladata, ezredes! A várban csak azok az egységek maradnak, amelyekben az este megállapodtunk. Ezzel az erővel kell visszaszereznie a haditervet és elfogni a Tenkes kapitányát. A többiek az eredeti parancsok értelmében Weiner főhadnagy vezetésével holnap reggel velem Eszék irányába indulnak. A döntő csapáshoz minden emberre szükségem van!

- Igenis, tábornok úr! - feszengett a báró.

- Végeztem önökkel! - intett a tábornok elbocsátóan.

Az ezredest az ébresztőt jelző kürtszó ugyanúgy találta, ahogy lefeküdt. Csak nézte a boltíves mennyezetet, a fehérre meszelt falakat, amelyekre a kívülről világító telihold az ólomkarikás ablakon át olyan furcsa alakzatokat vetített, mint a börtönrács.

Máté, Jakab és a diák hajnalra Béri Balogh Ádám táborába értek. Ezúttal nem kímélhették a lovakat.

Vágtatva közeledtek a táborhely felé, amikor szuronyok keresztezték az utat.

- Állj! Hova mentek? - feszült eléjük két kuruc talpas.

- Vezessetek Béri Balogh Ádám brigadéros úrhoz! - kiáltotta a kapitány.

Az egyik talpas fütttyentett. Megmozdultak a közeli bokrok. Két lovas kuruc ugratott ki.

- Ezek az emberek a brigadéros urat keresik! - jelentette a talpas. - Ők tudják, milyen szándékkal! - fűzte hozzá gyanakvóan.

De az egyik lovas ragyogó arccal elkiáltotta magát:

- Kapitány! Kapitány uram! - és parolára nyitott tenyérrel ugratott Máté mellé.

Pazonyi Jancsi volt, Máté régi ismerőse. A brigadéros egyik legkeményebb embere.

- Jancsi! - ölelkeztek csak úgy lóháton.

- Ismeritek őket? - csodálkozott a talpas.

- Eke Máté, a kapitány! - mondta büszkén Pazonyi.

A név, úgy látszik, nem volt ismeretlen Szekszárd környékén sem. A két talpas nyomban leeresztette szuronyát, és a lovasok gyors vágtaiban folytatták útjukat.

A kis Pazonyi alacsony, látszólag vékony emberke volt. De ebben a fiús természetben olyan szívós erő lakott, mint a párducban. Úgy ülte a lovat, hogy Máté is tanulhatott tőle. Egymás mellett vágattak. A patacsattogás fölött kiáltottak át néhány szót. Nem is annyira azzal a szándékkal, hogy valamit megtudjanak a másiktól, hanem azért, mert Máténak jólesett hallani a régi harcostárs hangját, és Jancsi is boldog volt, hogy a halottnak hitt kapitány most itt lovagol mellette.

Még néhány őrszem eléjük pattant, de Pazonyi kurjantására valamennyien tisztelgésre lendítették a szuronyos puskát.

Alig kondították el a hajnali harangszót, amikor megpillantották a brigadérost. Már lovon ült. Ezúttal szép, sötét pej ló táncolt alatta. Éppen a szakácsokat illetve néhány kemény szóval jó szokásához híven.

Máté megilletődve lovagolt Béri Balogh Ádám elé.

Amióta megsebesültek a Tenkes alján, személyesen most találkoztak először.

- Brigadéros uram! - Eke Máté mezei lovaskapitány jelentkezem! Jelentem: megszereztük és elhoztuk a labancok haditervét!

A brigadérosban kétszeresen zsivajgott az öröm. Itt áll előtte Máté, aki a Tenkes alján megmentette az életét, és aki azóta is a magyar szabadság szent ügyét szolgálva a maga módján harcolt a Dráva és Duna szögletében. És amit a jelentésében mondott! Megszerezték a labancok haditerveit! Ha szépet álmodott volna az éjszaka, ez lett volna a legszebb álma!

- Máté fiam! - szorította meg a kapitány kemény kezét. - Az isten hozott! A legjobbkor!

A brigadéros szállásáig nem sokat beszéltek. Lovaik maradék erejével vágattak oda. A fáradt, csatakos paripákat Lánc Jani gondjaira bízták.

Bent, a megbarnult gerendájú kis parasztszobában, Máté elővette inge bögyéből az éjszaka megszerzett haditerveket. Kiterítették az apró asztalkára. A brigadéros rájuk pillantott, és az ő csatákban edzett, kemény szíve is megremegett az örömtől.

A térképekre alaposan és részletesen be volt rajzolva a labanc csapatok felvonulási iránya, ereje, és még a napnak azon óráját is odaírták, amikor ezeknek a szélrózsa minden irányából egységes terv szerint érkező ezredeknek és zászlóaljoknak félelmetes erejű sereggé kell egyesülni.

Balogh Ádám átölelte Mátét. A két kemény férfit hajszál választotta el a könnyezéstől.

- Ha ez sikerülne a labancnak! - sóhajtott fel a brigadéros.

- De nem fog sikerülni! Megelőzzük őket! - Az ablakhoz lépve kikiáltott: - Jani! A leggyorsabb lovakat!

Lánc Jani és a lovászok a legfürgébb, legszívósabb paripákat nyergelték. Nem kérdezték: miért? Tudták, hogy kellenek.

Fél óra múlva Béri Balogh Ádám, Eke Máté és a Pazonyi Jancsi által vezetett őrcsapat már Kömlöd irányába száguldott.

Aki távolról nézte őket, azt hihette volna: lovas angyalok suhannak a föld felett. Lovaik lába alig érte a földet, és válluk felett szárnyként úszott a kacagány.

Déli harangszóra már a rettenthetetlen hős: Bottyán János generális előtt álltak.

A generális akkor már elmúltott hatvanesztendő. Testét megszámlálhatatlan seb borította. De úgy tudták róla katonái és ellenségei, hogy nem fogja a golyó.

A kézfogásába pedig beleremegett az ember. Nem a szorításba, hanem abba, ahogy kézfogás közben az egyetlen szemével ránézett a másikra.

- Köszönöm, fiam! - mondta röviden. - Pihenjete le, egyetek valamit, és három óra múlva várlak benneteket!

Csak ennyit mondott, miután átvette a haditerveket.

Balogh Ádám és Máté megpróbáltak pihenni, de ebből a pihenésből háromórás nagy beszélgetés kerekedett. Kortyoltak kettőt-hármat a Pazonyi nyergéről leakasztott kulacsból, aztán a brigádéros szinte napról napra végigmondatta Mátéval mindazt, ami utolsó találkozásuk óta történt vele.

Pontosan három órakor jelentkezett Bottyánnál.

- Máté fiam, ezt nem felejt el neked soha ez a sok sebből vérző szegény haza - fogadta őket.

Aztán hármában odatelepedtek a labanc térképek mellé.

Addigra megváltoztak ezek a térképek! Az asztalon rajzónok heverték, és a térképeken a labancok útjában mindenütt apró jeleket fedezhetett fel a kapitány. Ezek a szürkésfekete jelek már a kuruc csapatokat jelentették.

Az öreg generális röviden, tömören tájékoztatta őket szándékáról.

- Számunkra most a legfontosabb: megakadályozni, hogy a labancok csapatai sereggé egyesüljenek. Gyorsan és keményen kell elébük vágni, hiszen három-négy napon belül nem tudják megváltoztatni terveiket. Addig pedig minden lépésüket ismerjük. Ha egyenként rohanjuk meg hadoszlopaikat, akkor mindenütt szétverhetjük őket, és ezzel megakadályozzuk a számunkra veszélyes erő összpontosítását.

Ezután részletesen elmagyarázta, hogy melyik jelzés mit jelent, melyik csapatától mit vár.

Máté azt a feladatot kapta, hogy az általa megmozdítható és felfegyverezhető paraszti tömegeket irányítsa Szederkény felé. A generális szintén küld oda egy lovas és egy gyalogos csapatot Sándor ezredes vezérlete alatt. Ezekhez kell csatlakoznia a Máté által küldött segítségnek.

Az így összeállt had azt a feladatot kapja, hogy egyelőre akadályozza meg a Szigetvár felől érkező labanc hadoszlopok továbbjutását, és késleltesse átkelésüket a Karassón.

Ezalatt Béri Balogh Ádám brigádja, amelyet a tábornok saját csapataiból még Kisfaludy László és Kiss Gergely lovas ezredeivel és Gál Márton szabad hajdúival erősít meg, nyomban Siklós alá száguld, és az Eszék felől felvonuló labanc erőket megrohanja. Ha ezeket a csapatokat szétverte, pihenő nélkül Szederkénynek fordul, és Sándor ezredes kuruc csapataival egyesülve a Szigetvár felől érkező labancokat zúzza szét.

A generális saját csapataival a Mohácsnál gyülekező és a hajókról kirakódó császári ezredeket támadja meg, mihelyt Szederkény felől megérkezik Béri Balogh Ádám lovas dandárja.

- Ezután a siklói várban nem tehetnek mást: kénytelenek lesznek megadni magukat. Ennyit egyelőre. A többit majd az első győzelem után! - fejezte be a tervek ismertetését és parancsait Bottyán generális.

A brigadéros és a kapitány régen látta az „öregapót” - ahogy maguk közt bizalmasan nevezték, ilyen sugárzónak, ilyen elszántan jókedvűnek.

Nem tudták, hogy ezekkel a hadmozdulatokkal Bottyán generális csak bevezeti a Dunántúl teljes elfoglalására indított támadásait. Nem tudták, hogy az „öregapó” tarsolyában már ott a fejedelmi parancs, amely Bottyán János vezénylő tábornokot a dunántúli kerület főparancsnokává és katonai kormányzójává nevezte ki.

Arról sem tudtak, hogy ezekben az órákban már a vízre bocsátották a Duna Solti mellék-ágaiban azokat a csapatszállító hajókat, amelyeket az elmúlt hetekben saját tervei és felügyelete alatt ácsoltatott a generális.

Nem láttak bele Bottyán szívébe és gondolataiba, aki most 8000 katonával akar átkelni a Dunán, és aki éppen az olyan kurucokat várja zászlai alá, amilyenekké a Tenkesalji szegénység lett.

Nem olvasták azt a levelet, amit Bercsényi Miklós főtábornagy írt Károlyi Sándor tábornoknak, de ugyanezt érezhették mégis, amit a főtábornagy így fogalmazott: „Az Bakony és Somogyság nyelte el a kurucot. Csak menjen által Bottyán uram haddal: meglátja kegyelmed, micsoda fordítást tesz a szíveken!”

A Tenkes alján is fordításra készek voltak a szívek.

A brigadéros és Máté tisztelettudóan felálltak, hogy nyomban induljanak Szekszárdra és onnan Siklósra.

- Várjál még, Máté fiam! - emelte fel kezét Bottyán, aztán átment a szomszéd szobába.

Onnan egy zászlót hozott magával.

- Ezt a hadilobogót a tenkesaljiaknak küldöm, erre eskessétek fel őket, ez alatt vonuljanak harcba, ezt vigyétek győzelemre! - mondta ünnepélyesen.

Máté megcsókolta a zászló szegélyét, és átvette Bottyán generálistól.

A lovak pihentek már egyet, jól megabakoltatták őket. Estére Szekszárdon voltak.

Ott a Lánc Janiék által megápolt lovaikra szálltak.

Máté még néhány szót váltott a brigadérossal, aztán elbúcsúztak. Mire az esthajnalcillag kigyulladt az égen, a három kuruc Siklós felé nyargalt. A zászlót a diák vitte.

A teliholdnál megpillantották a Tenkes égre rajzolódó hegytömbjét. A diák kibontotta a zászlót. Éjszaka volt, csak a hold világított, amikor a lovaglás szelétől csattogó zászlóval átszáguldottak a sokat szenvedett kis falvakon.

A lódobogásra felriadt szegény emberek ijedten lestek ki házaik apró ablakán. Amikor megpillantották a lobogó zászlóval száguldó lovasokat és a zászlón Rákóczi fejedelem jelvényét, volt, aki szellemeknek hitte őket.

A barlangban Siklói bácsival együtt várakoztak mindazok, akik az előző éjszaka átestek a tűzkeresztségen a siklói vár kapujával szemben. Ezeket a férfiakat és legényeket szemelték ki a többiek vezetőinek.

- Bottyán apánk küldte ezt a zászlót, a siklóiaknak és a tenkesbelieknek - mondta kissé meghatódottan Máté. - Holnap estére a kaszákból is lándzsa lesz! Minden bujdosó kuruc, minden szegény ember Rákóczi és a szabadság katonájának esküszik!

Azokban a percekben, amikor Mátéék Béri Balogh Ádámmal találkoztak, a siklósi várban már felsorakozva és indulásra készen álltak a főszerephez csatlakozó századok. Élükön a felkötött karú Weiner főhadnagy feszített.

A belső várban ekkor kísérte hintájához Eberstein báró a tábornokot. Mivel a tábornok sem aludt az éjjel - hisz neki is volt min törni a fejét -, rendkívül haragosan búcsúzott kísérőitől.

- Értsék meg: nincs kegyelem! - harsogta még a hintó ajtajában is. - Értsék meg! Az önök számára sem lesz kegyelem! - csapta be a hintó ajtaját.

A kürtös a tábornoki díszjelet fújta, amikor az elfüggönyözött ablakú batár kigördült a várkapun.

Odakint Weiner főhadnagy harsány vezényszava csattant:

- Indulás!

A századparancsnokok átvették a vezényszót, és báró Eberstein ezredes csapatainak egy része a haditervek szerint elvonult a siklósi várból.

De még mindig maradt elegendő ahhoz, hogy az ezredes délutánig kiagyalt tervét megvalósíthassa.

A báró sokat töprengett a délelőtti órákban, majd magához hívatta Bisteritz hadnagyot.

- Hadnagy úr! Lóra ülteti a dragonyosokat, és parancsot ad a megmaradt gyalogság felének, hogy a délután folyamán rohanja meg a környező községeket! - magyarázta szigorúan. - Minden faluban összeszedik azokat az asszonyokat, akiknek a férjüket nem találják. Minden faluból beterelek a várba azokat a gyerekeket, akiknek az apjuk ismeretlen helyen tartózkodik. Ezzel egyidőben kihirdeti: ha a Tenkes kapitányát három napon belül nem adják kezünkre, ezeket a tűszokat kivégeztetem!

Kedvére való munka volt ez Bisteritz hadnagynak. Most minden igyekezetével megpróbálta elfeledtetni az ezredessel a puskaörögyet.

Az ezredes a délutáni órákban meglegedetten nézte azt a keserves, jajongó vonulást, amely időnként meg-megismétlődött a siklósi vár kapuja előtt.

Bisteritz hadnagy emberei derekas munkát végeztek. Néhány öregasszony kivételével, aki teremtett lelket csak találtak az elszórt falvakban, azt mind összeterezték, és szuronyok között a várba hajtották. A férfiak közül csak az aggastyánok és a tehetetlen nyomorékok voltak odahaza. A többiek már csapatokba verődve várták a parancsot az indulásra.

Amikor hírt vették annak, ami asszonyaikkal és gyerekeikkel történt, volt, aki rohant volna kiszabadításukra, de belátták az okosabbak szavára, hogy puszta kézzel, kiegyenesített kaszával nem ostromolhatják meg a siklósi vár magas kőbástyáit.

Az ezredes intézkedése a legkegyetlenebbül sújtotta őket. A nap minden percét elkeserítette az aggodás és a félelem szeretteik sorsa miatt. De estére furcsa változás történt az emberekben. Az aggodalom és félelem elszántságba sűrűsödött. Olyan elszántságba, amely kimondatlanul is a tábornok szavaiban fogalmazódott meg:

- Nincs kegyelem! - suttozták a lápokon, nádasokban, az erdőkben meggyulladó kis tábortüzek körül kuporgó emberek.

Odabent a várban a mély pincebörtönbe zsúfolták az asszonyokat és gyerekeket. A tömlőc falai, amelyekben körömmel, szöggel belekarcolt jelzések tanúskodtak régebbi rabok sanyarúságáról, ontották a nyirkos hideget.

Talán a szakácsnő volt az egyetlen, aki a várbeliek közül gondolt a rabokra. Parancs nélkül is finom forró gulyást főzött a számukra, és Pityik őrmester kíséretében levitte a telezsúfolt zárkákba. A paprikás meleg leves átjárta a didergő asszonyokat és gyerekeket, s habár Juliska szótlanul tette azt, amit tett, még a kanál merítése is elárulta, hogy meghasad a szíve ezekért a szerencsétlenekért.

A vacsoraosztás után Pityik őrmester azonnal jelentette, hogy neki ez a szakácsnő gyanús.

Az ezredes elgondolkodva hallgatta az őrmester szavait, amikor kopogtattak az ajtón.

A kocsmáros lépett be.

- Maga meg mit akar? - fordult arra a báró.

- Szeretnék az ezredes úrral beszélni magunk között! - nyomta meg az utolsó két szót.

Eberstein báró intett az őrmesternek, hogy menjen ki és várakozzék.

Amit a kocsmáros mondott, attól az ezredes először haragra gerjedt, majd megrettent.

- Figyelmeztetem, Dudva úr, hogy ha beigazolódik mindaz, amit a szakácsnőmre mondott... - Sóhajtván fejezte be: - Szentséges ég, ez még engem is megmérgezhethet! Azonnal vasra veretem! - ugrott fel.

Dudva riadtan intette csendre.

- Ha vasra vereti, ezredes úr, csak egy kuruc boszorkány kerül hurokra. Ám ha ügyesek vagyunk, elvezet a kapitányhoz.

A báró kissé megcsillapodott.

- Beszéljen világosan! Hogyan képzelem?

Dudva közelebb hajolt az ezredeshez.

- Van egy asszony a tömlőcben, aki segíthetne nekünk. Annak a szerencsétlen Kampósnak a régi szeretője. Ma délután ő is belekeveredett a hajtásba. Vele biztosan megpróbálkozhatnánk, ha valamilyen ürüggyel rövid időre és feltűnés nélkül beszélhetünk vele - susterogta a nyomorult.

Aztán hosszasan magyarázta, miként képzelem el a „madárfogást” - ahogyan ő mondta.

A kocsmáros által előadott terv nagyon tetszett az ezredesnek.

Behívatta a várakozó őrmestert, és megparancsolta, hogy a tömlőcbe vetett asszonyok sétáljanak egy fél órát a várudvaron körbe-körbe, természetesen szuronyos katonák felügyelete mellett.

Pityik őrmester továbbította Horkmajer tizedesnek az ezredes parancsát, aztán visszasietett a lovagterembe. Az ablakrésen keresztül figyelte az ezredessel és a kocsmárossal a várudvaron körbe-körbe sétáló asszonyokat és gyerekeket.

- Az ottan a Liza! - mutatta meg Kampós régi szeretőjét a kocsmáros.

- Jól nézze meg! - parancsolta az őrmesternek a báró.

- Megnéztem! - jelentette Pityik.

Az ezredes kioktatta az őrmestert, hogy szólítson ki hat asszonyt a sétálók közül azzal, hogy takarítani viszi őket. A hat között ott legyen a Liza! Azután a hat asszonyt hat örrel a vár hat része felé küldje el takarítani, de úgy, hogy Liza ide kerüljön a lovagteremhez.

Pityik őrmester pontosan teljesítette a parancsot.

Tíz perc múlva a sunyi Liza már ott állt az ezredes és a kocsmáros előtt.

- Mit kíván, ezredes úr?

Báró Eberstein alaposan szemügyre vette a nőszemélyt.

- Akarsz három aranyat keresni és kiszabadulni a börtönből? - kérdezte tőle.

Lizának felragyogott a szeme.

- Akarok! Már hogyan akarnék!

- Akkor gondosan figyeld meg minden szavamat! - kezdett magyarázkodni a báró.

Amikor az udvari séta végén a hat takarító asszony is visszament a tömlöcbe, furcsa parancsot kapott az őrmesteren keresztül Juliska.

Az ezredes úr szeretetreméltóságából egy kosár almát kellett kiosztania a börtönbe vetett kisgyerekeknek.

A szakácsnő egy pillanatra úgy érezte, hogy Báró Eberstein mégsem olyan sátán, mint aminek hitte.

Az éléskamra legszebb almáit válogatta össze, s nyomban vitte az ártatlanoknak.

Miközben a megrettent gyerekek riadtan fogták el a feljük nyújtott szép piros almákat, Liza odasodródott Juliska mellé.

- El tudnál vinni egy üzenetet, lelkem? - suttogta a szakácsnőnek.

Juliska nem pillantott rá, de válaszolt:

- Gyere óvatosan mellettem!

S amíg gyerektől gyerekeig lépett almákat osztogatva, Liza óvatosan suttogta mellette:

- Keresd meg a Tenkes kapitányát. Mondd el a sorsunkat! El akarnak vinni bennünket másik tömlöcökbe! Takarítás közben fecsegt el egy labanc katona. Könyörgöm, mentsen meg bennünket! Reggel talán már visznek is!

Juliska csak bólintott, de nem nézett vissza a mögötte elmaradó asszonyra.

S miközben a gyerekeknek osztotta az almát, nem vette észre, hogy minden mozdulatát, minden lépését Pityik őrmester tekintete kíséri.

Alig várta Juliska, hogy elcsendesedjék a vár. A konyhában égve hagyta a gyertyákat, meg-
rakta a tüzet, és telekészítette a fazekakat.

A rotyogó étel, a sercegő zsír, a sürgés-forgás még az őrmestert is meggyőzte arról - aki állandóan szemmel tartotta a konyhát -, hogy a szakácsnő hosszadalmas munkába kezdett. Amikor bepillantott, éppen akkor ejtette a zsírba az ezredesné által annyira szeretett bécsi szeleteket. Összeszaladt az őrmester szájában a nyál a sercegő zsírból szerteáradó kellemes illattól. Megnyugodva vonult távolabb.

Nemsokára azonban kellemetlen szagok érték a szimatoló hadfit. Bepillantott a konyhába. Vastagon sistergett, égett a zsír odabent.

Pityik őrmester a nagy lábashoz sietett. Abban már szénné feketedtek a bécsi szeletek.

A szakácsnő után kiáltott, de Juliskát sehol sem találta.

A báró karosszékében bóbiskolt, amikor az őrmester ezt jelentette. Az álom azonnal elszállt a szeméből, és Pityikkel együtt végigkutatta a várat a szakácsnő után.

A spanyolbástya oldalába vágott pinceablak vaspálcái ki voltak feszítve. Az ablak mellett vashorogra hurkolt kötél lógott ki a bástyából.

Az őrmester belekapaszkodott a vastag kötélbe. Csak húzta, húzta, amíg a végét nem érte.

- Megszökött! - mondta meghökkenően. - Itt szökött ki a várból!

- Nem baj! - mosolyodott el a báró.

Pityik őrmester csodálkozva bámult az ezredesre.

- De hírt adhat a kurucoknak!

- Annyi baj legyen! - legyintett az ezredes, és rejtelmes mosolygással indult vissza a szobájába.

A gyanakvó őrmester dermedten állt egy helyben. Ha nem tisztelte volna parancsnoka magas rangját, minden bizonnyal kibuggyan belőle: nekem ez az ezredes gyanús!

Juliska sokkal nehezebben jutott ki a várból, mint ahogyan előző este Máté bejutott. Az őrmester félrevezetése sikerült, de a természetes szakácsnő alig tudta kipréselni magát a szűk ablakon.

Odalent, a mocsár peremén megtalálta azt a nádtutajt, amelyen előző alkonyatkor Máté kelt át az ingoványos részekén. Szaporán evezett, majd amikor biztos talajt érzett lába alatt, tekintélyes súlyát meghazudtolva, fűgén íramodott a Tenkes felé.

A gyüdi figyelők állították meg.

- Vezessetek a kapitányhoz! - mondta határozottan.

A gyüdiek csak azt tudták róla, hogy várbeli személy, és ez elegendő ok volt arra, hogy óvatosság legyenek. Mindenekelőtt bekötötték a szemét, és úgy vezették hegyen-völgyön, árkon-bokron keresztül, széliránnyal Szemben, szélirány mentén, hogy alaposan megkeverjék, ha netán rosszban jár.

Hajnakra került valamiféle szélcsendes helyre.

Sustorgást észlelt kissé távolabbról, majd gyors lépéseket.

- Juliska! - hallotta Buga Jakab felkiáltását, és máris megcsapta orrát az a felejthetetlen bagószag, amit Jakab keze árasztott.

A szegénylegény azonnal levette a szakácsnő szeméről a kendőt.

Juliska két fáklya fényében egy eléggé tágas barlangfolyosót látott maga körül.

- Benneteket kereslek! - borult fáradtan Jakabra. - Hírt hozok a kapitánynak!

- Idehívom! - indult Jakab. - Addig pihenj, látom, nagyon elfáradtál.

- Már hogyne fáradtam volna el - méltatlankodott Juliska -, amikor ezek a ti embereitek megjáratták velem a fél országot! - zsörtölődött a gyüdiek felé.

Jakab engesztelve mondta:

- Nem tudhatja mindenki, hogy te hozzánk tartozol! - és ment a kapitányért.

Báró Eberstein ezredes odafönt a siklósi várban végre elaludt. Az előző éjszaka és az eltelt nap minden fáradalma egyszerre szakadt rá. A szakácsnő szökése megnyugtatta afelől, hogy a kocsmáros által kiagyalt terv valószínűleg sikerülni fog. Az első lépés mindenesetre megtörtént.

De amikor arra gondolt, hogy ez a mosolygó szemű, kövér asszony hetek óta főzte az ebédjét, sőt tegnap a tábornokét is, megborzadt rajta a bőr. Szentséges ég, bármikor megmérgezhették volna!

Amikor Jakab Mátéhoz lépett, hogy Juliska megérkezését hírül adja, a kapitány éppen befejezte a csapatok kiszemelt vezetőinek legrészletesebb kioktatását, eligazítását. A Bottyán generális által tervezett hadműveletekből természetesen csak annyit mondott el, amennyi rájuk tartozott.

Az ő feladatuk, hogy másnap estére gyülekeztessék embereiket, és kis csoportokban az éjszaka leple alatt észrevétlenül induljanak Szederkény felé, ahol addigra ott lesz lovasaival Sándor ezredes, a generális által kijelölt parancsnok.

- Mindenki tudja a feladatát? - kérdezte fennszóval a kapitány.

- Tudjuk! - visszhangozták a barlang öblös falai.

Amikor ismét csend lett, a kapitány ünnepélyesen mondta:

- Akkor most felesküszünk Rákóczi katonáinak!

A diák kibontotta a zászlót, a kapitány előre mondta a rövid esküt.

- Esküszünk, hogy a hazához, annak szabadságához, Rákóczi fejedelemhez mindhalálunkig hűségesek leszünk!

Az emberek meghatódottan, de elszántan ismételték az eskü szavait.

Aztán egyenként léptek a zászlóhoz. Elsőnek Kovács Béla csókolta meg, aztán Erdős András, utána a többiek.

Amikor befejeződtek ezek az ünnepélyes pillanatok, a kapitány elbocsátotta őket.

- Most pedig induljatok, és tegyétek, amit a generális parancsolt!

Az emberek kis csoportokban hagyták el a barlangot. Mindenki sietett, hogy a parancs értelmében összegyűjtse a fálvakban, pusztákon, de leginkább az erdők mélyén és a nádasokban meghúzódó szegénységet.

A kapitányt pedig Jakab vitte a szakácsnőhöz.

Juliska részletesen elmondta, hogy a tábornok miként távozott a várból, hogyan visszhangozta az udvar búcsúként harsogott kiáltását: „Nincs kegyelem!”

- Nincs kegyelem! - ismételte Máté, majd elszántan hozzáfűzte: - Ő mondta ki először!

De amikor arról számolt be Juliska, mit suttogott a fülébe a rab asszony, hogy talán már reggel továbbviszik az asszonyokat, megdöbben a kapitány.

Emlékezetébe idéződtek Bottyán szavai, hogy a labanc tábornok csapatainak legyőzése után a siklósi vár kénytelen lesz megadni magát. Ha ott maradnak az asszonyok, minden reményük megmarad arra, hogy rövidesen kiszabadíthassák őket. De ha továbbviszik a szerencsétleneket, távolabbi, a Dráván túli tömlöcökbe, akkor ezerszerre nehezebbé válik a kiszabadulásuk.

Végiggondolta a kapitány Juliska minden szavát: „Másik tömlöcökbe... talán már reggel.” De hová?!

Ha időt nyerhetnének, csak azt a három napot, ami alatt a felvonulásban levő labancokat szét akarják verni! Vagy - gondolkodott a kapitány - vagy akkor kéne valamit tenni, amikor viszik az asszonyokat.

Juliska szavaiból tudta, de a figyelők is jelezték, hogy a várbeli csapatok nagy része csatlakozott a tábornokhoz, és a haditerv szerint elvonult Siklósról. Ha az ezredes holnap vagy holnapután próbálja elszállítani az asszonyokat, nem adhat melléjük erős fedezetet. Kevés kísérvél pedig meg tudnak küzdeni. Egy váratlan rajtaütés és az asszonyok elkeseredése azt a néhány kísért, akit a báró most biztosítani tud, két tűz közé szoríthatja.

Második éjszaka nem hunyták le szemüket. Most mégis felnyergelten várakoztak lovaik, miközben a pirkadó hajnaltól kezdve Veronika és Rózsa állandóan távcsövezte a várat, és minden mozgást jeleztek a néhány órára lepihenő férfiaknak.

A nap azonban különösebb esemény nélkül telt el. A felvonóhidat egész nap nem bocsátották le. A labanc várórségből senki sem lépett ki a kapun.

De a kapukon belül, számukra láthatatlanul, nagy sürgés-forgás volt.

Az ezredes már kora reggel megparancsolta Bisteritz hadnagynak, hogy válogasson ki húsz, apró termetű gyalogos katonát, és a rabságba vetett asszonyok közül húsznak vegyék el a felsőruháját. Parancsot kapott a hadnagy, hogy szereltesse fel két kocsit az útra, és állítson melléjük öt kísérő lovaszt.

A húsz, apró termetű gyalogos katonára felpróbálták az asszonyoktól elvett ruhákat. Valamennyit pisztollyal, tőrrel szerelték fel, amelyeket a női ruhák alá rejtettek velük.

Mindez a lovagteremben történt, úgyhogy még a várudvarról sem láthatta senki. Az ezredes már mindenkire gyanakodott.

Ez a nagy némaság, ami a vár körül volt, kissé zavarba ejtette a kapitányt. Feltételezte, hogy az ezredes valamiben töri a fejét, de most már sehogyan sem talált lehetőséget arra, hogy kikutassa a labanc szándékát. Már alkonyodott, és a várkapu még mindig nem nyílt ki.

Ismét elmondatta Juliskával az előző napi eseményeket.

Amikor a szakácsnő arról beszélt, hogy déltájt Dudva György is járt az ezredesnél, hirtelen feleszmélt a kapitány.

Az a gazember! Lehet, hogy együtt főztek ki valamit!

- De a kocsmáros nincs ám bent a várban! - szólalt meg hirtelen Jakab, és máris ugrott. - Megyek, kiverem belőle, hogy mit sütött ki az ezredessel.

- Csillapodj, Jakab! - fogta meg a kapitány. - Ha neszt veszi az ezredes, hogy kifürkésztük a szándékát, kétszeres őrséget ad az asszonyok mellé, mi pedig csak ketten vagyunk!

- Szent igaz. Úgy kell megtudnunk, hogy ne is sejtse a labanc! - helyeselt Siklósi bácsi.

- Én már nem próbálkozhatok még egyszer... - mondta bizonytalanul a szakácsnő.

Most a töprengőkhöz lépett Veronika.

- Bízátok énrám! Ha az a gazember tudja, hogy hova viszik az asszonyokat, akkor én is megtudom! Lemegyek hozzá!

- Nem mehatsz! - ragadta meg önkéntelenül Máté. - Egyedül? Mit képzelsz?!

- Én is vele megyek! - állt Veronika mellé Rózsa.

A kapitány ezt már fontolgatni kezdte.

- Ez lenne az egyetlen lehetőségünk...

- Akkor pedig ne húzzuk-halasszuk - szólalt meg határozottan Veronika. - Ahogy besötétedik, indulunk Rózsával.

Abban állapodtak meg, hogy Veronika és Rózsa együtt mennek le a kocsmároshoz. De a cigánylány csak kintről lesi, hogy Veronika mit tud meg a gazembertől, és amint meghallotta azt, amire szükségük van, sietve viszi a hírt a várakozó Máténak és Jakabnak, hogy idejében cselekedhessenek. Ezután visszasiet a kocsmához, hogy ha úgy adódik, segítségére lehessen Veronikának.

Máté egy kisebbfajta pisztolyt és saját hajítótörét adta útravalóként az elszánt lánynak. Veronika gondosan elrejtette ezeket a fegyvereket, majd Rózsával együtt elindult.

A kocsmárok ablakai sokáig világítottak. Odabentről késő éjszakáig hallatszott a duhajkodás zsvaja. A két lány ott lapult a közeli bokrokban. Tudták, hogy addig nem tehetnek semmit, amíg Dudva egyedül nem marad. Végre nyílt az ajtó, és kocsira kapaszkodott az a hat furcsa alak, aki eddig odabent ricsajozott.

- A villányi uradalom labanc tisztartói és gazdatisztjei! - suttozta Rózsa, aki tenyérjósító babonáságai révén már mindegyikkel találkozott.

Amikor elcsörömpöltek kocsijukkal Villány felé, és csikordult a kulcs a csárda erősen vasalt ajtajában, Veronika elindult.

Dudva éppen számadási könyvébe írogatott.

Az asztalon kis olajmécse lángjánál fellobbantott pálcikával meggyújtotta pipáját, és elégedetten húzta alá a napi számadást. Nagyon gondosan számon tartotta minden vagyonát, bevételét az utolsó krajcárig.

Riadt kopogtatás hallatszott az ablak felől.

A kocsmáros felkapta a fejét, és fülelt.

- Ki az?

A kopogtatás megismétlődött.

Dudva az ablakhoz lépett, és kis rést nyitott a pántos ablaktáblán. A rácson túl a mécses fényénél Veronika izgatott arcát pillantotta meg.

- Veronika?! - kiáltott fel a kocsmáros. - Mit akarsz, mi járatban vagy?

Kintről riadtan suttozta a lány:

- Mentsen meg engem, Dudva úr! Engedjen be, mentsen meg!

A kocsmáros bizonytalankodva lesett kifelé.

- Mitől? Be akarsz jönni? Aztán egyedül vagy? - küzdött benne a gyanakvás és a lány láttán fellobbanó szerelem.

- Láthatja, hogy egyedül vagyok! - suttozta Veronika.

- Gyere az ajtóhoz! - mondta Dudva.

Óvatosan nyitotta az erős ajtót, és ahogy Veronika besurrant rajta, gyorsan bezárta. Kattant a kulcs, lecsapódott a retesz, és Dudva izgatottan, kíváncsian sietett az asztal mellé zökkenő Veronikához.

- Mentselek meg? Én? Éppen én?! Hát a híres kapitánnyal mi van? - faggatta a váratlan vendéget.

Nem volt könnyű Veronikának, de a többi asszonyért meg kellett tennie.

- Veszett ember az! Elhagyott, elment Bottyán táborába! - hazudta.

- És a többiek? - kutatta a lányt a sunyi kocsmáros.

- Azok is mind egy szálig! Csak én maradtam itt. Egyedül.

Dudvát elöntötte a váratlan boldogság.

- Hiszen akkor... Veronika! - rebegte reménykedve.

- Nagyon meleg van, kinyithatnánk egy ablakot? - sóhajtott a lány. - Egy kis levegőt...

- Nyitom! - sietett az ablakhoz a reménységgel megtelő kocsmáros. Majd Veronikához fordult.

- Csakhogy megjött az eszed!

A nyitott ablak alatt odakint Rózsa lapult a fal mellett. Most már minden szót hallott.

- Lehet, hogy már késő... lehet, hogy holnap már engem is elfognak, mint a többi asszonyt, és holnapután engem is elvisznek - beszélt szomorúan Veronika.

A kocsmáros úgy érezte, hogy most végleg nyeregbe kerülhet. A lány riadozik, ha jobban ráijeszt, még nagyobb hálára kötelezheti.

- Bizony, bizony! Elviszik őket holnap reggel, és bezárják az eszéki vár pincéibe! Ott rohadnak el! A te sorsod is ez lesz!

- Az eszéki vár pincéi! - sikoltott fel hangosan Veronika, csak azért, hogy Rózsa minden szavát jól értse.

- Bizony, már holnap reggel! - mondta ravasz kegyetlenséggel a kocsmáros. Riogató nyájassággal fűzte tovább: - Te is oda kerülsz, ha én nem emelek szót érted!

- Nem akarok Eszékre kerülni! Mentsen meg engem, Dudva úr, az eszéki rabságtól!

A kocsmárost is elöntötte a forróság.

- Hiszen ha kezes lennél nekem, ha szót fogadnál: megmentenélek - lépett az ablakhoz, hogy egy kissé lehűtse hirtelen támadt forróságát. De ott megtorpant.

Rózsa akkor suhant el a bokrok között, vitte a hírt a kapitánynak: az asszonyokat Eszékre viszik a vár pincéibe, már reggel!

Veronika nem látta Dudva megrettenő, majd kegyetlenné váló tekintetét. - Ismét rászedték! - Izzott a gyűlölet a kocsmárosban. Mert abból, amit látott, és ahogyan ismerte a Tenkes kapitányát, ha nem is sejtette még, hogy milyen célból, de hogy rászedték, azt biztosan tudta.

- Becsukom én ezt az ablakot! - mondta farkasnyájasságot erőltetve.

- Ahogy jónak látja, Dudva úr! - sóhajtott Veronika.

- Így látom jónak! - csattant a kocsmáros szava az ablaktábla reteszével együtt.

Aztán Veronika felé fordult, és vigyorogva közeledett a lányhoz. Csak nézte, nézte Veronikát, akinek előbbi játszott ijedelme most valódi riadalommá változott. Hangosan felkacagott, és combját csapkodta jókedvében.

- Min mulat ennyire, Dudva úr? - fürkészte Veronika.

A kocsmáros kacagása félbeszakadt. Kegyetlen dölyfösséggel nézett a lányra.

- Rajtad! Rajtad nevetek, jómadár! Belefutottál a kalitkába! És reggelre belefut a tisztelt kapitányod is! - Megállíthatatlanul fröcskölte tovább: - Eszék! Eszék! Azt gondolod, hogy nem tudom, mért nyitattad ki az ablakot? Azt hiszed, nem láttam a cinkosodat, aki odakint lapult?! De így a jó! Így van ez jó! Csak tudja meg a kapitányod, hogy hova viszik azokat a bizonyos „asszonyokat”! - és kacagott, kacagott, csizmáját, combját verdesve, mint az előbb.

Veronika sejtette, hogy mit mond a kocsmáros. A gúnyolódástól lemálott róla a magára erőltetett megalázkodás.

- Ki is szabadítja őket! Ne féljen!

- Te! Te bolond! Az én eszemen akartál már megint túljárni? - közeledett fogcsikorgatva a lányhoz.

Veronika hátrált.

- Hozzám ne nyúljon! A kapitány visszafizeti!

- A kapitány? Mit gondolsz, holnap reggel hol lesz a kapitány? - tajtékozott a kocsmáros. - Mit gondolsz, csak neki van esze? Hát ide figyelj, galambocskám! Most mi öltöztünk álruhába! A kapitány a vesztébe fut, ha az asszonyok után ered!

- Nem igaz! - próbálta inkább csak saját magát biztatni Veronika.

- De igaz! Ezt a csalétket most jól bekapta a te nagyeszű kapitányod! Reszketsz? Reszketsz, galambom? - üzte tovább a riadtan hátráló Veronikát. - Pedig innen nem mész ki!

- Majd meglátjuk! - villant meg Veronika szeme.

- Élve nem, az biztos! Persze most menekülnél! Most vinnéd a hírt a kapitányodnak! De itt maradsz! Nincs tovább!

Veronika valóban érezte, hogy nincs tovább. Háta a falat érintette. Tovább már nem húzódatott a mind bőszültebben közeledő kocsmáros elől.

Dudva szeme vészjóslóan sötétedett. Aztán egy szempillantás alatt rémültté változott.

A fal mellett álló lány kezéből pisztolycső meredt a szeme közé.

- Pisztoly van nálad?! - ugrott hátra.

- Nyissa ki az ajtót - csattant Veronika hangja, és előrelépett.

Dudva riadtan hátrált, miközben a kulcsosomóját tapogatta.

A lány pisztollyal a kézben továbbszorította.

A kocsmáros elővette a kulcsokat, de hirtelen az egyik ablakhoz lépett, feltépte az ablaktáblát, és a csörömpölő üvegen át kivágta a kulcskarikát az udvarra.

- Mit csinált? - torpant meg Veronika.

- Most tessék! - röhögött elboruló szemekkel Dudva. - Most nyisd ki az ajtót!

Veronika az ablak felé pillantott, de úgyis tudta, hogy valamennyi ablakon erős vasrács van.

A lány rövid tétovázását akarta kihasználni a kocsmáros. Egy ugrással rávetette magát Veronikára, és megragadta a pisztolyt.

A fegyver eldőrent, és a golyó szétvetette az asztalon égő mécsest. Az olaj szétfreccsent a számadási könyvre és az adóslevelekre. A kanóc lángja fellobbantotta a szétfolyt olajat. Sercegve égett minden az asztalon.

A váratlan támadás, a kocsmáros pokoli dühe, amely megsokszorozta a férfi erejét, megtántorította Veronikát. De amint arcába csapott Dudva forró lehelete, magához tért meglepettségéből, és mint a tigris, nekifeszült a támadónak.

A kocsmáros erős marokkal szorította hátra Veronika kezét. A lány beleharapott a gazember arcába, rúgta, ahol érte, de az örülésig feldühödött gazember most nem érezte a fájdalmat: úgy elvakította bosszúálló dühe.

A lánynak ekkor sikerült úgy beleharapnia Dudva csuklójába, hogy az eddig szorító ujjak nyomban elernyedtek. Szabaddá vált Veronika egyik keze, kitépte kendője alól a hajítótört. Elkeseredetten döfött a kocsmáros felé, de csak a ruháját érte a dulakodás közben éppen elforduló embernek. Oly erővel sújtott, hogy a kabát vállát odaszögezte a kocsmá padlójához, és a tört nem tudta visszarántani.

Dudváról lehasadt a kabát, amikor felugrott.

Az eddig elvakultan támadó ember megrettent. Az asztalon levő adóslevelek felcsapó lángjától tüzet fogott a kármentő száraz farácsa, és pattogva füstölögtek a mennyezet gerendái is.

- Átkozott! - józanodott ki. A konyha felé ugrott, felmarkolta a két vizescsöbröt, és a lobogó tűzre lötytyintette.

A tűz sustorgott, de új erőre kapva lobogott tovább.

Dudva tehetetlen rémületében az előbb feltépett ablakhoz rohant.

A kihajított kulcsesomó négy-öt méterre a csárda falától az udvar porában feküdt. De a rács, a bezárt, erősen vasalt kocsmajtó elérhetlenné tette.

Most döbrent meg, hogy milyen helyzetbe jutott. Feje fölött ég a ház, a vasalt ajtón nem törhet ki, az ablak rácsai fogva tartják.

A kapzsi ember már el is felejtette Veronikát. Vagyona mentésére a pince felé rohant. Egy hordó mögött, titkos szekrénykében őrizte kincseit. Ezt akarta menteni.

Veronikát fojtogatta a sűrűsödő füst. Az ablakokat hiába nyitogatta ki, a levegőtől még hevesebben terjedt a tűz.

Felragadta az erős tölgyfa lócát, és mint valami faltörő kossal, az ajtónak lódult. Az ajtót a régi mester a betyárok, rablók ellen készítette, araszos tölgyfából erős vasalással.

Három roham után a lóca széthasadt, de az ajtó szilárdan állt.

A mennyezet parázsló gerendái megroppantak. Izzó hasábok zuhantak lefelé.

Veronika az egyik ablakhoz ugrott, hogy a fojtó füsttől fulladozva levegő után kapjon. Görcsösen kapaszkodott a rácsba.

Rózsa, miután az ablakon keresztül meghallotta Dudva fenyegetőzéséből, hogy az asszonyokat már holnap reggel Eszékre akarják szállítani, rohanva vitte a hírt a várakozó kapitánynak.

Máté ettől félt. Az eszéki várat keményen megerősítette a labanc. Azokból a kazamatákból nehezen szabadul ki emberfia. Ha elterjed a harcba indulók között, hogy asszonyaikat, gyerekeiket oda záratta a labanc, lehet, hogy megtörik az emberek keménysége. Viszont ha kiszabadítja az asszonyokat, ez új erőt ad a harchoz.

- A nagyfalusi erdőben rajtuk üthetünk! - fordult Jakab felé. - De indulnunk kell máris, hogy felkészülhessünk a túlerő ellen. - Aztán Rózsát kérte: - Siess vissza Veronikáért! Nagyon féltem!

- Megyek, kapitány! - indult a cigánylány.

Máté és Jakab a túlerő elleni harcra számítva három-három puskát és négy-négy pisztolyt vittek magukkal.

A kapitány azt tervezte, hogy biztos leshelyről gyors tüzeléssel a kísérő labancok többségét lelőhetik, és amikor kiürültek a puskák és a pisztolyok, a maradékot sikerrel lerohanják.

Ehhez idejében kellett érkezniük, hogy gondosan szemrevételezzék azt a helyet, ahonnan biztos kilövésük lesz, és a labancokat oly közel tudják engedni magukhoz, hogy egyetlen golyó se tévesszen célt.

Gyors ügetésben indultak Siklósnagyfalu felé.

Rózsa már messziről látta, hogy a kocsmá minden ablakából rőt fény árad, és gomolyog a füst. Itt valami szörnyű történhetett! - villant át rajta, és minden erejét összeszedve rohanni kezdett, hogy Veronikának segítséget nyújthasson.

- Veronika! Veronika! - kiáltozta, amint az égő házhoz ért.

Az ajtót hiába rázta, zárva volt. Ablaktól ablakig ugrott, és úgy kiáltotta:

- Veronika! Hol vagy, Veronika?

Csak az égő gerendák pattogtak, hátborzongató robajlással szakadtak le.

Valami csörrent Rózsa lábánál. Odapillantott. Egy kulcskarika volt három kulccsal. Felragadta a porból, és rohant az ajtóhoz.

A legnagyobb kulcs nyitotta a zárat.

Szemébe csapott a vastagon gomolygó füst. Semmit sem látott. A tűzesőben a fal mellett tapogatódzott befelé. Bánta is most, hogy szép haja megperzselődik, hogy selyemszoknyája szegélye lángra lobban.

Az első ablakmélyedésben ujjai Veronikához értek. Ölbe kapta, és vitte kifelé.

A friss levegőre érve megtorpant.

Bentről Dudva hangját hallotta.

- Emberek! Ég a csárda! - lihegett fölfelé a pincéből a kocsmáros ezüsttálakat, pénzes zacskókat, szép mívű poharakat cipelve.

Rózsa kegyetlen dühvel fordította rá a kulcsot a kocsmajátóra.

Aztán ölbe vette Veronikát, és vitte a kúthoz.

Arcába lötytyintette a vizet. Érezte, hogy még dobog a szíve, és lélegzik. Sietve vállára vette a lányt, és ahogy erejéből tellett, elindult a Tenkes felé. Mögötte már magasan lobogott a csárda zsúpfedele. A tűz sístergő pattogásán át eltorzult üvöltés hangzott.

- Segítség! Emberek! Jó emberek, segítség! Meghálálom! Meghálálom! - rikácsolta a kocsmáros.

Aztán csak a tűz ropogott, szórta a szikrázó pernyét.

Báró Eberstein ezredest ébren találta az éjszakai tűzfény. Távcsovén keresztül nézte, miként ég a kocsmá, aztán vállat vont. „Ha a kocsmáros is bent égett - gondolta -, legalább egy hitelezőmmel kevesebb van a világon.”

Pirkadatkor kiküldte Pityik őrmestert, hogy nézze meg, mi történt a kocsmával.

- Porig égett - jelentette az őrmester.

Az ezredes egykedvűen bólintott, és besietett a lovagterembe, ahol mindenki elől rejtetten a húsz asszonyruhás labanc várta az utolsó parancsokat.

- Élve kell elfogni! - búcsúzott Bisteritz hadnagytól, akin nagyon furcsán állt az ormánsági főkötő. - De ha másként nem megy, ölje meg! Hallották a tábornok úr parancsát: nincs kegyelem!

Három óra múlva Jakab és Máté megpillantották az útmenti leshely felé közeledő leponyvázott kocsikat.

Öt lovas labanc kísérte a menetet. A kocsisok vállának támasztva a puska, úgy hajtották a lovakat.

- Csak óvatosan! - suttogta a kapitány, amikor közelebb értek. - Először a lovasokat! A kocsisokat majd fokossal intézzük el, nehogy kárt tegyünk az asszonyokban.

Jakab bólintott, és a kapitánnyal együtt célzásra emelték első puskáikat.

Hat lövés dörrent, öt labanc bukott le a lóról. A három-három kisütött puskát ott hagyva, lóra vetették magukat, és a kocsik felé száguldottak. A két labanc kocsis megadása jeléül eldobta a puskáját, és magasra tartotta kezét. A kapitány az első kocsi mögé ugratott. Félrerántotta a ponyvát.

Hálót dobtak a fejére, és tíz, asszonyruhába öltözött labanc zúdult a nyakába.

A második kocsiról is ugráltak az „asszonyok”.

- Add meg magad! - üvöltötte Bisteritz hadnagy.

Jakab ütést érzett a bal karján.

Hatalmas kupac asszonyruhás alak alól harsogott a kapitány hangja:

- Menekülj, Jakab! Menekülj!

A szegénylegény látta, hogy itt már semmit sem tehet. Húszan rohannak bajtársára, akit a fejére dobott erős kötésű, nagy halászháló szinte megbénított. Belegabalyodott, mozdulni sem tudott.

Jakab füle körül füttyültek a golyók. A két labanc kocsis megpróbálta lerántani a lóról, de karikásával utat nyitott magának.

Beugratott az erdőbe, és a hat puskát ott hagyva száguldott, ahogy a lova bírta.

Bisteritz hadnagy belerúgott a hálóra, gúzsba kötött Mátéba.

- Befellegzett neked, Tenkes kapitánya! Dobjátok fel a kocsira!

A labancok az első kocsira dobták Mátét. Tízen ültek mellette a visszafelé vezető úton. Tízen, töltött pisztollyal a kezükben.

Így is rettegtek, amíg be nem fogadták őket a siklósi vár biztosnak hitt falai.

Amikor a várkapu bezárult, és a felvonóhíd nagy csikorgással megemelkedett, csak akkor merték kibontani az erős hálóból a kapitányt.

Báró Eberstein ezredes dőlyfös büszkeséggel figyelte a jelenetet.

Máté ott állt a várudvaron megkötözve.

Az egyik ablakból Amália és Helén leste minden mozdulatát.

A báró röviden, kimérten odalépett.

- Remélem, tudod, milyen sors vár rád? - kérdezte gőgösen, kardját szorongatva.

A kapitány az ezredes szemébe nézett.

- Végén csattan az ostor, ezredes! - mondta nyugodtan.

Odafönt Helén izgatottan kérdezte:

- Ő az?

Amália csak némán bólintott.

12. Nincs kegyelem!

Veronika csak a barlangban tért magához.

Rózsa kissé megkönnyebbült, amikor a lány lassan felnyitotta a szemét.

- Feleszmélt! - suttogta Siklósi bácsinak.

Veronika ijedten kapott a föléje hajló öreg karjához.

- Máté! Jakab! Hol vannak?

- Maradj nyugton! Elmentek az eszéki útra - simogatta meg a riadozó lány homlokát Rózsa.

De Veronika minden erejével felült, és hol Rózsának, hol az öregnek magyarázta fulladozva:

- Kelepce! Törbe csalták őket! Menjetez utánuk!

- Félrebeszél, szegénykém! - súgta az öreg Siklósi a cigánylánynak, majd megnyugtatóan ölelte át Veronika vállát. - Pihenjél, kedvesem. Te most csak pihenjél!

A nagy fakulacsot a lány szájához emelte, hogy enyhületet adó bort itasson vele.

De Veronika félretolta a fakulacsot.

- Az a pokol Dudva... Elárulta! Nem beszélek félre! Törbe csalják őket!

Ezt már olyan határozottan mondta, hogy az öreg Siklósi is beleborzongott. Rózsára pillantott, majd ismét Veronikát vigasztalta:

- Bízzál a kapitányban! Bízzál benne, kedvesem!

Veronika csak ült, ült riadtan. Tétován hagyta, hogy az öreg ismét megkínálja a borral. Nyelte a zamatos kortyokat, amelyek most a rettegetől epévé keseredtek a szájában.

Később ismét elpihent. Betakargatták egy öreg subával.

Rózsa intett Siklósi bácsinak, és kissé távolabb húzódtak.

- Én is aggódom - mondta komoran a cigánylány.

Az öreg nem válaszolt. Töprengett. Megpróbálta sokat tapasztalt elméjében összerakni mindazt, ami tegnapelőtt dél óta történt.

Az ezredes befogatta az asszonyokat. Hatot elvittek söpörni - ahogy Juliska mesélte. Az egyiknek kifecsegte egy labanc katona, hogy másik tömlöcbe szállítják őket. Ez megsúgta Juliskának. A szakácsnő kiszökött a várból, és hírül adta. Ekkor nem tudták, hogy hova akarják vinni a túszként összefogott asszonyokat. Veronika és Rózsa lementek Dudvához. A kocsmáros azt mondta, hogy Eszékre viszik őket. Feltételezték, hogy tudta, mert előző este az ezredesnél volt. Rózsa ezt a hírt hozta a kapitánynak. Máté és Jakab elindultak. Azóta nincs hír róluk, és Veronikát sem akarja zaklatni azzal, hogy bővebbet tudjon meg, mit mondott a kocsmáros, és milyen körülmények között gyulladt ki a csárda.

Várni kell! - döntött magában az öreg.

Délelőtt érkezett Jakab. Egyedül jött, elcsigázottan. Bal karján vértől tapadt a bő szájú kék ingujj. Földre csúszott a nyeregből; és csak annyit mondott:

- Elfogták!

- Él? - kérdezte az öreg.

- Húszan mentek rá! Hálót dobtak a fejére. Távolról követtem őket.

Szerencsére Veronika mélyen aludt.

Buga elővette az ünneplős pipáját, és rátömött. Tüzet csiholt, és amikor felizzott a dohány, vastagon fújta a füstöt, közben komoran hallgatott. A válla irgalmatlanul sajgott. De mi volt ez a fájdalom ahhoz képest, amit a lelkében érzett. Tudta, hogy a kapitányt már börtönbe vetették, és a kínzómeister minden bizonnal szaporán készítteti szerszámaikat a vallatáshoz. Nagyvad a kapitány! Hiszen csak ő tudja Bottyán apánkon és a brigadérosok kívül a kurucok haditervét.

Abban nem kételkedett Jakab, hogy Máté hallgatni fog, hogy nincs a földnek olyan kínzó-mestere, amelyik akár a pokol kínyaival is, egyetlen áruló szót kicsikarhatna belőle. De abban sem kételkedett, hogy odabent a siklósi várban nem lesz a pokolnak olyan kínya, amivel meg ne próbálkoznának akár azért, hogy vallomást csikarjanak ki, akár szennyes bosszúból.

- Biztosan a várbörtönbe zárták a kapitányt - szólalt meg kis idő múlva -, onnan nem tudjuk kihozni.

A tompa szavakra a cigánylány felkapta a fejét.

- Jakab! Az én öregapám kútásó volt! Kislány koromban sokat mesélt a vár titkos alagútjairól!

Jakab felugrott.

- Él még öregapád?

- Él! Göntérben.

- Gyerünk hozzá! - indult Jakab.

De az öreg megállította.

- Egy tapodtat sem, amíg a sebedet tisztába nem tesszük!

Jakab tudta, hogy a bölcs öregnek igaza van. Levetette kék ingét. Borral kimosták a sebet, és puskaporral behintették a golyóverte nyílásokat. Aztán fehér gyolccsal szorosan átkötötték. Fájt a szegénylegénynek, de meg sem szisszent, hisz Máté - gondolta - most sokkal keservesebb kínokat állhat ki.

Új inget húzott Jakab, és Rózsával, az öreg Siklósival vágatva igyekeztek Göntér felé. Veronikát Juliska és Viktor ápolására bízták.

Öreg, töpörödött ember volt Rózsa nagyapja. S mint az afféle öregemberek, sokat beszélt.

- Régen volt, nagyon régen... de máig sem felejtem el... - kutatott emlékeiben. - Sok baj volt, sokat mérgelődünk. Mindig beomlott a kút fala, mi meg újra ástuk, újra falaztuk... No, ott volt egy szörnyű hosszú alagút - bökte ki végre a várva várt szót.

- Biztos vagy ebben? - állította meg Jakab.

- Mondom, sose felejtem el, olyan keserves munka volt. Meg aztán végig is jártuk... Kincseket kerestünk benne, de csak a várfalat találtuk meg. Úgy véltük, hogy a tömlöcök táján.

- A tömlöcök táján? - csillant meg Jakab szeme.

- Úgy vélem, ott - bólintott az öreg. - Sokat nézegettük az irányát.

- Odavezetnél bennünket? - kérdezte Siklósi bácsi.

- Ráérek - bólintott az öreg kútásó.

Jakab maga elé vette a nyeregbe, és olyan óvatosan lovagolt, ahogy csak tudott.

Egy óra sem tellett belé, ott voltak a siklósi csordakútnál, amelyben valaha Máté bújt meg az üldöző labancok elől, és víz alá bukva pipaszáron szívta a levegőt, amíg el nem mentek.

- Ha ezen az oldalon leereszkedtek - magyarázott az öregember -, és végigkopogtatjátok a falat, meghalljátok, hol kong üresen. Nos, ott van az alagút!

Jakab nem volt rest. Rákapaszkodott a gémeskút ostorfájára, és fokosát kezében tartva lejjebb és lejjebb csúszott. Araszonként kopogtatta végig a falat.

- Megvan! - kiáltott fel, amikor egy hosszas részen úgy kongott a fal, mint az üres hordó.

- Jelöld meg! - kiáltott le Siklósi bácsi.

Jakab gondosan belekarcolta a kút falába az üresen kongó részek határát. Aztán felkúszott az ostorfán.

Röviden megtanácskozták, hogy mit tegyenek.

Az öreg kútásó útközben említette, hogy van egy fiatal legény, akit ő tanított a kútásásra: bizonyos Kárászi Gábor Nagytótfaluból. Viktor mesterre is számíthattak.

Az öreg Siklósi és Jakab megállapodtak abban, hogy még a délután folyamán előkerítik a fiatal Kárászi Gábort. Jakab, Viktor és a fiatalember hármásban megpróbálják végigjárni az alagutat. Ha szerencséjük lesz: kibontják a várfalat a tömlöcök táján; ha ugyan igazat beszélt a vén kútásó!

Siklósi bácsi, Rózsa, Juliska és akit maguk mellé tudnak még szerezni, olyan ribilliót csapnak a vár körül, hogy az ezredes érezze: a kapitány barátai mindenre készen állnak!

Elbúcsúztak egymástól, és ki-ki indult a maga dolgára.

Amikor Jakabnak eszébe jutott fogságba esett bajtársa sorsa, nem tévedett abban, ahogy elképzelte.

Mátét bilincsbe verve egy ablaktalan zárkába vetették.

- Hadnagy úr! - fogadta Bisteritzet a báró. - Kezdje meg a kínvallatást! Ki kell szednünk belőle, hol vannak a haditervek, kik a cimborái. Ezenkívül: azonnal állítsák fel a vérpadot, hogy mire a tábornok úr megérkezik, minden készen álljon a kivégzéshez!

- Bízza rám, ezredes úr! - tisztelgett a hadnagy, és sietett végrehajtani a parancsot.

Amíg az udvaron a vérpadot ácsolták, a kínzókamrában Bisteritz vallatta a nyújtóztató gerendára akasztott kapitányt.

Két csuklóját a háta mögött összekötötték, és egy csigán átvetett kötélen felhúzták a magasba.

- Hol vannak a haditervek?! - ordított a kapitány elkínzott arcába a hadnagy.

- Biztos helyen - hangzott a tompa válasz.

- Nem árulod el? - vicsorgott Bisteritz. - Hóhér! - pillantott a kínzómasterre.

A vörös lebernyeges kínzómaster újabb fokokat húzott a kötélen.

Máté úgy érezte, hogy bolhája, csípője, válla, csuklója menten kettészakad.

Mint az új húrja feszült a hadnagy előtt.

- Nos, hol vannak a haditervek? - emelte meg Máté elkínzott arcát a hadnagy.
- Bottyán apámnál... kérjétek el tőle! - nevetett arcába elkínzottan, de büszkén a kapitány.
- Hóhér! - intett a hadnagy.

Ismét ropogtak Máté csontjai.

- Hol bujkálnak a cimboráid?! - rivallt rá Bisteritz.

A kapitány megpróbált levegőt venni a torz helyzetben. Minden erejével tartotta magát, hogy fel ne ordítson rettentő fájdalmában. Ezt az elégtételt ennek a szemét hadnagynak, akit ha szabad a keze, egyetlen csapással a pokolba küld, nem akarta megadni.

- A barátaim? - suttogta. - A hegyekben, a völgyekben, az erdők mélyén, a falvakban, a pusztákon, mindenütt!

A hadnagy tombolt.

- Hóhér!

A kínozómester ráakaszkodott a kötélre. Teljes súlyával rángatta. Aztán hirtelen a földre toppant, és a kötélt karikáját egy falba épített kampóba akasztotta.

- Nem bírom tovább, uram! - lihegte.

Bisteritz csak állt. Nézte Mátét, akinek arcáról csorgott a verejték, csikorogva zárult össze ajka, és egy-egy pillanatra, amikor kínjai elviselhetetlenné váltak, behunyta a szemét. De csak egy pillanatra. Aztán ismét a hadnagyot nézte. Barna szeme megtelt tűzzel, és Bisteritz úgy érezte, hogy ez a tekintet az erejével, a megvetésével átdöfi.

Látta, hogy a hóhér is teljesen kimerült.

Az ezredeshez indult.

- Megátalkodott gazember! Úgy állja a kínezést, hogy a hóhér is kidől - jelentette a bárónak.

Az ezredes letette pipáját, megrántotta zubbonyát, és dőlyfösen az asztalra csapott.

- No, majd én! Majd én foglalkozom vele! - csapta fejébe fővegét, és indult a kínozókamrába.

A hóhérral egy kissé visszaeresztette a megkínzott embert. Aztán gőgösen beszélni kezdett:

- Elérkezett a leszámolás órája. Most már senki sem menthet meg! Vallj be mindent őszintén! Ezzel még segíthetsz magadon. Hol a haditerv?

Máté nézte az ezredes savózöld szemét.

- Bevallok mindent - ejtette mellére fejét.

- Végre! Lámcsak megjött az esze! - intett a hóhérnak a báró, hogy lazítson a kötélén. - Beszéljen őszintén: mit akartak?

Máté földet érzett a talpa alatt. Szeme előtt vörös és lila karikák táncoltak. Néhány mély lélegzetet vett, aztán felszegte a fejét és belenézett az ezredes szemébe.

- Bevallom, hogy önt és minden labancot érdeme szerint akartunk megbüntetni. A könnyekért könnyekkel, a kiontott vérért a vérükkel fognak fizetni a szegény népnek! - hangzottak a kínozókamra sok gyötrelmet látott boltívei alatt a kapitány elszánt szavai.

Nem harsogta őket, de nem is volt megtörve. Csak mondta, mint ahogy az erős emberek tudják mondani az ítéletet.

- Még mindig álmodozik?! Vagy az agyára ment a nyújtóztatás? - nevetett gúnyos felháborodással az ezredes.

De torkán akadt a nevetés. Kívülről, valahonnan a vár körül, az éjszakába bukó szürkületben hatalmas dörrenések remegtették meg a levegőt.

Az ezredes nem tudta leplezni meghökkenését. Szó nélkül meredt Mátéra.

A kapitány most az ezredes szemébe nézett ismét, azzal a tekintettel, amelytől Bisteritz hadnagy is megfutott.

- Megszállott! - rebbent meg a báró, és kirohant a kínzókamrából.

A hóhér a hadnagyra pillantott.

Kintről újabb lövések dörrenése hangzott.

- Vigyék a pokolba! - intett Bisteritz. - Holnap reggel úgyis lefejezzük.

A lövések zajára az ezredes, akit csakhamar utolért a hadnagy, a Tenkesre néző bástyákra sietett. A spanyolbástya lábától húzódo mocsár szegélyétől, nagy félkörben a vár körül, egészen a göntéri dombig tüzek égtek.

- Sokan vannak! - buggyant fel a hadnagyból a félelem.

- De nem mernek lőtávolságba jönni - vigasztalta a báró.

A mocsárból, ahol nem világított tűz, lövés dörrent. Közvetlen közelükben fröcskölte szét a kö mellvéd peremét.

Az ezredes hirtelen a földre vetette magát.

Az ingoványok felől öblös hang hallatszott:

- Ezredes! Ha a kapitánynak és a raboknak a legkisebb bántódásuk esik: nincs kegyelem!

Mintha a kiáltás lett volna a jel, az ezredes háta mögött megkondult az öreg siklói templom harangja.

Kongott, kongott a harang.

A mély börtönbe éppúgy lehallatszott a hangja, mint a palota termeibe. Oda reménységet küldött, ide ítéletet jósolt.

Amíg a föld felett Siklói bácsi, Juliska és a lóra szállt Rózsa az elkeseredettségtől szinte órák alatt felépült Veronikával így adták tudtára az ezredesnek, hogy fejével felel a foglyokért, és így próbáltak erőt önteni a hóhér kezében vergődő Mátéba, addig a föld alatt Jakab, Viktor és a fiatal Kárászi Gábor lépésről lépésre közelebb jutottak a kapitányhoz.

Ők maguk sem tudták, hogy lesz-e eredménye a megfeszített munkának. Mégis verejtékezve bontották maguk előtt a csordakút fala mögött megtalált alagút beomlott szakaszait.

Ott, a föld alatt megszűnt számukra az idő. Csak sejtették, hogy odafönt eközben bealkonyodott, és a Tenkes aljára éjszaka borult. Ők most nem órákat, hanem araszokat és öleket mértek, amelyeken keresztül életet akartak vinni Máténak.

A régi alagútnak voltak teljesen épen maradt szakaszai. De több helyen a föld alatti vízerek elmosták a falazást, és omlásos részek állták útjukat. Ilyenkor előkerült az ásó, a csákány és a feszítővas. Számlálatlanul folytak el a percek, amíg néhány lépést előrevergődtek.

Egy négy-öt ölnyi hosszú omlást ástak ki keserves munkával. A földet a markukban hordták el, hogy a szűk föld alatti folyosón helyet adhassanak a következő lapát földnek.

Végre ismét jól falazott részekhez értek. Elöl ment Jakab két összefogott faggyúgyertyával, utána Kárászi Gábor, végül Viktor.

Mindjobban nekibátorodva haladtak előre. Aztán Jakab megtorpant.

Erős építésű kőfal zárta el útjukat.

- Ez már a vár! - tapogatta az alagutat elzáró falazást az előrelépő Viktor.

- Itt volnánk! - sóhajtott Jakab, és jókedvűen pödörte meg a bajsztát.

Feszítővasak kerültek elő a hátukra akasztott zsákokból, és a gyertyák fényében egymás után bontották ki a kemény habarcsba ágyazott köveket.

Csattogott a feszítővas. Egymást váltották a szűk helyen, és aki éppen nem bontotta a falat, az pihenőként hordta a követ.

Mögöttük húsz-harminc méterre az alagút egyik oldalához helyezték el a várfalból kifejtett szikladarabokat, hogy ne akadályozza őket akkor, ha visszafelé jönnek a kapitánnyal - ahogyan remélték.

Fáradhatatlanul tépték a bástya alját, gördítették a köveket.

Hirtelen morajlás hullámzott végig a szűk alagúton.

- Mi volt ez? - próbált felegyenesedni Jakab.

- Megnézem! - indult visszafelé gyertyát tartva Viktor.

A két másik férfi önkéntelenül követte.

Tán száz méterrel távolabb az alagút, amelyen idáig jöttek, beomlott.

- Bezárt bennünket a föld! - riadt meg Viktor. - Négy-öt nap alatt sem tudnánk kiásni ezt a rengeteg földet. Hová hordjuk? Hová teregessük? Vizünk sincs! Elfogy a levegőnk! Megfulladunk! - ragadta el a félelem.

Jakab ilyen helyzetben még sohasem volt, pedig százféleképpen járta már körül a halál. De pánikba eső embert nemegyszer látott. Most Viktor riadalmából is ilyesmit érzett. A tisztos polgárember, aki nem szokta meg azt, hogy minden pillanatban veszélyben lehet az élete, a váratlan eseménytől könnyen elveszítheti a fejét.

A szegénylegény odalépett a mesterhez.

- Viktor! Hát hova indultunk? - csapott a vállára ravaszul hunyorítva.

A riadozó mester nyugtalan pillantástól kísérve bökte ki:

- A várba...

- Nahát! Akkor mi a pokolnak akarsz errefelé menni - mutatta Jakab -, amikor a vár arra van?

A mester tétován állt.

- Hát vizünk, az nincs! - rántotta előre munka közben háta mögé tolt kulacsát Jakab. - De borunk még akad!

Mielőtt Viktorban eluralkodott volna a riadalom, Jakab magabiztos nyugalomával, kedves humorával s három korty borral elkergette a mester rémképeit. Csakhamar újult erővel marták ki a köveket szikrázó feszítővasaikkal a falból.

Egyikük sem mondta a másiknak, hogy miért kétszerezték meg erejüket. Csak később vallották meg, hogy az omlás után már nemcsak Mátéért, hanem saját életükért is küzdöttek.

A kapitány falhoz láncolva gunnyasztott a félig elrohadt szalmán.

Eleinte még hallotta a szomszéd cellákból fel-felsíró gyerekek hangját, a bátorító, nyugtató anyák halk duruzsolását. De később elcsendesedett a börtön. Csak föntről, a falakon kívülről szólt megállíthatatlanul a harang.

Az ezredes szobájában feszült volt a hangulat. Amália fülét befogva kiáltozott:

- Eckbert! Rontsanak ki a várból! Fogják el őket! Ez rettenetes! Megbolondítanak!

A báró kényszeredetten magyarázkodott:

- Na de Amália! Éjszaka? Kérem, ne üsse bele az orrát katonai dolgokba! - csattant fel. - Ki tudja, hányan lapulnak a vár körül! Mi pedig az embereink javát átadtuk a tábornoknak!

Csak Helén élvezte a számára rendkívül izgalmas eseményeket. A hintaszékben ült, és a harang kondításaira lendült előre-hátra. Közben borzongva ismételte:

- Csodálatos! Csodálatos!

Amália sírógörcsöt kapott, és a medvebőrrel letakart széles kerevetnek verdeste magát.

- Eckbert! Maga gyáva! Vegye tudomásul, hogy gyáva! - tépte a medveszőrt zokogva.

A báró felpattant, és kirohant a szobából.

- Őrmester - parancsolta az őrszobán rostokoló Pityiknek -, fogja el a harangozókat! A várkaput biztosan figyelik. Ha ott rohanunk ki, észreveszik és elmenekülnek. Ezért a kápolna mögötti olaszbástya északi szögletén ereszkedjenek le, és úgy csapjanak rá a harangozókra!

- Igenis! - dülleszkedett az őrmester, és indult végrehajtani a parancsot.

Vastag köteleket hoztak, és az olaszbástya egyik mellvédjére hurkolták. Ezen csúszott le a sötét várfal mellett Pityik őrmester és tíz labanc.

Óvatosan átkúsztak a várárkon, és a túlsó part bokrai között lopakodtak a torony felé.

Amikor odaértek, Pityik őrmester elordította magát:

- Adjátok meg magatokat!

Pisztolyaikat elsütögetve berontottak a könnyen nyíló toronyajtón. Megragadták a mozgó harangkötelet a sötétben, de embert nem találtak. Csak a térdüknél vergődtek puha szőrű, riadtan bégető birkák.

Tüzet csiholtak, és elképedve nézték a négylábú harangozókat, akik a kötél végén lengedezve, egymást taszigálva rángatták a harangkötelet.

Mivel azt a parancsot kapta az őrmester, hogy csapjon le a harangozókra, és tartóztassa le őket, nem tehetett mást, őrizetbe vette a két riadt és kimerült birkát. A birkák vékony lába kicsúszott a bilincsből, és a riadt jószágok lefeküdtek a földre; nem tehetett mást, rárivallt a két mesterlövészre, hogy vegyék nyakukba a különleges foglyokat.

Most már a kapu felé indultak vissza a várba.

Megadták a jelet. Fentről leeresztették a felvonóhidat, kinyitották a kaput, majd sietve bezárták ismét.

Miután a harang elhallgatott, az ezredes diadalmasan simogatta meg Amáliát.

- Elcsíptük őket! Jöjjenek, nézzük meg, kik a főkolomposok!

Már a nagy kapualjban álltak, amikor az ezredes elé vágódott Pityik őrmester.

- Ezredes úr! Alázatosan jelentem, elfogtuk a harangozókat!

- Hol vannak? - lépett közelebb a báró.

- Itt! - mutatott a sötét kapualj felé az őrmester.

Báró Eberstein ott csak Ritpek és Vogeller mesterlövészt látta egy-egy birkával a nyakában. Az egyik riadt jószág éppen egy marék pisztolygolyónyi bogyót pergetett a kockafejű Vogeller bal mellére.

- Marha! - bödült el a báró.

Az őrmester csodálkozva pillantott hátra.

- Alázatosan jelentem, ez birka! - mondta megütközve.

- Maga a marha! - robbant ki az ezredesből, és dühösen indult vissza.

- Igenis... - rebegte az őrmester tétován.

Kintről, a torony felől újra megkondult a harang.

Amália köntösét felkapta, s rohant Eckbert után.

- Ezek a maga dolgai, Eckbert! - siránkozott a visszhangzó várudvaron.

- Búbájosak! - simogatta Helén Vogeller labanc vállán a letartóztatott birkát.

Máté, odalent a börtönben, a szellőzőrésen át hallgatta ezt a jelenetet. Amikor újra megkondult a harang, jóleső öröm melege járta át. Megtanulták az emberei, hogy miként adják tudatára a labancoknak erejüket; elszántságukat, és miként mutassák meg jó barátaiknak, hogy együtt éreznek velük.

Amint ott a falnak dőlve ezen gondolkodott, furcsa zaj ütötte meg a fülét.

Kaparászás, csattogás szűrődött ki a falból, és amikor kíváncsian tapasztotta fülét az erős habarccsal összeragasztott szikladarabokra, ez a neszezés még jobban hallatszott.

Aztán kis időre elhalt, és újra kezdődött.

Akkor váltotta egymást Jakab és Kárászi.

Odafönt zúgott a harang, s mintha azt mondta volna: „Bíz-zál!... Bíz-zál!”

Idelent a kapitány lassan megemelte összebilincselte csuklóit, és ott, ahol legerősebben hallotta a csattogó hangokat, ráütött a falra a vasilinccsel.

Először csak ütögette a falat. Aztán ez a kocogó, csörömpölő ütögetés ritmusba állt össze.

„Hej, Rákóczi népe, kurucok, előre!” - mondta a falon kocogott ritmus.

Kétszer, ötször, tízszer és megszámlálhatatlanul verődött a bilincs a falnak, újra és újra kikopogva az erőt adó dallamot:

„Hej, Rákóczi népe, kurucok, előre!”

Azokat, akik a másik oldalon feszítővasaikkal öklömnyi és ölnyi szilánkokat bontottak a falból, megsiketítette saját csattogásuk.

De ismét váltásra került a sor, és amíg helyet cseréltek, átadták egymásnak a csorbult szerszámokat, furcsa zajt hallottak.

Kocolást. De nem akármilyent. Különös ritmusban sorakozó koccanásokat.

- Hallgassatok! - kiáltotta Kárászi Gábor.

A három ember a lélegzetét is visszafojtotta.

Az előbb hallott hangok megismétlődtek.

Jakab nekifeküdt a falnak, fülét egy természetes sziklára tapasztotta. Fülelt, fülelt, majd a kocogással együtt - amikor ismét felhangzott - mondta a szöveget:

- Fel, Rákóczi népe, kurucok, előre! - világították meg arcát a füstölgő faggyúgyertyák.

- Ez ő! Ez a kapitány nótája! A kapitányé! - ölelte át a tétovázó Viktort.

Szinte kitépte Kárászi kezéből a feszítővasat, és most ő verte ki az előbb hallott ütemet: „Fel, Rákóczi népe, kurucok, előre!”

Aztán újra és újra kocogott a feszítővas a sziklán.

Sötét volt Máté cellájában, de amikor meghallotta a választ, kifényesedett a kínzásoktól megfátyolosodott szeme.

Torkát az öröm gyönyörűsége szorongatta. Feltérdelt, és újra kiverte a gyönyörű ütemeket a falon.

A két öles sziklafal másik oldalán reménykedve hallgatták válaszát.

- Gyerünk! - csattant fel Jakab. - Már nem lehetünk messze tőle!

Hányta a szikrát a feszítővas a kövön, csurgott a verejték a három emberről, de ha az ördög illesztette volna össze ezeket a köveket, akkor is széttépik!

Múltak a percek, mállott a fal, és a nemrég még riadozó Viktor úgy vájta a habarcsot a kövek közül; úgy billentette ki a nehéz szikladarabokat évszázados ágyukból, mintha örök életében kővel és nem fával dolgozott volna.

Aztán megcsúszott a véső, és átlökte a habarcsréteget. Nem talált új követ mögötte.

Viktor visszarántotta a vasat.

Máté, ahogy bilincse engedte, felugrott.

- Ki van odaát? - kérdezte izgatottan.

Hej, ha akkor valaki látta volna, hogy miként önti el a boldogság Buga Jakab verejtékes arcát!

- Megjöttünk, kapitány! - harsogta át az ujjnyi résen.

Máténak, aki jajszó és könnyek nélkül tűrte a kínzó mestert és a vallatást, most könnybe lábadt a szeme.

- Jakab! Hogy kerültök ide?

- Nehezen! De itt vagyunk! - lelkesedett a szegény legény.

Viktor nem állhatta meg, félretolta Jakabot, és odanyomakodott a kis részhez.

- Kapitány! Viktor vagyok! Hallod?! - suttogta olyan hangosan, hogy beleremegett a szűk alagút boltozata.

A megilletődött Kárászi Gábor csak csodálkozva nézte az idősebbek boldogságát.

De Máté a tettek embere volt. Az egymásnak örvendezés pillanatai után nyomban következett a gyakorlati kérdés:

- Hányan vagytok?

- Hárman - válaszolta a szűk résen át Jakab.

- Hogyan jöttetek be?

- A csordakút oldalából vezet idáig egy alagút.

- Nagyszerű! Kiszökünk rajta, és visszük az asszonyokat is! - lelkesedett a kapitány.

- Aligha! - hűtötte le Jakab. - Beomlott mögöttünk. Már csak befele vezethet az utunk.

Kis szünet után reménykedve jött a válasz:

- Nem baj, Jakab! Négyen nyolcszor annyit érünk!

Izgatott suttogás kezdődött ezután. A négy kuruc az öklömnyivé tágított résen át megbeszélte mindazt, ami reményt adhat arra, hogy saját menekülésükön túl, még hasznosra is váltsák kényszerű helyzetüket.

Ezután Jakab és társai ismét munkához láttak, hogy előkészítsék mindazt, amit a másnap reggeltől vártak.

Hajnali öt órakor szólaltak meg a kürtök, hogy ébresztőt jelezenek a siklósi helyőrségnek.

Odafönt megelevenedett az udvar. Kisvártatva csattant a börtönajtó, lépések hangzottak, és újabb csattanás után kinyílt a kapitány zárkájának ajtaja.

Pityik őrmester lépett be az ezredborbély kíséretében.

- Ez itten a halálra ítélt! - mutatott Mátéra. - Borotválja meg szabályosan! Ezt kivégzés előtt előírja a szabályzat.

Az ezredborbély a szappanos tállal és az övén viselt szerszámaival belépett a cellába. Pityik őrmester távozott, de átadta helyét egy gyalogos labancnak, aki lábhoz eresztett szuronyos puskával őrködött addig, amíg a szabályzat értelmében kötelező borotválást el nem végzik.

- Tíz perc múlva készen legyen! - szólt vissza az ajtóból az őrmester.

A gyalogos labanc tartotta a gyertyát, miközben a borbély kopott szőrű ecsetével erősen kevergette a szappant, hogy illendő habot készítsen a kivételes borotváláshoz.

A gyertyát tartó labanc, lehet, hogy unalmában, de az sem lehetetlen, hogy ügybuzgalmában, eközben végigkutatva tekintetével a cella minden zegét-zugát. Amikor az ezredborbély hozzákészülődött, hogy a magasra kevert habot Máté borostás állára kenje, a falon, alig arasznnyira attól a helytől, ahová a kapitány bilincsre kötött láncát erősítették, öklömnyi lyukat észlelt az ör.

Leeresztette a gyertyát, próbált belesni a lyukon.

- Álljon csak odébb! - szólt a kapitánynak.

Lehajolt, hogy a kezében tartott gyertya fényénél lelkiismeretesen megvizsgálja, hova torkoll az öklömnyi lyuk.

Hogy megtudta, vagy sem, arról semmi hiteles adat nincs a császári haditanács levéltárában, mert a következő pillanatban Máté a csuklóját szorító bilincssel akkorát ütött a szépreményű labanc hadfi feje búbjára, hogy órák hosszat csak feketeséget látott.

- Rajta, fiúk! - kiáltotta Máté, és a váratlan eseménytől megilletődött ezredborbély kezéből felcsapta a szappanos tálat.

A dús hab néhány pillanatra megvakította az öregurat. S amikor néhány pillanat múlva kitörölte szeméből a lúgos kincstári szappan maró habját, az előbb látott egy kuruc helyett már négyen álltak előtte.

Ez a néhány pillanat elegendő volt arra, hogy Jakab, Viktor és Kárászi Gábor áttörjék a gondosan meglazított falat.

Jakab csizmatalpa volt a faltörő kos, azzal és teljes testsúlyával lökte ki - miközben a másik két ember tartotta - a gondosan kivájt köveket.

A kidöntött kövek helyén nagy űr tátongott. Ide vonszolták a gyertyás labancot és a megrettent ezredborbélyt. Nehogy riadalmukban felverjék az őrséget, arról Jakab gondoskodott. Karikás ostora bükkfa nyelével akkorát ütött a fejükre, hogy később, fogságuk első heteiben is krumpli nagyságú dudort hordoztak a kalapjuk alatt.

Ezután a kapitány gyorsan intézkedett:

- Viktor! Öltözz át borbélynak! - Majd Kárászi felé fordult: - Te bújj a katona ruhájába!

Amikor odafentről újra csattant a zár, és Pityik őrmester csoszsanó lépései közeledtek, a gyertyás labanc ruhájában már Kárászi Gábor feszített, a habos tál pedig Viktor kezében volt.

Pityik őrmester magabiztosan lépkedett lefelé.

Kinyitotta a cella ajtaját, és bepillantott.

Arról sincs írásbeli emlék, amit ezután érzett.

A „gyertyás labanc” megragadta a karját, és berántotta a cellába. Jakab karikásának bükkfa nyele ezúttal a sasszemű hadfi kobakján koppant.

Amikor magához tért, összekötözve feküdt az alagút mélyén. Gatyára, ingre vetköztetve.

A fegyverei és a kulcsesomó, amelyet derékszíjára fűzve viselt, eltűnt.

Azzal nyitották ki Máté bilincseit az alagútságok.

- Viktor! Eredj az ezredeshez, borotválj meg, és közben próbáld kilesni, mi van odafent, merre szökhetünk - hangzott a kapitány utasítása. - Ha gyanút fog, a te pengéd legyen a fürgébb! - fűzte hozzá.

Viktor eligazította magán az ezredborbély felszerelését, nagyot köpött a szappanos tálba, hogy habot keverhessen, és indult a börtön kijárata felé.

- Egy pillanat! - állította meg Máté.

Jakabbal együtt ők surrantak a börtönajtóhoz.

Kikopogtak.

Az őr, aki az előbb Pityik őrmestert bocsátotta be a tömlöcbe, nyitotta az ajtót. Máté megragadta a nyakravalóját, és mielőtt nyikkanni tudott volna, berántotta a lépcsőkre.

Visszhangot verve koppant a bükkfa nyél a mihaszna labanc fején.

Megkopasztották, gatyamadzagjait megbütykölték, hogy egymáshoz ért a bokája - aztán bevitték az alagútba.

Az ajtó elé, amelyen kis rácsos ablak bocsátott némi fényt a tömlöcbe, a labanc ruhájába bújt Kárászi állt.

Ő bocsátotta ki az ezredborbélyvá változott Viktort.

A mester, aki eddig csak saját képét simogatta gondosan fent borotvájával, most az udvaron keresztül iparkodott az ezredes lakosztálya felé.

- Hé, mester! Minden rendben van? - állította meg a vérpadon pipázgató hóhér kiáltása.

Viktornak majdnem kiugrott az ádámcsutkája az ijedelemtől, de azért visszakiáltott:

- Most még az ezredes urat is megborotválom, aztán kezdődhet!

Hogy a hóhér ne faggathassa tovább, besietett a legközelebbi ajtón.

Az ajtó mögött lépcsők kezdődtek. Viktor felóvakodott az emeletig.

Odafönt tétován megállt.

Az egyik ajtón keresztül dühös kiáltások szűrődtek ki a folyosóra.

- Hol a pokolban ez a borbély?! Huszonötöt veretek az ülepire!

Viktor már érezte a vastagabb felén mindazt, amit az ordítás jósolt.

Mégis benyitott az ajtón, ahonnan a hangokat hallotta.

- Maga kicsoda?! - förmedt rá az ezredes.

- A borbély segédje... - torpant meg a kádármester, majd szemfórgatva folytatta: - Szomorú dolog történt, ezredes úr! A mesteremet megütötte a guta! - magyarázkodott kínjában Viktor.

- A guta?! - meredt rá bambán a báró.

- A guta! - tért magához a kádármester. - Nagyon dühbe gurult, és neki is olyan sűrű vére volt, mint az ezredes úrnak - magyarázkodott tovább. - Aztán egy nagyot kiáltott, és orra bukott!

Eberstein báró, akit Amália folyvást intett a heves gerjedelmektől, döbbenten hallgatta Viktor komolykodó szavait.

- Csak egyet kiáltott, és megütötte a guta? - vált riadtá az arca.

- Így kell vigyázni a drága egészségünkre! - lépett az ezredes mellé Viktor, miközben a hófehér kendőt a meghökkent báró nyaka köré kerítette. - Kérem, én ismertem egy embert Ócsárdon, az is így járt - és a habos ecsetet az ezredes húsos képéhez nyomta.

- Az is?! - köpködté a habot a báró.

- Bizony! - vette elő az ezredborbély dragonyos szakállakon csorbult borotváját Viktor.

Aztán fenegetni kezdte egy szíjon.

Harmadik napja volt annak, hogy a tábornok vészjósló ígéretek közepette elhagyta a siklói várat.

Most ismét errefelé tartott. Weiner főhadnagy csapatait besorolta az Eszék felől előrenyomuló hadoszlopba, ő pedig egy vértesszakasz fedezete alatt Siklós felé robogott a függönyös ablakú batárban terpeszkedve.

Nagyharsányig semmi sem zavarta az útjukat. A tábornoknak az volt a reménysége, hogy az eltűnt haditerv szerint nyugodtan folytathatja a hadműveleteket, hiszen ahhoz, hogy a kurucok hatásos ellenintézkedéseket tehessenek, legalább nyolc-tíz napra lenne szükségük. Ezalatt lezajlik a csapatok sereggé egyesülése és a döntő csata.

Nagyharsánynál puskalövések riasztották fel mélázó gondolataiból. Félrerántotta a függönyt. Két vasas német bukott le a nyeregből.

- Gyorsabban! Gyorsabban! - ordította ki a hintóból, mert a kopasz hegyoldalból folytatódott a lövöldözés.

A távolból, a siklósi vár nyitott ablakain keresztül jól hallatszottak a messziről érkező dörrenések.

Eberstein báró felkapta a fejét.

- Most majdnem elvágtam az ezredes úr kedves nyakát! - háborgott Viktor a váratlan mozdulaton.

- Hallotta a puskalövéseket? - pillantott fel a báró.

Hogyne hallotta volna Viktor, de mégis azt mondta:

- Semmit sem hallok! - és pamacsával tojásnyi szappanhabokat nyomott a báró fülébe, hogy ő se halljon semmit.

A tábornok hintaja elé fogott lovak hátán csattogott az ostor. Úgy repítették a súlyos batárt, hogy a tisztességben és hadi dicsőségben megöszült öregúr majdnem elharapta a nyelvét.

Csak akkor nyugodott meg kissé, amikor közeledni látta a siklósi vár bástyáit.

Egy borotválkozás nem tarthat örökké, és Viktor is elérkezett ahhoz a pillanathoz, amikor lekanyarította a báró nyakába kötözött kendőt.

Még össze sem hajtogatta, amikor Bisteritz hadnagy rontott be az ajtón.

- Jön a tábornok úr! - lihegte a tükör előtt arcát simogató bárónak.

- A tábornok úr? - fordult a hadnagyhoz az ezredes.

- Az ő hintója közeledik.

- Riadó! Fegyverbe! Riadó! - kiáltotta az ezredes, és meg sem várva a hadnagyot, cifra háziköntösében rohant az udvarra.

Bisteritz csak a kápolna előtt érte utol.

- Fegyverbe! Fegyverbe! - harsogta az őrség felé.

Ahogy a reglama előírta, fegyverbe állt az őrség. A kürtös két rövidet köpött, és szájához illesztette a réztrombitát.

Amikor a tábornok hintaja rágördült a felvonóhídra, harsogva szólalt meg a díszjel.

Amíg a levegő remegett a réztrombita hangjától, a labanc ruhába bújtatott Kárászi a tömlőcajtó apró ablakába suttogta:

- Vigyázzatok! Készüljetek! Érkezik a tábornok!

Az erősen vasalt tölgyfa ajtó mögött párducként feszült Buga Jakab.

A hintó becsattogott a kapubástyába, majd a széles; boltíves várkapun gördült keresztül.

- Most! - kiáltotta Kárászi, és kitárta a tömlőcajtót.

Az ezredes, akit néhány pillanat alatt díszruhájába öltöztettek, feszesen harsogta a szabályzat szerinti vezényszót:

- Tisztelegj!

A hintó ekkor ért a tömlőcajtó elé.

Jakab, mint a zsákmányra vetődő farkas, a batár ajtaja felé dobta magát. Kárászi a bakra ugrott. Nemrég még sziklákat bontó feszítővasával akkorát ütött a labanc kocsis fejére, hogy az nyekkenve bukott a várudvar tégláira.

Az ezredes és az őrség tisztelgett. A kürtös fújta a tábornoki díszjelet, miközben a hintó a feszesen álló báró előtt visszakanyarodott, és széles ívben a még mindig nyitott várkapu és lebocsátott felvonóhíd felé tartott.

Amikor a siklósi várparancsnok, az Eberstein bárók másodszülött sarja magához tért, már ismét Nagyharsány felé porzott a tábornoki batár.

Igaz, a személyzete némileg megváltozott. A gyeplőt Kárászi Gábor markolta. Mellette aléltan feküdt a labanc kísérő. A feszítővas másodszorra az ő fején koppant.

Odabent a himbálózó hintó mélyén a tábornok nem egyedül terpeszkedett.

Váratlan vendég ragadta meg a siklósi vár széles kapualjában, és a főületről úgy vágta oda a szolgálókére, hogy pillanatokig nem tudta, mi történt vele.

Amikor magához tért, vastag pisztolycső nyomódott a mellének. Egy kék inges, kék gatyás legény szorította.

- Meg ne nyikkanjon, kedves uram, mert kénytelen lennék szétlőni a tisztelt szívét! - suttogta a kék gatyás.

A pisztoly úgy nyomta a tábornok mellcsontját, hogy levegőt is alig kapott.

Hápopva mutatta üres tenyerét, miközben a váratlan útitárs néhány mozdulattal végigtapogatta, és elvette tőle azt a dupla csövű kis pisztolyt, amit Sturtz fegyvermestertől, Bécs legkiválóbb fegyverszakértőjétől vásárolt.

- Hova visz engem, tisztelt uram? - kockáztatta meg a kérdést a tábornok.

Jakab látszólag egykedvűen mondta:

- Kocsikázunk, sétakocsikázunk, tábornok uram!

Kárászi odafönt a bakon hol jobbra, hol balra húzta a gyeplőt.

A díszes batár úgy kanyargott az úton, mintha részeg lenne.

A negyedik kanyarnál - hiába kapaszkodott a hátul álló két fullajtár - a kerék kissé az árokba kapott, és a két szolgálabanc úgy huppant az árokba, mintha parittyával hajították volna oda.

- Elrabolták a tábornok urat! - térítette magához Bisteritz hadnagy hangja Eberstein ezredest.

A báró felocsúdott az érthetetlen látomásból.

A börtönajtó addigra ismét zárva volt.

- Elrabolták?! Hadnagy úr! Utána! Mindenki utána! - ordította toporzékolva.

Bisteritz hadnagy rohant a lovakhoz. Saját dragonyosain kívül magához intette a vértések őrmesterét.

- Katonák! Utánam! - kiáltotta megemelkedve a nyeregben, és a mögötte csörtető csapat élén kirobogott a várból.

Amikor az utolsó lovas is átdobogott a felvonóhídon, harsogva parancsolta:

- Kapukat bezárni! Elrekeszelni! Kapukat bezárni!

Döngve csapódtak be a vas kapuszárnyak. Csikorgott a felvonóhíd lánc.

Miután a báró meggyőződött a kapu gondos bezárásáról, sietett vissza a belső udvarba.

- Hol az őrmester? Az őrmestert ide! - kiáltotta a vérpadon üldögélő hóhérnak.

- A börtönbe láttam lemenni utoljára - állt fel tisztelettudóan a vörös csuklyás hóhér.

- Futás a börtönbe! Az őrmester azonnal jöjjön a szobámba! - parancsolta a báró, és felsietett az emeletre.

A hóhér sietve indult a börtön felé. Már messziről kiáltotta:

- Őrmester! Az ezredes úr hívja!

Hangja lehallatszott a börtönbe, ahol a kapitány szelíden nyugtatta az asszonyokat.

- Maradjatok csendben, kedveseim! Még egy-két kérőt lecsapunk, aztán kezdődik a lakodalom.

Mivel a tábornok elrablása után Máté nyomban becsukta a börtönajtót, maga az ezredes sem volt biztos abban, hogy honnan ugrottak elő a támadók. Azért hívatta az őrmestert a hóhérral, hogy ellenőriztesse: megvan-e még a Tenkes kapitánya.

A vörös köpenyes ember kinyitotta a börtönajtót, és tétován lefelé indult.

- Őrmester! Őrmester! - kiáltotta bizonytalanul a kongó tömlőbe. - Az ezredes úr hívja!

Ez volt az utolsó szava.

Máté keményet ütött a hóhércsuklyára, a kínzómeister nyikkanás nélkül összezsugorlott.

Kirajzottak az asszonyok a cellákból. Miután megkopasztották ruháitól a hóhért, behajították a rács mögé.

Máté magára öltötte a hóhér lebernnyegét, fejére húzta a csuklyát, amelyen csak két lyuk volt a szemek számára. Fentről ismét nyikordult a börtönajtó vasalása.

Az asszonyok visszarebbentek a cellák rejtekébe, de csak Viktor érkezett két labanc puskával a vállán.

- Elemeltem őket! - mondta a mind kurucosabbá váló tisztességes polgár.

- Már indultam érted! - fogadta Máté a mestert. - Rád bízom az asszonyokat. Itt a kapu alatt áttörtök a szemben levő folyosóra. Annak a végében van a fegyverraktár. Leveritek a zárat, és felfegyverkeztek! Azután megrohanjátok a kapuőrséget! Aki ellenáll: nincs kegyelem! Megértettétek?

Halk zsisvajgással válaszolták:

- Megértettük, kapitány!

- Akkor én most indulok az ezredeshez - húzta arca elé a csuklyát Máté.

Felsietett a lépcsőn. Derekán már ott volt Pityik őrmester nehéz dragonyos kardja. Kemény számadása volt a báróval.

Az emeleti folyosó ablakából pillantott ki az ezredes, amikor Máté a hóhér ruhájába öltözve megjelent odalent.

- Hol az őrmester? Meddig várjak még?! - kiáltotta.

Máté látta, hogy amíg a börtönben bajlódott a hóhérral, addig a verpad körül összegyűlt nyolc labanc katona. Ezeket el akarta távolítani a számadás színhelyéről.

- Ezredes úr! Ezredes úr! Nagy baj van odalent! - kiáltotta föl az ablakba könyöklő bárónak.

- Mi történt?

- Lázonganak az asszonyok!

- Öt ember induljon oda, a többi mellettem marad! - kiáltotta az ezredes. - Azonnal megyek én is!

- Jöjjenek utánam! - intett a „hóhér” a labancoknak.

A két mesterlövész és a három gyalogos labanc futva indultak Máté nyomába.

Viktor a börtönajtó résén át hallotta és leste mindezt.

- Bújjatok el! - suttogta az asszonyoknak.

A kapitány sietett le elsőnek. Mögötte az öt labanc. Egyenesen éjszakai cellájába vezette őket. Kinyitotta az ajtót, és az alagút felé tátongó lyukra mutatott.

- Oda nézzetek! Ez erre szökött meg!

Amíg a labancok a cellába óvakodtak, megjelentek mögöttük Viktor és az asszonyok.

Minden labancra három is jutott. Többen nem fértek hozzájuk, pedig a többinek is volt mit visszaadni nekik.

Máté csak arra ügyelt, hogy puskáiktól és löporuktól kopasszák meg a labancokat. Aztán a vérző fejű hadfiakat behajigálták az alagútba.

Hét puskájuk volt már a raboknak.

Máté tudta, hogy minden biztonnyal leérkezett már az udvarra az ezredes.

Meglazította hüvelyében a kardot, és ismét elindult.

A báró már a vérpad mellett várta a három labanccal. A kapitányt lépésről-lépésre nagyobb tűz töltötte el. Még csuklóján érezte a kínzómeister kötelének nyomát, arcában érezte az ezredes parfümös leheletét, ahogy tegnap este, amikor ő a nyújtóztató gerendán lógott, hozzáhajolva gúnyolta.

- Mi történt odalent? - lépett eléje a báró.

Ez a labanc katonákat is érdekelt. Oda figyeltek.

Máté lehajította magáról a hóhéroltönyt.

- Ütött az órád, ezredes! - rántotta ki a kardját.

Eberstein báró hátraugrott.

- Mit akar? - fulladozott riadtan.

- Leszámolni, ezredes! - rohant rá Máté.

- A Tenkes kapitánya! Lőjétek le! - üvöltött menekülve a báró.

Az egyik labanc fegyveréhez kapott. A pinceajtó részéből lövés dörrent.

Viktor jól célzott.

A másik két labanc hiába kereste puskáját. Az övéket emelte el a megkurucosodó mester. Kardjuk után kaptak.

Akkor már az ezredes is magához tért, és kivont karddal ugrott Máténak.

A kapitány felpattant a vérpadra, és felülről csapdosta a labancokat. Majd a kápolna melletti átjáró felé hátrált, hogy az utána nyomakodó ezredest és a két labancot elcsalogassa az udvarból. Ez fontos volt, hogy az asszonyok kitörését ne vegye észre senki.

- Utána! - harsogta az ezredes, és a két labanccal bőszerűen tört Máté nyomába.

A kápolna mögötti térségen csaptak össze ismét. A kapitány lépcsőfokról lépcsőfokra húzta maga után követőit.

Most már nyugodtan vívott, higgadtan, módszeresen fárasztotta üldözőit.

Éles füle meghallotta az asszonyok hangját, tudta, hogy elindultak.

Most hirtelen ő ment támadásba. Az egyik labancot lesújtotta.

A nyomorult ordítva bukfacezett vissza a lépcsőn.

Az ezredes megrettent.

- Vissza! - lihegte kísérőjének, és sietve hátrált az átjárón keresztül az udvar felé.

Máté állandóan a sarkában volt.

A báró beugrott az ajtón, és az emelet felé igyekezett.

A kapitány tudta - hisz tőzsérként járt már az ezredes szobájában -, hogy ott sokféle díszes és veszedelmes fegyvert tartogat a báró.

A lépcső kanyarulatánál érte utol. Most már az ezredes nem térhetett ki az összecsapás elől. Máté egy ügyes fordulattal csak visszautasította a vágást, majd ő hátrált a bőszerűen dőlködő ezredes elől.

A parancsnoki lakosztály folyosóján Amália ájultozott, és Helén kíváncsiskodott.

Máté karddal a kezében állta el az ezredes útját, azután egy derekas csapással a padlás felé kényszerítette. Az ezredes lihegve hátrált.

A kísérő labanc ugrott Máté felé.

- Kisöcsém! - kurjantotta a kapitány, és akkorát csapott a fickóra, hogy az a legközelebbi ajtóba bukott.

Ameddig a labanc riadtan feltápáskodott, Máté kifújta magát.

- Maga most fürdőmester vagy kapitány? - hallott egy női hangot, miközben ujjak érintették meg a vállát.

Nem veszthette szem elől ellenfeleit, mégis odapillantott. Helén kíváncsi arcát látta.

- Paraszt vagyok! - csattant fel.

- Paraszt? - csodálkozott a karcsú dáma. De Máté ezt már nem hallotta, mert az ezredes után a padlásfeljáróba besurranó labanc után lódult.

Odafönt nem sokáig tartott a küzdelem.

A labancot másodszor is megcsapta. A jobb sorsra született fiatalember belebukott a konyha kürtőjébe. Kezét-lábát törve zuhant lefelé.

Az ezredes egyedül maradt. Gerendáról gerendára ugrálva menekült Máté elől. A padlásnak a kapu felé eső szögletében egy kisebb helyiség volt elrekesztve. Ide ugrott be az ezredes.

Magára rántotta az ajtót, de a kulcs kívülről a zárban maradt.

Máté megpróbálta benyomni az ajtót. Belülről retesz csattant.

A kapitány megállt. Lentről, az udvarról és a kapu felől felhangzott az asszonyok zsivaja. Egy pillanat alatt úgy döntött, hogy most fontosabb az asszonyokat segíteni, mint ezt az amúgy is megvert kutyát agyonütni.

Ráfördította a kulcsot az ajtóra, zsebébe csúsztatta, és sietett az udvarba.

Amikor odaért, már javában folyt a küzdelem. A fegyverraktárból szerzett puskákat a kiképzetlen asszonyok csak bunkónak használták, de annak derekasan! Különösen ha egy-egy labancban felismerték azt a zsványt, aki az előző napokban kihajtotta őket otthonukból, és a várba terelte.

Ilyenkor nem volt irgalom.

A böszült asszonyok feltörtek a gyilokjáróra. A kapuőrség löni próbált, de ekkor furcsa támadást kaptak.

A gyerekek, akiknek nem jutott fegyver, vagy éppen nem bírták el, kosárszám hordták a pincéből a tököt, a krumplit, a tojást.

A célzásra emelkedő puskák felé tojássortűz zúdult, és bárhogyan kiképezték azt a labanc gyalogost, ő sem tudott pontosan löni, ha a szeme közé csattant egy szép nagy tojás.

A tojászápor, a tökbombák, a krumplikartács megzavarta őket. A zavarnak ez a néhány pillanata elegendő volt ahhoz, hogy az asszonyok lecsapjanak rájuk. Ütötték-tépték, aki még megpróbált ellenállni.

Máténak kevés dolga volt, amikor odaért.

Viktor diadalmasan elkiáltotta magát:

- Itt a Tenkes kapitánya!

- Adjátok meg magatokat! - harsogott Máté hangja.

A kapuőrség még talpon álló néhány tagja reszketve ejtette el a fegyvert.

Az asszonyok, csak most tüzesedtek bele a harcba.

- Ne bántsátok őket! - intette a nekivadult menyecskéket Máté. - Börtönbe velük! De előbb kutassátok ki őket! Minden fegyvert elszedni!

A börtönök felől visszaérkező asszonyokat Máté két részre osztotta. Egy kisebb csoportot a kapunál hagyott azzal a paranccsal, hogy figyeljék a vár felé vezető utat, és bármilyen mozgást vesznek észre, nyomban jelentsék.

A nagyobbik csoportnak ő állt az élére. Velük együtt kutatta át a várat. Belőlük állított őrséget a börtönök elé.

Amíg a váron belül ez a különös csata tombolt, Bisteritz hadnagy és lovasai erősen a tábornoki batár nyomában voltak.

Jakab tudta, hogy a hintó elé fogott és az ide vezető úton elfáradt lovak nem bírják az iramot az üldözőkkel. De abban reménykedett, hogy azok a puskalövések, amelyek idefelé jövet Nagyharsány táján köszöntötték a tábornokot, Siklósi bácsi fegyveresei voltak.

Háta mögött már lőtávolságra értek a labanc lovasok. A hintó körül fűtyültek a golyók, de Jakab most fontosnak tartotta, hogy rágyújtson az ünneplős pipájára. Részint, mert ritkán fordult meg ilyen előkelő társaságban: részint, mert megfordult benne a gondolat, hogy hátha most gyűjt utoljára pipára ezen a sanyarú földön. Ha beérik az üldözők, akkor úgyis csak a másvilágban fűjhatja ki az e világon szívott füstöt.

A lovasok pedig közeledtek. Már a hintó mögött csattogott a meghajszolt állatok patája.

A tábornok reménykedve mondta:

- Érdekes hangok ezek, kuruc uram!

- Érdekesekek - fújta ki a füstöt Jakab. Aztán mielőtt újabbat szippantott, odavetette a tábornoknak: - Csak abban ne reménykedjék kend, hogy túlél engem! - és hogy ne legyen kétsége efelől a szemben ülőnek, kényelmesen megmarkolta a vastag csövű pisztolyt.

A szegénylegény hallotta, hogy a lovasokat már csak néhány ugrás választja el a kocsitól. Megemelte a pisztolyt, meglazította a drótsudarú karikást.

Elsőnek Bisteritz hadnagy ért a batár mellé. A többiek elébe vágta. Megragadták a lovak kantárját.

A hintó zökkenve megállt.

A hadnagy felrántotta az ajtót, és Buga felé lőtt.

Jakab idejében elhajolt, de a golyó az ünneplős pipát találta.

- A pipám! - hördült fel iszonyatosan a szegénylegény, és megragadta a hadnagyot meg a tábornokot.

Mint a zsákot, vonszolta maga után a két labancot, amikor kiugrott a hintóból.

Várta, hogy kardok sújtanak rá, labancok rohanják meg.

De azt tudta, hogy halálában is lesz annyi ereje, hogy ebbe a két tisztbe belefojtsa a szuszt.

De nem sújtottak le a kardok. A hegyoldal felől dörögtek a puskák, és a vasas németek egymás után buktak le lovaikról. Először a lövések irányába fordultak, de a vasas németek őrmestere már a nagyfalusi útra meredt.

- Menekülés! Menekülés! - üvöltötte rettegve.

Volt is miért.

Az erdő mögül laza tömegben, kibontott zászlóval jött a brigád! A zászlóról, a szárnyként lebegő farkasbőrökről és az eszeveszett hujjogásról azonnal megismerte Béri Balogh Ádám brigádját.

Elöl száguldott Pazonyi Jancsi az őrcsapattal. Mellette volt a kis Eszterhai, az okos Bársony Imre és a többiek. Mögöttük magasodott az első század élén a hatalmas Dujmovics hadnagy.

A robajlás fölött hangzott öblös hangja:

- Szorítsd a labanc anyját; szorítsd neki nagyon!

Biztatás nélkül is így volt.

Elsőnek Pazonyi érte el a labancot. Volt egy vágása: kettőt perdített feje felett a széles fringiával, és úgy húzta rá.

A vasasok őrmesterén kezdte.

De ott volt akkor már az okos Bársony is. Azóta sem lett pap belőle, de amit valaha tanult, most is úgy csinálta.

- Az Atyának és Fiúnak nevében, nesze, labanc!

Eszterhai sem volt rest. Ha ritkán is borotválta saját szakállát, most szaporán borotvált kezében a kard.

A csata nem sokáig tartott. Két dragonyosnak sikerült elmenekülni. Huszonhét gazdátlan ló maradt. Harminc megszabdalt vasas és dragonyos gyalog támogatta egymást, amikor elindultak Siklós felé.

Jakab összeölelkezett a Szekszárdról ismerős Pazonyival.

- Hej, komám! A legjobbkor jöttetek! Még kénytelen lettem volna meghalni, ha egy kicsit késtek.

A hegyoldal felől ismét lövések hangzottak, de nem fűtyültek körülöttük a golyók. Helyette puskát lengetve szaladtak lefelé Siklói bácsi, Juliska, Veronika, Rózsa és vagy hat parasztember.

Mikor kiörvendezték magukat, Dujmovics hadnagy intett a dobosoknak.

- Sorakozó!

A dobok megperdültek, felharsantak a tárogatók, és az előbb harcoló csapat harci vonuláshoz sorakozott.

Az élre ismét Pazonyiék ugrattak, de ott volt közöttük Buga Jakab is, aki nyomban kölcsönvette az egyik halott labanc kincstári lovát. A tábornokot Siklói bácsiék vették gondozásba, és oda ültették, ahol még soha életében nem ült: a hintó bakjára. A párnázott üléseket Juliska, a két lány meg a puskás parasztok foglalták el.

Bisteritz hadnagyot harmadnap a gyöpön maradt vasas németekkel együtt temették el. Azt mondják, Bársony Imre adta fel neki az utolsó kenetet egyetlen csapással.

A kapubástyán figyelő asszonyok gyors lovasok közeledését jelezték.

Máté még nem látta az egyenruhákat a portól, de a közeledők alakzatából felismerte őket.

- A mieink! - kiáltotta boldogan.

Az előcsapat a várhoz ért. Lőtávolságon kívül megálltak.

A kapu fölött még mindig a kétfejű sasos császári zászlót lengette a szél.

Máté is csak most vette észre, hogy erről megfeledkeztek.

Átlépett a mellvéden, és egyetlen suhintással lehasította a zászló nyelét.

- Ez a kapitány! - rikkantott nagyot Jakab, és parancsot sem várva, a kapu felé ugratott.

Csikorogva ereszkedett le a felvonóhíd. Döngve nyílt a kapu. Elsőként Jakab robogott be a várba, utána az őrcsapat.

Volt ölelkezés, öröm.

Dujmovics hadnagy jelentkezett a kapitánynál, majd elmondta, hogy a kora reggeli órákban az Eszék felől közeledő és mit sem sejtő labanc hadoszlopokat a Bottyán generális által küldött két lovasezreddel együtt, Béri Balogh Ádám vezetésével szétverték, megfutamították.

Az ő csapatukat közvetlenül a csata után irányította Siklós alá a brigadéros, aki dandárrá növekedett seregével Siklóson keresztül a Szederkénynél levő csapatok segítségére száguld. Azt remélik, hogy még a délutáni órákban, de lehet, hogy holnap hajnalban a Szigetvár felől érkező labancokat is megcsaphatja.

Éppen itt tartott a hadnagy a jelentésében, amikor az asszonyok és a kapu körül összeverődött előcsapatbeliek hangos vivátozásba kezdtek.

A vár felé kanyarodó úton tizenkét dobos verte, tizenkét tárogatós fújta a Rákóczi-nótát.

Szép sötét pej lovon érkezett a brigadéros. Mögötte, a zászlótartó kezében csattogtatta a megélénkülő szél a Rákóczi-zászlót.

Helén a furcsa dallam hallatára teljesen megmámorosodott. Lesietett az udvarra, és ahogy bő szoknyája engedte, futott a kapu felé.

Amikor odaért, akkor szállt lóról Béri Balogh Ádám.

Máté eléje lépett.

- Brigadéros uram! - kezdte büszkén. - A hadiszerencse és ezeknek a derék asszonyoknak az elszántsága kezünkre adta a siklósi várat!

Béri Balogh Ádám megölelte Eke Mátét.

- Fiam! A hadiszerencse csak azokat látogatja meg, akik jól megmarkolt karddal várják!

Ismét felhangzott a vivát, megszólaltak a tárogatók.

Ekkor fülsiketítő kiáltás hangzott:

- Eckbert! - sikoltott a padlásablak felé mutatva Helén.

Valamennyien arra néztek.

Eberstein báró küzdött odafönt egy kisebb puskaporos hordóval, amelyből már sistergő kanóc lógott ki.

Máté kiragadta a puskát a legközelebb álló kuruc kezéből.

Lőtt.

Hatalmas robbanás verte szét odafönt a cserepeket. Az eloszló füstből egy széles arany-szegélyű ezredesi kalap hullott a kapubástyában állók közé.

Amikor felsiettek a padlásra, csak ruhafoszlányokat találtak az Eberstein bárók másodszülött fiából, aki nem is olyan régen még egészen másként képzelte el sorsának alakulását.

Amikor hallotta, hogy az őt üldöző kapitány rázárta az ajtót - tudta, hogy nincs menekülés. Az erős ajtó zárva volt, az ablakon nem mászhatott ki.

Számot vetett életével. A rajnai fronton még dicsőséges csatákat vívott a franciákkal. A titokzatos birodalmi gróf ennek jutalmául adta meg azt a lehetőséget, hogy Siklós várát és a körülötte húzódó ötvenezer holdas uradalmat megszerezhesse az Eberstein bárók másodszülött ágának.

A feladat sem látszott veszedelmesnek. Kiképzetlen parasztcsürrét kellett szétzúzni és a török háborúk poklából éledező, elnyomorodott lakosságot a császár hűségére kényszeríteni.

Az első győzelmes csatában még érezte, hogy közeledik a pillanat, amikor fejére teheti a tollas tábornoki kalapot.

De a csata végén, a sebesült brigadéros üldözésekor sorsába akaszkodott egy lázadáscsinálta kapitány! Egy paraszt!

Azóta minden ellene fordult.

Tudta, hogy ha most átadja a kardját: tisztességes fogságba kerül. De ismerte annyira az udvari haditanácsot, hogy azt is tudja: mindazokért, ami vele itt történt és a vár elvesztése miatt örökké kegyvesztetté vált Bécsben.

Ezután már sem barátja, sem ismerőse nem lesz soha senki. Még élt, de a császári hadsereg számára már halott volt.

És mindezt annak a parasztnak köszönheti, akit odalent ölelgetnek hasonszörű társai! Ennek a zömök parasztnak! Bőszült, őrvongott gyötrelmeiben.

Tudta, hogy ebben a kamrában el van rejtve egy kisebb hordó puska. Arra az esetre, ha az ostromló ellenség betör a kapubástyába. Most, úgy vélte, itt a pillanat!

A kanóc kissé hosszabb volt. Amikor meggyújtotta, számolni kezdte a másodperceket. Nem akarta túl korán dobni, mert akkor valamelyik vakmerő kuruc esetleg kitépi az égő kanócot a puskaorból. Elkésni sem akart, hisz ha a levegőben robban, és nem a bástya körbezárt öblében, sokkal kisebb lesz a hatása.

Ekkor tette fel a párkányra, ekkor pillantotta meg Helén.

Utolsó mozdulatát akasztotta meg Máté lövése.

A brigád kétórás pihenő után továbbszáguldott Szederkény felé.

Béri Balogh Ádám úgy rendelkezett, hogy amíg Bottyán generális véglegesen dönt: Eke Máté parancsnokoljon Siklós várában.

Négy nap múlva érkezett az „öregapó”.

- Akarsz-e siklói várkapitány maradni, fiam? - kérdezte Mátétól.

- Generális uram! - válaszolt kis töprengés után Máté. - Nem az én természetem, hogy várjam, amíg eljön hozzám a labanc. Engedje meg, hogy ismét beléphessek Balogh Ádám brigádjába, ahol én mehetek az ellenség elébe.

Három hét múlva, amikor a bécsi udvarban hálamisét rebegtek Herbeville császári generális zsidói diadaláért, amit a gróf Forgách Simon által vezetett kuruc sereg fölött aratott, lármaharangok vészjeleit hozta a külvárosok felől a szél.

Bottyán seregei addigra végighömpölyögtek a Dunántúlon. A Bakonyban és a somogyi erdők rengetegeiben meghúzódó kurucok özönlöttek zászlói alá. Nyolcezer emberrel kelt át a Dunán, de a Lajtánál már harmincezer elszánt harcosa volt.

Szentgotthárdnál széttepte Heister Hannibál gróf seregét, majd a labanc Pálfi János gróf hadait verte ki az országból az öregapó.

Ekkor küldte át Balogh Ádám brigádját a Lajtán. Bruckban, Wiener-Neustadtban rettegve zárták be a városkapukat. Félreverték a harangokat, riasztó lövések dördültek a nagy torkú lármamozsarakból. A darmstadti vasas ezred, amelyet a főváros védelmére rendelt az udvari haditanács, Bécs külvárosáig hátrált a nekivadult kurucság előtt.

Az új uralkodó; I. József császár hiába küldte parancsait az udvari haditanácsnak, és hiába fenyegetőzött a titokzatos birodalmi gróf: egész télen a Burg falai között rostokolt a császár.

Eke Máté nem várta, hogy jöjjön a labanc, az ő zászlóalja állandóan ott rajzott Bécs körül.

Itt történt, hogy miután Bottyán generális parancsára Amáliát és Helént túszként őrzött magyar asszonyokért kicserélték, egy téli napon a rejtelmes birodalmi gróf kíséretében Ludviggal, Helén férjével, Bécs bástyáiról a darmstadti vasasokkal vagdalkozó kurucokat távcsövezték.

- Ő az! - sikoltotta fel hirtelen Helén a távolban küzdők felé mutatva, és távcsövét a birodalmi grófnak nyújtotta.

- Kicsoda? - vette át a távcsövet a gróf.

Hirtelen felbukkanó kuruc csapat vágatott a vasasok oldala felé, élükön egy zömök kapitány száguldott.

- A Tenkes kapitánya! - magyarázta izgatottan Helén.

- Tehát ő az?! - nézte a titokzatos birodalmi gróf a lovával összenőve hajrázó kurucot, majd kissé megértően pillantott a gyászruhás Amália felé.

A kapitányék rohamra úgy megtaszította a darmstadti vasasokat, hogy meg sem álltak a városkapuig.

Eke Máté nevét még sokszor megemlegették a labancok. De a Siklós környéki nép számára mindig csak a Tenkes kapitánya maradt.

.oOo.